



WELKOM **W**IERDEN



Programmabegroting
2022

Kerngegevens gemeente Wierden

	1-1-2021 Werkelijk	1-1-2022 Begroot
Aantal inwoners	24.538	24.615
Aantal woonruimten	10.635	10.765

Colofon

Dit is een uitgave van de Gemeente Wierden
Pouliestraat 3
7642 EB Wierden
telefoon 0546-580800
gemeente@wierden.nl
website: www.wierden.nl

N.B. Door het afronden op hele euro's kunnen in dit boekwerk afrondingsverschillen voorkomen. Bedragen worden weergegeven in eenheden van €1.000.

INHOUDSOPGAVE

Nota van aanbidding	4
Het programmaplan.....	20
1 Programma Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie	27
2 Programma Sterke sociale samenleving	36
3 Programma Duurzame ontwikkeling	61
4 Programma Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling.....	73
5 Programma Prettig wonen en leven	86
Algemene dekkingsmiddelen	103
Overhead, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting	108
Paragraaf A: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	116
Paragraaf B: Onderhoud kapitaalgoederen	133
Paragraaf C: Financiering	141
Paragraaf D: Bedrijfsvoering	147
Paragraaf E: Verbonden partijen	156
Paragraaf F: Grondbeleid.....	168
Paragraaf G: Lokale heffingen.....	174
Bijlage 1: Financiële Positie	185
Bijlage 2: reservepositie	187
Bijlage 3: Reserves eenmalige dekking vs boekwaarden eenmalige dekking	209
Bijlage 4: Geprognosticeerde balans.....	210
Bijlage 5: Begrotingsuitgangspunten 2022	212
Bijlage 6: EMU-Saldo.....	215
Bijlage 7: Nieuwe actiepunten	217
Bijlage 8: Sociaal Domein	221
Bijlage 9: Subsidieplafonds.....	223
Vaststelling begroting.....	224

NOTA VAN AANBIEDING

GEMEENTE WIERDEN

Wierden, 5 oktober 2021
Aan de raad
Nota van aanbidding bij de begroting 2022

Geachte leden van de raad,

We leven in een tijd die vele uitdagingen kent. De uitbraak van het Coronavirus heeft de afgelopen periode de gehele maatschappij beïnvloed en heeft ook zijn weerslag gehad op de gemeente Wierden. De verwachting is dat de Corona in ieder geval de komende jaren een blijvende invloed heeft op hoe we als maatschappij opereren. We kunnen met elkaar concluderen dat we gegeven deze situatie toch in staat zijn geweest om als gemeentebestuur en ambtelijke organisatie ons snel aan te passen waardoor de processen in algemene zin doorgang hebben kunnen vinden.

We oriënteren ons op een manier om met de nieuwe realiteit om te gaan. Dit is een stevige uitdaging, maar biedt tegelijkertijd ook veel nieuwe kansen. Het is een transformatie naar wellicht een nieuw tijdperk waarin we als overheid die het dichtst bij de inwoners staat een belangrijke rol hebben.

Wierden heeft altijd de kracht van de samenleving benut en dat is een solide basis om de toekomst met elkaar in te gaan, ook in deze onzekere Corona tijden. Als gemeente blijven we dan ook alle ruimte geven aan het “samen doen”. Wierden is en blijft een sterke gemeente gericht op ontmoeten en ontwikkelen. Inhoudelijk zijn we met elkaar al op de goede weg binnen de transformaties in het publieke domein. We vinden weer nieuwe wegen en mogelijkheden om samen te werken en participatie te bewerkstelligen op manieren die passen bij de tijd van nu. Als bestuur hechten wij grote waarde aan onze relatie met inwoners, ondernemers, organisaties en alle andere betrokkenen.

We zijn verheugd u een begroting aan te kunnen bieden die de financiële ruimte biedt om weer te investeren in nieuw beleid de komende jaren. In de afgelopen jaren zijn keuzes gemaakt die nu maken dat er meer grip op de uitgaven zijn ontstaan. Uiteraard zien we ook dat de inzet van de gemeenten richting Rijk als het gaat om extra middelen in het sociaal domein een positief effect heeft op onze financiële uitgangssituatie. We zullen met elkaar blijvend focus moeten blijven aanbrengen in de keuzes die we binnen de financiële kaders kunnen en moeten maken.

Door het structurele financiële perspectief maar ook de omvang van de eenmalige investeringsruimte voor de komende 4 jaren zijn we in staat om te investeren in belangrijke thema's. We vinden goed onderwijs voor de toekomstige generaties essentieel. Daartoe wordt een Integraal Huisvestingsplan opgesteld voor de schoolgebouwen. We reserveren de komende jaren een fors bedrag om nieuwbouw op termijn ook daadwerkelijk te kunnen financieren. Een ander belangrijk speerpunt betreft de inzet op duurzaamheid. We investeren in projecten om verder voortgang in het behalen van de doelstellingen te bewerkstelligen. We kiezen ook voor investeren in mobiliteit. Het gehele mobiliteitsplan zoals de raad dat recent heeft vastgesteld maakt onderdeel uit van de (meerjaren)begroting. Prioriteit is de realisatie van een vrij liggend fietspad langs de Ypeloweg. Tenslotte vinden we het belangrijk dat in de gemeente Wierden veiligheid op het huidige hoge niveau blijft bestaan. We investeren dan ook extra op het tegengaan van ondermijning en cybersecurity.

Met de nu voorliggende begroting spreken wij een ambitie uit die realistisch is en een verdere bijdrage levert aan alle kwaliteiten die de gemeente Wierden kenmerkt!

Financiën

Enkele maanden terug verkeerden we nog in grote onzekerheid over onze financiële positie. Deze onzekerheden zijn nog niet allemaal weggenomen maar inmiddels is op een aantal onderdelen meer duidelijkheid ontstaan. In de recent besproken Nota meerjarenbeleid zijn reeds een aantal aspecten verwerkt. Aanvullend daarop is in deze begroting nog rekening gehouden met de net verschenen septembercircularisatie welke een behoorlijke verbetering van het financieel perspectief oplevert.

De septembercircularisatie laat zien dat gemeenten de komende jaren over extra middelen kunnen beschikken. In 2022 gaat het om een bedrag van € 671.000. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de ontwikkeling van het accres door toenemende rijksuitgaven en het incidenteel schrappen van de opschalingskorting in 2022 (evenals in 2020 en 2021). Daarnaast is de verdeling van de € 1,3 miljard in 2022 ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg definitief bekend geworden, voor onze gemeente een bedrag van € 1.372.000. Ondanks deze positieve signalen blijven er nog onzekerheden bestaan. Het nieuwe kabinet moet nog besluiten nemen over de herijking van het gemeentefonds en de structurele compensatie van de stijgende kosten van de Jeugdzorg. Daarnaast zijn de besparingen die moeten volgen uit de implementatie van de maatregelen uit het rapport Berenschot in de nu voorliggende begroting en meerjarenperspectief verwerkt. Deze moeten uiteraard nog wel worden gerealiseerd.

De begroting 2022 en het meerjarenperspectief 2023 - 2025 geven het volgende beeld:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2023	2024	2025
Saldo begroting en meerjarenperspectief	-934	-178	-54	-318
<i>Verklaring + is tekort -/- overschot</i>				

Voorstel

1. De Programmabegroting met Nota van aanbidding 2022 vast te stellen;
2. De tarieven voor de OZB niet-woningen in overeenstemming met het in 2019 genomen besluit in 2022 te verhogen met ca. 30%;
3. De in bijlage 9 genoemde subsidieplafonds vast te stellen;
4. Het batig saldo in 2022 te storten in de algemene reserve;
5. Om naast de kredieten, welke vermeld staan in de jaarschijf 2022 van de Nota Meerjarenbeleid 2022-2025 (zie bijlage 7) ook de volgende kredieten beschikbaar te stellen voor:
 - campagne "Rondkomen in Wierden" ad € 10.000;
 - vervanging van speeltoestellen ad € 25.000;
 - dorpspark Enter ad € 25.000;
 - onderzoek flexwonen ad € 15.000;
 - onderzoek sportstructuur ad € 10.000;
 - uitvoeringsbudget kindergemeenteraad ad € 15.000.

Burgemeester en wethouders van Wierden,

de secretaris,

de burgemeester,

Marcel Klos

Doret Tigchelaar

ENKELE ONTWIKKELINGEN NADER TOEGELICHT

In deze Nota van aanbidding bij de begroting 2022 is voor alle genoemde voorstellen die zijn verwerkt in de begroting 2022 een nadere toelichting opgenomen (paragraaf 'Toelichting op de voorstellen die zijn verwerkt in de begroting'). Op deze plek gaan wij nader in op enkele ontwikkelingen die van grote invloed zijn op de begroting 2022.

Nieuw beleid vanuit de Nota Meerjarenbeleid 2022-2025	
Structureel: • In overeenstemming met de door u vastgestelde NMB 2022-2025 is in 2022 voor een bedrag van € 764.840 aan structureel nieuw beleid opgenomen. • Een overzicht van dit nieuwe beleid is opgenomen in bijlage 7 van deze begroting. • Aanvullend op de NMB 2022-2025 is voor 2022 een krediet opgenomen voor vervanging van speeltoestellen. De structurele lasten die hieruit voortvloeien zijn in de begroting 2022 opgenomen. • Bij de behandeling van de NMB 2022-2025 is een motie om een dorpspark in Enter aangenomen voor een bedrag van € 25.000 met een jaarlast van € 1.625. Deze zijn meegenomen in deze begroting	Eénmalig: • In overeenstemming met de NMB 2022-2025 is in 2022 een bedrag van € 1.668.000 aan éénmalige middelen voor nieuw beleid opgenomen. • Een overzicht van dit nieuwe beleid is opgenomen in bijlage 7 van deze begroting. • Bij de behandeling van de NMB 2022-2025 zijn amendementen en / of moties aangenomen met eenmalige dekking tot een bedrag van € 40.000. Het gaat hierbij om: ○ onderzoek flexwonen; ○ onderzoek sportstructuur; ○ uitvoeringsbudget; kindergemeenteraad. Deze zijn meegenomen in deze begroting. • Tenslotte zijn volgens eerdere besluitvorming door uw raad budgetten opgenomen voor de campagne "Rondkomen in Wierden en de functies van coördinator externe verwijzingen en regisseur Vroegsignalering / Schuldhulpverlening. Evaluatie van deze functies is voorzien in de tweede helft van 2022.
Algemene uitkering	
De septembercirculaire is op Prinsjesdag 2021, net voor het afronden van onze begrotingsstukken, verschenen. Ondanks de beperkt beschikbare tijd hebben wij de uitkomst van deze circulaire betrokken bij de besluitvorming over de begroting 2022 en meerjarenraming 2023 - 2025. Uit de septembercirculaire 2021 van het gemeentefonds blijkt dat we de komende jaren over extra middelen kunnen beschikken. In 2022 gaat het om € 671.000. De belangrijkste ontwikkelingen uit deze circulaire zijn: • de ontwikkeling van het accres. De algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De accressen 2020 en 2021 zijn vastgeklemd op het niveau van de meicirculaire 2020 om rust en stabiliteit te creëren tijdens de coronapandemie. Uit de septembercirculaire 2021 blijkt dat de accressen vanaf 2022 positief worden bijgesteld. De mutaties is met name voor 2022 aanzienlijk (macro € 583,3 miljoen). In alle jaren zijn de hogere accressen volgens de circulaire het gevolg van hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen en hogere rijksuitgaven (oa. op het terrein van klimaatmaatregelen, compensatie kinderopvangtoeslag en zorg); • het incidenteel schrappen van de opschalingskorting in 2022 (evenals in 2020 en 2021). Incidenteel wil zeggen dat de korting in de betreffende jaren (€ 70 miljoen voor 2020; €	

90 miljoen voor 2021 en € 110 miljoen voor 2022) wordt teruggeboekt, maar de reeks eindigt wel in een korting van € 975 cumulatief in 2025, zoals voorzien. Volgens de huidige stand wordt de opschalingskorting er in 2023 weer bijgeteld.

- In de septembercirculaire is de definitieve verdeling van de € 1.305 miljoen voor het jaar 2022 opgenomen ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Een nieuw kabinet zal er een besluit moeten nemen over de structurele financiën. Voor de jaren 2023 tot en met 2025 hebben het Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) afgesproken dat de gemeenten 75% van de in het vooruitzicht gestelde bedragen voor 2023 – 2025 als stelpost mogen opnemen in de begroting. Deze afspraak is gemaakt vanuit behoedzaamheid en in het licht van de afspraken dat gemeenten ook zelf kostenbesparende maatregelen kunnen nemen.

Gedraglijn bij het “trap op – trap af” principe

De ervaring leert dat rijksuitgaven in de regel achterblijven op de jaarbegroting en doorschuiven naar de latere jaren. Dit veroorzaakt schommelingen in het accres. Om deze reden hebben we de afgelopen jaren telkens 1/3 deel van het in het vooruitzicht gestelde accres in het begrotingsjaar en 1/6 deel in de jaren daarna niet als structureel dekkingsmiddel meegenomen in de op te stellen begroting. Vanwege het vastklikken van het accres in 2020 en 2021 hebben we deze gedraglijn in 2021 niet toegepast. Nu het accres vanaf 2022 weer wordt bijgesteld pakken wij met ingang van 2022 deze lijn weer op. Dit betekent dat in 2022 € 536.000 en in de jaren daarna € 268.000 structureel wordt achter gehouden om schommelingen in het accres te kunnen opvangen.

Sociaal domein

Uit de jaarrekening 2020 blijkt dat de tekorten van Wmo en Jeugd de bijgestelde begroting (inclusief de daarin opgenomen interventie maatregelen) in 2020 overschreden met per saldo ca. € 1 miljoen. Deze overschrijding wordt door ons als structureel beschouwd. Het begrote uitgavenvolume voor de Wmo en Jeugd is in 2022 per saldo gelijk gehouden aan 2020. De financiële effecten van het rapport Berenschot "Zicht en grip en zicht op financiën sociaal domein", die leiden tot een kostenreductie van netto € 730.000, zijn verwerkt.

Ook de financiële consequenties van het toepassen van het nieuwe woonplaatsbeginsel zijn verwerkt. Het nieuwe woonplaatsbeginsel kent als woonplaats van een jeugdige de gemeente waar de jeugdige stond ingeschreven direct voorafgaand aan de zorg met verblijf. Wierden wordt hiervoor in de algemene uitkering met € 714.000 gekort. Het toepassen van het woonplaatsbeginsel leidt voor Wierden tot lagere kosten voor de Jeugdzorg. De corresponderende budgetten zijn per saldo ook met € 714.000 verlaagd, waardoor het woonplaatsbeginsel voor Wierden budgettair neutraal is geraamd.

In deze begroting stellen wij voor om conform eerdere besluitvorming in 2022 evenals in 2021 capaciteit beschikbaar te stellen voor een coördinator Externe verwijzingen en een regisseur Vroeg signalering schulden / schuldhelpverlening. Evaluatie van deze inzet zal in de tweede helft van 2022 plaatsvinden.

Bij de vaststelling van de NMB 2022-2025 is besloten om de reserve sociale domein met € 962.000 aan te vullen zodat er weer een weerstandsvermogen voor het sociale domein van € 2 miljoen beschikbaar is.

Het Rijk heeft besloten om eenmalig in 2022 € 1,3 miljard aanvullend beschikbaar te stellen voor de stijgende kosten van de Jeugdzorg, voor Wierden komt dit neer op eenmalig € 1.372.000. Het nieuwe kabinet zal een beslissing nemen over de structurele compensatie vanaf 2023.

Op 29 juni 2020 heeft u ingestemd met de opheffing van de huidige gemeenschappelijke regeling (GR) Soweco per 1 januari 2021. Per deze datum zijn de Wierdense SW-medewerkers in dienst getreden van de gemeente Wierden. Twee gemeenten gaan alles lokaal organiseren en uitvoeren, de vier andere gemeenten, Almelo, Twenterand, Tubbergen

en Wierden, blijven samenwerken in een door de gemeenten Almelo op te richten nieuwe uitvoeringsorganisatie (NUO). In de gemeentelijke begroting 2022 zijn de salarissen van de SW-medewerkers en de bijdrage aan de NUO op basis van een concept begroting opgenomen. De via de algemene uitkering te ontvangen rijksbijdrage voor de SW-medewerkers met de in onze begroting beschikbare middelen groot € 410.000 om de voormalige tekorten uit de WSW af te dekken zijn naar verwachting toereikend. De totale lasten van de nieuwe situatie blijven dan ook binnen het financieel kader zoals dat was opgenomen bij het raadsbesluit tot liquidatie.

Bezuinigingen

De raad heeft in haar vergadering van 25 september 2019 besloten tot diverse bezuinigingsmaatregelen. Voor 2022 staat de verhoging van de tarieven van de onroerende zaakbelastingen voor niet-woningen tot het gemiddelde van de omliggende plattelands gemeenten (de tranche 2022 met ca. 30% verhoging). Overigens hebben ook deze gemeenten de afgelopen jaren hun tarieven verhoogd waardoor de gemeente Wierden weer fors onder dit gemiddelde zit.

Over de voortgang van de implementatie van de bezuinigingen bent u in de bestuursrapportage 2021 geïnformeerd.

Lokale lasten

Bij de behandeling van de bezuinigingsvoorstellen in de raadsvergadering van 25 september 2019 heeft de raad besloten tot verhoging van de OZB-tarieven. Daarnaast worden de tarieven, zoals gebruikelijk, verhoogd met het verwachte inflatiepercentage 2022 uit de meicirculaire 2021. Dit percentage bedraagt per saldo 1,45%. Gebruikelijk is dat dit percentage wordt aangepast met de nacalculatie van de inflatie van in dit geval 2019. Uiteindelijk blijkt dit percentage 0,15% lager te liggen dan destijds geraamd. Wij stellen daarom voor om de OZB-tarieven voor 2021 aanvullend te verhogen met per saldo 1,30% (de inflatie van 1,45% -/- de nacalculatie van 0,15%). Dit stellen wij, conform voorgaande jaren, ook voor bij de tarieven voor de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Deze belastingen worden ingezet als algemeen dekkingsmiddel.

VOORSTELLEN DIE LEIDEN TOT ONDERSTAANDE BEGROTINGSUITKOMST

Omschrijving	Financiële consequenties							
	Structureel				Eenmalig			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Voorlopige begrotingsruimte								
1 Primitieve ramingen, exclusief de volgende zaken:	831.761	1.075.892	721.438	205.039	73.230	73.340	73.445	73.555
a Bijdrage Jeugd 2022 100% en vanaf 2023 75%	-1.372.000	-862.000	-789.000	-701.000				
b Reeds geraamd als stelpost in de meerjarenraming 2021-2024		-327.000	-327.000	-327.000				
c Bezuinigingen 2020-2023:								
Belastingmaatregelen (incl. versnelde groei)	-266.000	-266.000	-266.000	-266.000				
Uitkomst concept begroting , incl. bezuinigingen	-806.239	-379.108	-660.562	-1.088.961	73.230	73.340	73.445	73.555
Beslag op begrotingsruimte								
2 Benodigd voor nog niet verwerkte beleidsbeslissingen :								
Rentelast strategische grondaankoop Enter	3.125	3.125	3.125	3.125				
Vaststelling Grondexploitatie Esrand	B.N.	B.N.	B.N.	B.N.				
3 "Zicht en grip op financiën sociaal domein" (Berenschot)								
* Uitbreiding formatie Sociaal Domein	148.000	148.000	148.000	148.000				
* Besparingen door de 10 gecompriëerde maatregelen	-314.450	-541.920	-769.380	-769.380				
Totaal beslag op begrotingsruimte	-163.325	-390.795	-618.255	-618.255	-	-	-	-
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid (NMB) 2022-2025								
4 Zie hiervoor de NMB 2022-2025 en bijlage 7 extra afschrijving voertuigen	764.840	1.192.655	1.634.755	1.706.480	1.668.000	728.000	670.000	620.000
onttrekking aan reserve boekverliezen					-	-	-	-
Totaal actiepunten NMB 2021-2024	764.840	1.192.655	1.634.755	1.706.480	1.668.000	728.000	670.000	620.000
Vergelijkbaar saldo met NMB 2022-2025	-204.724	422.752	355.938	-736	1.741.230	801.340	743.445	693.555
5 Gepresenteerd saldo Actualisatie financiële positie ten behoeve van behandeling NMB 2022-2025	-652.000	-20.000	19.000	25.000				
Negatief is een verbetering, positief een verslechtering	447.276	442.752	336.938	-25.736				
Overige zaken								
6 Uitname gronden De Passie en sportvoorziening Esrand	18.650	18.650	18.650	18.650				
7 Vervanging speeltoestellen 2022 krediet € 25.000	1.875	1.845	1.815	1.785				
8 Campagne 'Rondkomen in Wierden'					10.000			
9 Coördinator externe verwijzingen voor 28 uur					66.105			
10 Regisseur Vroegsignalering schulden/Schuldhelpverlening voor 16 uur					33.435			

Totaal overige zaken	20.525	20.495	20.465	20.435	109.540	-	-	-
Creëren van begrotingsruimte								
11 Aanpassen diverse tarieven aan inflatie	-125.498	-125.498	-125.498	-125.498				
Consequenties voorziening egalisatie riolering	45.032	45.032	45.032	45.032				
12 Stelpost rentelasten					-144.700	-144.700	-119.700	-94.700
Totaal creëren van begrotingsruimte	-80.466	-80.466	-80.466	-80.466	-144.700	-144.700	-119.700	-94.700
Septembercirculaire								
13 Consequenties septembercirculaire 2021	-671.000	-542.000	-351.000	-259.000				
Amendementen en moties bij de behandeling van de NMB met financiële gevolgen								
14 Flexwonen (amendement 1)					15.000			
Onderzoek sportstructuur (amendement 8)					10.000			
Uitvoeringsbudget kindergemeenteraad (motie B)					15.000			
Dorpspark Enter krediet € 25.000 (motie K)	1.625	1.600	1.575	1.550				
	1.625	1.600	1.575	1.550	40.000	-	-	-
Aanwending van dan wel storting in reserves								
15 Vrijval reserve voorlopige winstneming GREX					-1.341.000			
16 Aanwending algemene reserves					-405.070	-656.640	-623.745	-598.855
Storting algemene reserve					-	-	-	-
Totaal aanwending dan wel storting in reserves	-	-	-	-	-1.746.070	-656.640	-623.745	-598.855
Saldo	-934.040	-177.619	-53.488	-318.217	-	-	-	-

TOELICHTING OP DE VOORSTELLEN

Onderstaand is per voorstel een nadere toelichting opgenomen waarbij de nummering van het voorstel verwijst naar het overeenkomstige nummer in het overzicht op de vorige pagina.

Voorlopige begrotingsruimte

1. Uitkomst concept begroting:

De concept begroting 2022 vertoont bij voortzetting van het bestaande beleid een voorlopig tekort in 2022 van € 904.991. Dit bestaat uit een structureel tekort van € 677.761 en een éénmalig tekort van € 73.230.

Het beeld in het meerjarenperspectief bij bestaand beleid geeft het volgende beeld:

	structureel	eenmalig
2023	€ 1.075.892 tekort	€ 73.340 tekort
2024	€ 721.438 tekort	€ 73.445 tekort
2025	-/- € 205.961 tekort	€ 73.555 tekort

Het eenmalige tekort in 2022 bestaat uit:

- | | |
|-----------------------|----------|
| • Verkiezingen | € 40.000 |
| • Onvoorzien éénmalig | € 33.230 |

Bij punt 3 wordt nader ingegaan op het structurele tekort.

a. Het Rijk heeft besloten om naar aanleiding van een advies van de "Commissie van Wijzen" voor 2022 € 1,3 miljard extra te compenseren voor de stijgende kosten van de jeugdzorg. Dit betekent voor Wierden in 2022 een extra bijdrage ad € 1.372.000. Voor de jaren daarna adviseert deze commissie ook een extra compensatie maar hierover moet het nieuwe kabinet een besluit nemen. Vanuit financieel toezicht is het toegestaan om 75% hiervan op te nemen in de gemeentelijke meerjarenraming.

b. Stelpost Lobby extra middelen Jeugd. We hebben in de berekening van de algemene uitkering hiervoor vanaf 2023 al een structurele stelpost opgenomen ter grootte van € 327.000.

c. Bij de bezuinigingsmaatregelen 2020-2023 is besloten om de tarieven voor de OZB voor niet-woningen in 3 gelijke tranches in de jaren 2020, 2021 en 2022 met in totaal ca. 90% te verhogen tot het gemiddelde van de omliggende gemeenten Twenterand, Rijssen-Holten, Hof van Twente, Tubbergen en Hellendoorn. Bij de vaststelling van de begroting 2020 is besloten om de verhoging van de tarieven voor de OZB voor niet-woningen in 2020 te beperken tot 18%, gelijk aan de verhoging van de tarieven voor woningen. Bij de vaststelling van de begroting 2021 is besloten de verhoging van de tarieven OZB voor niet-woningen in zowel 2021 als in 2022 te handhaven op ca. 30%. De laatste verhoging van deze tarieven in 2022 met ca. 30% wordt hier weergegeven.

Beslag op begrotingsruimte

2. Benodigd voor nog niet verwerkte beleidsbeslissingen:

In uw vergadering van 14 september 2021 heeft u met het vaststellen van de bestuursrapportage 2021 besloten een bedrag structureel beschikbaar te stellen ad € 3.125

ter dekking van de rentelasten van de aankoop van een perceel grond in de omgeving Bornerbroekseweg Enter. De grond is uit strategische overwegingen aangekocht en kan mogelijk een rol vervullen voor verschillende ruimte vragende functies rondom Enter in de toekomst.

Ook is in de vergadering van 14 september 2021 de grondexploitatie De Esrand vastgesteld. De daar in vermelde jaarschijf 2022 is in de voorliggende begroting opgenomen. Het gaat om een bedrag van € 454.000 wat volgens de voorschriften tegengeboekt is naar de balans waardoor het effect in de begroting budgettair neutraal (B.N.) is.

Tevens heeft u in deze vergadering kennis genomen van het rapport 'Zicht en grip op financiën sociaal domein' en ingestemd met het advies van Berenschot om de formatie uit te breiden voor een aantal functies die noodzakelijk zijn om de geformuleerde besparingen ook daadwerkelijk te kunnen effectueren op het gebied van Jeugd en een deel Wmo. Het gaat hierbij om de volgende uitbreidingen:

- a. Contractmanagement; 0,5 fte
- b. Functioneel applicatiebeheerder; 0,35 fte
- c. Regisseur Jeugd; 0,5 fte
- d. Toezichthouder en fraudebestrijding voor Wmo en jeugd; 0,5 fte

In het genoemde rapport adviseert Berenschot om de 26 maatregelen uit het rapport 'Meer grip op uitgaven sociaal domein d.d. 23 maart 2021' te vervangen voor de 10 gecomprimeerde maatregelen uit het rapport van Berenschot en deze uit te voeren. Berenschot geeft aan dat de netto besparing in 3 jaar € 730.000 kan bedragen. De bruto besparing bedraagt volgens de adviesnota aan uw raad € 817.000 vanwege de noodzakelijke formatie-uitbreiding (1,25 fte). De afwijking met de hier gepresenteerde oplopende reeks besparingen komt door het gegeven dat Berenschot in haar berekening is uitgegaan van een groei in de hulpvraag. In ons meerjarenperspectief is de hulpvraag constant gehouden.

Actiepunten vanuit Nota Meerjarenbeleid 2022 - 2025

3. Actiepunten vanuit de Nota Meerjarenbeleid 2022 - 2025

Actiepunten vanuit de Nota Meerjarenbeleid (NMB) worden zoals gebruikelijk afzonderlijk in de begroting vermeld. Dit komt het onderscheid tussen bestaand en nieuw beleid ten goede. De financiële consequenties van de aangenomen moties en amendementen bij de vaststelling van deze NMB worden zoals gebruikelijk afzonderlijk onder punt 13 inzichtelijk gemaakt. Met de invulling van de actiepunten is in 2022 in de structurele sfeer een bedrag van € 764.840 gemoeid en éénmalig een bedrag van € 1.668.000. In bijlage 7 staan de actiepunten vermeld.

Vergelijkbaar saldo met het saldo van de NMB 2022- 2025

4. Vergelijking Actualisatie financiële positie ten behoeve van de behandeling NMB 2022 - 2025

Een vergelijking met het verwachte structurele saldo uit deze informatienota geeft ten aanzien van het structurele saldo het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Saldo actualisatie NMB 2022 - 2025	-652	-20	19	25
Saldo begroting 2022 incl. actiepunten NMB	-205	422	356	-1
Verbetering (-)/verslechtering (+) saldo	447	442	337	-26
Verklaring:				
* Stijging AU in 2025				-59
* Vrijval herziening gemeentefonds				-127
* Versnelde groei leerlingen VO in AU			-148	-148
* Vrijval kapitaallasten				-107
* Afname rentedruk in begroting	-72	-72	-72	-72
* OZB meeropbrengst volume groei	-27	-40	-50	-91
* Stijging pensioenpremie ABP	110	110	110	110
* Rentelasten uitname gronden Passie	39	39	39	39
* Vervallen pachtinkomst ivm verkoop	52	52	52	52
* Bijdrage VRT conform begroting	40	40	40	40
* Kosten bewindvoering	20	20	20	20
* Besparing Berenschot geen groei geraamd	3	5	28	48
* stelpost loon- en prijscompensatie	251	251	251	251
* Diversen (wo. onderhoud, verzekeringen, openbare verlichting, minder dividend),	31	37	67	18
Verbetering (-)/verslechtering (+) saldo	447	442	337	-26

In de programma's worden alle bovenstaande punten toegelicht. Enkele opvallende afwijkingen worden hieronder ook kort toegelicht.

- **Jaarschijf 2025**

De NMB 2022 - 2025 is gebaseerd op het meerjarenperspectief 2022 - 2024 uit de vastgestelde programmabegroting 2021. De jaarschijf 2025 was nog niet doorgerekend zoals nu het geval is en is dan ook voor de NMB gelijk gehouden aan 2024. Dit verklaart de mutaties in 2025 in de ramingen voor de algemene uitkering en de vrijval van kapitaallasten;

- **Maatstaf versnelde groei leerlingen voortgezet onderwijs**

Een van de maatstaven voor de verdeling van het Gemeentefonds is "versnelde groei leerlingen VO". Voor Wierden bouwt deze maatstaf af tot en met 2026. Daarna vervalt deze. Omdat ingebruikname van de school in 2024 is voorzien zijn ter dekking van de structurele lasten van de nieuwbouw deze middelen tot en met 2023 meegenomen. Deze middelen maken onderdeel uit van de € 900.000 die de gemeente met eenmalige middelen afdekt. Tot en met 2026 worden deze middelen aan de algemene middelen toegevoegd.

Ook hier geldt weer dat 2025 in de NMB gelijk is gehouden aan 2024.

- **Rentelasten**

De rentelasten zijn ten opzichte van de begroting 2021 ca. € 72.000 lager geraamd. Reden is met name de verlaging van de stelpost herfinanciering en een lager begroot financieringstekort vanwege de aangetrokken laagrentende geldleningen voor de realisatie van de nieuwbouw Passie en de sportzaal op de Esrand.

- **Pensioenpremie**

Het ABP heeft onlangs aangegeven dat zij voor 2022 een premiestijging verwacht voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen van 1,5%. De lagere verwachte beleggingsopbrengsten en de lage rente zijn hier debet aan. Hiermee is in de primitieve raming van de loonsom geen rekening gehouden. We ramen het nadeel hiervan voor de werkgever op € 110.000.

- **OZB**

Vanwege (verwachte) volumegroei - mn. nieuwbouw van woningen en bedrijven - neemt de opbrengst OZB ten opzichte van de vorige begroting toe.

- **Stelpost loon- en prijscompensatie**

Een groot deel van de positieve ontwikkeling van de algemene uitkering op basis van de septembercirculaire wordt veroorzaakt door loon- en prijsbijstellingen door het rijk. In de begroting hebben wij de corresponderende stelpost loon- en prijscompensatie om die reden verhoogd met € 251.000 ten opzichte van de raming in de begroting 2021.

Overige zaken

6. Uitname gronden De Passie en sportvoorziening Esrand

In uw vergadering van 14 september 2021 heeft u het bestemmingsplan "Esrand" en de bijbehorende grondexploitatiecomplex met grondexploitatiebegroting vastgesteld. In deze begroting is onder meer de waarde opgenomen van de uit te nemen gronden voor de nieuwbouw van de Passie en een sportvoorziening. Voor de dekking van de rentelasten van de over te boeken gronden naar de algemene dienst is in de meerjarenraming 2021 – 2024 een indicatief bedrag opgenomen van per saldo € 38.600. Nu een en ander is geconcretiseerd blijkt dat de boekwaarde van deze gronden hoger is vanwege met name een hogere uitnameprijs per m2 en meer m2 uit te nemen gronden. De rentelasten bedragen nu € 57.250. Het verschil ad € 18.650 wordt nu bij geraamd

7. Krediet Vervanging speeltoestellen 2022

Speeltoestellen maken een wezenlijk onderdeel uit van de positieve beleving van de leefomgeving. Veiligheid van deze speeltoestellen staat voor ons voorop. Om toestellen die defect en/of onveilig zijn te kunnen vervangen is in het verleden jaarlijks een budget beschikbaar gesteld. Sinds 2019 is dit budget niet beschikbaar gesteld omdat er nog voldoende middelen uit eerdere jaren beschikbaar waren voor vervanging van toestellen. De laatste middelen worden dit jaar echter volledig aangewend, waardoor voor 2022 geen budget meer beschikbaar is. Wij stellen u voor om in 2022 een krediet beschikbaar te stellen voor de vervanging van speeltoestellen ter grootte van € 25.000. In 2022 wordt ook gewerkt aan een beleidsplan speeltoestellen. Dit nieuwe beleidsplan vormt de basis voor budgetaanvragen voor 2023 en verder.

8. Campagne rondkomen in Wierden

De kadernota Minimabeleid is in november 2020 door uw raad vastgesteld. Daarbij is besloten om gedurende 2 jaar - 2021 en 2022 - voor het speerpunt Campagne 'Rondkomen in Wierden' een bedrag van € 10.000 beschikbaar te stellen.

9/10 Coördinator externe verwijzingen, regisseur Vroegsignalering schulden/schuldhulpverlening

Bij de vaststelling van de begroting 2021 is besloten om de functie van coördinator externe verwijzingen en regisseur vroegsignalering/schuldhulpverlening voor 2021 en 2022 tijdelijk in te vullen en te dekken met de beschikbare eenmalige middelen. Hieraan wordt op deze plek vervolg gegeven.

In de tweede helft van 2022 zal de effectiviteit van de inzet worden geëvalueerd.

Creëren van begrotingsruimte

10. Aanpassen diverse tarieven aan inflatie

De in de meicirculaire 2021 opgenomen prijsindexen van het Centraal Planbureau (CPB) laten voor 2022 een gemiddelde prijsstijging zien van 1,45% (het gewogen gemiddelde van de loonvoet sector overheid en prijsindex netto materiële overheidsconsumptie). Destijds is door u besloten de daarvoor in aanmerking komende belastingen en rechten jaarlijks met dit percentage aan te passen.

De volgende heffingen komen hiervoor in aanmerking:

• gemeentelijke leges	€	55.000
• leges voor rijbewijzen	€	67.825
• leges voor reisdocumenten	€	41.955
• begrafenisrechten	€	313.140
• onroerende zaakbelastingen woningen	€	3.451.600
• onroerende zaakbelastingen niet-woningen	€	1.302.690
• leges omgevingsvergunningen	€	503.123
• marktgelden	€	18.974
• rioolheffing	€	3.105.660
• afvalstoffenheffing	€	-
• forensenbelasting	€	110.000
• toeristenbelasting	€	<u>210.000</u>
Totaal	€	9.179.967

De verhoging als gevolg van inflatie bedraagt 1,45% van dit bedrag, ofwel € 133.109.

De afvalstoffenheffing is in de primitieve raming al op het gewenste niveau inclusief inflatie begroot en is daarom buiten deze berekening gelaten.

Nacalculatie inflatiepercentage:

We passen jaarlijks nacalculatie toe op het inflatiepercentage. Er wordt daarbij gekeken of het toegepaste inflatiepercentage ook daadwerkelijk is uitgekomen. Dit kan dan twee kanten opwerken, een verhoging dan wel een verlaging van het inflatiepercentage. Doelstelling is en blijft de inflatie goed te maken en dit is ook altijd de achterliggende gedachte geweest van de systematiek.

Voor de begroting 2022 betekent dit dat het laatst door het CPB definitief vastgestelde percentage (het jaar 2019) voor nacalculatie in aanmerking komt. Bij de begroting 2019 is een inflatiepercentage aangehouden van 2,45 en het inflatiepercentage 2019 is nu vastgesteld op 2,30. Te verrekenen is derhalve 0,15%.

De volgende heffingen komen voor een verhoging in aanmerking:

• onroerende zaakbelastingen woningen	€	3.451.600
• onroerende zaakbelastingen niet-woningen	€	1.302.690
• forensenbelasting	€	110.000
• toeristenbelasting	€	<u>210.000</u>
Totaal	€	5.074.290

De verlaging als gevolg van de nacalculatie bedraagt 0,15% van dit bedrag, ofwel € 7.611. Samen met de eerder genoemde verhoging van € 133.109 gaat het per saldo om een verhoging van € 125.498.

Een nacalculatie bij de retributies of wel rechten is niet aan de orde omdat bij de jaarlijks op te stellen begroting gekeken wordt naar de kostendekkendheid.

Consequenties voorziening egalisatie riolering en voorziening egalisatie afvalverwijdering

Omdat de heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn worden voordelige dan wel nadelige saldi met betrekking tot het product riolering en afval verrekend met de betreffende egalisatie voorziening. Consequentie is dat de meeropbrengst door inflatie aan deze voorzieningen moet worden toegevoegd. Bij de rioolheffing gaat het voor 2022 om een bedrag van € 45.032 dat toegevoegd moet worden aan de voorziening.

De afvalstoffenheffing is zoals reeds verwoord al op het juiste niveau geraamd.

Tarieven begrafenisrechten:

In de NMB is voorgesteld om de exploitatie van de begraafplaats Appelhofstraat uit te zonderen van de kostendekkende berekening van deze rechten. Op de begraafplaats Appelhof wordt nauwelijks meer begraven. Door de Appelhof te laten beheren als openbaar groen kan op de begraafplaatsen een besparing behaald worden van ca. € 25.000. Dit leidt tot een kostenverhoging voor de groenvoorziening (openbaar groen). Dit bedrag is meegenomen in de NMB.

Wanneer met het bovenstaande rekening wordt gehouden zijn in de nu voorliggende begroting de begrafenisrechten kostendekkend geraamd. De gebruikelijke inflatoire aanpassingen van de rechten is hierbij meegenomen.

Voorgesteld wordt om de begrafenisrechten in 2021 enkel te verhogen met het inflatiepercentage van 1,45%.

11. Stelpost rentelasten

Het niet toevoegen van rente aan reserves en voorzieningen brengt risico's met zich mee. Dit komt door het feit dat deze posten ook dienst doen als financieringsmiddel. Op het moment dat de reserve of voorziening namelijk weg valt als intern financieringsmiddel is er geen ruimte om de rentelast bij externe financiering op te vangen. Om dit te ondervangen is afgesproken om een bepaalde rentedruk in de begroting aan te blijven houden.

Afgesproken is om de stelpost af te laten hangen van de omvang van het eigen vermogen en de voorzieningen. Omdat deze posten nooit volledig zullen worden aangewend, de gemeente zal altijd reserves en voorzieningen hebben, wordt de stelpost jaarlijks vastgesteld op 1,8% van 50% van het eigen vermogen.

In de begroting is hiervoor een structurele stelpost rentelasten opgenomen. Hiervan wordt vanaf 2024 jaarlijks € 25.000 gereserveerd voor het afdekken van de rentelasten van eventueel aanvullend aan te trekken geldleningen. De verwachting is dat tot en met 2023 geen aanvullende geldleningen benodigd zijn. Het meerdere wordt jaarlijks aangewend als éénmalig dekkingsmiddel.

Septembercirculaire

13. Gevolgen septembercirculaire.

De septembercirculaire is op Prinsjesdag 2021, net voor het afronden van onze begrotingsstukken, verschenen. Ondanks de beperkt beschikbare tijd hebben wij de uitkomst van deze circulaire betrokken bij de besluitvorming over de begroting 2022 en meerjarenraming 2023 - 2025.

De belangrijkste ontwikkelingen uit deze circulaire zijn:

- de ontwikkeling van het accres;
- het incidenteel schrappen van de opschalingskorting in 2022 (evenals in 2020 en 2021);
- de definitieve verdeling van de € 1,3 miljard in 2022 ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg.

Een verdere toelichting op de septembercirculaire is reeds gegeven in de samenvatting "Enkele ontwikkelingen nader toegelicht".

De septembercirculaire geeft per saldo een voordelige ontwikkeling ter grootte van:

2022 € 671.000;

2022 € 542.000;

2023 € 351.000;

2024 € 259.000.

Het bedrag in 2022 is inclusief een storting € 41.000 in de reserve Corona vanwege te ontvangen Corona gelden van het rijk. Onderwerpen waarvoor in 2022 compensatie wordt verkregen zijn re-integratie bijstandsgerechtigden, gemeentelijk schuldenbeleid en bijzondere bijstand.

Amendementen en moties bij de behandeling van de NMB

14. Amendement en moties

Bij de behandeling van de Nota Meerjarenbeleid 2022 - 2025 zijn diverse amendementen en moties aangenomen. De volgende hebben financiële consequenties:

- Flex wonen (amendement 1), budget € 15.000 met eenmalige dekking;
- Onderzoek sportstructuur (amendement 8), budget € 10.000 met eenmalige dekking;
- Uitvoeringsbudget kindergemeenteraad (motie B), budget € 15.000 met eenmalige dekking;
- Dorpspark Enter (motie K), budget € 25.000 met structurele dekking.

In de motie Dorpspark Enter staat eenmalige dekking vermeld. De begrotingsvoorschriften bepalen echter dat een investering met maatschappelijk nut, waar hiervan sprake is, structurele dekking behoeft. De jaarlasten bedragen € 1.625.

Aanwending van dan wel storting in reserves en fondsen

15. Vrijval reserve voorlopige winstneming winst GREX

Op basis van gerealiseerde verkopen kan vanuit de POC-reserve (percentage of completion) een bedrag ad € 1.341.0000 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

16. Aanwending algemene reserve

Voor het dekken van de uitgaven, welke met eenmalige middelen worden bekostigd, is in 2022 een onttrekking aan de algemene reserve benodigd ter grootte van € 405.070

Voor de jaren daarna gaat het om:

2023 € 656.640 onttrekking

2024 € 623.745 onttrekking

2025 € 598.855 onttrekking

Na onttrekking van genoemde bedragen zal er in de algemene reserve nog een vrij aanwendbaar gedeelte resteren van ca. € 20.000.

Gezien alle onzekerheden die op ons afkomen, de geringe omvang van het resterende bedrag in de algemene reserve en het perspectief van de meerjarenraming stellen wij voor om in 2022 € 934.040 in de algemene reserve te storten.

De jaren 2023, 2024 en 2025 vertonen een overschotten van respectievelijk ca. € 177.600, € 53.500 en € 318.200.

Tenslotte

De onzekerheden ten aanzien van de herijking van het gemeentefonds en de hoogte van de te ontvangen rijkscompensatie voor de oplopende zorgkosten bij de jeugd blijven nog bestaan.

Evenals in de NMB 2022-2025 tekenen wij hierbij aan dat er in 2026 een tweetal ontwikkelingen zijn die dit financieel perspectief nadelig beïnvloeden. Het gaat hier om het vervallen van een deel van het structureel geraamde dividend Cogas (€ 370.000) en afname van de verwachte aanvullende rijksmiddelen jeugdzorg uit de Hervormingsagenda van de Commissie van Wijzen (426.000).

HET PROGRAMMAPLAN

OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

1. Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie
2. Sterke sociale samenleving
3. Duurzame ontwikkeling
4. Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling
5. Prettig wonen en leven

en de overzichten:

- Algemene dekkingsmiddelen
- Overhead, onvoorzien en vennootschapsbelasting

LEESWIJZER

Het Programmaplan is zoals gezegd ingedeeld naar programma's. Dat zijn de vijf programma's uit het coalitieprogramma met als titel 'Een sterke samenleving gericht op ontmoeten en ontwikkelen'. Elk programma behandelt een bepaald beleidsdoel van de gemeente en geeft de doelstellingen aan die de gemeente op dit beleidsveld wil realiseren. Daarnaast zijn er 2 voorgeschreven overzichten opgenomen.

Bij elk van de aangewezen programma's gaat het in de kern van de zaak steeds om de 3 W-vragen:

1. *Wat willen we bereiken?*
2. *Wat gaan we er voor doen?*
3. *Hoe gaan we dit meten?*
4. *Wat mag het kosten?*

De gedachte hierachter is dat de gemeenteraad door het beantwoorden van deze vragen zijn kaderstellende rol goed kan invullen. De raad stuurt op het niveau van de programma's, het college op het niveau van de uitvoeringsinformatie (de taakvelden). Het autorisatieniveau van de gemeenteraad ligt op het niveau van de programmatotalen.

Wat willen we?

Hier wordt het beoogde maatschappelijk effect aangegeven. Op het niveau van de programma's staan kernpunten weergegeven waarmee bepaalde doelen worden nagestreefd.

Wat gaan we daar voor doen?

Nadat de vraag "wat willen we bereiken?" is beantwoord, wordt aangegeven wat gedaan zal worden om de gestelde doelen na te streven. Dit komt tot uitdrukking in nieuwe actiepunten en beschrijving van bestaand beleid.

Hoe gaan we dit meten?

Er is landelijk een basisset beleidsindicatoren voorgeschreven. Hiermee wordt beoogd om de begrotingen inzichtelijker te maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk maken. Daarnaast zijn er outputgegevens opgenomen, die ten dele laten zien wat er binnen het bestaande beleid om gaat, deze zijn informatief van aard en worden dan ook niet ter vaststelling aangeboden aan uw raad.

Wat mag het kosten?

Per programma wordt aangegeven wat de structurele en éénmalige lasten en baten zijn. In dit overzicht wordt onderscheid gemaakt in:

- Lasten en baten: het totale bedrag dat gemoeid is met het programma, inclusief nieuw beleid;
- Mutaties reserves: hier worden de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zichtbaar gemaakt en deze leiden tot een totaal bedrag per programma na mutaties in reserves;
- In een detaillabel worden de baten en lasten onderverdeeld in uitvoeringsinformatie per taakveld;
- Nieuw en wijziging van beleid wordt inzichtelijk gemaakt in afzonderlijke tabellen. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in:
 - o nieuwe actiepunten (gebaseerd op de Nota Meerjarenbeleid 2022-2025);
 - o bezuinigingsronde 2020-2023;
 - o de maatregelen uit het rapport Berenschot;
 - o verdere voorstellen die voortvloeien uit de Nota van aanbidding.

Programmatotalen

Programmatotalen in meerjarenperspectief

	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
Lasten per programma (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-97	205	823	906	978	966
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	7.671	7.634	7.830	7.645	7.767	7.813
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	3.425	3.875	3.529	3.366	3.494	3.490
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	31.216	26.843	27.498	27.163	27.373	27.215
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	2.300	2.131	2.258	2.223	2.195	2.195
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	677	2.519	2.890	2.920	2.920	2.920
Prog. 5 Prettig wonen en leven	12.328	18.697	16.051	15.927	16.007	15.991
Totale lasten voor mutaties in reserves	57.520	61.904	60.879	60.150	60.734	60.590

	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
Baten per programma (x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-39.309	-39.900	-42.723	-42.024	-41.810	-41.968
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-39	-235	-26	-26	-26	-26
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-2.104	-1.092	-761	-731	-957	-934
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-7.211	-4.261	-4.001	-4.001	-4.001	-4.001
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-2.482	-2.031	-2.124	-2.124	-2.124	-2.124
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-1.253	-1.674	-2.182	-2.182	-2.182	-2.182
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-6.017	-12.146	-9.320	-9.341	-9.383	-9.393
Totale baten voor mutaties in reserves	-58.415	-61.339	-61.137	-60.429	-60.483	-60.628

Saldo voor mutaties in reserves	-896	566	-257	-279	252	-38
--	-------------	------------	-------------	-------------	------------	------------

Storting in reserve	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	1.794	1.335	1.041	301	243	194
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	1.758	200	41			
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	6					
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	1.033	34	964	942	504	504
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	237					
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	144	5	350			
Prog. 5 Prettig wonen en leven	505					

Onttrekking aan reserve	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-3.081	-1.279	-1.746	-657	-624	-599
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-188	-230	-478	-179	-169	-169
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-24	-309	-205	-40	-40	-40
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-1.292	-68	-145	-48	-48	-48
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-98	-312	-163	-28		
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-91	-140	-70	-100	-100	-100
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-337	-98	-268	-95	-75	-25
Resultaat totaal inclusief reserves	-531	-296	-934	-178	-54	-318

Structureel

Lasten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	823	906	978	966
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	7467	7582	7714	7759
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	3339	3326	3454	3450
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	27386	27163	27373	27215
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	2095	2195	2195	2195
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	2820	2820	2820	2820
Prog. 5 Prettig wonen en leven	15702	15768	15861	15919
Totale lasten voor mutaties in reserves	59.632	59.760	60.395	60.324

Baten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-42.578	-41.879	-41.690	-41.873
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-26	-26	-26	-26
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-761	-731	-957	-934
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-4.001	-4.001	-4.001	-4.001
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-2.124	-2.124	-2.124	-2.124
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-2.182	-2.182	-2.182	-2.182
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-9.214	-9.252	-9.286	-9.321
Totale baten voor mutaties in reserves	-60.886	-60.195	-60.266	-60.461

Saldo voor mutaties in reserves	-1.254	-435	129	-137
--	---------------	-------------	------------	-------------

Storting in reserve	Begroting 2022 2022	2023	2024	Meerjarenbegroting 2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	41			
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	464	442	4	4
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling				
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven				

Onttrekking aan reserve	Begroting 2022 2022	2023	2024	Meerjarenbegroting 2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-116	-116	-116	-116
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-48	-48	-48	-48
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling				
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-25	-25	-25	-25
Resultaat totaal inclusief reserves	-934	-178	-54	-318

Eenmalig

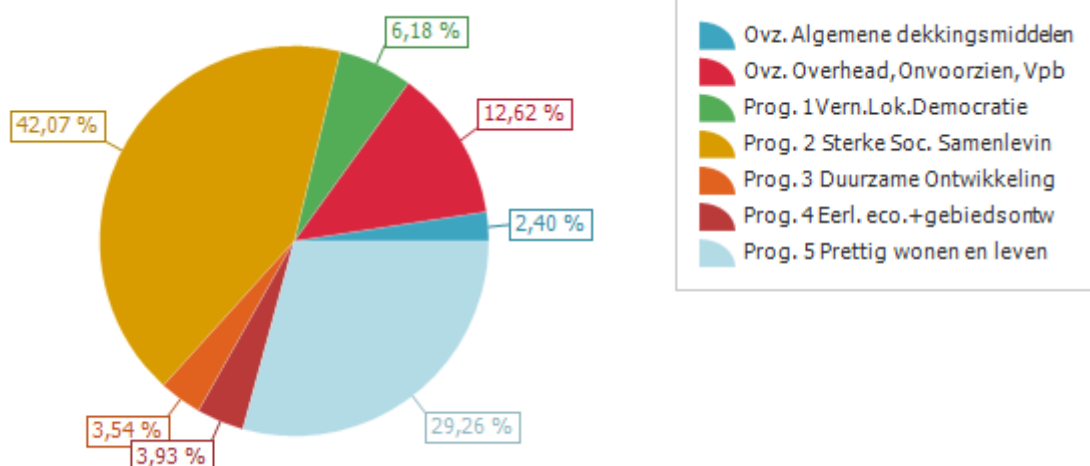
Lasten per programma (x €1.000,-)	Begroting 2022	2023	2024	Meerjarenbegroting 2025
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	363	63	53	54
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	190	40	40	40
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	112			
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	163	28		
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	70	100	100	100
Prog. 5 Prettig wonen en leven	348	159	146	72
Totale lasten voor mutaties in reserves	1.246	390	339	266

Baten per programma (x €1.000,-)	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2022	2023	2024	2025	
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-145	-145	-120	-95	
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb					
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie					
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin					
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling					
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw					
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-106	-89	-96	-72	
Totale baten voor mutaties in reserves	-251	-234	-216	-167	
Saldo voor mutaties in reserves	1.069	332	26	40	

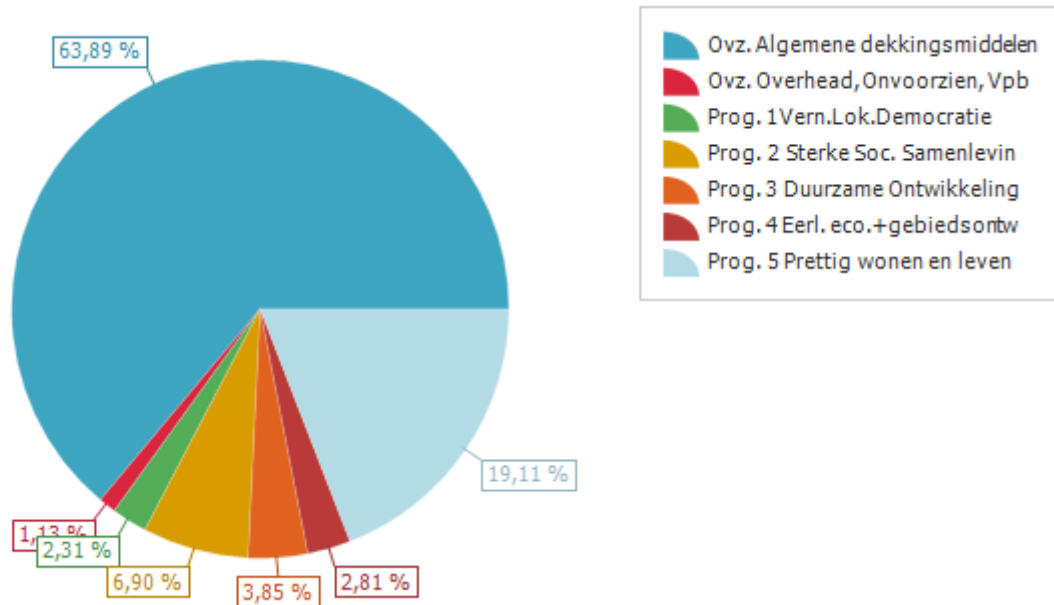
Storting in reserve	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2022	2023	2024	2025	
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	1.041	301	243	194	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling					
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb					
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	500	500	500	500	
Prog. 5 Prettig wonen en leven					
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	350				
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie					

Onttrekking aan reserve	Begroting	Meerjarenbegroting			
	2022	2023	2024	2025	
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-1.746	-657	-624	-599	
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-363	-63	-53	-54	
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-205	-40	-40	-40	
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-98				
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-163	-28			
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-70	-100	-100	-100	
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-242	-70	-50		
Resultaat totaal inclusief reserves	0	0	0	0	

Lasten naar programma's



Baten naar programma's



1 PROGRAMMA VERNIEUWING LOKALE DEMOCRATIE, BESTUUR EN ORGANISATIE



Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 3,5 miljoen zijn in 2022;
- De belangrijkste kostenposten het taakveld Bouwtoezicht (€ 0,7 miljoen), het taakveld Bestuur (€ 1,0 miljoen) en het taakveld Burgerzaken (€ 0,6 miljoen) zijn;
- De belangrijkste risico's zitten in lagere opbrengsten van de bouwleges vanwege de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging.

Toelichting programma

De komende periode brengen wij het college en de raad dichterbij onze inwoners en ondernemers en vice versa. Waar mogelijk geven wij ruimte aan groepen inwoners om zaken zelf te regelen. We gaan mee met de veranderende omstandigheden waarin wij leven. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeenteraad werken wij aan maatschappelijke opgaven. Dit is voor ons een leerproces en een uitdaging!

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Ruimte voor inwoners voor eigen initiatieven en het in eigen regie overnemen van gemeentelijke taken

Toegankelijke gemeente voor inwoners en ondernemers



Wat willen we bereiken?

Doelen
Stimuleren hoge mate van inwonersparticipatie en inwonersbetrokkenheid
Verhogen klanttevredenheid inwoners en ondernemers
Digitale volwassenheid producten voor inwoners en ondernemers
Efficiënte toekomstgerichte organisatie die in staat is doelen uit coalitieprogramma te realiseren

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Digitale volwassenheid producten voor inwoners	onderzoek heeft niet plaatsgevonden	onderzoek heeft niet plaatsgevonden	68% (tegen landelijk 77%)	72% (tegen landelijk 73%)	www.waarstaatjegemeente.nl
Digitale volwassenheid producten voor ondernemers	onderzoek heeft niet plaatsgevonden	onderzoek heeft niet plaatsgevonden	62% (tegen landelijk 64%)	68% (tegen landelijk 59%)	www.waarstaatjegemeente.nl

De gemeente Wierden gaat 2021/2022 aan de slag gaan met het opstellen van service-kwaliteitsnormen. Welke dat zijn is op dit moment nog niet bekend. Deze kunnen dan op deze plaats gevolgd worden.

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Welstandsnota
- Legesverordening
- Omgevingswet

Actiepunten:

- **Implementatie Omgevingswet**

De Omgevingswet is op het gebied van dienstverlening, informatiemanagement en automatisering een uitdaging voor onze gemeente. Wij zullen bijvoorbeeld een aantal digitale systemen zodanig moeten inrichten dat we klaar zijn voor de landelijke normen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De gemeente krijgt ook te maken met geheel nieuwe taken/funcities, zoals het maken van toepasbare regels en het annoteren van juridische regels. Dit is nodig om de digitale dienstverlening op het niveau te brengen zoals beoogd door de nieuwe wet.

Om deze klus in goede banen te leiden is een algemeen implementatiebudget nodig voor het inhuren van externe expertise en/of het vrijmaken van ambtelijke capaciteit. Op basis van de huidige inzichten is voor 2022 een extra budget nodig van € 100.000.

Lasten 2022: € 100.000 (eenmalig)

- **Opstellen omgevingsplan**

Uit de Omgevingswet vloeit voort dat we een geheel nieuw omgevingsplan moeten maken. In onze routekaart is opgenomen dat we hier in 2022 mee willen starten met een afronding in 2024/2025.

Lasten 2022: € 50.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Het openbaar bestuur van de gemeente (Raad, college, en griffie)
- Deelnemingen en verbonden partijen
- Regio Twente

Vanaf 1 januari 2022 bestaat de oude samenwerkingsstructuur van de regio Twente niet meer. De verschillende onderdelen van dit samenwerkingsverband van de 14 Twentse gemeenten zijn in 2021 ontvlochten in een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid, Bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatieschap Twente en een Bestuursovereenkomst Sociaaleconomische samenwerking (Twenteboard).

Daarnaast werken de gemeenten via verschillende vrijwillige samenwerkingen nog aan diverse andere opgaven onder regie van een coördinerende gastgemeente.

Doel van deze wijzigingen is om de onderlinge samenwerking en de samenwerking met andere partners in de regio Twente te versterken om zo kansen te kunnen pakken en gezamenlijke ambities beter waar te kunnen maken. Met die veranderingen willen de Twentse gemeenten uiteindelijk meer eenvoud (met minder bestuurlijke drukte) en focus bereiken in de regionale samenwerking.

De raad is in 2020 en 2021 intensief geïnformeerd en betrokken geweest bij de besluitvorming over deze nieuwe samenwerking. Op 22 juni 2021 (UIT-21-53283) is de raad per brief geïnformeerd over de zogenaamde integrale bestuurlijke eindtoets van de veranderopdracht waarin verslag wordt gedaan van het gehele veranderproces en de bereikte resultaten.

- Burgerzaken (onder andere rijbewijzen, reisdocumenten, Burgerlijke stand, Gemeentelijke Basisadministratie en organiseren verkiezingen)
- Communicatie en representatie
- Heffing en invordering van belastingen
- Bouwtoezicht en leges omgevingsvergunning
- Uitvoering Algemene Plaatselijk Verordening (APV)

- Omgevingswet:
 - Huidige kwaliteit handhaven en daarvoor controles uitoefenen en eventueel handhavend optreden;
 - Behandelen van aanvragen in het kader van de omgevingsvergunningen;
 - Ontwikkelingen omtrent de Wet Kwaliteitsborging volgen;
 - De kwaliteit van vergunningvrij bouwen controleren.

1.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2018	2019	2020
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	599,28	652,97	706,54
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,36	6,56	6,60
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	8,56	8,59	12,78
Externe inhuur	Totale kosten inhuur externen	1048841,00	1067920,00	1742783,00
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,62	7,02	6,92
Overhead	% van totale lasten	13,11	11,90	10,38

Bij de behandeling van de begroting 2021 (november 2020) in de gemeenteraad is gesproken over de kosten van inhuur externen. Toegezegd is om in de jaarstukken 2020 een toelichting te geven op de in 2020 voor externe inhuur gemaakte kosten.

Bovenstaande tabel is gelijk aan de tabel in de jaarstukken 2020. In de jaarstukken 2021 zal eveneens een dergelijke toelichting worden opgenomen.

1.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	3.392	3.734	3.529	3.366	3.493	3.490
Baten	-2.072	-952	-761	-731	-957	-934
Saldo programma	1.320	2.782	2.768	2.635	2.536	2.556

Mutaties reserves:

Storting in reserve	6					
Onttrekking aan reserve	24	-309	-205	-40	-40	40
Resultaat programma	1.303	2.474	2.566	2.598	2.500	2.519

Detailtabel programma 1 - Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie

		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
0.01.10	Raad en raadscommissies	284	284	292	292	292	292
0.01.20	College van b en w	595	654	646	646	646	646
0.01.30	Commissies van advies	1	5	5	5	5	5
0.01.40	Intergemeent. samenwerking	45	28	31	31	31	31
0.01.50	Internationale contacten	1	1	1	1	1	1
0.01.60	Rekenkamer(funcitie)	16	16	16	16	16	16
0.20.10	Rijbewijzen	81	63	81	79	81	75
0.20.20	Reisdocumenten	66	124	114	104	229	232
0.20.30	Verkiezingen	14	70	99	99	99	99
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	178	213	195	195	195	195
0.20.50	Huisnummering en straatnaamgev	8	20	16	16	16	16
0.20.60	Burgerlijke stand	70	71	66	66	66	66
0.30.10	Overige grondzaken	133	100	39	39	39	39
0.30.20	Eig.dommen niet openb. dienst	215	2	2	2	2	2
0.40.20	Communicatie	48	16	16	16	16	16
0.40.30	Representatie	81	70	70	70	70	70
0.40.40	Bestuursondersteuning raad	235	275	276	276	276	276
0.40.50	Overhead		250				
0.50.10	Beleggingen	5	13	16	16	16	16
0.61.10	WOZ baten en lasten / invord.	320	284	289	289	289	289
0.64.10	Heffing	7	13	17	17	17	17

1.20.30	Openbare orde en veiligheid	347	305	300	300	300	300
8.10.20	Omgevingswet	60	140	256	106	106	106
8.30.30	Bouwtoezicht	580	698	665	665	665	665
8.30.40	Bestuursdwang	6	20	19	19	19	19
Totale lasten van het programma		3.396	3.735	3.527	3.365	3.492	3.489
Baten							
0.20.10	Rijbewijzen	-117	-124	-90	-81	-89	-63
0.20.20	Reisdocumenten	-64	-105	-98	-77	-295	-298
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	-12	-26	-23	-23	-23	-23
0.30.10	Overige grondzaken	-67	-66	-14	-14	-14	-14
0.30.20	Eig.dommen niet openb. dienst	-553					
0.61.10	WOZ baten en lasten / invord.	-16	-24	-24	-24	-24	-24
8.30.50	Leges omgevingsvergunningen	-1.240	-605	-510	-510	-510	-510
1.20.30	Openbare orde en veiligheid		-2	-2	-2	-2	-2
Totale baten van het programma		-2.069	-952	-761	-731	-957	-934
Saldo programma		1.321	2.783	2.768	2.635	2.537	2.556

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming			
		2022	2023	2024	2025	
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid	Lasten	150				
	Baten					
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten	3	3	3	3	
	Baten	-214	-49	-49	-49	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025	
8.10.20	Implement. Omgevingswet 2022	Nee	100				
8.10.20	Opstellen Omgev.plan 2021-2022	Nee	50				
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			150	0	0	0	

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.30.10	Rentelasten Overige gronden	Ja	3	3	3	3
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			3	3	3	3

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.10	Aanw. Eenm. Middelen prog. 1	Nee	-205	-40	-40	-40
0.20.20	Gemeentelijk leges Reisdocumenten	Ja	-1	-1	-1	-1
0.20.10	Gemeentelijke leges Rijbewijze	Ja	-1	-1	-1	-1
8.30.50	Leges omgevingsvergunning	Ja	-7	-7	-7	-7
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-214	-49	-49	-49

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.20.10 Reisdocumenten

Het verloop van de lasten en baten wordt beïnvloed door het verwachte aantal uit te geven reisdocumenten per jaar. In 2013 is de geldigheidsduur van reisdocumenten verlengt van 5 naar 10 jaar. Met ingang van 2019 kregen we derhalve te maken met een 5 jarige periode van minder aanvragen voor verlenging. De hogere raming in 2024 wordt veroorzaakt door het gegeven dat voor de eerste keer een 10 jaarstermijn van uitgegeven rijbewijzen voorbij is.

0.20.30 Verkiezingen

Voor het organiseren van verkiezingen moet de raming worden verhoogd met € 20.000. De werkelijke uitgaven noopten tot bijstelling van het budget. Daarnaast heeft er een wijziging plaatsgevonden in de locaties van stembureaus en bemensing.

0.30.10 Overige grondzaken

Het hier gepresenteerde voordeel wordt veroorzaakt doordat minder rentelasten aan dit taakveld toegerekend. We gaan er vanuit dat in 2022 de verworven gronden op de Esrand in exploitatie worden genomen. De rentelasten komen dan niet meer ten laste van de algemene middelen maar ten laste van deze grondexploitatie. Daarnaast is een perceel grond dat in erfpacht was uitgegeven nu verkocht waardoor de rentelasten en de baten - de erfpacht - afnemen. Per saldo dalen de rentelasten hierdoor met € 59.000 en de baten met € 54.000.

8.30.50 Leges omgevingsvergunning

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is gekoppeld aan de invoering van de Omgevingswet en treedt naar verwachting vanaf 1 juli 2022 stapsgewijs in werking. Inschatting is dat 15% minder toetsing en tot 45% minder toezicht op bouwwerken plaats zal vinden. Dit kan oplopen tot 30% (toetsing) en 75% (toezicht). Dit is afhankelijk van de vraag welke bouwwerken private partijen mogen toetsen. Gevolg van deze wet is dat de bouwleges gaan dalen. Op dit moment is de verwachting dat leges met 30%-35% zullen gaan dalen. Dit betekent een verwachte daling van leges in 2021 met € 102.000 en in 2022 met € 204.000 ten opzichte van 2020. Dit beeld is zichtbaar in de raming opbrengst leges omgevingsvergunning.

De Wkb zal op de langere termijn zorgen voor een kleinere formatie. Hierop hebben we al geanticipeerd door een aantal vacatures niet meer in te vullen. De invoering van de wet is opgeschoven naar 1 juli 2022. Hierdoor zijn geen vergunningen en toezicht taken overgeheveld naar de kwaliteitsborgers. De uitvoering is hiermee bij de gemeente gebleven en daardoor is er geen verdere vrijval meer van capaciteit.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

2 PROGRAMMA STERKE SOCIALE SAMENLEVING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 27,5 miljoen zijn in 2022 en dit hiermee het grootste programma is;
- De belangrijkste kostenposten het taakveld Maatwerkvoorziening Natura immateriële Wmo (€ 5,9 miljoen), het taakveld Individuele Voorzieningen Natura Jeugd (€ 5,6 miljoen) en het taakveld Inkomensregelingen (€ 4,4 miljoen) zijn;
- Belangrijkste risico's zitten in het sociale domein en onderwijshuisvesting.



Toelichting programma

Iedereen doet mee, dat is ons motto. Een samenleving waarin iedereen op voet van gelijkheid mee kan doen en waarin de mogelijkheden, talenten en eigen regie van onze inwoners centraal staan: een inclusieve samenleving. In clubs en verenigingen, op school, op het werk of in de buurt. Wij zijn zorgzaam voor iedereen en willen dat iedereen zich veilig kan voelen.

Sturingsmogelijkheden gemeenten

Met de groeiende verantwoordelijkheden voor gemeenten vanuit de decentralisaties is voor gemeenten ook de garantie verdwenen dat het budget toereikend is om de benodigde uitgaven te dekken. Gemeenten zijn zelf in toenemende mate risicodragers geworden.

De onvoorspelbaarheid van de gemeentelijke uitgaven vanaf 1 januari 2015 is sterk toegenomen omdat er ook veel minder beïnvloedbare variabelen zijn die een grote impact kunnen hebben op de uitgaven.

Als reactie op de toenemende financiële tekorten binnen het sociaal domein heeft de gemeente Wierden diverse maatregelen genomen om meer grip te krijgen op de uitgaven. In mei 2019 heeft het college een interventieplan vastgesteld met 23 maatregelen. Twee jaar later zijn 15 maatregelen gerealiseerd, 5 maatregelen lopen nog en de overige maatregelen zijn omwille van capaciteit en/of beperkingen als gevolg van corona niet in praktijk gebracht. Een van de belangrijkste opgaven voor de komende tijd is om de zorg en begeleiding binnen het sociaal domein toegankelijk én betaalbaar houden, zonder de menselijke maat en kwaliteit uit het oog te verliezen. Als organisatie hebben we gekeken voor het oude en nieuwe sociale domein welke maatregelen genomen kunnen worden.

Vanwege de toenemende tekorten binnen de jeugdhulp is er gewerkt aan een nieuwe set van in totaal 26 maatregelen die staan beschreven in het rapport 'Meer grip op het sociaal domein' d.d. 23 maart 2021.

Aan de hand van het rapport 'Meer grip op het sociaal domein' heeft de gemeente Wierden aan het bureau Berenschot gevraagd om meer zicht te geven op de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein. Daarnaast heeft de gemeente Wierden gevraagd om een inhoudelijk oordeel te geven op de geformuleerde besparingsmaatregelen en de (potentiële) financiële effecten hiervan in beeld te brengen. Tot slot is gevraagd op welke wijze monitoring en sturing op de maatregelen vormgegeven kan worden.

Er is een brede set aan (26) besparingsmaatregelen ontwikkeld die volgens Berenschot blijken geven van urgentiebesef en van het zelfreflecterend vermogen van de organisatie. De geformuleerde maatregelen zijn doorgaans specifiek uitgewerkt, bevatten verschillende detailniveaus en hangen voor een groot deel met elkaar samen. Met de bestaande capaciteit is het ingewikkeld de focus te verdelen over verschillende 26 maatregelen. Het is doorgaans effectiever om te concentreren op een beperkte set aan maatregelen die zorgen voor een substantiële, beïnvloedbare financiële taakstelling. Het financiële tekort op Jeugd is echter zo substantieel dat ook op andere onderdelen zoals op de Wmo, besparingsmaatregelen noodzakelijk zijn. Tot slot is voor een succesvolle implementatie van de maatregelen van belang dat de basis op orde is. Het voorstel is daarom om de maatregelen samen te vatten en te comprimeren tot een set van 10 maatregelen.

Op 17 juni 2021 heeft Berenschot de resultaten van het onderzoek gepresenteerd tijdens een raadsinformatiebijeenkomst. Het rapport Zicht en grip op financiën sociaal domein is op 13 juli vastgesteld door het college en de raad heeft op 14 september ingestemd met de door Berenschot geadviseerde uitbreiding van 1,85 fte.

Sturing en monitoring

Besparen in het sociaal domein begint met het krijgen van inzicht in de cijfers. Hoewel er afgelopen jaar geïnvesteerd is in het ontwikkelen van dashboards, is het van belang om datasturing integraal onderdeel te maken van de organisatie en hierop te blijven investeren.

Extra rijksmiddelen Jeugdzorg

Op verzoek van de VNG heeft een onafhankelijke Commissie van Wijzen zich gebogen over het structureel benodigde budget voor jeugdzorg en de te treffen maatregelen om het

jeugdstelsel toekomstbestendig te maken. Deze commissie heeft haar oordeel vastgelegd in een Hervormingsagenda. Naar aanleiding hiervan heeft het Rijk besloten om voor 2022 € 1,3 miljard extra te compenseren voor de stijgende kosten van de jeugdzorg. Dit betekent voor Wierden in 2022 een extra bijdrage ad € 1.432.000. Het is aan het nieuwe kabinet om een besluit te nemen voor de jaren na 2022.

Maatschappelijke Agenda

De gemeente Wierden is bezig één integrale Maatschappelijke Agenda op te stellen voor het hele sociaal domein. Omdat in dat jaar veel beleidsplannen in het sociaal domein aflopen of bijgesteld moeten worden is dat een logisch moment om hiervoor te kiezen. De maatschappelijke agenda zal in Q4 van 2021 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad. De uitkomst hiervan is op het moment van schrijven van deze Programmabegroting nog onbekend.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Inwoners zijn zo lang en zoveel mogelijk zelfredzaam



Wat willen we bereiken?

Doelen
Inwoners voelen zich goed en hebben vertrouwen in de omgeving en wonen zo lang mogelijk zelfstandig
Inwoners zijn sociaal en economisch zelfredzaam

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Mate waarin inwoners (18 jaar en ouder) zich beter kunnen redden door de geboden ondersteuning	86%	89%	83%	84%	Cliëntervaringsonderzoek Wmo
Aantal zelfstandig wonende personen van 75 jaar en ouder (per 1.000 inwoners doelgroep)	Wierden 978 Nederland 953	Wierden 966 Nederland 924	Wierden 963 Nederland 922		Waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Jeugdwet

Actiepunten:

-

Bestaand beleid:

- De Wierdense uitgangspunten voor het sociaal domein staan nog steeds overeind: een integrale aanpak, eigen kracht als basis, aandacht voor preventie, dienstverlening zo dicht mogelijk bij huis, één loket, vangnet waar nodig en de gemeente als regisseur en financier.
- Zowel de transformatieopgave als de tekorten dwingen ons als gemeente om scherper te kijken naar **wat** we doen en **hoe** we dingen doen binnen het sociaal domein. We gaan nog meer de focus leggen op:
 - regie en sturen op eigen kracht,
 - preventie en instroombeperking/uitstroombevordering.
- De toegang tot ondersteuning is cruciaal in sturing op deze focus en daarmee ook op het bereiken van besparingen. De toegangsfunctie is belegd via onze gemeentelijke regisseurs. Eén gezin, één plan, één regisseur zal hierin meer leidend moeten zijn. Integraliteit in de uitvoering, een gezinsbrede blik, ook al ben je specialist op een bepaald terrein. De focus van de toegang moet zijn op vergroten zelfredzaamheid en versterken van eigen kracht, tijdelijke ondersteuning met inzet van gebruikelijke hulp, mantelzorg, sociaal netwerk en algemene (voorliggende) voorzieningen. Dit vraagt tijd en kwaliteit aan de keukentafel en van de professionals. Hier is maatschappelijk en financieel winst te behalen.
- Preventie en instroombeperking/uitstroombevordering blijft noodzakelijk als pijler rond transformatie en sleutel voor verbeteringen. Zowel voor instroombeperking als uitstroombevordering spelen de algemene voorzieningen een belangrijke rol. Inzet van de algemene voorzieningen en vooral van de voorliggende preventieve voorzieningen kan de druk op maatwerkvoorzieningen verlichten of zelfs voorkomen. Immers, kwetsbare inwoners kunnen door inzet van deze voorzieningen zoveel als mogelijk tijdig geholpen worden om zo lang mogelijk zelfregie te houden en hun sociale netwerk te versterken, waardoor uiteindelijk zwaardere zorg in de vorm van individuele maatwerkvoorzieningen niet nodig is. Bij kwetsbare inwoners denken wij aan sociaal geïsoleerde eenzame inwoners, jong en oud, inwoners met een fysieke en/of verstandelijke beperking en inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Door in te zetten op preventie en versterking van de algemene voorzieningen wordt het aantal inwoners dat daadwerkelijk gebruik zal moeten maken van professionele ondersteuning zo laag mogelijk gehouden. Dit doen we samen met heel veel maatschappelijke partners die hiervoor van de gemeente Wierden een subsidie ontvangen. We zorgen er voor dat degenen die het echt nodig hebben ook die ondersteuning krijgen die ze echt nodig hebben. We zijn ons er wel degelijk van bewust dat er ook mensen zijn die geen hulpvraag stellen, geen hulp aanvaarden of ernstig in hun eigen kracht zijn beperkt. Juist deze mensen zullen wij actief benaderen en professionele ondersteuning aanbieden.
- Sinds januari 2019 wordt er in Twente op het gebied van jeugdhulp en Wmo maatwerkvoorzieningen gewerkt volgens het Twents model. In het Twents model staat het resultaat van de inwoner of zijn gezinssysteem centraal. Dit vraagt

individueel maatwerk voor alle inwoners met een ondersteuningsbehoefte.

De desbetreffende gemeente stelt samen met de inwoner vast welk resultaat moet worden behaald. Waar nodig vindt er met de aanbieder van voorkeur afstemming plaats. Hiervoor beschrijft de toegangsmedewerker iedere keer specifiek het te behalen resultaat. Dit moet zo concreet mogelijk worden opgesteld omdat dit voor de aanbieder de inzet van ondersteuning bepaalt. Er zijn geen standaard resultaten beschreven, het resultaat is voor elke inwoner en elk gezinssysteem anders. De wijze waarop de aanbieder tot een oplossing komt voor een individuele cliënt, kan per situatie verschillen.

- OZJT verzorgt in opdracht van de 14 Twentse gemeenten (Samen14) de inkoop en het contractmanagement van jeugdhulp en Wmo voorzieningen. De contracten vertegenwoordigen een waarde van ca. 210 miljoen euro op jaarbasis, dus een zorgvuldige en doelmatige besteding is van groot belang.

Twente is voorloper in de aanpak van zorgfraude. Twente heeft al strenge voorwaarden aan de voorkant, zowel via het barrièremodel van het OZJT als in de inkoop- en contracteringsvoorwaarden van individuele gemeenten. Voorwaarden die de komende periode nog verder zullen worden aangescherpt om goede zorg voor kwetsbare inwoners te kunnen garanderen. Verschillende overheidspartners, waaronder Twentse gemeenten, OZJT/Samen14, Sociale Recherche Twente (SRT), politie, Openbaar Ministerie (OM) en Belastingdienst, werken onder het RIEC-convenant intensief samen om misstanden aan te pakken en fraude en criminele activiteit vanuit of rondom zorg te voorkomen. De ambitie is binnen Twente een dusdanig beleid en bijbehorende handelswijze vast te stellen dat oneigenlijk gebruik van zorggeld niet meer voorkomt. Dat vereist een gezamenlijk beleid vanuit 14 Twentse gemeenten gericht op het uitsluiten van kwaadwillende aanbieders in het traject voorafgaande aan de gunning en contractering.

- Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn vormen van zorg die vallen onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Op basis van bestuurlijke afspraken tussen het ministerie van VWS en de VNG voert Almelo deze centrumgemeentetaken nu uit voor onze regio.

Op dit moment is de regionale samenwerking op verschillende manieren nader geregeld, o.a. met een convenant voor heel Twente en een regioplan voor onze 6 gemeenten.

Het Rijk heeft het voornemen om per 1 januari 2022 een start te maken met de decentralisatie van de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen naar alle gemeenten afzonderlijk. Aansluitend daarop zal de decentralisatie van de financiële verantwoordelijkheid voor beschermd wonen starten op 1 januari 2023. Hierbij komt de landelijke bestuurlijke afspraak over de centrumgemeenten voor beschermd wonen te vervallen. Deze wordt vervangen door een binnen de VNG vastgestelde Norm voor Opdrachtgeverschap beschermd wonen (BW) en maatschappelijke opvang (MO) (NvO-BW/MO). Voor maatschappelijke opvang verandert er vooralsnog niets in de landelijke afspraken; deze taak wordt mogelijk over enkele jaren verder gedecentraliseerd.

Doel blijft om door regionale samenwerking inwoners van onze gemeenten die tijdelijk ondersteuning nodig hebben door (psycho)sociale problematiek zo snel en goed mogelijk te blijven helpen

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Participerende en financieel zelfredzame inwoners



Wat willen we bereiken?

Doelen
Zoveel mogelijk inwoners naar betaald werk
Inwoners zijn economisch zelfredzaam

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Aantal mensen in- en uitstroom naar betaald werk	Nog niet bekend	In: 60 Uit: 47 waarvan naar werk ca. 18	In: 56 Uit: 55 waarvan naar werk ca. 17	In: 52 Uit: 78 waarvan naar werk ca. 40	Inzicht Pink
Aantal personen met een uitkering in het kader van de participatiewet	1-1-2021 185	1-1-2020 173	1-1-2019 172	1-1-2018 190	Inzicht Pink

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Participatiewet
- Wet inburgering

Actiepunten:

- **Metten van gebruik en effect van inkomensregelingen**
De raad heeft met de vaststelling van de Kadernota Minimabeleid 2020 e.v. (december 2020) uitgesproken meer te willen sturen op effecten van inkomensregelingen. Een belangrijke informatiebron is de ontwikkeling van het dashboard binnen het Sociaal domein. Deze geeft (op termijn) goed inzicht in het gebruik van regelingen. Inzicht krijgen in het (maatschappelijk) effect van de inkomensregelingen, vraagt nadere expertise en onderzoek.

Lasten 2022: € 7.000 (eenmalig)

Lasten vanaf 2023: € 6.500 (structureel)

Bestaand beleid:

- We willen het aantal bijstandsuitkeringen beperken, door zoveel mogelijk mensen die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering te begeleiden naar regulier mogelijk werk. Voor wie dit (nog) niet mogelijk is zetten we in op het vergroten van de zelfredzaamheid door activering en andere vormen van participatie (o.a. scholing).
- Met inzet van loonkostensubsidie zetten we in op het plaatsen van mensen met een arbeidshandicap/beperkte loonwaarde op betaald werk. Het gaat onder andere om het realiseren van banen voor mensen die vallen onder het doelgroepenregister garantiebanen.
- Per 1 januari 2021 is de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening van kracht. Deze wijziging verplicht gemeenten om alle signalen die zij ontvangen in het kader van vroegsignalering op te pakken en met een plan van aanpak te komen. Preventie is van groot belang. We willen voorkomen dat mensen financiële problemen krijgen en in armoede terechtkomen. Zelfredzaamheid is hierin belangrijk. Vroegsignalering is hierbij van essentieel belang. Escalatie van schulden en daarmee samenhangende problemen moeten zo snel en effectief mogelijk worden opgepakt.
- Er zijn verschillende inkomensondersteunende maatregelen en voorzieningen voor minima die vallen onder het minimabeleid. Het gaat bijvoorbeeld om kindpakket, declaratiefonds, bijzondere bijstand, kwijtschelding van gemeentelijke belasting en de collectieve ziektekostenverzekering.
Een gering (gezins)inkomen mag niet leiden tot een sociaal isolement. Het in stand en op peil houden van de Bijzondere Bijstand is daarom van groot belang. Het actief benaderen van mensen die op de armoedegrens leven, is zeer wenselijk, omdat een deel van deze groep niet op de hoogte is van de voorzieningen waarvan zij gebruik kan maken. Hierbij wordt samengewerkt met scholen en andere maatschappelijke organisaties.
- De gemeente maakt deel uit van de GR Stadsbank Oost Nederland (SON). De SON is een samenwerkingsverband waaraan 22 gemeenten in Twente en de Achterhoek deelnemen. Als "gemeentelijke kredietbank" biedt de Stadsbank een, zowel vanuit maatschappelijk als ook bedrijfseconomische optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening aan, aan met name minder financieel draagkrachtigen. Het betreft onder andere (sociale) kredietverlening, schuldenregeling, voorlichting en budgetbeheer.
- We gaan verder met de omvorming van het Sw-bedrijf Soweco. De bestaande samenwerking in de vorm van GR Soweco wordt beëindigd, op onderdelen blijft Wierden samenwerken met Almelo, Twenterand en Tubbergen; deze taken worden voor een belangrijk deel ondergebracht in een nieuwe uitvoeringsorganisatie (NUO). Nieuwe afspraken worden vastgelegd m.b.v. een dienstverleningsovereenkomst.
- De nieuwe wet inburgering zal per 1 januari 2022 in werking treden; meer taken komen (weer) bij de gemeente te liggen zoals het inkopen van de inburgeringscursussen en het voeren van regie op de inburgeringstrajecten. Inzet is waar mogelijk een hoger taalniveau (B1) en, waar dit niet mogelijk is, het zo snel mogelijk versterken van de zelfredzaamheid van de inburgeraar (Z-route). Om de

gemeentelijke taken uit te voeren is extra capaciteit nodig; vanuit het Rijk komen hiervoor extra middelen naar de gemeente (uitvoeringskosten).

- Iedere gemeente moet jaarlijks een aantal statushouders huisvesten. Dit gebeurt op basis van een taakstelling (per half jaar). We willen dat statushouders zo snel mogelijk integreren en participeren. Het gaat om het leren van de taal, meedoen in de wijk, het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten, het vinden van werk.
- Voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders die we in onze gemeente huisvesten maken we gebruik van de diensten van Vluchtelingenwerk Oost Nederland. De begeleiding vindt plaats in nauwe samenwerking met de gemeentelijke regisseurs voorveld en regisseurs participatie.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

We streven na dat inwoners zich gezond voelen en meedoen in de samenleving naar eigen kunnen



Wat willen we bereiken?

Doelen
De gezondheid en vitaliteit van inwoners is bevorderd

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Aantal inwoners van 65 - 68 jaar die a. kwetsbaar zijn b. kans op kwetsbaarheid c. vitaal zijn	a = 2% b = 37% c = 61%	a = 1% b = 27% c = 72%	a = 2% b = 26% c = 72%	-	Monitor Fijn Leven van de GGD

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet publieke gezondheid (Wpg)

Actiepunten:

- **Organisatie Special Olympics 2022**

De 14 Twentse gemeenten hebben in 2019 besloten de Special Olympics 2022 in Twente te doen plaatsvinden. Dit als uitwerking van de opgestelde Regionale Visie Sport en Bewegen. Er is een Bidbook opgesteld waarin de plannen verder zijn verwoord richting het landelijk Comité. De kosten hiervan zijn door de 14 gemeenten betaald.

De gemeenten hebben in 2019 een garantie af moeten geven van € 500.000 voor de organisatie hiervan. De bijdrage van de gemeente Wierden is op basis van een staffel inwoneraantal. Vanwege de coronacrisis zijn de Special Olympics 2020 niet

doorgegaan. Deze worden in 2022 gehouden. Ook in de gemeente Wierden zullen activiteiten plaatsvinden bij Manege de Vossenbos.

Lasten 2022: € 27.500 (eenmalig)

- **Uitvoeringsagenda sport en bewegen**

In kwartaal 4 van 2021 wordt de visie sport en bewegen vastgesteld. Aan deze visie wordt een uitvoeringsagenda gekoppeld. Voor de uitvoering van de actiepunten uit de nog op te stellen uitvoeringsagenda is budget nodig.

Lasten 2022 e.v.: € 15.000 (structureel)

- **Nieuwbouw sportzaal Esrand**

De gronden op de Esrand zijn verworven met als doel om daar, naast de permanente huisvesting van de Passie, een binnensportaccommodatie te realiseren ter vervanging van het gymlokaal aan de Wilhelminastraat. De gemeenteraad heeft in oktober 2020 ingestemd met de uitgangspunten van het te realiseren programma zoals verwoord in de "Eindrapportage realisatie school en sportzaal Esrand. In deze eindrapportage is een zogenaamde B2 sportzaal het uitgangspunt.

Bij de vaststelling van de begroting 2021 is een voorbereidingskrediet ad € 500.000 beschikbaar gesteld. Voor realisatie is een aanvullend bouwkrediet benodigd ter grootte van € 3.052.000.

Met ingang van 2023 zal de structurele subsidie aan de SAWE worden verhoogd met € 192.000 per jaar ter dekking van het exploitatietekort.

Investering 2022: € 3.052.000 (realisatiekrediet)

Lasten vanaf 2023: € 192.000 (structureel)

- **Gronden voor realisatie sportzaal Esrand**

De gronden, die benodigd zijn voor de realisatie van de sportzaal op de Esrand, worden uitgenomen uit de grondexploitatie van de Esrand. De rentelasten van deze grond komen ten laste van de exploitatie. Afschrijving op grond is niet toegestaan. Deze lasten worden indicatief bij een uitnameprijs van € 150,- per m2 voorlopig geraamd op € 5.600. De rentelasten worden berekend vanaf start bouw.

Rentelasten vanaf 2022: € 5.600 (structureel)

- **Vervanging AED-kasten**

AED-kasten zijn wegens einde levensduur aan vervanging (10 jaar) toe. Het gaat in 2022 om 4 AED-kasten. De kosten voor vervanging bedragen € 2.000 per stuk.

Investering 2022: € 8.000

Lasten 2022: € 1.000 (structureel)

- **Inwoners met initiatieven**

Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties wil de gemeente werken aan leefbaarheid en toekomstige opgaven. Het is belangrijk dat inwoners niet alleen zo vroeg mogelijk betrokken worden bij (nieuw) beleid van de gemeente, maar dat ze zelf ook mee mogen beslissen over hun eigen leefomgeving. We willen hierbij inwoners, verenigingen en stichtingen ondersteunen bij hun initiatieven. Hierbij wordt gedacht aan initiatieven die een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en sociale binding van een dorp of buurt in de gemeente Wierden.

Lasten 2022: € 15.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Met een gezonde leefstijl kan men niet vroeg genoeg beginnen. Sport is meer dan alleen bewegen. Sport en bewegen verbindt de integrale aanpak op alle

beleidsdomeinen, draagt bij aan het realiseren van onze maatschappelijke doelen, heeft een positieve invloed op een actieve en gezonde leefstijl, bevordert sociale participatie en zorgt er voor dat inwoners gezond en vitaal blijven.

Naast een preventieve functie stimuleert sport en bewegen naast de sociale, ook de emotionele en fysieke ontwikkeling van in het bijzonder jeugd en jongeren.

- In het vierde kwartaal 2021 wordt de nieuwe visie op sport & bewegen ter vaststelling aangeboden aan de raad en daarna wordt de uitvoeringsagenda opgesteld voor de komende jaren.
- We zetten in op sport en beweegstimulering voor alle levensfasen, actieve (vitale) sport en beweegaanbieders en ruimte om te sporten in de nabije leefomgeving .
- We bevorderen deelname van kinderen aan sport door het kindpakket actief onder de aandacht van de doelgroepen te brengen.
- De gemeente beschikt over een meer dan vereiste dekkinggraad van AED's. Een deel van de AED's is door de gemeente geplaatst en wordt door de gemeente onderhouden en zo nodig vervangen. Daarnaast kunnen derden (bedrijven, verenigingen, etc.) zelf een AED plaatsen. Zij zijn dan ook zelf verantwoordelijk voor eventuele vervanging.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Optimale ontwikkeling van de jeugd



Wat willen we bereiken?

Doelen
Jongeren hebben een startkwalificatie
Jongeren groeien veilig op in hun eigen omgeving

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	Meetinstrument
Vroegtijdig schoolverlaters (VSV-ers) zonder startkwalificatie (aantal VSV-ers in VO + MBO)	Schooljaar 2020/2021 nog niet bekend	Schooljaar 2019/2020 11	Schooljaar 2018/2019 26	Schooljaar 2017/2018 35	Duo
Aantal kinderen met een maatregel (OTS, Voogdij, JR, JB)	1-1-2021 69	1-1-2020 73	1-1-2019 84	1-1-2018 88	Inzicht Pink

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk
- Jeugdwet
- Leerplichtwet

Actiepunten:

- **Kansrijke start**
Kansrijke start is een stimuleringsprogramma vanuit de landelijke overheid om lokale of regionale coalities rond de eerste 1000 dagen (- 9 maand tot 2 jaar) van een kind te stimuleren. Een lokale coalitie maakt zich sterk voor een kansrijke start voor ieder

kind en zorgt voor een gezamenlijke aanpak rondom de eerste 1000 dagen van kinderen. In Wierden is gestart met het opzetten van een lokale coalitie, een samenwerking tussen onder andere kraamzorg, verloskundigen, Jeugdgezondheidszorg-GGD (JGZ), Maatschappelijk werk, Kinderopvang, MEE, Jarabee, Jeugd GGZ etc.

Voor de periode van zomer 2021 tot 1 januari 2023 bestaat vanuit de lokale coalitie de wens om een pilot op te starten waarbij zoveel mogelijk aanstaande kwetsbare ouders ondersteund worden. Bedoeling is de uitvoering van deze taken weg te zetten bij een gemeentelijke regisseur voorveld. Echter binnen de huidige formatie is daarin geen ruimte. Voor uitvoering van de pilot is een extra bijdrage nodig van 24 uur.

Lasten 2022: € 28.000 (eenmalig)

- **Humanitas**

In Twente is Humanitas een partner die mensen ondersteunt door de inzet van goed getrainde en begeleide vrijwilligers. Ze bieden professioneel georganiseerd vrijwilligerswerk. Door inzet van deze vrijwilligers kan soms een zwaardere (duurdere) vorm van hulp voorkomen worden. De inzet van voorliggende voorzieningen om zwaardere zorg te voorkomen of te verminderen, past bij het interventieplan.

Humanitas ontvangt al drie jaar financiële ondersteuning (subsidie) voor deze uitvoering. De afgelopen drie jaren is de inzet gefinancierd vanuit bestaande middelen, maar deze middelen zijn vanaf 2021 niet meer beschikbaar. Om het aanbod structureel op te kunnen nemen in het preventieve aanbod van de gemeente Wierden is vanaf 2022 een budget nodig.

Lasten 2022: € 20.000 (structureel).

- **Inzet Billy Boem**

Uit een onderzoek van Kennispunt Twente uit 2019 komt naar voren dat in 60-70% van de casussen in Twente die bekend zijn bij de Gecertificeerde Instellingen (GI) er sprake is van conflictscheidingen. In het voorveld is dit voor de komende jaren een thema dat extra aandacht krijgt.

Op dit gebied levert Impluz inzet voor Billy Boem (in samenwerking met Avedan). De Billy Boem club is voor kinderen van 8 t/m 12 jaar die opgroeien in een gezin met stress en spanning. Dit heeft op kinderen een grote impact. De kinderen leren met lastige situaties en emoties om te gaan. In de afgelopen jaren is dit aanbod telkens ingezet voor 1 groep. Het aanbod voldoet in dat opzicht aan de vraag vanuit de voorveldregie. Inzet in 2022 voor 1 groep bedraagt ongeveer € 8.000. Van belang is voor 2022 en volgende jaren een borging van dit aanbod van 1 groep per jaar te realiseren.

Lasten 2022: € 8.000 (structureel)

- **Integraal Huisvestingsplan (IHP)**

Op dit moment wordt druk gewerkt aan de samenstelling van het IHP met uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda is het eindresultaat van de technische beoordelingen van de schoolgebouwen (rapport HEVO), de strategische ambities van de schoolbesturen, de in januari 2021 vastgestelde onderwijsvisie en de duurzaamheids-/energie-ambitie van de gemeente. De uitvoeringsagenda maakt de financiële consequenties van de gemaakte keuzes zichtbaar. In de voorlopige uitvoeringsagenda is voor de periode 2021 – 2025 de realisatie van de nieuwbouw voor de Talenter en De Wegwijzer in Enter opgenomen in 2023.

In de afgelopen jaren zijn we door diverse omstandigheden er niet in geslaagd om een buffer te creëren om de investeringen die gemoeid zijn met het bouwen van

nieuwe scholen op termijn financieel te kunnen dragen. Op basis van de financiële doorrekening van de investeringsbehoefte en de jaarlijkse kapitaallasten daarvan wordt een structurele exploitatielast zichtbaar van circa € 560.000 in 2030 (de eerste 2 fasen) oplopend tot € 1,4 mln in 2042.

Nu sparen voor toekomstige investeringen heeft tot gevolg dat de kapitaallasten lager zullen worden. In afwachting van de vaststelling van het IHP wordt jaarlijks een reservering gedaan voor het uitvoeringsprogramma van het IHP.

Lasten 2022 e.v.: € 500.000 (jaarlijkse reservering)

- **Nieuwbouw scholen Enter**

In juni 2020 is een raadsbesluit genomen over het proces voor de nieuwbouw van de basisscholen de Talenter en de Wegwijzer in Enter. Voorgesteld wordt de nieuwbouw scholen Enter in de integrale afweging van het Integraal Huisvestingsplan in de NMB 2022-2025 mee te nemen. Bij de definitieve kredietaanvraag zal het investeringsbedrag vastgesteld worden. Vooralsnog worden de in NMB 2021-2024 opgevoerde lasten gehandhaafd.

Investering 2024: € 6.350.000

Exploitatielasten: € 315.000 (structureel)

Bestaand beleid:

- De gemeente is vanuit de Jeugdwet verantwoordelijk voor het verstrekken van alle geïndiceerde jeugdzorg. De inkoop van de jeugdzorg gebeurt op het niveau van de 14 Twentse gemeenten.
- De gemeente subsidieert de GGD Twente voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en algemene gezondheidszorg. Jeugdgezondheidszorg is gericht op 0-19 jaar en de doelgroep wordt gezien door contactmomenten op de consultatiebureaus en op scholen. Algemene gezondheidszorg richt zich op o.a. infectieziektenbestrijding en reizigersadvisering.
- Vroegtijdige signalering van problemen kan voorkomen dat er iets misgaat met een kind. Het op peil houden van de algemene jeugdvoorzieningen binnen de gemeente, zoals de kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, scholen, sportclubs en het jongerenwerk voorkomt dat te veel jongeren gebruik moeten maken van jeugdzorg. Ook de meer bewust op preventie gerichte jeugdvoorzieningen zijn erg belangrijk in het voorkomen van grotere vragen en problemen met betrekking tot (het opgroeien van) kinderen en jongeren. We blijven middelen beschikbaar stellen voor opvoedingsondersteuning, zoals dat o.a. gebeurt door 'Loes'.
- Jaarlijks overleggen we met de jeugdgezondheidszorg (JGZ) over de uitvoering van het maatwerk jeugdgezondheidszorg in Wierden. In het uitvoeringsplan zijn afspraken opgenomen over de uitvoering van de reguliere werkzaamheden van de JGZ (uitvoering wettelijk vastgelegde basistakenpakket JGZ) en de lokaal wenselijke accenten. Van belang vinden wij dat JGZ proactief signalen deelt vanuit de uitvoeringspraktijk en aansluit bij de lokale initiatieven. Specifiek kopen we extra inzet van de jeugdarts in ten behoeve van de zorgstructuur en nemen we Pedagogische Gezinsbegeleiding Jeugdgezondheidszorg (PGJ) af als onderdeel van onze preventieve laagdrempelige aanpak op (opvoed)ondersteuning.
- In de lokale zorgstructuur van de gemeente Wierden nemen hulpverlenende instanties deel in lokale multidisciplinaire overleggen, waarin alle casussen (gezinnen en kinderen waarbij meervoudige problemen aan de orde zijn) worden besproken.

- Onder het huidige beleid vallen uitgaven voor onderwijs in lichamelijke oefeningen, voorziening huisvesting basisonderwijs en voortgezet onderwijs, schoolbegeleiding, onderwijsachterstandenbeleid en voor- en vroegschoolse educatie, leerplichtwet, leerlingenvervoer en peuteropvang.
- Uitgangspunt is het inzetten van voorliggende voorzieningen om zo het gebruik van (zwaardere) geïndiceerde zorg te verkorten, aan te vullen of te voorkomen. Er zijn op het gebied van onderwijs en jeugd al diverse laagdrempelige interventies in het voorveld ingezet. Van een aantal interventies zijn de resultaten deels bekend en is er vraag naar meer. Bij andere interventies zijn de opbrengsten van deze inzet nog niet zichtbaar en/of meetbaar. Daarnaast wordt er op basis van de behoefte en vraag vanuit onze toegang onderzocht welke andere interventies kunnen worden ingezet om de vraag naar andere zorg te verminderen.
- De 14 Twentse gemeenten en het regionale onderwijs hebben de afgelopen jaren samen gewerkt aan De Twentse Belofte. De Twentse Belofte is een belofte aan alle jongeren in Twente die het niet zelfstandig lukt om hun school af te maken of werk te vinden of te houden. Deze samenwerking zal ook in 2020-2024 verder opgepakt worden. Dit is vastgelegd in een projectplan. Het plan is gericht op het bundelen van de gezamenlijke inspanningen om voortijdig schoolverlaten zoveel mogelijk te voorkomen waarbij diverse 'beloftes' zijn opgenomen die hieraan bijdragen. Een groot deel van die beloftes heeft betrekking op inspanningen die door/ vanuit het onderwijs geleverd zullen gaan worden. Bij de Beloftes 3, 4 en 5 zijn gemeenten ook betrokken. Belofte 3 richt zich op begeleiding van schoolverlaters zonder startkwalificatie (met name VSO, PRO en Entree-opleidingen). Belofte 4 betreft meer de reguliere ondersteuning van jongeren met beperkingen die bij werkgevers geplaatst zijn, waarbij de gemeenten zorgt voor loonkostensubsidies en waar nodig jobcoaching. Belofte 5 richt zich met name op inzet vanuit gemeenten op de doelgroep kwetsbare jongeren in de leeftijdscategorie 18-27 jaar die geen startkwalificatie hebben. Deze jongeren gaan ook niet (meer) naar school en hebben geen/weinig inkomen en/of geen uitkering. De inzet is erop gericht deze jongeren zoveel mogelijk weer terug te leiden naar school en/of werk.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Inwoners zijn tevreden over kwaliteit van leven



Wat willen we bereiken?

Doelen
Verhoogde leefbaarheid en sociale samenhang

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Score sociale samenhang van de Leefbaarometer (gemiddelde score is 0 en de richting van de score geeft aan of de gemeente boven of onder het landelijk gemiddelde scoort)	Leefbaarometer wordt normaliter in opdracht van Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties iedere twee jaar geactualiseerd. Over 2020 zijn nog geen cijfers beschikbaar.	X	6,8	X	Waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz). Deze wet is aangepast om het VN-gedrag handicap (2016) geldig te maken in Nederland.

Actiepunten:

- **Subsidie Evenmens**
Door de transformatieopgave is de druk op mantelzorgers fors toegenomen. Immers, de inzet van de preventieve voorzieningen kan de druk op maatwerkvoorzieningen verlichten of zelfs voorkomen. Doordat de gemeente meer gebruik is gaan maken van het voorliggend veld, zijn het aantal hulpvragen voor mantelzorgers vanuit de Wmo en Jeugd enorm gestegen. Dit zorgt voor een hogere tijdsinvestering van Evenmens voor het doen van de intakes, begeleiding en de koppelingen. Het is niet de

verwachting dat de hulpvragen de komende maanden af zullen nemen. Daarom is het noodzakelijk om het huidige beschikbare budget voor de mantelzorgondersteuning en de vrijwillige thuiszorg uit te breiden.

Lasten 2022 e.v.: € 15.000 (structureel) □

- **Kunst en cultuur**

De cultuurvisie is in 2020 opgesteld en vastgesteld. Daaraan gekoppeld wordt er gewerkt aan opstellen van de uitvoeringsagenda. De bijdrage van € 15.000 per jaar voor het lokaal cultuurfonds is ingaande 2020 komen te vervallen waardoor er geen budget is voor nieuwe initiatieven. Voor de uitvoering van de actiepunten uit de nog op te stellen uitvoeringsagenda is budget nodig.

Lasten 2022 e.v.: € 15.000 (structureel)

Bestaand beleid:

- Kunst en cultuur dragen op een unieke wijze bij aan de sociale samenhang in onze gemeente, vitaliteit van het landelijk gebied, creativiteit van onze jeugd en de profilering van onze gemeente. Met de Cultuurvisie Wierden 2020 stimuleren we deze ontwikkelingen door onze organisaties voor kunst, cultuur en erfgoed centraal te stellen in deze opgave. De cultuurdeelname van onze jongste inwoners vinden we prioriteit. Daarom doen we mee aan de provinciale regeling Cultuur aan de Basis 2.0 2021-2024. Samen met het onderwijs en de gemeente heeft de combinatiefunctionaris onderwijs-cultuur een meerjarenprogramma opgesteld waarbij de realisatie van de binnenschoolse cultuureducatie tot stand komt dankzij de financiële bijdragen van de provincie, scholen en de gemeente.
- We stimuleren vernieuwende cultuuruitingen met een grote creatieve en artistieke kwaliteit. Het ruimte geven aan deze nieuwe kunsten doen we niet alleen maar binnen het samenwerkingsverband van Twentse gemeenten onder de noemer Cultuurregio Twente. Samen met onze partnergemeenten, provincie en rijk genereren we middelen voor de nieuwe makers.
- Onze historische gebouwen, dorpscentra en landschap vormen het decor en podium voor veel culturele activiteiten zoals evenementen en genieten ook een toenemende toeristische belangstelling. Om dit verder aan te jagen werken we samen met andere gemeenten in het project nationaal park de Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal.
- De gemeente werkt actief aan het realiseren van een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijkwaardig meedoet in de maatschappij waarin non-discriminatie, gelijke kansen en toegankelijkheid algemene beginselen zijn. De gemeente geeft een impuls aan bestaande en nieuwe inspanningen gericht op het volwaardig meedoen van inwoners met een beperking in de samenleving.
- We hebben specifieke aandacht voor het thema dementie. Nu mensen met dementie langer thuis zullen blijven wonen, de mantelzorg dus nog zwaarder zal worden en het aantal mensen dat mantelzorg kan bieden afneemt, zullen wij meer moeten doen samen met werkgevers om hun te ondersteunen.
- De vraag naar mantelzorg neemt de komende jaren flink toe. In de toekomst wordt verwacht dat meer oudere ouderen (75-plus) mantelzorg gaan bieden aan leeftijdsgenoten.

- Onze gemeente heeft veel vrijwilligers. Het vrijwilligerspotentieel lijkt echter al bijna volledig benut. Vandaar dat we op zoek gaan naar nieuwe creatieve vormen voor het werven van vrijwilligers. Het werven van jonge(re) vrijwilligers is noodzakelijk.
- Als gemeente blijven we onze vrijwilligers en de mantelzorgers ondersteunen, faciliteren en waarderen.
- Het risico van langer zelfstandig thuis wonen is vereenzaming. Dit moeten we tijdig signaleren en voorkomen. Daarbij hebben naast de gemeente tal van maatschappelijke organisaties en vrijwilligers een rol. Stimuleren van sport voor ouderen, ondersteunen van voorzieningen als Tafeltje Dekje, kookgroepen en dagbesteding zijn hier voorbeelden van.
- We zetten volop in op de transformatie, door de mensen centraal te zetten, te normaliseren en zo veel als mogelijk gebruik te maken van de kracht van mensen zelf en hun netwerk en door nauwe samenwerking met onze partners, zoals het onderwijs, huisartsen en maatschappelijke organisaties.
- Het college zet in op de vernieuwing van het subsidiebeleid. Inzet is oplevering eind 2021. Het effectueren van het nieuwe subsidiebeleid vindt plaats bij de nieuwe aanvraagronde van de subsidies; voor de kleine 4-jaarlijkse subsidies gaat het om het nieuwe tijdvak 2024-2027 (aanvraag voorjaar 2023) en voor de jaarlijkse grote subsidies per 2023 (aanvraag voorjaar 2022).

2.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2018	2019	2020
Absoluut verzuim	Per 1.000 leerlingen	0,00	0,00	
Banen	Per 1.000 inwoners 15-74 jaar	491,10	509,40	525,60
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	530,00	580,00	580,00
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,00		
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren t/m 18 jaar	1,40	1,30	1,40
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	6,90	7,40	8,80
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,30	0,30	0,30
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen t/m 18 jaar	3,00	2,00	
Lopende re-integratievoorzieningen	Per 10.000 inwoners 15-64 jaar	113,40	139,70	139,80
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	71,00	72,00	72,00
Niet sporters	%			52,50
Personen met een bijstandsuitkering	Per 10.000 inwoners	163,80	152,00	213,30
Relatief verzuim	Per 1.000 leerlingen	20,00	15,00	
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers VO en MBO onderwijs	1,40	0,90	0,50
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,00	1,00	

2.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	31.108	26.614	27.501	27.165	27.375	27.217
Baten	-7.105	-4.030	-4.001	-4.000	-4.000	-4.000
Saldo programma	24.003	22.584	23.500	23.165	23.375	23.217

Mutaties reserves:

Storting in reserve	1.033	34	964	942	504	504
Onttrekking aan reserve	1.292	-68	-145	-48	-48	48
Resultaat programma	23.745	22.548	24.317	24.057	23.828	23.670

Detailtabel programma 2 - Sterke sociale samenleving

		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
4.10.10	Basisonderwijs Lich. oefening	139	147	109	109	109	109
4.20.10	Voorz. in de huisvesting PO	391	335	352	352	667	667
4.20.20	Andere voorz. huisvesting PO	66	55	76	76	76	76
4.20.50	Voorz. in de huisvesting VO	577	71	123	123	432	432
4.20.60	Andere voorz. huisvesting VO	6	8	18	18	18	18
4.30.10	Schoolbegeleiding	20	8	8	8	8	8
4.30.20	Stim. onderwijsvern. / lokaal	127	165	168	168	168	168
4.30.30	Leerplicht- en leerlingenadm.	68	77	78	78	78	78
4.30.40	Leerlingenvervoer	435	445	445	445	445	445
4.30.50	Peuterspeelzalen	84	91	91	91	91	91
5.10.10	Subsidies aan verenigingen	40	61	60	60	60	60
5.10.20	Overige sportaangelegenheden	21	14	57	29	29	29
5.20.10	Zwembaden	426	447	459	459	459	459
5.20.20	Beheersstichting Sport	915	923	1.001	1.183	1.183	1.183
5.20.30	Gymlokaal en sportzaal	37	21	40	40	40	40
5.30.10	Kunstzinnige vorming	383	388	397	397	397	397
5.30.20	Kunst en kunstuitingen	73	129	134	134	134	134
5.30.30	Sociaal cultureel werk	56	59	60	60	60	60
5.40.10	Subsidiëring musea	20	19	19	19	19	19
5.50.10	Beeldbep. panden/monumenten	15	31	31	31	31	31
5.60.10	Media	506	506	519	519	519	519

5.70.40	Recreatiesubsidies, enz.	2	3	3	3	3	3
6.10.10	Kinderdagverblijven	271	203	229	229	229	229
6.10.20	Opvang/inburgering nieuwkomer	140	303	300	300	300	300
6.10.30	Algemene voorz. Wmo en Jeugd	783	810	883	883	883	883
6.10.40	Zorg voor gehandicapten	38	51	43	43	43	43
6.10.50	Maatschapp. org. ouderenwerk	25	25	25	25	25	25
6.10.60	Sociaal cultureel werk jonger	83	66	92	92	92	92
6.10.80	Ondersteuning vrijwilligers	10	14	14	14	14	14
6.10.90	Samenhang, wijkopbouw	50	76	106	76	76	76
6.10.91	Algemeen maatschappel. werk	211	215	221	221	221	221
6.10.92	Welzijnsbeleid	487	488	500	500	500	500
6.20.10	Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	275	281	287	287	287	287
6.30.10	Wet Werk en Bijstand (WWB)	6.394	3.421	3.286	3.286	3.286	3.286
6.30.20	Inkomensvoorz. werkloze werkn	224	245	188	188	188	188
6.30.30	Inkomensvoorz. gewezen zelfst.	41	61	43	43	43	43
6.30.40	Minimabeleid	750	765	797	786	786	786
6.30.50	Kwijtscheldingsbeleid	122	108	115	115	115	115
6.40.10	Sociale werkplaatsen	2.808	2.362	2.417	2.223	2.036	1.878
6.50.10	Werkgeleg. bevorderend maatrgl	564	513	710	710	710	710
6.60.20	Maatw.voorz. Natura mat. Wmo	410	366	360	360	360	360
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo	5.549	6.207	5.929	5.836	5.743	5.743
6.72.10	Indiv. Voorz. Natura Jeugd	6.499	4.911	5.582	5.448	5.313	5.313
6.81.10	Opv. en besch. wonen Wmo	27	72	53	53	53	53
7.10.10	Overige gezondheidszorg	944	1.043	1.071	1.043	1.043	1.043
Totale lasten van het programma		31.112	26.609	27.499	27.163	27.372	27.214

Baten

4.30.20	Stim. onderwijsvern. / lokaal	-64	-64	-64	-64	-64	-64
4.30.30	Leerplicht- en leerlingenadm.	-17	-16	-16	-16	-16	-16
5.20.30	Gymlokaal en sportzaal	-22	-24	-25	-25	-25	-25
5.30.10	Kunstzinnige vorming	-12	-12	-12	-12	-12	-12
5.30.30	Sociaal cultureel werk	-16	-16	-17	-17	-17	-17
6.10.10	Kinderdagverblijven	-203	-199	-193	-193	-193	-193
6.10.20	Opvang/inburgering nieuwkomer	-61	-202	-202	-202	-202	-202
6.10.30	Algemene voorz. Wmo en Jeugd	-8	-8	-9	-9	-9	-9
6.10.40	Zorg voor gehandicapten	-6	-6	-6	-6	-6	-6
6.30.10	Wet Werk en Bijstand (WWB)	-6.186	-3.273	-3.218	-3.218	-3.218	-3.218
6.30.20	Inkomensvoorz. werkloze	-224					

	werkn						
6.30.30	Inkomensvoorz. gewezen zelfst.	-41					
6.30.40	Minimabeleid	-22	-40	-40	-40	-40	-40
6.40.10	Sociale werkplaatsen			-31	-31	-31	-31
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo	-219	-160	-164	-164	-164	-164
6.60.10	Eig. bijdr. maatwerkvoorz. Wmo	-4	-10	-5	-5	-5	-5
Totale baten van het programma		-7.105	-4.030	-4.002	-4.002	-4.002	-4.002
Saldo programma		24.004	22.583	23.498	23.162	23.373	23.214

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming			
		2022	2023	2024	2025	
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid	Lasten	657	80	80	80	
	Baten					
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid niet over te nemen bij jaarovergang	Lasten		698	1.014	1.014	
	Baten					
Bezuinigingen	Lasten	-314	-542	-769	-769	
	Baten					
Originele begroting	Lasten	38	28	28	28	
	Baten	-17	-7	-7	-7	
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten	54	19	19	19	
	Baten	-98				

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming			
			2022	2023	2024	2025	
Taakveld	Omschrijving	Structureel					
0.10.20	Toev. reserve IHP	Nee	500				
0.10.20	Toev. reserve IHP	Nee		500	500	500	
4.20.10	Kapitaallast. onderw.huisv. PO	Ja			315	315	
5.10.20	Org. Special Olympics 2022	Nee	28				
5.10.20	Uitv.agenda Sport en Bewegen	Ja	15	15	15	15	
5.20.20	Subsidie SAWE	Ja		192	192	192	
5.20.30	Rente grond sportzaal Esrand	Ja	6	6	6	6	
5.30.20	Uitv.agenda Kunst en Cultuur	Ja	15	15	15	15	
6.10.60	Subsidie Humanitas	Ja	20	20	20	20	
6.10.60	Inzet Billy Boom	Ja	8	8	8	8	
6.10.90	Inwoners met initiatieven 2022	Nee	15				

6.30.40	Meten gebr/effect ink.reg.2022	Nee	7			
6.30.40	Meten gebruik inkomensregeling	Ja		6	6	6
6.71.10	Subsidies Evenmens en NVP	Ja	15	15	15	15
7.10.10	Kapitaallasten AED	Ja	1	1	1	1
7.10.10	Stimul. kansrijke start 2022	Nee	28			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			658	778	1.093	1.093

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
6.30.40	Camp.rondkomen in Wierden 2022	Nee	10			
4.20.50	Kapitaallstn onderw.huisv. VO	Ja	9	9	9	9
5.20.20	Onderzoek Sportstructuur 2022	Nee	10			
5.20.30	Rente grond sportzaal Esrand	Ja	10	10	10	10
6.10.90	Uitv.Budg.Kindergem.raad 2022	Nee	15			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			54	19	19	19

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.20	Aanw. Eenm. Middelen prog. 2	Nee	-98			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-98	0	0	0

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
			2022	2023	2024	2025
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo		-110	-203	-296	-296
6.72.10	Indiv. Voorz. Natura Jeugd		-204	-338	-473	-473
Totaal maatregelen Berenschot			-338	-541	-769	-769

Verdere toelichting op taakvelden

4.20.10 Voorziening in de huisvesting PO

De via de algemene uitkeringen te ontvangen rijksmiddelen voor onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs worden in 2022 en 2023, per saldo € 900.000, gestort in de reserve voor nieuwbouw De Passie. Deze reserve wordt conform besluitvorming ingezet ter gedeeltelijke dekking van de jaarlijkse lasten van de nieuwbouw. In gebruik name van de school is voorzien in 2024 en de daarmee gepaarde gaande kapitaallasten veroorzaken hier de toename van de lastendruk vanaf 2024. De reservering is te zien op het taakveld 0.10.

6.30.10 Participatiewet

6.50.10 Werkgelegenheidsbevorderende maatregelen

In de begroting 2022 wordt rekening gehouden met een tekort op de bijstand van ca. € 153.000. Dit tekort ligt net onder het maximale tekort van 5 % van het geraamde uitgavenvolume dat voor risico van de gemeente komt. De raming is gebaseerd op een indexering voor 2022 en de BUIG-brief voor 2021 (Budgetten gebundelde uitkeringen). De voorlopige bedragen voor 2021 worden naar verwachting in oktober bekend gemaakt. De kosten voor loonkostensubsidies nemen evenals in 2021 ook in 2022 toe en maken onderdeel uit van dit tekort. Steeds meer mensen, die voorheen bij Soweco werden geplaatst, worden nu vanwege de Participatiewet geplaatst met een langdurige loonkostensubsidie.

6.40.10 Sociale werkplaatsen (SW)

Met ingang van 1 januari 2021 zijn de oud SW-medewerkers in gemeentelijke dienst getreden met een eigen CAO. De salarislasten worden - behoudens de medewerkers die werkzaam zijn in onze groenploeg - op dit taakveld verantwoord. De groenploeg wordt uiteindelijk op de taakvelden verantwoord waarvoor ze werkzaamheden verrichten (m.n. taakveld openbaar groen 5.7). Op basis van dienstverleningsovereenkomsten gaat Wierden diensten afnemen van de Nieuwe uitvoeringsorganisatie (NUO). Hierbij kan gedacht worden aan salarisadministratie, begeleiding detachering en beschut werk. De netto kosten hiervoor worden ook op dit taakveld verantwoord.

Het dalend verloop van de lasten wordt veroorzaakt door de afnemende SW populatie. Per saldo kan een en ander worden begroot binnen de beschikbare middelen en dus binnen het financiële kader dat is meegegeven bij het raadsbesluit tot opheffing van de GR Soweco medio 2021.

6.71.10 Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel Wmo

6.72.10 Individuele voorzieningen Natura Jeugd

Uit de jaarrekening 2020 blijkt dat de tekorten van Wmo en Jeugd de bijgestelde begroting (inclusief de daarin opgenomen interventie maatregelen) in 2020 overschreden met per saldo ca. € 1 miljoen. Deze overschrijding wordt door ons als structureel beschouwd. Het begrote uitgavenvolume voor de Wmo en Jeugd is in 2022 per saldo gelijk gehouden aan 2020. De financiële effecten van het rapport Berenschot "Zicht en grip op financiën sociaal domein", die leiden tot een kostenreductie van netto € 730.000, zijn verwerkt.

Ook de financiële consequenties van het toepassen van het nieuwe woonplaatsbeginsel zijn verwerkt. Het nieuwe woonplaatsbeginsel kent als woonplaats van een jeugdige de gemeente waar de jeugdige stond ingeschreven direct voorafgaand aan de zorg met verblijf. Wierden wordt hiervoor in de algemene uitkering met € 714.000 gekort. Het toepassen van het woonplaatsbeginsel leidt voor Wierden tot lagere kosten voor de Jeugdzorg. De corresponderende budgetten zijn per saldo ook met € 714.000 verlaagd, waardoor het woonplaatsbeginsel voor Wierden budgettair neutraal is geraamd.

In bijlage 8 is zoals gebruikelijk de deelbegroting sociaal domein 2022 opgenomen. Deze is met ingang van 2022 gebaseerd op de Wmo en de Jeugd. De lasten voor de uitvoering van de Participatiewet vermengen zich met andere budgetten zoals bijvoorbeeld loonkostensubsidies. Omdat daarnaast het onderdeel Participatie door de jaren heen nagenoeg budgettair neutraal was, is er voor gekozen om de deelbegroting enkel te baseren op de Wmo en Jeugd.

Basis voor deze begroting is het uitgavenniveau conform de begroting 2022, de maatregelen en kostenreductie volgens het rapport van Berenschot en de consequenties van het nieuwe woonplaatsbeginsel.

In vorige jaren werden de toegerekende salarislasteren en lasten overhead voor de vergelijkbaarheid met eerdere jaren gelijk gehouden. Dit uitgangspunt is nu losgelaten en de uitvoeringskosten zijn nu gebaseerd op de geraamde urenrekening voor de uitvoering van de Wmo en Jeugdzorg en geven daardoor een beter beeld.

Voor indexatie (2,3%) is in de stelpost loon- en prijscompensatie een bedrag beschikbaar.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

3 PROGRAMMA DUURZAME ONTWIKKELING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 2,2 miljoen zijn in 2022
- De belangrijkste kostenpost is het taakveld Afvalinzameling en -verwijdering (€ 1,7 miljoen).
- Het belangrijkste risico is het scheidingsgedrag van afval van de inwoners en het percentage "afkeur" binnen de afvalstroom verpakkingen (PMD)



Toelichting programma

Wij gaan volop voor duurzaamheid. Wierden wordt een toekomstbestendige gemeente en we bereiken de klimaatdoelen. Daarbij is duurzaamheid niet iets dat op zichzelf staat. Het is verbonden met alle sociaal-economische en ruimtelijke thema's die in de gemeente spelen. Net als bestuurlijke vernieuwing vormt duurzaamheid een rode draad bij alles wat we doen. Het maakt deel uit van al het beleid in Wierden. Bij de manier waarop we duurzaamheid in beleid en plannen uitwerken sluiten we aan bij de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties ('Sustainable Development Goals').



BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Duurzame toekomstbestendige gemeente



Wat willen we bereiken?

Doelen

Een duurzame samenleving, zonder gebruik fossiele brandstoffen met oog voor toekomstige generaties, die om kan gaan met het veranderende klimaat.

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Percentage duurzame energieopwekking van het totale energieverbruik	nb	11,8 (incl. 4,6% Twence)	9,8 (incl. 3,8% Twence)	8,1% (incl. 3,7% Twence)	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
% woningen met zonnepanelen	21,8%	16,1%	11,7%	9,1%	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Gemiddeld gasverbruik per woning	nb	1620 m3	1740 m3	1770 m3	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Gemiddeld elektriciteitsverbruik per woning	nb	3310 kWh	3410 kWh	3470 kWh	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Aantal grote zonsystemen op bedrijfsdaken (groter dan kWp per systeem)	142	111	-	-	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Totaal opgewekte hoeveelheid zonnestroom TJ	nb	45	34	18	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
CO2 uitstoot Ton (totaal gas- en elektriciteitsverbruik, exclusief voertuigbrandstoffen)	nb	78.652	86.422	88.551	klimaatmonitor Rijkswaterstaat

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Duurzame ontwikkeling Wierden, Sustainable Development Goals
- Duurzame energie in Wierden 2011-2020, bijgesteld in 2017
- Beleidsnotitie mestvergisting
- Afwegingskader grootschalige duurzaam opgewekte energie 2020
- Warmtevisie d.d. 29 april 2021
- Definitief RES bod Twente 1.0 d.d. 29 juni 2021

Actiepunten:

- **Uitvoering klimaattaken 2022-2025**

Volgens de Raad openbaar Bestuur is door het klimaatakkoord sprake van 28 nieuwe of (sterk) geïntensiveerde taken. Dit betreft de gehele organisatie en betreft o.a. de thema's gebouwde omgeving, mobiliteit, elektriciteit, landbouw, grondstoffen en economie. Dit betekent extra taken op het gebied van vergunningverlening, juridisch, financieel, communicatie en beleid/overkoepelend. De uitbreiding van 1,67 fte naar 1,89 fte is met name nodig om de regie/coördinatie te voeren op deze nieuwe taken. Conform de afspraken vanuit het klimaatakkoord is de gemeente Wierden onderdeel van een van de 30 regio's, namelijk de regio Twente. Vanuit de regio Twente heeft de gemeente Wierden een bod (2021) ingediend van 56 GWh oftewel 50 ha zon op land en 20 ha zon op daken. Naast communiceren zal zwaar op participatie ingezet worden om de gestelde doelen te behalen.

De wijkgerichte aanpak om de gebouwde omgeving te verduurzamen (het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen) op basis van de Warmtevisie (2021) brengt de hoogste kosten met zich mee. Dat komt omdat uiteindelijk aan verschillende wijken tegelijkertijd wordt gewerkt.

Naast inzet van eigen capaciteit vanuit duurzaamheid zal binnen deze projecten ook veel gevraagd worden op het vlak van communicatie en participatie bij de totstandkoming en invulling van de diverse projecten.

Voor duurzaamheid in de breedte (integraal) is een communicatie- en participatieplan opgesteld betreffende de duurzaamheidstaakstelling en ambities. Dus niet gericht sec alleen op RES Twente/ Warmtevisie of de Wijkuitvoeringsplannen maar een breder verhaal om de samenhang van deze zaken ook te benutten en goed te kunnen duiden. Ook om helderheid te geven richting inwoners, ondernemers en stakeholders (zie ook: www.wierdengaatvoorduurzaam.nl). Het is van belang ook onze jeugd goed te betrekken en mee te nemen in de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid. Hiervoor sluiten wij aan bij Natuur en Milieu Overijssel. Binnen deze organisatie zijn middelen beschikbaar voor de gemeente Wierden. Hiermee komen we tegemoet aan een eerdere motie. Voor de personele (communicatie) inzet is extra inzet voor twee jaren nodig en deze periode wordt benut om de specifieke behoefte op gebied van duurzaamheid te bepalen in afstemming met de afdeling communicatie. De komende jaren is een extra inzet op communicatie essentieel om onze inwoners mee te nemen en mee te laten doen. Door de coronapandemie is de inzet van communicatie gewijzigd en vraagt dit de komende periode om andere inzet en bijbehorende middelen.

Het energieloket (middels inzet van SDEWE) ondersteunt ook in 2022 de hierboven genoemde projecten, maar geeft ook advies aan particulieren en is zoals aangegeven een verplichting vanuit het Rijk om in ieder geval invulling te geven aan:

- Digitaal loket, Klant Volg Systeem, Klant Contact Centrum, centrale communicatie.
- Adviezen aan woningeigenaren.
- Zonnekaart.

Naast de kosten voor het digitale loket is ook sprake van kosten voor de uitvoering van het loket zoals coördinatie, opdrachtgeverschap en monitoring.

Ook zijn middelen nodig voor onderzoek, analyses en ondersteunende activiteiten.

Een exacte onderverdeling van de kosten is lastig te maken omdat er weinig tot geen ervaring is met de verschillende lokaal beschikbare warmtevoorzieningen, grootschalige opwek van energie, communicatie en participatie op het gebied van duurzaamheid.

In het mobiliteitsplan (2021) staat dat aangesloten moet worden bij regionale en provinciale programma's om meer laadpalen te creëren en het onwenselijk is om alleen vraaggestuurd te handelen. Hiervoor wordt aangesloten bij het Overijsselse Programma en de Laadpalenvisie is inmiddels vastgesteld. Om de onrendabele top van de laadpalen op strategische plekken (inschatting 10 palen) te financieren is eenmalig € 10.000 nodig.

Budgetbehoefte 2022-2025

KLIMAATTAKEN	Bedrag
Wijkuitvoeringsplannen (WUP's) 2022-2025	
Maatregelen, acties en ondersteuning	€ 100.000 (s)
Uitbreiding formatie duurzaamheid/klimaattaken	
Van 1,67 fte naar 1,89 fte	€ 18.200 (s)
Energieloket	
Coördinatie en uitvoering loket	€ 15.000 (s)
Laadinfrastructuur	
Laadinfrastructuur: onrendabele top laadpalen op strategische plekken	€ 10.000 (e)
Communicatie en participatie klimaattaken	
Vervolg Wierdengaatvoorduurzaam	€ 25.000 (s)
Meerjarig incidentele inzet communicatie en participatie	€ 28.000 (2022/2023)

Voor 2022-2025 is er een behoefte voor structureel € 40.000 extra budget (exclusief extra formatie duurzaamheid). De kosten voor de Wijkuitvoeringsplannen in 2022 tot en met 2025 zijn voorlopig geraamd op € 100.000 structureel. Hiervan kan de schijf 2022 gedekt worden uit de reserve Duurzaamheid waarin de rijksmiddelen voor de

WUP's zijn gestort. Eenmalig is € 56.000 (2 jaar lang € 28.000) nodig voor inzet participatie en communicatie op het thema duurzaamheid.

- **Klimaatveranderingen stedelijk gebied**

Met betrekking tot de stedelijke omgeving zet Wierden de komende jaren in op vergaande afkoppeling van verhard oppervlak bij rioolvervanging met als doel wateroverlast ook bij zwaardere buien zo veel mogelijk te beperken en verdroging te reduceren. Wierden richt zich daarbij op de knelpunten uit de stresstest. Tevens wordt het verwerken van overtollig regenwater door particulieren op de eigen percelen door de gemeente en het waterschap gestimuleerd door middel van communicatie, burgerparticipatie in projecten en reservering voor particuliere initiatieven. Door het hemelwater terug te brengen in het milieu wordt onnodige zuivering voorkomen en verdroging tegen gegaan. Hiervoor is voor 2022 een bedrag geraamd in het Watertakenplan van € 134.000,-. Dekking van de jaarlijkse lasten van dit bedrag vindt plaats vanuit het rioolrecht.

In Wierden West ligt een opgave in kader van klimaatadaptatie (hitte, droogte en wateroverlast). Daarmee kan tevens aanspraak worden gemaakt op subsidiestromen. Door de focus de komende periode 2022-2027 vanuit de klimaatadaptatie en afvalwaterzorgtaak te richten op Wierden West wordt mede door de subsidiestromen een integrale aanpak (van zowel boven- als ondergrondse maatregelen) financieel aantrekkelijk. Daardoor wordt het waarschijnlijk mogelijk zonder extra investeringsaanvraag gehele straten in Wierden West te reconstrueren.

De lasten zijn opgenomen in het Watertakenplan en staan financieel op programma 5 in verband met de relatie tot de openbare ruimte.

- **Droogteproblematiek en waterwinning**

De combinatie van de droge zomers van de afgelopen jaren en de waterwinning hebben met name in het intrekgebied van de waterwinning Wierden tot veel droogteschade in het landelijk gebied geleid. Vergroting van de grondwatervoorraad is nodig om in perioden van droogte meer water beschikbaar te hebben voor landbouw, natuur en drinkwater. Naast droogteschade voor agrariërs is dichtbij de waterwinlocaties ook sprake van droogteschade aan bomen van particulieren en de gemeente.

De gemeente wil graag opkomen voor het belang van de Wierdense gemeenschap en de agrariërs daarin. Daarom gaan we aan de slag gaan met de thema's waterbeschikbaarheid en droogteproblematiek en proberen hiervoor gezamenlijk met de gebiedspartners oplossingen te zoeken.

De gemeentelijke inzet is daarbij gebaseerd op in te zetten uren medewerkers en procesgeld voor participatie- en onderzoekskosten.

Lasten 2022: € 25.000 (eenmalig)

- **Biodiversiteit**

Biodiversiteit speelt op allerlei plekken in Wierden. Wat houdt dit in en wat kunnen wij er mee als burgers, boeren en buitenlui in samenwerking met de gemeente?

Daarvoor is "Ik praat mee" ingezet en op deze enquête zijn 546 reacties binnengekomen.

Op basis hiervan heeft Stimuland een startnotitie biodiversiteit opgesteld met een overzicht (menukaart met suggesties) waaruit de komende jaren keuzes gemaakt kunnen door de samenleving / bewoners en de gemeente.

Deze startnotitie moet verder handen en voeten krijgen, door het opstellen van een beleidsnotitie met een uitvoeringsprogramma. In dit uitvoeringsprogramma wordt

opgenomen, dat in het voorjaar van 2022 gratis bloemenmengsels voor de tuinen van burgers beschikbaar komen, de gemeente bloemenmengsels gaat toepassen in de gemeentelijke bermen en de landschapvereniging De Reggestreek gaat ondersteunen om nog meer kruidenrijk akkerland aan te laten leggen. Verder is ook van belang nader uitvoering te geven aan het op te stellen bermbeheerplan en zal ingezet worden op stimulering en participatie van en communicatie over biodiversiteit. Lasten 2022 e.v.: € 25.000 (structureel)

Bestaand beleid:

- Duurzaamheid staat niet op zichzelf, het is verbonden met alle thema's die in de gemeente spelen, er wordt bij het beleid en de plannen aangesloten bij de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties (de zgn. Sustainable Development Goals).

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezonde circulaire economie



Wat willen we bereiken?

Doelen
Een samenleving zonder restafval. 100% afvalscheiding in 2050.

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Scheidingspercentage in %	85%	84%	83%	66%	Registratie Inzameling Afvalstoffen gemeente Wierden
- in hoeveelheid restafval in kg per persoon per jaar	70 kg	72 kg	75 kg	166 kg	
- in totale hoeveelheid in kg per persoon per jaar	450 kg	441 kg	435 kg	478 kg	
Asbestverdachte daken*	m2	m2	m2	m2	

* Indicator nog in bewerking

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

Titel 10,4 Wet milieubeheer (beheerplicht (inzameling en verwerking gemeente voor huishoudelijke afvalstoffen)

Bestuurlijk kader: Voldoen aan de landelijke/regionale VANG-doelstellingen:

2020: afvalprestatie 75% met dan nog maximaal 100 kg restafval per inwoner op jaarbasis

2030: afvalprestatie 90% met dan nog slechts 30-50 kg restafval per inwoner op jaarbasis

2050: afvalprestatie 100%, oftewel een afvalloze samenleving zonder restafval

Actiepunten:

-

Bestaand beleid:

- Toezicht op en inzamelen van huishoudelijk afval, nu aangeduid als grondstoffen. Met ingang van 2018 wordt per containeraanbieding betaald voor restafval. De overige afvalstromen worden ook aan huis ingezameld of kunnen naar (ondergrondse) verzamelcontainers gebracht worden. In de zomerperiode wordt GFT-afval wekelijks opgehaald.
Wij blijven met afval constant de processen optimaliseren waar mogelijk.
- Toezicht op aanbieding afval en uitvoering afvalinzameling (inclusief afvalbrengpunt Exoo). Actief aandeelhouderschap Twence, onze regionale afvalverwerker, herwinning van grondstoffen en energie uit afval. In 2017 is besloten van Twence een duurzaamheidsbevorderaar te maken.
- Voor zwerfafval is een jaarprogramma vastgesteld. We gaan aan de slag met "Schoon Beloont". Daarbij zullen we toewerken naar een wijkgerichte aanpak. Tevens wordt er ingezet op bewustwording bij onze jongeren via het basis- en voortgezet onderwijs.

3.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	2018	2019	2020
Hernieuwbare elektriciteit	%	12,70	13,60	
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	70,30	71,80	76,00

3.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	2.300	2.131	2.259	2.224	2.196	2.196
Baten	-2.482	-2.031	-2.125	-2.125	-2.125	-2.125
Saldo programma	-182	100	134	99	71	71

Mutaties reserves:

Storting in reserve	237					
Onttrekking aan reserve	98	-312	-163	-28		
Resultaat programma	-43	-212	-29	71	71	71

Detailtabel programma 3 - Duurzame ontwikkeling

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
2.10.10 Wegen			25	25	25	25
7.30.10 Afvalverwijd. en verwerking	2.117	1.668	1.720	1.720	1.720	1.720
7.40.30 Duurzaamheid	182	463	513	478	450	450
Totale lasten van het programma	2.299	2.131	2.258	2.223	2.195	2.195
Baten						
7.30.10 Afvalverwijd. en verwerking	-923	-254	-316	-316	-316	-316
7.30.20 Afvalstoffenheffing	-1.559	-1.777	-1.808	-1.808	-1.808	-1.808
Totale baten van het programma	-2.482	-2.031	-2.124	-2.124	-2.124	-2.124
Saldo programma	-182	100	134	99	71	71

Nieuw en wijziging van beleid

Overzicht wijzigingen

		Begroting	Meerjarenraming			
(x €1.000,-)		2022	2023	2024	2025	
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid	Lasten	228	65	65	65	
	Baten	-100				
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid niet over te nemen bij jaarovergang	Lasten		128	100	100	
	Baten					
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten					
	Baten	-63	-28			

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.30	Aanw.reserve Duurzaamheid	Nee				
2.10.10	Biodiversiteit	Ja	25	25	25	25
7.40.30	Wijkuitvoeringsplannen 2022	Nee	100			
7.40.30	Wijkuitvoeringsplannen	Ja		100	100	100
7.40.30	Comm.duurzaamheid 2022-2023	Nee	28			
7.40.30	Comm.duurzaamheid 2022-2023	Nee		28		
7.40.30	Droogteprobl.en waterwinn.2022	Nee	25			
7.40.30	Laadinfrastructuur 2022	Nee	10			
7.40.30	Energieloket	Ja	15	15	15	15
7.40.30	Communicatie duurzaam	Ja	25	25	25	25
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			228	193	165	165

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.30	Aanw.reserve Duurzaamheid	Nee	-100			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			-100	0	0	0

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.30	Aanw. Eenm. Middelen prog. 3	Nee	-63	-28		
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-63	-28	0	0

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden 730.10 Afval / 730.20 Afvalstoffenheffing

De kosten van afvalinzameling en verwijdering worden zoals gewoonlijk volledig via de afvalstoffenheffing kostendekkend in rekening gebracht. Voor de berekening en bestanddelen wordt verwezen naar paragraaf G in deze begroting. De kosten zijn wel gestegen door nieuwe verwerkingstarieven van Twence en de optredende vervuiling in de PMD en de daarop gezette acties. Daartegenover staat o.a. dat er geen kosten gemaakt worden wegens bovengrondse PMD containers.

Het vaste bedrag wordt aan de hand van de maatstaf hoogbouw- laagbouw geheven. De kosten, inclusief de toerekeningen en de opbrengsten van afval zijn met elkaar in evenwicht.

7.40.30 Duurzaamheid

In 2022 t/m 2024 is per jaar € 100.000 extra begroot voor wijkuitvoeringsplannen. De schijf 2022 wordt gedekt uit de ontvangen rijkssubsidie. Verder is de inzet op Duurzaamheid vergroot.

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalige dekking in het vorige begrotingsjaar.

4 PROGRAMMA EERLIJKE ECONOMIE EN GEBIEDSONTWIKKELING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 2,9 miljoen zijn in 2022 inclusief de verplichte boekingen naar de voorraadposten grondexploitatie. De geraamde lasten voor grondexploitatie bedrijventerreinen € 0,9 miljoen zijn. De begrote inkomsten wegens verkoop kavels op bedrijventerreinen € 1,25 miljoen zijn.
- De belangrijkste kostenposten de taakvelden grondexploitatie bedrijventerreinen (€ 0,9 miljoen) en economische ontwikkeling (€ 0,3 miljoen, waaronder "Twenteboard") zijn.



Toelichting programma

Wij vinden een eerlijke economie belangrijk, een economie waarin mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten een eerlijk inkomen te verwerven. Dit betekent ook rekening houden met leefbaarheid en de leefomgeving. Ondernemers werken waar dat kan samen met onderwijsinstellingen en overheden. In een eerlijke economie houden we ook rekening met de andere taken die

mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals mantelzorg of vrijwilligerswerk. Kortom, wij willen goed zorgen voor wat van waarde is, de lokale economie stimuleren en de werkgelegenheid laten groeien.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezond economisch klimaat



Wat willen we bereiken?

Doelen

Samen werken we aan een eerlijke economie, een economie waar mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten, ervaringen en inzichten een eerlijk inkomen te verwerven. Daarbij is er oog voor mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Samen met de ondernemers gaan wij voor toekomstbestendige, innovatieve en duurzame bedrijventerreinen.

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Aantal m2 uit te geven bedrijventerrein	1.481	11.420	33.552	43.112	Exploitatieopzetten grondexploitatie
Uitgegeven m2 bedrijventerrein		9.938	22.131	9.559	Exploitatieopzetten grondexploitatie
Ranking op de lijst van MKB gemeente van Nederland	225	-	170	-	Onderzoek MKB Nederland (twee jaarlijks)
- Provincie Overijssel	20		16		
- Score	6,6		6,6		

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Economische visie 2019-2024 (d.d. 9 juli 2019)

Actiepunten:

-

Bestaand beleid:

- **Economie**

Wij vinden een eerlijke economie belangrijk, een economie waarin mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten een eerlijk inkomen te verwerven. Dit betekent ook rekening houden met leefbaarheid en de leefomgeving. Ondernemers werken waar dat kan samen met andere ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden. In een eerlijke economie houden we ook rekening met de andere taken die mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals mantelzorg of vrijwilligerswerk. Kortom, wij willen goed zorgen voor wat van waarde is, de lokale economie stimuleren en de werkgelegenheid laten groeien. De Economische visie 2019 - 2024 is op 9 juli 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Hieraan is een uitvoeringsagenda gekoppeld, op basis van de 6 hoofdlijnen die in de visie zijn benoemd.

1. De ondernemer centraal
2. Bedrijventerreinen (zie hiervoor bij actiepunten)
3. Dorpscentra
4. Vrijtijdseconomie
5. Arbeidsmarktbeleid en re-integratie
6. Agrarische sector en landelijk gebied

In de uitvoeringsagenda is een eerste aanzet gegeven van diverse projecten, die de komende jaren opgepakt zullen gaan worden. De gemeenteraad zal van de voortgang jaarlijks op de hoogte worden gehouden.

- **Dienstverlening ondernemers**

Economische ontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van de samenleving. Hoewel veel inwoners uit onze gemeente elders werken, willen we werkgelegenheid behouden en creëren. Dat gebeurt met name door het bevorderen van het ondernemersklimaat.

Inbreng van ondernemers in het gemeentebestuur is van groot belang: hierdoor kan de gemeente meer vraaggericht gaan werken. Intensief contact met de werkgeverskringen Wierden en Enter en met de bedrijven (o.a. bedrijfsbezoeken) is daarvoor noodzakelijk.

Optimalisatie van de ondernemersdienstverlening heeft hoge prioriteit, zeker gezien de tijd met COVID-19 waarin we ons nu bevinden. Snelle en oplossingsgerichte (digitale) dienstverlening, beperking van regeldruk en goede communicatie zijn essentieel in de samenwerking met ondernemers.

Om optimalisatie te realiseren zal de organisatie toewerken naar dienstverlening waarbij de processen in de organisatie getoetst worden.

Op basis van bovenstaande en op basis van gesprekken met werkgevers in de gemeente Wierden zal vorm gegeven worden aan een ondernemersloket. Een optimale dienstverlening en het ontzorgen van onze ondernemers is daarbij het voornaamste doel.

- **Dorpscentra**

Een goede samenwerking tussen de gemeente en winkeliersverenigingen is belangrijk. De middenstand is actief betrokken bij het beleid ten aanzien van de dorpscentra. Zo kan er voor worden gezorgd dat er voldoende ruimte en kansen zijn

voor de ondernemers. Detailhandel wordt zoveel mogelijk beperkt tot de dorpscentra. De dorpscentra zijn goed bereikbaar. Bezoekers kunnen gratis parkeren. Een aantrekkelijk centrum is van groot belang voor inwoners en middenstand. Door de aantrekkelijkheid te vergroten en te behouden ontstaat een win-win-situatie voor publiek en bedrijven.

In samenspraak met o.a. de winkeliersverenigingen in Wierden en Enter wordt overleg gepleegd om de levendigheid in de centra te verbeteren en de (beperkte) leegstand terug te dringen.

Dit om de centra in Wierden en Enter toekomstbestendig te maken en leegstand te beperken. Om gestructureerd aan deze doelstelling te werken is in 2021 een nieuwe centrumvisie opgesteld voor zowel Wierden als Enter.

- **Retailvisie**

In het verlengde van de centrumvisies wordt er gewerkt aan een nieuwe retailvisie voor de gehele gemeente. Hoe gaan we om met detailhandel in het algemeen.

Daarbij gaan we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren verder het gesprek aan om toekomstbestendige keuzes te maken.

- **Recreatie en toerisme**

Recreatie en toerisme zijn bij uitstek geschikt om een bijdrage te leveren aan een ecologisch verantwoorde economische ontwikkeling. De gemeente Wierden profileert zich actief als een gemeente waarin het goed recreëren is en heeft een stimulerende rol in het ontwikkelen van nieuwe en hoogwaardige initiatieven. De Regge is een belangrijke verbindende recreatieve factor in de gemeente die benut en uitgebouwd kan worden. Het Reggedal wordt aangemerkt als een gebied met toeristisch potentieel en als zodanig gepromoot.

Recreatieterrein Het Lageveld blijft vrij toegankelijk en in overheidshanden. Dit recreatiegebied kan door de Regio verder worden gepromoot. Er is ruimte voor nieuwe initiatieven om dit terrein vaker te gebruiken, passend bij het huidige en openbare karakter. Om het recreëren te veraangename zijn er voldoende bankjes en picknickplekken, sanitaire voorzieningen, oplaadpunten voor elektrische fietsen en goede bewegwijzering.

Goed beheer en onderhoud van de diverse wandel-, fiets-, mountainbike-, en paardrijroutes - in samenwerking met de regio Twente - blijft van groot belang als aantrekkelijke toeristische gemeente. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de centra van de kernen Wierden en Enter en (culturele) voorzieningen.

In Twents verband en op landelijk niveau wordt de promotie van de gemeente Wierden en Twente verzorgd door Twente Marketing.

- **Gastvrij Wierden Enter**

Tourist Info is gestopt per 31 december 2019. In samenwerking met ondernemers binnen de recreatie-sector is inmiddels de Stichting Gastvrij Wierden Enter opgericht. Vanuit de stichting zal invulling worden gegeven aan lokale toeristische promotie via Gastvrij Wierden Enter.

- **Nationaal Park Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal**

De gemeente neemt deel aan de verkenning met betrekking tot het versterken van het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug en het Twents Reggedal. Dit geeft naar verwachting een toename van bezoekers in het gebied en dit zal leiden tot een aantrekkelijker economisch klimaat voor ondernemers op het gebied van Recreatie & Toerisme en Winkelen & Horeca.

Onder de vlag van het Nationaal Park kan de gemeente Wierden haar positie op diverse vlakken versterken en zich zelf profileren.

Een aantal potentiële (voorbeeld)pilots voor de gemeente Wierden zijn (bron: Ambitieplan Nationaal Park):

- Informatiepunt Wierdense Veld (tonen van de natuurlijke elementen Aarde, Water, Zon en Wind). Aandacht voor educatie, bodemkunde, ontstaan en ontwikkeling van het veengebied, duurzaamheid, waterwinning, ontwikkeling agrarische sector / landbouwtransitie, natuur- en landschapsontwikkeling. Herontwikkeling van agrarische erven zullen leiden tot alternatieve invullingen. Een informatiepunt kan dan een hele mooie invulling zijn van een vrijkomend erf.
- Versterking recreatieve fietsroutenetwerk. Bijvoorbeeld rondom Ypelo in de driehoek Enter-Wierden-Almelo. Voor wat betreft fietspaden nog een witte vlek. Waarbij ook vanuit het routenetwerk van fietspaden in Enter aansluiting wordt gezocht met Almelo. Ook verbetering van de fietsverbindingen. Voorbeelden: nabij Wierdense Veld, verbinding Hoge Hexel - Hellendoorn, Fietsbrug N35, Fietsbrug N347 tussen de Hamberg Enter richting Rijssen, etc.
- Ook mogelijkheden bij 'andersoortig' startpunten: voorbeeld "De Waarf" te Enter. Tevens thuishaven van de Enterse zomp. Kansen voor verdere ontwikkeling van het Enters Reggedal in combinatie met het Enters Klompen en Zompenmuseum.

- **Citymarketing**

Samen met Gastvrij Wierden Enter op het gebied van recreatie toerisme en de winkeliersverenigingen op het gebied van winkelen en verblijven maar ook met de werkgeverskringen en andere belanghebbenden gaan we verder vorm geven aan de promotie van de gemeente Wierden in brede zin

- Recreatie en Toerisme
- Winkelen en Verblijven
- Werken en Wonen

Deze pijlers vormen de basis voor promotie van de gemeente Wierden. Dit om Wierden nog meer op de kaart te zetten regionaal en landelijk. De komende periode wordt gebruikt om verder te verkennen hoe en op welke wijze we de promotie van de gemeente Wierden kunnen versterken. Daarbij kan het thema "Water verbindt" wellicht een rol spelen.

- **Arbeidsmarkt en reïntegratie**

Sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 zetten wij (sterker) in op het benutten van de 'gunfactor' bij lokale bedrijven, bij het zoeken naar vacatures en bijvoorbeeld stageplekken voor mensen met een bijstandsuitkering. Wij zetten in op betere bekendheid met onze lokale aanpak, daarvan gebruik maken en deze positief waarderen. Wij zoeken daarbij naar een gezonde balans tussen de lokale aanpak en de regionale samenwerking via Werkplein Twente.

Met behulp van het inkoopbeleid, in het bijzonder de SROI aanpak (Social Return On Investment) willen wij dat het voor bedrijven steeds vanzelfsprekender wordt ook kansen te bieden aan mensen met een arbeidshandicap of met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Voor de meest kwetsbare groep bieden wij (ook) lokaal

mogelijkheden om de eerste stappen naar (betaald) werk te zetten, bijvoorbeeld via onze eigen buitendienst of het project Baanbrekend landschap.

Wierden maakt onderdeel uit van de arbeidsmarkt regio Twente. Het doel hiervan is het beter laten functioneren van de arbeidsmarkt, zoals ook opgenomen in de Agenda voor Twente.

Onze speerpunten voor arbeidsmarktbeleid en re-integratie zijn:

1. Meer bekendheid voor onze lokale aanpak.
2. Inzet voor mensen met een arbeidshandicap of met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
3. Carrière-perspectief van technisch talent.
4. Verminderen van spanning op de arbeidsmarkt.
5. Aantrekkingskracht van nieuw talent.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Sociaal-economisch vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied



Wat willen we bereiken?

Doelen
Een sociaal-vitaal toekomstbestendig landelijk gebied. Een gebied dat in kan spelen op ontwikkelingen en waar ruimte is voor meerdere functies en gebruikers naast elkaar en met respect voor elkaar.
Een actueel landschaps- en natuurbeleid waarin gewenste maatschappelijke ontwikkelingen binnen het bestaande landschap mogelijk worden gemaakt zonder dat dit ten koste gaat van de identiteit en kwaliteit van het landschap.

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Aantal landbouwbedrijven	210	218	221	221	CBS

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Plattelandsprogramma Twentse Kracht - Groene Metropool Twente (incl. LEADER)
- Omgevingswet

Actiepunten:

- **Samenwerking en gebiedsontwikkeling**
Voortzetten samenwerking met andere gemeenten en gebiedspartners in de regio (Groene Metropool Twente / LEADER/ Mineral Valley/ Gebiedsgerichte aanpakken/IBP Vitaal Platteland, etc.);
Voortzetten en doorontwikkelen van lopende gebiedsontwikkelingen in Enter en Notter-Zuna en starten van mogelijk nieuwe gebiedsontwikkelingen (zoals een pilot waterbeschikbaarheid, uitwerking De Eeuwige Bron);
Ondersteunen plaatselijke belangen en coöperaties, onder meer via de werkploeg Baanbrekend Landschap.
Lasten vanaf 2022 e.v.: € 100.000, waarvan in 2022 en 2023 € 50.000 toevoegen aan de reserve A1 zone voor specifieke gebiedsontwikkeling. Voor de jaren 2024 en 2025 € 100.000,- als integraal budget opnemen.

- **Landschap**

Voor de op te stellen Omgevingsvisie stellen wij in 2021 een landschappelijke onderlegger op. De onderlegger vormt de basis voor integrale afwegingen op het gebied van duurzaamheid, biodiversiteit en circulaire landbouw. Deze wordt in 2022 verder uitgewerkt om als basis te dienen voor het op te stellen omgevingsplan. Deze uitwerking is nodig om omgevingsvergunningen en bestemmingsplanwijzigingen te toetsen.

Lasten: € 20.000 (eenmalig)

- **A1 zone**

Één van de projecten in het gebiedsplan A1 zone is het creëren van geluidswerende voorzieningen bij Enter Oost, ook wel het akoestisch landschap genoemd. Dit maakt onderdeel uit van de duurzame ruimtelijke ambitie die tegemoet komt aan het verhogen van de leefbaarheid en gezondheid voor de inwoners. Het akoestisch landschap bestaat naast een aarden wal onder andere uit een watergang, wandel/fietspad en eventueel een zonneveld. In hoeverre het ook in deze vorm ontwikkeld wordt is op dit moment nog onduidelijk.

In de jaren 2020 tot en met 2024 wordt reeds € 200.000 (4 x € 50.000) gereserveerd voor maatregelen die voortkomen vanuit het gebiedsproces A1 zone. Dit omdat gemeentelijke cofinanciering de kansen sterker maken voor medefinanciering vanuit andere overheden.

Uit onderzoek blijkt dat de kosten voor een aarden wal, afhankelijk van de variantkeuze, kunnen oplopen tot ca. € 1.000.000. Vanwege deze hoge kosten is extra budget nodig voor cofinanciering van de wal, te storten in de Reserve Gebiedsvisie A1 zone.

Lasten 2022: € 300.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- **Agrarische sector en landelijk gebied**

Het landelijk gebied verandert en wordt multi-functioneler. Belangrijke trends als klimaatverandering (waterbeheer), demografische en economische ontwikkelingen, technologische ontwikkelingen, energieke samenleving en circulaire economie spelen zeker als het gaat om de ontwikkeling van ons buitengebied. Denk aan opgaven als het gaat om klimaatadaptie, de energietransitie, maar ook de achteruitgang van biodiversiteit, het landschap dat onder druk staat.

Binnen de agrarische sector is er ook een transitie gaande, ook in economische zin. Landelijk wordt een meer op kringloop gerichte landbouw nagestreefd. Dat betekent anders werken en meer samenwerken. Deze veranderingen vormen niet alleen een bedreiging, maar bieden ook kansen voor nieuwe verdienmodellen voor agrariërs (gezinsbedrijven) en andere gebruikers van het landelijk gebied.

Daarnaast willen wij mogelijkheden bieden voor nieuwe functies (in vrijkomende schuren) die de werkgelegenheid en leefbaarheid in het landelijk gebied bevorderen. Samen met agrariërs en andere betrokken partijen gaan wij op zoek naar deze nieuwe verdienmodellen.

Wij benutten kansen die zich voordoen vanuit de regionale programma's, zoals de Groene Metropool Twente en de Agenda voor Twente. Proeftuinen die worden uitgevoerd in het kader van Mineral Valley Twente kunnen ook kansen bieden voor onze agrariërs.

Daarnaast kunnen ervencoaches individuele agrariërs helpen met het toekomstbestendig maken van de bedrijfsvoering en het maken van keuzes daarbij.

- **Kulturhusen**

Kulturhusen nemen op het platteland een belangrijke plaats in. Zij dragen bij aan de leefbaarheid van kleine kernen, versterking van cohesie en sociale ontwikkeling van een buurtschap en het behoud van jongeren voor de lokale gemeenschap. Samen met plaatselijke organisaties, bewoners en gebruikers denken we mee met optimale benutting van de voorzieningen.

4.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2018	2019	2020
Demografische druk	%	81,30	82,10	82,70
Functiemenging	%	47,20	47,90	48,90
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners in leeftijd van 15 t/m 64 jaar	143,40	145,70	151,80

4.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	610	2.084	2.889	2.919	2.919	2.919
Baten	-1.186	-1.239	-2.182	-2.182	-2.182	-2.182
Saldo programma	-576	845	707	737	737	737

Mutaties reserves:

Storting in reserve	144	5	350			
Onttrekking aan reserve	91	-140	-70	-100	-100	100
Resultaat programma	-523	711	988	638	638	638

Detailtabel programma 4 - Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
3.10.10 Economische zaken	360	425	311	311	311	311
3.20.10 Startershallen	-23	3				
3.20.40 Esrand			454	454	454	454
3.20.50 De Weuste Noord	480	499	1.272	1.272	1.272	1.272
3.20.60 Rondweg Enter		1				
3.20.70 Elsmoat buiten EP		41	39	39	39	39
3.20.80 Elsmoat binnen EP	511	671	398	398	398	398
3.20.90 Algemeen Grex.Bedr.Terrein	-932					
3.30.10 Bedrijfscontacten	4	19				
3.30.20 Weekmarkten	13	17	16	16	16	16
3.30.30 Jaarmarkten	16	21	24	24	24	24
3.40.20 Bevordering toerisme	120	185	189	189	189	189
5.70.10 Landschapsbescherming en ontw	61	103	137	117	117	117
8.10.10 R.O.-aangelegenheden		100	50	100	100	100
Totale lasten van het programma	610	2.085	2.890	2.920	2.920	2.920

Baten

3.20.10 Startershallen	-7	-8				
3.20.50 De Weuste Noord	-480	-499	-1.272	-1.272	-1.272	-1.272
3.20.60 Rondweg Enter		-1				
3.20.70 Elsmoat buiten EP		-41	-39	-39	-39	-39
3.20.80 Elsmoat binnen EP	-511	-671	-398	-398	-398	-398

3.30.20	Weekmarkten	-11	-11	-11	-11	-11	-11
3.30.30	Jaarmarkten		-8	-8	-8	-8	-8
3.20.90	Algemeen Grex.Bedr.Terrein	-177					
3.20.40	Esrand			-454	-454	-454	-454
Totale baten van het programma		-1.186	-1.239	-2.182	-2.182	-2.182	-2.182
Saldo programma		-576	845	708	738	738	738

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming			
		2022	2023	2024	2025	
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid	Lasten	420				
	Baten					
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid niet over te nemen bij jaarovergang	Lasten		100	100	100	
	Baten					
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten	454	454	454	454	
	Baten	-524	-554	-554	-554	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.40	Toev.res.Gebiedsvisie A1-Zone	Nee	350			
5.70.10	Uitw.onderlegger landsch. 2022	Nee	20			
8.10.10	Vitaal Landelijk Gebied 2022	Nee	50			
8.10.10	Vitaal Landel.Gebied meerjarig	Nee		100	100	100
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			420	100	100	100

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
3.20.40	Esrand	Ja	454	454	454	454
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			454	454	454	454

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.40	Aanw. Eenm. Middelen prog. 4	Nee	-70	-100	-100	-100
3.20.40	Esrand naar voorraad	Ja	-454	-454	-454	-454
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-524	-554	-554	-554

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

3.10.10 Economische zaken

Door de instelling van de Twenteboard is hiervoor een raming opgenomen van € 220.000. De raming voor de bijdrage aan de Agenda van Twente, € 181.000, is hierdoor komen te vervallen. De bijdrage aan het recreatieschap is verlaagd van € 85.000 naar € 25.000.

3.20.50 / 3.20.60 / 3.20.70/ 3.20.80 Grondexploitatie

De lasten en baten van grondexploitatie; op dit programma de bedrijventerreinen; worden geraamd aan de hand van de jaarschijven uit de exploitatieopzetten. Doordat het bouwrijp maken en de verkopen veelal al zijn gedaan in eerdere jaren treedt er een verschil op ten opzichte van 2021. De kosten voor het woonrijp maken van de laatste delen en de opbrengsten van de laatste kavels resteren nog. Dus de mate van vordering van de werken en ingeschatte verkopen veroorzaken de verschillen.

8.10.10 / 0.10.10 Ruimtelijke ordening / reserves

In de Nota Meerjarenbeleid 2022-2025 is opgenomen dat er in totaal in 2022 € 350.000,- in de reserve gebiedsontwikkeling A1-zone gestort zal worden. Deze storting is op taakveld 0.10.10 verwerkt.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalige dekking in het vorige begrotingsjaar.

5 PROGRAMMA PRETTIG WONEN EN LEVEN

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 16 miljoen zijn in 2022; inclusief de verplichte boekingen naar de voorraadposten grondexploitatie, de echte geraamde lasten voor grondexploitatie woningbouwlocaties zijn € 1,3 miljoen. De begrote inkomsten wegens verkoop kavels op woningbouwlocaties zijn € 4,2 miljoen.
- De belangrijkste kostenposten taakveld Riolering (€ 2,3 miljoen), taakveld Regionale Brandweer (€ 1,5 miljoen), taakveld Wegen en verkeer (€ 2,8 miljoen) en taakveld Openbaar groen (€ 1,6 miljoen) zijn;
- Belangrijkste risico's zitten in de deelneming in de Veiligheidsregio Twente (verbonden partij) en de grondexploitatie woningbouwlocaties.



Toelichting programma

Iedereen in Wierden kan samen prettig en veilig (blijven) wonen. We zien om naar elkaar en kunnen elkaar ontmoeten. Mensen voelen zich verbonden met elkaar, zowel in de kernen als in de buurtschappen. Plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten, zoals de Kulturhusen, hebben hierin een belangrijke functie.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een aantrekkelijke, veilige en toekomstgerichte Leefomgeving



Wat willen we bereiken?

Doelen
Een schoon, heel en veilig ingerichte openbare ruimte
Een evenwichtig (beeld)kwaliteit van de openbare ruimte
Wierden is goed ontsloten (bereikbaar). Drukke N-wegen (provincie publiceert dit)

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Kwaliteit centrumgebied en ontsluitingswegen	A/B	A/B	A	A	IBOR
Kwaliteit wijken	B	A/B	A/B	A/B	IBOR
Kwaliteit industrieterreinen	B	B	B	B	IBOR
Dodelijke verkeersslachtoffers	3	3	2	4	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
Gewonde verkeersslachtoffers	25	33	40	54	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
UMS (Uitsluitend Materiële Schade) verkeersongevallen	133	198	192	233	BLIQ verkeersveiligheid rapportage

**= met TEEB is nog niet gewerkt, is in ontwikkeling; het is een meetinstrument om de waarde van de leefomgeving te bepalen na renovatie of reconstructie.

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag / Bestuurlijk kader:

- Integraal Beheer Openbare Ruimte Gemeente (IBOR)
- Beheerplan verhardingen 2013-2017
- Beheerbeleidsplan civiel technische kunstwerken 2012-2016
- Watertakenplan 2020-2024, duurzaam & toekomstgericht
- Beleidsplan Openbare verlichting 2009-2013
- Mobiliteitsplan vanaf 2021

In de paragraaf B staan een 2-tal overzichten met daarin aangegeven de aanwezige en geplande actualisatie van de beleids- en beheerplannen voor de openbare ruimte.

Actiepunten:

- **Watertaken**

In het watertakenplan zijn de kosten opgenomen voor de ondergrondse infrastructuur (riolering). De inzameling en transport van afvalwater, verwerking van hemelwater en het voorkomen van grondwateroverlast zijn gemeentelijke taken. De wettelijke basis hiervoor is opgenomen in de Waterwet. In het Watertakenplan staat hoe invulling is gegeven aan de drie zorgplichten of watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater).

Elk jaar wordt aan de hand van een uitvoeringsplan bekeken welke straten de hoogste prioriteit krijgen. De kosten voor 2025 zijn voorshands gelijk gehouden aan 2024 aangezien in 2024 een nieuwe Watertakenplan wordt opgesteld.

Lasten 2022: € 880.700

Lasten na 2022: € 863.700 (2023) € 846.200 (2024) en € 846.200 (2025)

De investeringen worden bekostigd uit de rioolheffing.

- **Opstellen Watertakenplan 2025-2029**

Het huidige Watertakenplan loopt tot 2025. In 2024 wordt er een nieuw Watertakenplan opgesteld. Zoals de naam aangeeft beschrijft het plan voor de komende periode hoe de gemeente invulling wil geven aan haar watertaken op het gebied van zowel afvalwater, hemelwater als grondwater. De kosten zijn opgenomen in het huidige Watertakenplan en dus gedekt binnen de rioolheffing.

Lasten 2024: € 25.000

- **Mobiliteitsplan**

Het mobiliteitsplan is op 30 maart 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. In onderstaande tabellen worden de financiële effecten voor het begrotingsjaar 2022 en de jaren daarna (2023-2025) weergegeven. Het mobiliteitsplan wordt tweejaarlijks geëvalueerd.

Structurele lasten 2022					
Omschrijving	Investering	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2022	2023	2024	2025
Mobiliteit 1: voorbereiding/aanpassing Ypeloweg, recreatief vrijliggend fietspad, 60 km inrichting 2022	1.400.000	70.000	69.125	68.250	67.375
Mobiliteit 6: aanleg F35 gedeelte Westerveenweg – gemeentegrens Hellendoorn 2022	155.250	10.090	9.935	9.780	9.625
Mobiliteit 8: kruispunt Dikkensweg/Dahliastraat 2022	90.000	5.850	5.760	5.670	5.580
Mobiliteit 8: kruispunt Binnenhof / Marktstraat 2022	30.000	1.950	1.920	1.890	1.860
Mobiliteit 11: kleine verkeersmaatregelen 2022	50.000	3.250	3.200	3.150	3.100
Mobiliteit 12: aanpassing rotonde Dikkensweg 2022	10.000	650	640	630	620
Mobiliteit 12: aanpassing rotonde Hogeluchtsweg 2022	10.000	650	640	630	620
Mobiliteit 15: aanpassingen bij spoorwegovergang Nijverdalsestraat 2022	10.000	650	640	630	620
Totaal	1.755.250	93.090	91.860	90.630	89.400

Eenmalige lasten 2022	
Omschrijving	Begroting 2022
Mobiliteit 5: carpoolplaats Rijssenseweg 2023	20.000
Mobiliteit 8: kruispunt Dikkensweg/Dahliastraat 2022	20.000
Mobiliteit 9 Aanleg voetpad Nijverheidsstraat 2023	20.000
Mobiliteit 10 onderzoek Verblijfsgebieden 2022	50.000
Mobiliteit 14: aanbieden OV-fiets op station Wierden 2022	10.000
Totaal	120.000

Structurele en eenmalige lasten 2023 -2025					
Omschrijving	Eenmalige Investering lasten	Structurele lasten			
		2023	2024	2025	
Investerings met structurele lasten 2023	470.000	30.550	30.080	29.610	
Investerings met structurele lasten 2024	865.000		56.225	55.360	
Investerings met structurele lasten 2025	425.000			27.625	
Eenmalige lasten 2023	30.000				
Eenmalige lasten 2024	20.000				
Eenmalige lasten 2025	-				
Totaal	50.000	1.760.000	30.550	86.305	112.595

- **Wegen: beleid civieltechnische kunstwerken**

We beheren een kleine 60 civieltechnische kunstwerken die bestaan uit bruggen, tunnels, viaducten en duikers. Dit heeft een grote kapitaalswaarde en moet daarom goed onderhouden worden. Om dit alles te stroomlijnen is een actueel beleidsbeheerplan noodzakelijk waarin ook gekeken gaat worden naar het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Wierden.

Lasten 2023: € 15.000 (eenmalig)

- **Groenvoorzieningen: beleidsplan groenvoorzieningen (binnen de bebouwde kom)**

Uit de beheeranalyses blijkt dat het groen in Wierden er goed bij ligt. Wel is er een tendens aanwezig dat onze wijken ouder worden en dat de levensduur van met name de plantvakken bereikt is. Om adequaat de groenvoorzieningen te wijzigen of te vervangen is een Groenbeleidsplan gewenst. Totdat dit plan er is (2023) worden de voorzieningen alleen beheerd en alleen in urgente situaties vervangen. Het Groenbeleidsplan is gepland voor 2023 om kosten en personele inzet te spreiden.

Lasten 2023: € 25.000 (eenmalig)

- **Groenvoorzieningen: beleidsplan bomen (buiten de bebouwde kom)**

Het bomenareaal is (deels) aan vervanging toe. De gemeente heeft een groot areaal aan bomen, voornamelijk eiken, langs wegen. Dit levert op termijn knelpunten op. Door de monocultuur aan eiken heeft de eikenprocessierups meer de gelegenheid

zich zelf te verspreiden. Daarnaast is de intensiteit van de wegen waar de bomen staan ook groter geworden. De berm waarin de bomen staan is ook belangrijk voor uitwijken en als plek waar kabels en leidingen liggen. Om adequaat bomen te vervangen is een Bomenbeleidsplan gewenst. Om de kosten hiervoor te spreiden is dit plan voor 2024 gepland.

Lasten 2024: € 15.000 (eenmalig)

- **Groenvoorzieningen: toevoegen areaal begraafplaats Appelhof**

Op de begraafplaats Appelhof wordt nauwelijks meer begraven. Het onderhoud op de begraafplaats Appelhof wordt bekostigd uit de opbrengsten van de begraafplaatsen Vriezenveenseweg en Weitakkersweg. Omdat de kosten door uitbreidingen zijn toegenomen en er vaker gekozen wordt voor cremieren dreigen de tarieven (te) sterk te stijgen. Door de Appelhof te laten beheren als openbaar groen kan op de begraafplaatsen een besparing behaald worden van ca. € 25.000. Dit leidt tot een kostenverhoging voor de groenvoorziening (openbaar groen).

Lasten vanaf 2022: € 25.000 (structureel)

- **Speelvoorzieningen: beleidsplan spelen**

De vraag naar speeltoestellen verandert naarmate het aantal kinderen in de wijk toe- of afneemt. Om te bekijken of het bestaande aanbod past bij de leeftijdsopbouw in een wijk is onderzoek nodig. Aan de hand van onderzoek kan het beleid worden bepaald. Om kosten te spreiden wordt in 2022 een Beleidsplan opgesteld.

Lasten 2022: € 25.000 (eenmalig)

- **Straatmeubilair**

Ten gevolge van de financiële situatie is er met ingang van 2020 op het vervangingsbudget voor straatmeubilair (€ 5.000) bezuinigd. Dit betekent dat defect straatmeubilair verwijderd wordt en niet vervangen. Deze bezuiniging wordt nu teruggedraaid om bankjes en afvalbakken weer te kunnen vervangen, hetgeen een positief effect heeft op het welzijn in de buurt en tevens zwerfafval tegengaat.

Lasten 2022 e.v.: € 5.000 (structureel)

Bestaand beleid:

- Op basis van een integraal beheer openbare ruimte (IBOR) te komen tot maatwerk in het onderhoud van de openbare ruimte en waarbij gestuurd wordt op beeldkwaliteit. Daardoor wordt de communicatie tussen bestuur, burger en beheerder bevorderd. Uiteindelijk resulteert dit in een positievere bijdrage aan de tevredenheid van de burger. Binnen het integraal beheersplan is per gebied de gewenste beeldkwaliteit op onderhoudsniveau beschreven.
- Het zeker stellen van kwalitatief goede en betaalbare grafruimte voor de toekomst.
- Begraafplaatsen worden kostendekkend door de eigen buitendienst geëxploiteerd.
- Speelplaatsen: de jaarlijkse onderhoudsinspectie wordt uitgevoerd door een onafhankelijk bedrijf. De gemeente voert jaarlijks (afhankelijk van het gebruik) gemiddeld drie keer een visuele controle uit per speelplaats. Om het onderhoudsniveau op peil te houden en de kwaliteit van de speeltoestellen te waarborgen worden het huidige onderhoudsbudget en bestaande kredieten gebruikt. In deze begroting (Nota van aanbidding) wordt een krediet van € 25.000 aangevraagd voor 2022. Gevaarlijke situaties worden tijdig aangepast. Bij het (her)inrichten van een speelplaats worden omwonende ouders aangeschreven met het verzoek de speelplaats in buurtbeheer te nemen. In samenwerking met de

gemeente wordt de speelplaats aangelegd en onderhouden. Als omwonenden kiezen om de speelplek niet in buurtbeheer te nemen worden de speelplekken sober of niet heringericht. Bij de inrichting van speelplaatsen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de leeftijd van kinderen uit de buurt en de verkeersveiligheid.

- Er moeten voldoende, schone en veilige speel- en trapveldjes in nieuwe wijken worden gerealiseerd en in de bestaande wijken behouden blijven.
- Belangrijkste activiteiten m.b.t. groen hebben betrekking op beleid, beheer, klachten en toezicht, regulier onderhoud van het openbaar groen, omvormingen en onderhoud van bomen. De werkzaamheden worden nagenoeg volledig uitgevoerd door de buitendienst. De SW-medewerkers zijn al een aantal jaren bij de buitendienst gevoegd. De huisvesting is op peil gebracht met een uitbreiding op de gemeentewerf in Wierden en een steunpunt in Enter.
- Het beheer van bomen is een zorgplicht. Door klimatologische omstandigheden en waarschijnlijk ook vanwege uitbreiding van waterwinning staat de kwaliteit van het bomenareaal onder druk. Dit resulteert in kap en vervanging en extra snoei en controle.
- Met betrekking tot riolering spitst het beleid zich toe op de drie zorgplichten, te weten: Grond- hemel & afvalwater. Het huidige beleid is met name gericht op beheer, klachten en toezicht en regulier onderhoud van het gemeentelijk rioleringsnetwerk. Voor rioolreparaties, vervanging van riolering, vervanging van pompen en gemalen en taken vanuit de zorgplicht worden jaarlijks kredieten beschikbaar gesteld. Alle jaarlijkse lasten worden gedekt door de opbrengst uit de rioolheffing. Deze heffing is 100% kostendekkend. Het Watertakenplan 2020-2024 is op 9 juli 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. De rioolheffing wordt tot 2040 jaarlijks met 1% verhoogd exclusief de inflatoire aanpassing.
- Doelstelling uit Nota bodembeheer, Bodemkwaliteitskaart buitengebied en Bodemfunctiekaart: op milieuhygiënisch verantwoorde en kostenefficiënte wijze de toepassing van grond en baggerspecie mogelijk maken.
- Het verbod op asbest is door de regering uitgesteld. Lokaal gaan we toe werken naar een gerichte lokale aanpak. Binnen de gemeente Wierden is sprake van circa 400.000 m² asbest. In combinatie met onze aanpak op gebied van duurzaamheid. Asbest eraf en zon erop. Dit project vorm geven samen met lokale ondernemers.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezonde en toegankelijke woningmarkt voor iedereen



Wat willen we bereiken?

Doelen
De woningmarkt is gezond en toegankelijk voor iedereen
Het is prettig wonen en leven in 'de woongemeente' Wierden

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Aantal huishoudens	9633	9532	9482	9409	CBS
Aantal gerealiseerde nieuwbouw woningen	78	133	67	15	CBS/RWP Monitor Provincie
Aantal verkochte woningen	nb	243	256	342	CBS
Ontwikkeling gemiddelde koopsom	€ 346.843	€311.147	€277.318	€258.629	CBS/Provinciale monitor
Positie beste woongemeente NL (Overijssel)	13e (1e)	11e (1e)	17e (1e)		Elsevier/Bureau Bouters

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag / Bestuurlijk kader:

- Woningwet
- Lokale Woonagenda 2018-2022

Actiepunten:

- **Actualiseren Lokale Woonagenda 2022 en verder**
In de nieuwe geëvalueerde Woningwet is een woonvisie voor iedere gemeente verplicht. De urgente vraagstukken op lokaal niveau zijn divers, dus ook in onze 'woonvisie'. Onze Lokale Woonagenda moet in 2022 geactualiseerd worden.

Tweejaarlijks wordt samen met Reggewoon een woningmarktonderzoek uitgevoerd voor de woningbouwprogrammering. Dit onderzoek en de Lokale Woonagenda vormen samen o.a. de basis voor de bijdrage van de Woningbouwcorporatie aan de lokale volkshuisvestingsopgaven die in de prestatieafspraken tussen de gemeente, bewonersorganisatie en de woningcorporatie worden vastgelegd. De huidige woonagenda heeft immers een looptijd van 2018-2022.

Bij deze actualisering van de Woonagenda is draagvlak een cruciaal uitgangspunt, zowel bij belanghebbenden en inwoners, alsook binnen de eigen organisatie en bij de gemeenteraad.

Lasten 2022: € 22.500 (eenmalig) voor een nieuwe Lokale Woonagenda.

Lasten 2022-2025: € 5.000 (structureel) voor communicatie en bijeenkomsten

Wierden dé Woongemeente.

Lasten 2024: € 15.000 (eenmalig) voor tussentijdse evaluatie van de nieuwe Lokale Woonagenda (incl. woningmarktonderzoek t.b.v. woningvoorraad en woningbouwprogrammering).

- **Onderzoek nieuwe ontwikkellocaties**

De huidige portefeuille met woningbouwprojecten voorziet in voldoende woningen voor de komende 5 jaar op basis van de huidige inzichten. In lijn met het coalitieprogramma om als gemeente zorg te dragen voor voldoende passende woningen (voor specifieke doelgroepen), zal de komende jaren worden ingezet om strategische ontwikkelingen voor te bereiden voor de periode ná 2025.

Lasten 2022: € 10.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Het moet prettig zijn om in onze dorpen en buurtschappen te wonen. We willen ons inzetten om de levendigheid en een passend voorzieningenniveau te behouden en waar mogelijk extra impulsen te geven.
- De kernen in onze gemeente behouden een blijvend en groen dorps karakter. In de dorpen en kleine kernen blijven we woningen bouwen voor de eigen behoefte.
- We willen graag een duurzaam sociaal evenwichtige opbouw van de woningvoorraad, zowel in de huur- als de koopsector. Daarbij wordt rekening gehouden met de wensen van alle groeperingen zoals starters, alleenstaanden, senioren en gezinnen. Bijzondere aandacht zal daarbij uitgaan naar betaalbare en levensloopbestendige woningen, het bestaande woningbestand en huisvesting voor bijzondere doelgroepen zoals mensen met beperkingen.
- Doelstelling is om woningbouwlocaties kostendekkend te exploiteren.
- We willen een evenwichtige woningvoorraad in onze gemeente.
- Uitvoering geven aan de woonafspraken met de provincie Overijssel.
- Via de prestatieafspraken samenwerken met Reggewoon aan kwalitatieve sociale (huur)woning voorraad.
- Inzetten op kwalitatief programmeren van woningbouw.
- Inzetten op een toekomstbestendige woningvoorraad.
- Blijvende aandacht voor de huisvesting van vergunninghouders.
- (Door)ontwikkeling van de uitbreidingslocaties De Berghorst, Zuidbroek, Zenderink en Kleen Esch

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Prettige woon en leefomgeving in Dorpen en Buurtschappen



Wat willen we bereiken?

Doelen

Als gevolg van ruimtelijke projecten is het prettig wonen en leven in alle dorpen en buurtschappen

Monitoring

Indicator	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Leefbare wijken en buurten (rapportcijfer landelijk, 2 jaarlijks)	nb	-	uitstekend	-	Leefbaarometer.nl (planbureau voor de leefomgeving)

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader

- Structuurvisie Wierden d.d. 5 oktober 2010

Actiepunten

- **Gebied Anjelierstraat-Tulpenstraat**

Op middellange termijn (5-10 jaar) is het wenselijk/noodzakelijk om tot herontwikkeling van de Anjelierstraat over te gaan om desinvesteringen te voorkomen.

In de begroting 2021 is besloten om in 2022 te starten met een ontwikkelingsvisie. Na vaststelling van deze visie kan een stedenbouwkundig plan worden opgesteld, een exploitatieopzet worden gemaakt, kunnen onderzoeken worden uitgevoerd en kan een bestemmingsplan worden opgesteld, waarna tot slot de bestemmingsplanprocedure kan worden gestart. Voor 2022 wordt een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld, zodat met de planvorming kan worden gestart.

Lasten 2022: € 50.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- In samenhang met verwachte ontwikkelingen over de bevolkingssamenstelling moet rekening gehouden worden met ontwikkelingen rond voorzieningen op alle terreinen. Er komt een toenemende vraag naar ruimtelijke mogelijkheden om voorzieningen te kunnen treffen waarbij het eenvoudiger wordt te blijven zorgen voor mensen die hulp behoeven (bv. ouders). Hierop moeten we inspelen.
- De plannen voor de dorpsrandzones zijn/worden vastgesteld. Ze bepalen hoe vanuit het buitengebied de dorpen worden beleefd, maar zeker ook hoe die randen gezien vanuit de dorpen overvloeien in het platteland. Ook is dit bij uitstek een plek waar de dorpsbewoners kunnen recreëren. De gemeente faciliteert bij de uitvoering.
- De Kulturhusen nemen op het platteland een belangrijke plaats in. Zij dragen bij aan:
 - de leefbaarheid in de kleine kernen
 - versterking van de cohesie en sociale ontwikkeling van een buurtschap
 - het behoud van jongeren voor de lokale gemeenschap waar het gaat om het benutten van mogelijkheden om in de nabijheid daarvan te kunnen bouwen
 - samen met plaatselijke en gemeenschappelijke belangen, besturen van Kulturhusen en bewoners en gebruikers denken we mee aan optimale benutting van voorzieningen

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Veilige gemeente



Wat willen we bereiken?

Doelen
Ondermijning wordt een halt toegeroepen en zo mogelijk teruggedrongen
Het wordt voor criminelen onaantrekkelijk gemaakt om zich in Wierden te vestigen
Door intensieve interne samenwerking krijgen criminelen binnen het grondgebied van de gemeente Wierden geen kans zich te ontwikkelen.

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Kadernota integraal veiligheidsbeleid 2013-2016.
- Extern veiligheidsbeleid gemeente Wierden 2015-2019.
- Programma Hoogfrequent Spoorvervoer-Goederenvervoer Oost Nederland(PHS-GON).

Actiepunten:

-

Bestaand beleid:

- De gemeente is goed voorbereid op rampen en zorgt er door middel van oefenen voor dat de organisatie en de mensen op de hoogte zijn wat te doen in het geval van een ramp.
- Gezocht moet worden naar alternatieven of manieren om overlast en risico's door toenemend (goederen)vervoer per spoor te beperken. Hiertoe vindt op regionaal niveau overleg plaats.
- Doelstelling gebiedsgericht extern veiligheidsbeleid: inzichtelijk maken welke externe veiligheidsrisico's er in de gemeente zijn en hoe met deze en toekomstige risico's gebiedsgericht moet worden omgegaan in termen van groeps- en plaatsgebonden risico, effectafstanden en de wettelijke verantwoordingsplicht bij besluiten op het gebied van de fysieke leefomgeving (ruimtelijk ordenen, milieu, verkeer, wonen en (vrije tijds)economie). Hierbij wordt telkens een belangenafweging gemaakt tussen te aanvaarden veiligheidsrisico's enerzijds en de behoefte aan veiligheid anderzijds.
- De Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in

de Regio (GHOR) en alle veertien Twentse gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, andere overheden en Openbaar Ministerie.

De VRT heeft een nieuw concept beleidsplan opgesteld voor de jaren 2021-2024. De gemeenteraden hebben input voor dit beleidsplan kunnen meegeven.

De speerpunten van dit beleidsplan (2021-2024) zijn:

1. continuïteit en stabiliteit, het goed blijven doen, zoals ze dat nu doen, met voldoende mensen en middelen;
2. een nieuwe meldkamerlocatie in Apeldoorn;
3. aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren;
4. Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen;
5. anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering;
6. anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op de taken van de VRT.

5.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	2018	2019	2020
Demografische druk	%	81,30	82,10	82,70
Diefstallen uit woning	Per 1.000 inwoners	1,60	1,60	
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	620,00	626,00	755,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	764,00	763,00	781,00
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	246,00	259,00	275,00
Geweldsmisdrijven	Per 1.000 inwoners	1,40	1,80	1,00
Nieuw gebouwde woningen	Per 1.000 woningen	8,70	13,70	
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Per 1.000 inwoners	2,50	2,30	1,80
Verwijzingen Halt	Per 10.000 jongeren (12-17 jr)	40,00	87,00	40,00
Winkeldiefstallen	Per 1.000 inwoners	0,60	0,40	

5.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	11.936	17.805	16.050	15.927	16.007	15.990
Baten	-5.625	-11.256	-9.321	-9.341	-9.383	-9.393
Saldo programma	6.311	6.549	6.729	6.586	6.624	6.597

Mutaties reserves:

Storting in reserve	505					
Onttrekking aan reserve	337	-98	-268	-95	-75	25
Resultaat programma	6.479	6.453	6.463	6.491	6.549	6.573

Detailtabel programma 5 - Prettig wonen en leven

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
1.10.10 Brandkranen	20	19	19	19	19	19
1.10.20 Regionale brandweer	1.484	1.530	1.571	1.571	1.571	1.571
1.10.30 Rampenbestrijding	35	30	49	49	49	49
1.20.10 Dierenbescherming	14	16	16	16	16	16
1.20.20 Overige maatregelen	13	23	22	22	22	22
2.10.10 Wegen	1.426	2.001	2.197	2.138	2.184	2.190
2.10.20 Verlichting	162	221	218	218	218	218
2.10.30 Bruggen	-18	93	100	115	100	100
2.10.40 Gladheidbestrijding	28	110	123	123	123	123
2.10.60 Verkeersregulerende voorz.	185	142	147	147	147	147
2.10.70 Verkeersveiligheid algemeen	162	144	145	145	145	145
3.40.10 Volksfeesten	18	37	34	34	34	34
5.70.20 Wandelplaatsen, plantsoenen ed	1.559	1.679	1.630	1.655	1.645	1.630
5.70.30 Volkstuinen	1	1	1	1	1	1
5.70.50 Speelplaatsen voor de jeugd	57	81	110	82	85	82
6.10.70 Buurt-, clubhuiz., kulturhus.	58	46	47	47	47	47
7.20.10 Rioolbeheer	2.331	2.431	2.315	2.336	2.378	2.387
7.40.10 Milieuaangelegenheden	515	571	602	602	602	602
7.40.20 Overige zaken	1	2	2	2	2	2
7.50.10 Begraven	289	269	294	294	294	294
8.10.10 R.O.-aangelegenheden	700	693	782	707	707	707

8.20.10	Algemeen bouwgrondexpl.	1.174	39	27	27	27	27
8.20.20	Zenderink		4.080	2.346	2.346	2.346	2.346
8.20.40	Zuidbroek DG2	1.552	713	476	476	476	476
8.20.50	Kleen Esch	95	136	244	244	244	244
8.20.60	De Berghorst		107	105	105	105	105
8.20.70	De Berghorst 2		1.300				
8.20.80	Zuidbroek DG3		1.241	2.339	2.339	2.339	2.339
8.30.10	Woningexploitatie	33	23	26	26	26	26
8.30.20	Volkshuisvesting	43	33	63	41	56	41
Totale lasten van het programma		11.937	17.811	16.050	15.927	16.008	15.990
Baten							
2.10.10	Wegen	-59	-22	-24	-24	-24	-24
2.10.60	Verkeersregulerende voorz.	-23	-23	-23	-23	-23	-23
5.70.20	Wandelplaatsen, plantsoenen ed	-33	-30	-30	-30	-30	-30
7.20.10	Rioolbeheer	-113	-96	-126	-109	-116	-92
7.20.20	Rioolheffing	-2.937	-3.065	-3.151	-3.188	-3.223	-3.257
7.50.20	Baten Begraafplaatsrechten	-297	-295	-318	-318	-318	-318
8.10.10	R.O.-aangelegenheden	-114	-70	-70	-70	-70	-70
8.20.20	Zenderink		-4.080	-2.346	-2.346	-2.346	-2.346
8.20.40	Zuidbroek DG2	-1.552	-695	-503	-503	-503	-503
8.20.60	De Berghorst		-107	-105	-105	-105	-105
8.20.80	Zuidbroek DG3		-1.297	-2.339	-2.339	-2.339	-2.339
8.30.10	Woningexploitatie	-11	-9	-9	-9	-9	-9
1.20.20	Overige maatregelen	-1					
2.10.70	Verkeersveiligheid algemeen	-25	-27	-27	-27	-27	-27
6.10.70	Buurt-, clubhuiz., kulturhus.	-5	-5	-5	-5	-5	-5
8.20.10	Algemeen bouwgrondexpl.	-362					
8.20.50	Kleen Esch	-95	-136	-244	-244	-244	-244
8.20.70	De Berghorst 2		-1.300				
Totale baten van het programma		-5.627	-11.257	-9.320	-9.340	-9.382	-9.392
Saldo programma		6.311	6.551	6.731	6.586	6.624	6.598

Nieuw en gewijzigd beleid
Overzicht wijzigingen

			Begroting	Meerjarenraming		
(x €1.000,-)			2022	2023	2024	2025
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid	Lasten		462	128	128	128
	Baten		-106			
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid niet over te nemen bij jaarovergang	Lasten			190	233	185
	Baten			-89	-96	-72
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten		64	49	49	49
	Baten		-292	-120	-100	-50

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja		31	86	113
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja	93	93	93	93
2.10.10	Mob.5:carpool Rijssensest 2022	Nee	20			
2.10.10	Inv. Mobiliteitsplan meerjarig	Nee		30	20	
2.10.10	Mob.10:onderz.verbl.geb. 2022	Nee	50			
2.10.10	Mob.9: aanl.voetp.Nijverh.2023	Nee	20			
2.10.10	Mob.8: kruis.Dikken/Dahl. 2022	Nee	20			
2.10.10	Mob.14: aanb.OV-fietsen 2022	Nee	10			
2.10.30	Kunstwerken beleidsplan 2023	Nee		15		
5.70.20	Groenbeleidsplan 2023	Nee		25		
5.70.20	Groenvoorz. Begr. Appelhofstr.	Ja	25	25	25	25
5.70.20	Onderhoud straatmeubilair	Ja	5	5	5	5
5.70.20	Bomenbeleidsplan 2024	Nee			15	
5.70.50	Speelbeleidsplan 2022	Nee	25			
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee				
7.20.10	Zorgpl. Watertakenpl.meerjarig	Nee		74	32	32
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee				
7.20.10	Kapitaallasten,enz rioolbeheer	Ja	26	26	26	26
7.20.10	Onderz.Maatr.Watertaken meerja	Nee		14	40	40
7.20.10	Zorgplicht watertakenplan 2022	Nee	80			
7.20.10	Watertakenplan 2024	Nee			25	
7.20.10	Onderz.Maatr.Watertakenpl.2022	Nee	26			
7.20.10	Storting voorziening riolering	Ja	-26	-26	-26	-26
8.10.10	Onderz.nieuw ontwikkelloc.2022	Nee	10			
8.10.10	Vorb.planv.Anjelierstr. 2022	Nee	50			

8.30.20	Comm./bijeenk. woongemeente	Ja	5	5	5	5
8.30.20	Nieuwe Lokale Woonagenda 2022	Nee	22			
8.30.20	Lok.Woonagenda evaluatie 2024	Nee			15	

Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			461	317	361	313
--	--	--	-----	-----	-----	-----

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee		-89	-96	-72
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee	-106			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			-106	-89	-96	-72

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
5.70.20	Kapitaallasten enz. Plantsoen	Ja	2	2	2	2
5.70.50	Kapitaallasten speelplaatsen	Ja	2	2	2	2
8.10.10	Onderzoek Flexwonen 2022	Nee	15			
7.20.10	Storting voorziening riolering	Ja	45	45	45	45
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			64	49	49	49

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.50	Aanw. Eenm. Middelen prog. 5	Nee	-242	-70	-50	
7.50.20	Begrafnisrechten	Ja	-5	-5	-5	-5
7.20.20	Opbrengst rioolheffing	Ja	-45	-45	-45	-45
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-292	-120	-100	-50

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

8.20.20/ 8.20.30/ 8.20.40/ 8.20.50/ 8.20.60 Grondexploitatie

De lasten en baten van grondexploitatie; op dit programma de woningbouwlocaties; worden geraamd aan de hand van de jaarschijven uit de exploitatieopzetten. Doordat het bouwrijp maken en de verkopen veelal al zijn gedaan in eerdere jaren treedt er een verschil op ten opzichte van 2021. De kosten voor woonrijp maken en de opbrengsten van de laatste kavels resteren nog. Dus de mate van vordering van de werken en ingeschatte verkopen veroorzaken de verschillen.

1.10.20 Veiligheidsregio Twente

De bijdrage aan de Veiligheidsregio Twente (VRT) neemt toe met € 41.000 en is conform de vastgestelde begroting 2022 van de VRT. Dit als gevolg van loon- en prijscompensatie en een eerder besluit van het algemeen bestuur om per jaar de begroting met € 300.000 te verhogen gedurende 4 jaar (2019-2022). We zitten met de verhoging in 2022 in het laatste jaar.

De prijscompensatie is in lijn met de richtlijnen die de gemeenten hebben afgegeven.

2.10.10 Wegen

Met name het opnemen van nieuwe investeringen leidt tot meer lasten op taakveld Wegen.

7.20.10 Riolering

Met ingang van 2020 wordt gewerkt met het Watertakenplan 2020-2024. De hiermee gemoeide kosten en opbrengsten voor 2022 zijn geraamd in deze begroting.

Het resultaat van het product riolering wordt gestort in de voorziening riolering. De storting wijkt met name door uitbreiding van het aantal aansluitingen af van 2021 en is € 74.000,- hoger. De middelen in de voorziening zijn bestemd voor onderhoud en investering in riolering. Zie ook paragraaf G van deze begroting.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN



OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

TOELICHTING

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen geeft inzicht in een aantal algemene inkomstenbronnen van de gemeente, zoals de algemene uitkering, de gemeentelijke belastingen en beleggingen.

Dit overzicht is geen raadsprogramma maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

FINANCIEEL OVERZICHT

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten	-97	204	821	904	976	965
Baten	-39.309	-39.900	-42.722	-42.023	-41.809	-41.967
Saldo programma	-39.406	-39.696	-41.901	-41.119	-40.833	-41.002

Mutaties reserves:

Storting in reserve	1.794	1.335	1.041	301	243	194
Onttrekking aan reserve	3.081	-1.279	-1.746	-657	-624	599
Resultaat programma	-40.693	-39.639	-42.605	-41.473	-41.212	-41.407

Detailtabel Algemene dekkingsmiddelen

	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
(x €1.000,-)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
0.50.20 Rente	-64	-73	-28	-28	-28	-28
0.50.30 Rente verstrekte geldleningen	223	210	192	192	192	192
0.80.20 Onderuitputting		-410	-410	-410	-410	-410
0.80.30 Overige stelposten	-255	478	1.069	1.152	1.224	1.212
Totale lasten van het programma	-96	205	823	906	978	966
Baten						
0.61.20 Baten ozb woningen	-3.282	-3.403	-3.496	-3.541	-3.583	-3.624
0.62.10 Baten ozb niet woningen	-970	-1.293	-1.586	-1.586	-1.586	-1.586
0.64.40 Baten reclamebelasting	-59	-60	-60	-60	-60	-60
3.40.50 Baten forensenbelasting	-116	-98	-111	-111	-111	-111
3.40.60 Baten toeristenbelasting	-212	-226	-213	-213	-213	-213
0.70.10 Uitkeringen gemeentefonds	-29.976	-30.099	-33.305	-32.679	-32.562	-32.785
0.70.20 Uitk. deelfonds sociaal domein	-3.350	-3.207	-2.513	-2.394	-2.281	-2.200
0.80.30 Overige stelposten		-202	-145	-145	-120	-95
0.20.40 Gemeent. basisadm. personen	-36	-58	-56	-56	-56	-56
0.80.40 Lichtmastreclame	-2	-3	-3	-3	-3	-3
0.50.10 Beleggingen	-1.075	-1.041	-1.044	-1.044	-1.044	-1.044
0.50.20 Rente	-6					
0.50.30 Rente verstrekte geldleningen	-225	-211	-192	-192	-192	-192
Totale baten van het programma	-39.309	-39.901	-42.724	-42.024	-41.811	-41.969
Saldo programma	-39.406	-39.695	-41.900	-41.118	-40.832	-41.002

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
			2022	2023	2024	2025
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid niet over te nemen bij jaarovergang	Lasten			-3	-6	-13
	Baten					
Bezuinigingen	Lasten					
	Baten		-266	-266	-266	-266
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten		1.041	301	243	193
	Baten		-2.670	-1.410	-1.161	-1.019

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.80.30	Stelpost vrijval kapitaalst	Ja		-3	-6	-13
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			0	-3	-6	-13

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.95	Toev. tbv eenm.in exploitatie	Nee	273	73	73	74
0.10.95	Toev. Tbv eenm.investeringen	Nee	768	228	170	120
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			1.041	301	243	194

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.95	Aanw. Algemene reserve	Nee	-405	-657	-624	-599
0.10.95	Aanw. res.Voorl.Winstnem.GREX	Nee	-1.341			
0.70.10	Algemene uitkering	Ja	-712	-542	-351	-259
3.40.50	Opbrengst forensenbelasting	Ja	-1	-1	-1	-1
3.40.60	Opbrengst toeristenbelasting	Ja	-3	-3	-3	-3
0.62.10	OZB niet-woningen Eigenaar	Ja	-10	-10	-10	-10
0.62.10	OZB niet-woningen Gebruiker	Ja	-7	-7	-7	-7
0.61.20	OZB woningen	Ja	-45	-45	-45	-45
0.20.40	Secretarieleges	Ja	-1	-1	-1	-1
0.80.30	Stelpost dekkingsmaatregelen	Nee	-145	-145	-120	-95
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-2.670	-1.411	-1.162	-1.020

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.62.10	OZB niet-woningen Eigenaar	Ja	-149	-149	-149	-149
0.62.10	OZB niet-woningen Gebruiker	Ja	-117	-117	-117	-117
Totaal Baten Bezuinigingen			-266	-266	-266	-266

Verdere toelichting op taakvelden

0.50.20 Rente

De rentelasten zijn ten opzichte van de begroting 2021 ca. € 72.000 lager geraamd. Reden is met name de verlaging van de stelpost herfinanciering en een lager begroot financieringstekort. Er is projectfinanciering aangetrokken voor de nieuwbouw van De Passie en de sportzaal op de Esrand.

Het hier zichtbare bedrag geeft het renteresultaat aan van toegerekende rente aan taakvelden en de begrote rente. Dit resultaat wordt veroorzaakt door de afronding van het toegepaste rentepercentage voor de toerekening.

0.61.20/0.62.10 Baten ozb

Naast de inflatoire verhogingen van de gemeentelijke belastingen wordt ook rekening gehouden met de uitbreiding onroerende zaken binnen de gemeente Wierden (woningbouw en bedrijven). Tevens is voor de ramingen van de OZB niet-woningen rekening gehouden met de extra verhoging van de tarieven in 2022 voor niet-woningen conform de besluitvorming van september 2019 over de ombuigingsvoorstellen 2020-2023. In 2022 is nog eenmaal een verhoging van deze tarieven met ca. 30% opgenomen.

0.70.10/20 Algemene uitkeringen incl. sociaal domein

De ramingen zijn gebaseerd op de meicirculaire 2021. In de Nota van aanbidding worden de consequenties van de septembercirculaire 2021 inzichtelijk gemaakt.

Op 0.70.20 staan enkel de nog niet integreerbare delen van deze Integratie-uitkeringen. In de nota van aanbidding wordt verder een toelichting gegeven op de algemene uitkering.

0.80.30 Stelposten

Op dit taakveld staan met name de volgende stelposten geraamd:

- € 240.000 aan stelposten in 2022 oplopend tot ca. € 380.000 in 2025 voor met name de uitvoering van de wet Inburgering, de wet Open overheid en periodieken ambtelijk

personeel. Voor eenmalige stelposten ter voorbereiding van deze 2 nieuwe wetten is in deze periode een bedrag opgenomen van per saldo € 59.000;

- € 144.000 voor nog naar taakvelden toe te delen inzet van medewerkers vanwege vacaturruimte;
- € 563.000 voor loon- en prijsontwikkelingen;
- € 110.000 voor de aangekondigde stijging pensioenpremie ABP;
- € 145.000 eenmalige ruimte vanwege de inzet van de stelpost herfinanciering, vanaf 2024 jaarlijks afnemend met € 25.000 ter dekking van eventuele rentelasten van aan te trekken geldleningen;
- De populatie van de oud SW-ers, die bij ons in dienst zijn met ingang van 2021, neemt door de jaren heen af. De hierdoor optredende ruimte is als stelpost opgenomen voor de verwachte groei van uitgaven vanwege de nieuwe Participatiewet. De populatie van personen die met toepassing van deze wet moeten worden geplaatst (bijv. nieuw beschut of via loonkostensubsidies) zal in de loop van de jaren naar verwachting toenemen;
- daarnaast wordt zoals gebruikelijk op deze post de vrijval van kapitaallasten (lagere rentelasten vanwege afnemende boekwaarden door afschrijvingen) verantwoord vanaf 2022.

Oude stelposten, die in 2021 geraamd stonden, zijn komen te vervallen en zijn waar nodig verwerkt in de begroting.

Overig:

De inflatoire verhogingen van de gemeentelijke belastingen wordt hier ook vermeld.

Voor een toelichting op de mutatie in de reserves verwijzen wij op dit punt naar de nota van aanbidding. Met de vermelde onttrekkingen aan de algemene reserve wordt de begroting in de eenmalige sfeer sluitend gemaakt.

De onder Nota Meerjarenbeleid vermelde bedragen betreft een uitsluitend administratieve verantwoording van nieuwe investeringen die met eenmalige bijdragen worden gedekt. Hetzelfde geldt voor de gemelde bedragen onder de Nota van aanbidding die betrekking hebben op de eenmalig af te dekken exploitatie uitgaven (zie ook "Nota van aanbidding"). Dit geldt ook voor de verdere corresponderende bedragen in het meerjarenperspectief. De eenmalige onttrekkingen aan reserves wordt hierdoor op de verschillende programma's zichtbaar.

OVERHEAD, ONVOORZIEN EN VENNOOTSCHAPSBELASTING



OVERZICHT OVERHEAD, ONVOORZIEN EN VENNOOTSCHAPSBELASTING TOELICHTING

Het overzicht is geen programma maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

Overhead

De kosten van overhead worden niet op de producten en programma's verantwoord maar in een apart overzicht opgenomen. Het doel hiervan is om uw raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Hierdoor komt er inzicht in de kosten van het primair proces in het algemeen en de overhead in het bijzonder, wat kan leiden tot een betere beheersing van deze kosten. Bovendien neemt de vergelijkbaarheid toe van de kosten van overhead en de kosten van het primair proces. Onder de kosten van overhead behoren de volgende elementen:

- Financiën, Toezicht en Controle gericht op de eigen organisatie;
- Personeelszaken en organisatie;
- Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie;
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning (exclusief de griffie);
- Informatievoorziening en automatisering van personeels-, organisatie- en informatie-systemen;
- Facilitaire zaken en Huisvesting (incl. beveiliging);
- Documentaire informatievoorziening (DIV);
- Managementondersteuning primair proces.

Het gevolg hiervan is dat er geen kosten meer van overhead op de producten afval, riolering en begraafplaatsen worden geraamd. Deze producten worden bekostigd door lokale heffingen. Om tot juiste kostendekkende tarieven te komen is er een verdeelsleutel voor toerekening van de kosten van overhead bepaald.

Onvoorziene uitgaven

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een bufferfunctie. De raming bevat een incidentele en structurele component van respectievelijk 75% en 25%.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Sinds 1 januari 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Deze Vpb-plicht heeft financiële, organisatorische en administratieve gevolgen. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van alle gemeentelijke activiteiten en hierin is een clustering aan gebracht. Per cluster van samenhangende activiteiten is beoordeeld of er sprake is van een ondernemersactiviteit.

Wat gaan we er voor doen?

Actiepunten:

INFORMATISERING

- **Migratie naar de cloud en verhoging onderhoud-/licentiekosten**

We willen als gevolg van de benchmark alle PinkRoccade Local Government contracten herbezien en dit combineren met het door Pink laten hosten en beheren van hun software. Door deze verplaatsing naar de cloud compartimenteren we onze data vergaand. Voordeel is dat we een bestaande AS/400 server kunnen uitsfasen en minder beheerlasten hebben, nadeel zijn extra hosting en beheerkosten bij de leverancier. Om deze AS/400 helemaal te kunnen uitsfasen is het ook nodig ons financiële pakket naar de cloud te verplaatsen.

Lasten 2022: € 100.000 (eenmalig voor migratie naar de cloud en ondersteuning)

Lasten 2022 e.v.: € 35.400 (structureel)

- **Aanschaf programmatuur 2022-2025**

We zien dat de vergaande digitalisering van de maatschappij vaker tot onvoorziene uitgaven leidt door nieuwe regelgeving en afspraken met ketenpartners. Deze structurele jaarlijkse uitgaven aan software leiden tot kapitaallasten.

Investering 2022 e.v.: € 35.000 (jaarlijks voor de periode 2022-2025)

Lasten 2022 e.v.: € 4.375 (structureel)

- **Aanschaf diverse hardware componenten**

Voor de vervanging en het updaten van onze infrastructuur hebben we structureel middelen nodig; denk hierbij aan het vervangen in de komende jaren van de computerschermen op het gemeentehuis, het vervangen van een aantal oude vaste PC's door modernere versies (thinclients) en het vervangen van onze backup-servers.

Lasten 2022: € 113.000 (investering) en € 29.075 (kapitaallasten)
Lasten 2023: € 112.000 (investering) en € 58.805 (kapitaallasten)
Lasten 2024: € 67.000 (investering) en € 72.595 (kapitaallasten)
Lasten 2025: € 283.000 (investering) en € 113.415 (kapitaallasten)

- **Vervanging mobiele telefoons**

Dit betreft vervangingskrediet om een gedeelte van de afgeschreven mobiele telefoons te vervangen. Telefoons worden om de 3 jaar vervangen.

Investering 2022 e.v.: € 44.000 (jaarlijks voor de periode 2022-2025)

Lasten 2022 e.v.: € 15.770 (structureel)

- **Implementatie wet- en regelgeving**

Voor de inrichting en aanpassing van IT-systemen naar aanleiding van nieuwe wetgeving: de wet open overheid (we worden verplicht meerdere data-soorten pro-actief te anonimiseren en te publiceren) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (hiermee worden we verplicht al onze dienstverlening digitaal mogelijk te maken; dus vergaande uitrol van e-formulieren) zijn gefaseerd eenmalige middelen nodig:

Lasten 2022: € 20.000 (eenmalig voor de periode 2022-2025)

PERSONEEL

- **Arbo**

Binnen onze organisatie moeten we uiteraard voldoen aan de Arbo-wetgeving. Hiervoor hebben we ons gemeentelijk arbobeleid. Als werkgever zijn wij verplicht een arbo verantwoorde werkomgeving te creëren. Ons budget wordt uitgegeven aan jaarlijks terugkerende zaken zoals werkplekonderzoeken, beschermende kleding voor personeel die ook deels buiten taken uitvoeren en uitvoerende maatregelen vanuit verbeteracties uit de RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie). Daarnaast moeten we vanuit arbo-wetgeving zorg dragen voor het optimaliseren van alle werkplekken. Uit de laatste gehouden RI&E is gebleken dat onze werkplekken niet meer arbo-proof zijn en niet meer aansluiten op de huidige eisen die daarvoor gelden.

Lasten 2022: € 10.000 (jaarlijks eenmalig tot en met 2023)

- **Verhoging flexpot**

Om snel te kunnen anticiperen op urgente knelpunten in de formatie teneinde excessen te voorkomen wordt de bestaande flexpot in 2022 eenmalig verhoogd. Daarbij zij opgemerkt dat de flexpot primair bedoeld is voor het opvangen van ziekteverzuim.

Lasten 2022: € 100.000 (eenmalig)

- **Contractmanager**

Het aanstellen van een contractmanager voor het brede sociale domein van 0,89 fte. Dit is 0,39 fte aanvullend op het advies van Berenschot van 0,5 fte voor alleen Jeugdzorg en Wmo. Met de aanvulling wordt het brede sociale domein gedekt: Jeugd en Wmo Twents model, Hulp bij het Huishouden, Vervoer, Hulpmiddelen, Inburgering en Werk & Inkomen.

Lasten 2022 e.v. voor 0,39 fte: € 32.550 (structureel)

- **Functioneel applicatiebeheer sociaal domein**

Het uitbreiden van de formatie functioneel applicatiebeheer met 0,15 fte aanvullend op het advies van Berenschot van 0,35 fte. Met een juiste inzet van applicatiebeheer

kan effectiever gestuurd worden en zijn we minder tijd kwijt aan systemen/gebrekkige informatie en is er meer mogelijkheid tot sturing op kwaliteit, kwantiteit en euro's.
Lasten 2022 e.v. voor 0,15 fte: € 11.300 (structureel)

- **Regisseur veiligheid en zorg**

Het uitbreiden van de formatie procesregie veiligheid en zorg met 0,5 fte. Vanuit zorg kan er goed regie gevoerd worden op zorginzet. Vanuit veiligheid kunnen we op dit moment onvoldoende regie voeren en contacten onderhouden met stakeholders zoals politie, veiligheidshuis, Penitentiare Inrichting, enz. door onvoldoende capaciteit en focus op deze kant van veiligheid. Derhalve zijn sinds maart 2021 twee procesregisseurs actief. Dit doen zij binnen hun bestaande regisseursuren, terwijl er feitelijk sprake is van nieuwe taken die erbij zijn gekomen. Dit is geen houdbare situatie gezien de hoeveelheid en/of complexiteit van aanvragen.

Lasten 2022 e.v. voor 0,5 fte: € 41.850 (structureel)

- **Beleidsmedewerker duurzaamheid**

Het uitbreiden van de formatie beleidsmedewerker duurzaamheid van 1,67 fte naar 1,89 fte is met name nodig om de regie/coördinatie te voeren op nieuwe taken, voortvloeiend uit het klimaatakkoord. Dit betekent extra taken op het gebied van vergunningverlening, juridisch, financieel, communicatie en beleid/overkoepelend.

Lasten 2022 e.v. voor 0,22 fte: € 18.200 (structureel)

- **Beleidsregisseur economie**

De ambities van de gemeente Wierden op economisch vlak zijn vastgelegd in de economische visie. Om hier uitvoering aan te kunnen geven en het belangrijke beleidsterrein van economie goed te regisseren én door te ontwikkelen is het noodzakelijk om daar een beleidsfunctie voor te realiseren. De beleidsregisseur economie vervult eveneens de rol van bedrijvencontactfunctionaris en is daarmee hét aanspreekpunt voor ondernemers. Vanuit deze laatste rol wordt ook invulling gegeven aan het (digitale) ondernemersloket.

Lasten 2022 e.v. voor 0,89 fte: € 74.400 (structureel)

- **Adviseur ondermijning**

We willen meer aandacht besteden aan ondermijning:

- door intensieve regionale samenwerking met o.a. RIEC, politie en andere gemeenten wordt ondermijning als fenomeen een halt toegeroepen en zo mogelijk teruggedrongen;
- door intensieve controles wordt het voor criminelen onaantrekkelijk gemaakt om zich in Wierden te vestigen en/of te manifesteren;
- door intensieve interne samenwerking krijgen criminelen binnen het grondgebied van de gemeente Wierden geen kans zich te ontwikkelen.

De invoering van de Ondermijningswet zorgt voor een uitgebreid wettelijk takenpakket waar een coördinatie op moet plaatsvinden alsmede capaciteit voor de juridische zekerheid en voor de handhaving.

Hiervoor is nodig 0,5 fte voor het coördineren van de ondermijningsacties en regionale samenwerking. Daarnaast is 0,25 fte juridische toetsing nodig en 0,25 fte nodig om handhavend op te kunnen treden.

Het is noodzakelijk dat deze taken verdeeld zijn over drie functionarissen voor de goede wettelijk borging binnen de organisatie en belangen goed te scheiden.

Lasten 2022 e.v.: € 83.700 (structureel)

- **Security engineer**

Met een exponentieel stijgende dreiging van cybercriminaliteit vinden wij het toevoegen van een vooral op de techniek georiënteerde security engineer cruciaal. Omdat we steeds afhankelijker worden en blijven van de techniek, is specialistische kennis cruciaal om onszelf zo goed mogelijk te beschermen.

De security engineer zal op alle niveau's van ons netwerk en de aan derden uitbestede diensten streven naar een zo goed mogelijke bescherming door installatie van de laatste patches, beoordelen van software en in de gaten houden van het netwerkverkeer. Dagelijks komen er nieuwe kwetsbaarheden aan het licht waarop direct geacteerd moet worden. Een substantieel deel van de tijd gaat naar het actueel houden van deze kennis door opleiding en webresearch.

Komend jaar zullen we bovendien aansluiten op de dienstverlening van KPN (onderdeel van de VNG GGI-veilig aanbesteding; GGI staat voor gemeentelijke gemeenschappelijke infrastructuur) waarbij we systeemloggings actief gaan beoordelen op verdachte patronen.

Gezien het grote aantal applicaties en systemen die wij als gemeente gebruiken, vraagt dit een uitbreiding van onze I&A capaciteit.

Door toevoeging van de security engineer geven we het signaal af dat informatiebeveiliging minstens zo belangrijk is als die van (het op continuïteit en functionaliteit gerichte) systeembeheer en support. Tot slot wordt door deze uitbreiding gericht actie gezet op de steeds verder toenemende risico's op het gebied van informatiebeveiliging.

Lasten 2022 e.v. voor 1 fte: € 83.700 (structureel)

MATERIEEL BEHEER

- **Voertuigen en machines buitendienst**

Voor de uitvoering van de werkzaamheden van de buitendienst beschikken we over diverse soorten auto's, tractoren, aanhangers en machines. Door slijtage moeten deze worden vervangen. Ook de voertuigen die er bijgekomen zijn vanuit voormalig Soweco hebben een plek gekregen in het vervangingsschema. Er worden geen vaste vervangingstermijnen gehanteerd. Materieel wordt echt vervangen als dat nodig is. Daarbij wordt kritisch gekeken of vervanging inderdaad nodig is of kan worden uitgesteld.

Lasten 2022: € 460.000 (investering) en € 57.880 (kapitaallasten)

Lasten 2023: € 594.000 (investering) en € 106.610 (kapitaallasten)

Lasten 2024: € 105.000 (investering) en € 117.350 (kapitaallasten)

Lasten 2025: € 162.000 (investering) en € 135.580 (kapitaallasten)

- **Vervanging auto BOA en dienstauto interne dienstverlening**

Voor 2022 is de vervanging van de 17 jaar oude auto van de BOA aan de orde. Deze auto is technisch en economisch aan het einde van de levensduur. In 2023 is het de bedoeling om de auto van de afdeling interne dienstverlening te gaan vervangen.

Lasten 2022: € 32.000 (investering) en € 3.950 (kapitaallasten)

Lasten 2023: € 32.000 (investering) en € 7.820 (kapitaallasten)

GEMEENTELIJKE GEBOUWEN

Er staan geen investeringen gepland.

FINANCIEEL OVERZICHT

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenbegroting		
				2023	2024	2025
Lasten	7.650	7.426	7.831	7.647	7.770	7.815
Baten	-18	-26	-26	-26	-26	-26
Saldo programma	7.632	7.400	7.805	7.621	7.744	7.789

Mutaties reserves:

Storting in reserve	1.758	200	41			
Onttrekking aan reserve	188	-230	-478	-179	-169	169
Resultaat programma	9.201	7.369	7.366	7.440	7.572	7.618

Detailtabel Overhead, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting

(x €1.000,-)		Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenbegroting		
					2023	2024	2025
Lasten							
0.40.10	Bestuursondersteuning algemeen	640	753	745	745	745	746
0.40.50	Overhead	5.696	5.075	5.456	5.359	5.433	5.485
0.40.60	Administratie / Alg. overhead	535	816	840	742	778	760
0.40.70	Gemeentehuis	629	604	611	611	611	611
0.40.80	Garage Anjelierstraat	150	117	122	122	122	122
0.40.90	Steunpunt Mettenkampsweg	6	11	6	6	6	6
0.80.10	Onvoorzien uitgaven		44	44	56	67	78
0.90.10	Vennootschapsbelasting (VpB)	-6	5	5	5	5	5
Totale lasten van het programma		7.650	7.425	7.829	7.646	7.767	7.813
Baten							
0.40.50	Overhead	-2					
0.40.60	Administratie / Alg. overhead	-1	-4	-4	-4	-4	-4
0.40.70	Gemeentehuis	-15	-22	-22	-22	-22	-22
Totale baten van het programma		-18	-26	-26	-26	-26	-26
Saldo programma		7.632	7.399	7.804	7.619	7.741	7.787

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
			2022	2023	2024	2025
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid	Lasten		722	492	492	492
	Baten					
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid niet over te nemen bij jaarovergang	Lasten			132	196	248
	Baten					
Wijzigingen Nota van Aanbieding	Lasten		289	148	148	148
	Baten		-363	-63	-53	-54

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.40.50	Overhead Interne bedr.voering	Ja		4	4	4
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	443	443	443	443
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja		49	86	78
0.40.50	Alg. Informatie & Automatiserin	Ja		49	85	146
0.40.50	Migratie cloud Softwarond.2022	Nee	100			
0.40.50	Impl. nieuwe wet+regelg.2022	Nee	20			
0.40.50	Alg. Informatie & Automatiserin	Ja	49	49	49	49
0.40.50	Impl. nieuwe wet+regelg.meerja	Nee		20	20	20
0.40.60	Tijdelijk personeel (Flexpot)	Nee	100			
0.40.60	Arbo-maatregelen 2022	Nee	10			
0.40.60	Arbo-maatregelen 2023	Nee		10		
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			722	624	687	740

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.40.50	Overhead kostenplaats	Nee	100			
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	148	148	148	148
0.10.96	Toev. Reserve Corona COVID-19	Ja	41			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			289	148	148	148

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2022	2023	2024	2025
0.10.96	Aanw. Eenm. Middelen OVZ96	Nee	-363	-63	-53	-54
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-363	-63	-53	-54

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.40.50 Overhead

De salarislasten zijn geraamd conform de laatst afgesloten CAO gemeenten en de voorgestelde uitbreidingen van de formatie genoemd in bijlage 7 en de Nota van aanbidding.

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

PARAGRAAF A: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING



ALGEMEEN

Het wettelijk kader van BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) stelt dat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste moet bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- B. Een inventarisatie van de risico's;
- C. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- D. Een kengetal voor de:
 - o Netto schuldquote;
 - o Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - o Solvabiliteitsratio;
 - o Grondexploitatie;
 - o Structurele exploitatieruimte;
 - o Belastingcapaciteit;
- E. Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen van de gemeente Wierden om financiële risico's/tegenvallers op te kunnen vangen. Dit vermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken, en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is.

De nota Risicomanagement is het beleidskader voor de paragraaf weerstandsvermogen.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit kan worden opgedeeld in incidentele- en structurele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene reserve	x	
Bestemmingsreserves	x	
Stille reserves	x	
Onvoorzien	x	
Reserve grondbedrijf	x	
Onvoorzien (structureel)		x
Begrotingsruimte		x
Onbenutte belastingcapaciteit		x
Kostenreductie		x

Incidentele weerstandscapaciteit

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.

Algemene Reserve

De algemene reserve is tot een bedrag van € 2.750.000 beschikbaar als buffer voor het opvangen van incidentele risico's. Dit bedrag wordt dus niet ingezet in de eenmalige sfeer. Volledigheidshalve wordt vermeld dat het gebruikelijk is dat het bedrag boven de buffer wordt ingezet in de eenmalige sfeer. In de Nota meerjarenbeleid is dit gedeelte ook weer maximaal beschikbaar voor het invullen van actiepunten, die met éénmalige middelen kunnen worden afgedekt.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden in aanmerking genomen als incidentele weerstandscapaciteit zolang de gemeenteraad de bestemming nog kan wijzigen en de besteding geen invloed heeft op de exploitatie. Het betreft een aantal reserves genoemd in rubriek D van het overzicht Reserves en Voorzieningen (bijlage 2).

In 2022 gaat het om een totaalbedrag van € 440.000.

De belangrijkste zijn:

- Reserve grondwatervervuiling tunnel € 250.000
- Reserve mobiele podia € 67.000
- Reserve opleidingen € 45.000
- Reserve Kunst € 42.000

Stille reserves

Onder stille reserves wordt verstaan activa, waarvan de boekwaarde lager is dan de actuele waarde, maatschappelijk verhandelbaar en op korte termijn verkoopbaar is. Bovendien geldt dat activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitvoering verbonden zijn of een maatschappelijke functie hebben.

Hiertoe behoren een aantal woningen die in eigendom zijn van de gemeente en worden verhuurd. Verder zijn nog enkele garageboxen in eigendom. Doel is om deze onroerende zaken bij beëindiging van de lopende huurovereenkomst te verkopen.

Doel is om de woningen en garageboxen op een goed moment te verkopen. De Woz-waarde van de woningen en garageboxen bedraagt per 1-1-2022 ca. € 1.285.000.

Uiteraard moeten deze stille reserves wel eerst te gelde worden gemaakt voordat ze daadwerkelijk als weerstandsvermogen beschikbaar zijn. Dat dit niet altijd eenvoudig is laat zich raden.

Reserve grondexploitatie

Omdat de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert en daarbij als ondernemer optreedt, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. De buffer (het weerstandsvermogen) is in 2021 vastgesteld op maximaal € 23.000. De begrote stand bedraagt per 1 januari 2022 meer. Naar aanleiding van de bestuursrapportage 2021 is in september 2021 besloten om een bedrag ad € 275.000 aan deze reserve te onttrekken en deze te storten in de algemene reserve. Daarmee wordt de gewenste maximale omvang bereikt.

Zie ook het onderdeel "Financiële positie" in de Financiële Begroting en de paragraaf Grondbeleid.

Onvoorzien incidenteel

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven.

De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, ca. € 44.000, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Incidentele weerstandscapaciteit

Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	€ 2.750.000
Bestemmingsreserves	€ 440.000
Stille reserves	€ 1.285.000
Reserve Grondexploitatie	€ 23.000
Onvoorzien incidenteel	€ 33.000
Totaal	€ 4.531.000

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie (van de gemeentebegroting) op te vangen.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, ca. € 44.000, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Begrotingsruimte

Vanwege de onzekere situatie ten aanzien van met name de herijking van het Gemeentefonds en de ontwikkelingen in het sociale domein (jeugdzorg, rijksbijdrage) zijn wij van mening dat het niet verantwoord is om op dit moment structurele begrotingsruimte mee te nemen voor de berekening van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onder onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de ruimte die we hebben om de gemeentelijke belastingen en heffingen te verhogen. Leges en retributies mogen maximaal 100 % kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkt) zijn alle tarieven 100% kostendekkend.

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit is, alhoewel dit niet bij de gemeente Wierden speelt, aansluiting gezocht met de normering OZB die voor een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet wordt gehanteerd. Het normtarief voor toelating tot artikel 12 is in procenten 0,1800%. Als met dit tarief rekening gehouden wordt voor de berekening van de onbenutte capaciteit, dan komt de vrije ruimte uit op € 1.710.000. Hierbij is rekening gehouden met de voorstellen die gedaan zijn in het kader van de bezuinigingsmaatregelen 2020-2023 om de OZB te verhogen. Besluitvorming hierover voor de komende jaarschijven moet nog plaatsvinden. Het moge duidelijk zijn wanneer niet tot deze maatregelen besloten wordt, de onbenutte belastingcapaciteit weer toeneemt.

Het te gelde maken van deze onbenutte belastingcapaciteit is uiteraard geen populaire maatregel. In het coalitieprogramma is opgenomen dat aanpassing van de onroerende zaak belastingen alleen bespreekbaar is als het aantoonbaar noodzakelijk is voor een eerlijker verdeling van de lasten en de opbrengsten en het direct ten goede komt aan de plaatselijke samenleving.

Kostenreductie

Kostenreductie op bestaand beleid is in principe een doorlopend proces. Daarnaast is vanwege de ontstane tekorten in het sociale domein voor de periode 2020-2023 een bezuinigingstraject opgestart dat moet leiden tot een weer structureel sluitende begroting. Verder wordt hier melding gemaakt van het feit dat in de begroting een bedrag van € 410.000 is opgenomen als onderuitputting. We gaan er dus op voorhand al vanuit dat een zeker bedrag aan uitgaven niet gerealiseerd zal worden.

Structurele weerstandscapaciteit		
Onvoorzien structureel	€	11.000
Begrotingsruimte 2022	€	0
Onbenutte belastingcapaciteit	€	1.710.000
Kostenreductie	€	0
Totaal	€	1.721.000

RISICO'S

Jaarlijks dient als toelichting bij de begroting een risicoparagraaf te worden opgesteld en dient in de toelichting bij de rekening van baten en lasten, informatie over de ontwikkeling van de risico's te worden opgenomen.

Onder risico's worden verstaan alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

De benoemde risico's zijn niet altijd te kwantificeren in geld of dienen, om bijvoorbeeld onderhandelingsredenen, niet in geld zichtbaar gemaakt te worden.

Risico-categoriën (bijvoorbeeld financiële-, veiligheids-, aansprakelijkheids-, strategische- en imago-risico's) en risicogebieden (bijvoorbeeld grote projecten, grondbeleid, bedrijfsvoering, openbare orde en veiligheid, inkomensoverdrachten en subsidies, open einde regelingen en inkoop en aanbesteding) zijn in onze organisatie benoemd en dragen bij tot een groter risicobewust zijn.

Waar stoppen we energie in?

Erg belangrijk is om in de ramingen van de begroting zo actueel en realistisch mogelijk te zijn. We proberen zoveel mogelijk risico's 'aan de voorkant', dus in de jaarbegroting, af te dekken.

Binnen de Planning- en Control-cyclus stellen we de risico's jaarlijks bij. Dat geldt zowel voor de algemene dienst als voor het grondbedrijf. Tussentijds wordt via de bestuursrapportage gerapporteerd over risico's en welke maatregelen genomen worden. Hoe groter het risico, hoe meer aandacht. Denk daarbij aan de grondexploitatie, grote investeringskredieten, de decentralisaties Jeugd en Wmo en de sociale werkvoorziening. Bij (investerings)projecten wordt, naast een risicoparagraaf, altijd rekening gehouden met een post onvoorzien in het krediet.

Bewustwording in de organisatie is belangrijk. Dat gebeurt via projecten/projectgroepen, in overleg met leidinggevendenden, werkoverleg e.d. Ook zijn intern cursussen financiën georganiseerd waarin het onderwerp "risico's en weerstandsvermogen" aan de orde is gesteld. Verder is er aandacht voor het gestructureerd presenteren van risico's door in sjablonen/formats een paragraaf daarvoor op te nemen in nota's en projectvoorstellen aan het college en de raad.

In de uitvoering van onze begroting werkt de PenC-cyclus prima en zijn we, volgens de accountant, in control. In de doorontwikkeling van de interne controles kunnen we een stap maken naar een meer risicogerichte benadering. Dus ook in de praktijk van alle dag meer aandacht voor processen met een hoger risicoprofiel.

Het inzetten van weerstandsvermogen is altijd een incidentele oplossing. Het geeft tijd om beleid aan te passen en structurele maatregelen te nemen. In de afgelopen 10 jaar hebben we, uitgezonderd het grondbedrijf, geen gebruik hoeven te maken van ons weerstandsvermogen.

Tot slot geeft het totaalbeeld dat onze accountant heeft over onze manier van omgaan met risico's binnen de algemene dienst geen aanleiding om nadere eisen te stellen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente Wierden wordt mede bepaald aan de hand van het uitgavenvolume van de begroting gecombineerd met specifieke kenmerken van de gemeente zoals ambitie, sociale structuur, fysieke structuur, centrumfunctie en de wijze van bedrijfsvoering. Daarnaast speelt rijksbeleid een rol.

In de hieronder opgenomen tabel zijn de meest actieve risico's in beeld gebracht. De kans dat een risico zich voordoet is ingedeeld in L(aag), M(iddel) en H(oog). De inschatting is arbitrair (hoewel meer personen onafhankelijk van elkaar een oordeel hebben gevormd) en sterk afhankelijk van het moment van samenstelling. Juist nu het rijksbeleid op diverse beleidsterreinen nog veel onzekerheden biedt.

Het risicoprofiel dat uit de risicotabel is af te leiden varieert van € 2,6 miljoen bij L(aag), € 5,3 miljoen bij M(idden) en € 7,9 miljoen bij H(oog). Onze inschatting (prognose in groen) komt uit op € 5,6 miljoen.

Risicotabel (bedragen in €)

	Activiteit	Risico	Impact	Kans		
				Laag	Midden	Hoog
				25%	50%	75%
1	Gemeentefonds	Lagere accressen. Stel 2% afwijking	680.000	170.000	340.000	510.000
2	Rijksbudget bijstand	Budget-overschrijding	5% = € 158.000 (max. is 5%)	39.500	79.000	118.500
3	WSW	Frictiekosten beëindiging GR Soweco	Inschatting is dat frictiekosten door het eigen vermogen van de GR en NV Soweco kunnen worden gedekt.	-	-	-
4	Dividend	Lagere uitkeringen	Totaalopbrengst ca. € 1.044.000	261.000	522.000	783.000
5	Bouwleges	Lagere opbrengst vanwege omgevingswet	Geraamde opbrengst leges 2022 ca. € 510.000	127.500	255.000	382.500
6	Onderuitputting	Lager resultaat door benutting begrotingsposten	De geraamde onderuitputting van € 410.000	102.500	205.000	307.500
7	Grondexploitatie	Risico's tot een bedrag van € 23.000 zijn afgedekt. Verdere vertraging uitgifte afwaardering gronden en prijsverlaging.	De risico-inschatting van voorjaar 2021 is in de begroting 2022 voldoende afgedekt	-	-	-

8	Grondexploitatie. Het "scenario terugtreden en hanteren dump prijzen"	De boekwaarde van alle in exploitatie genomen gronden is -/- € 0,31 miljoen.	Maximaal risico is het verkoop tegen dump prijzen en de boekwaarden in gebieden waar de gemeente passieve grondpolitiek voert of € 606.000	151.500	303.000	454.500
9	Groei gemeente	Verandering loon-gebouw	Toename loonsom	75.000	150.000	225.000
10	Decentralisaties	Tekorten in Sociaal Domein. Naast ontwikkelingen van de zorgvraag is er het risico van prijsontwikkeling.	De aannames in de begroting 2022 zijn naar huidige inzichten gedaan. Er is een interventieplan voor kostenreductie vastgesteld en financieel vertaald door Berenschot (bruto € 817.000). Daarnaast zijn de dubbele vergrijzing (7%) en prijsontwikkelingen een onzekerheid. Risico wordt ingeschat op € 1.500.000.	375.000	750.000	1.125.000
11	De Passie	De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Risico bestaat dat leerlingaantallen dalen tot onder de opheffingsnorm.	Via algemene uitkering ontvangen we jaarlijks ca. € 350.000 ter dekking van de kapitaallasten. Uitgaande van 5 jaar geen rijksbijdrage via de algemene uitkering is € 1,75 miljoen	437.500	875.000	1.312.500
12	Informatie-beveiliging	Het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken)	Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is. Recente gevallen bij overheden en onderwijsinstellingen tonen aan dat de mogelijke schade fors kan zijn. We schatten de impact op € 1,5 miljoen	375.000	750.000	1.125.000
13	Vennootschaps-belasting (VpB)	Gemeenten zijn met ingang van 1-1-2016 VpB plichtig	Wierden heeft in overleg met een fiscalist een bepleitbaar standpunt ingenomen. Wij schatten het maximale risico in op € 700.000.	175.000	350.000	525.000
14	Onderhoud kapitaalgoederen (groen wegen en riolering)	Integrale projecten/ invalswegen	Budget in begroting bedraagt ca. € 4.500.000; risico 20% of € 900.000	225.000	450.000	675.000

15	Corona	Als gevolg van de pandemie wordt Wierden geconfronteerd met extra kosten en tegenvallende opbrengsten Ook is op lange termijn de algemene uitkering onzeker.	De gemeente heeft diverse compensatiepakketten van het Rijk ontvangen. De nog niet gebruikte middelen zijn in een bestemmingsreserve gestort, waarin de gemeente uit eigen middelen € 1 miljoen heeft aangevuld, Per saldo wordt verwacht dat de beschikbare reserve toereikend is.	-	-	-
16	Overige risico's * organisatie gebonden * verbonden partijen * open-eind regelingen	* regelgeving, processen, ziekteverzuim, automatisering. * deelnemingen en Gem. regelingen. * leerlingenvervoer, Wmo, regelingen voor minima e.d.	De overige risico's zijn niet uitputtend, maar benoemd zijn wel de belangrijkste. Het benoemen van een bedrag is arbitrair. Ingeschat wordt een bedrag van € 500.000	125.000	250.000	375.000
Totaal scenario's				2.639.500	5.279.000	7.918.500
Totaal prognose (zie groene velden)				5.600.500		

De verhouding risico en weerstandsvermogen kan ook in een kengetal uitgedrukt worden door het weerstandsvermogen te delen door risico's.

Uiteindelijk is de toets:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In dit verhoudingsgetal komt de eigen beleidsvrijheid tot uitdrukking om te bepalen in welke mate de gemeente de risico's wil afdekken. Algemene normen zijn er niet. Als referentiekader kan wel dienen de door de Universiteit Twente in samenwerking met het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) opgestelde waarderingstabel, die in meerdere gemeenten gebruikt wordt:

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Als we op basis van bovenstaande werkwijze deze tabel toepassen, dan komen we uit op een ratio van 1,1 ofwel voldoende (theoretisch beschikbaar is € 6.252.000 gedeeld door de prognose van de risico's € 5.600.500).

In onderstaande matrix zijn ook de scenario's L, M en H gegeven. Wanneer we alle risico's zouden waarden zoals in de kolom Midden, dan komt het ratio uit op 1,2. Dat is ook voldoende.

Risicomatrix (in miljoenen)

Risico o.b.v risicotabel	-2,6	-5,3	-7,9	-5,6
Weerstandsvermogen	6,3	6,3	6,3	6,3
Ruimte/tekort	3,6	1,0	-1,7	0,7
Ratio	2,4	1,2	0,8	1,1
weerstandsvermogen				

Inschatting van risico's is een momentopname. Verder doen niet alle risico's zich (tegelijk) voor.

Toelichting risicotabel

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds, inclusief de middelen voor de decentralisaties, draagt voor ruim 50% bij aan de baten van de gemeente. De afhankelijkheid van het rijk is groot door de koppeling aan de ontwikkeling van de totale uitgaven onder het uitgavenplafond (Accres Relevante Uitgaven) -gelijk trap op, trap af- op basis van realisatiecijfers. We schatten het totale risico in op € 680.000. Dit komt overeen met een afwijking van 2% van het totale volume.

In de meerjarenraming 2023-2025 is ten aanzien van de herijking van het gemeentefonds als uitgangspunt genomen dat de herijking voor de gemeente Wierden geen budgettair effect zal hebben. Een voor- of nadeel valt echter niet uit te sluiten. Hiermee is echter bij de bepaling van het weerstandsvermogen verder geen rekening gehouden.

2/3. Rijksbudgetten voor bijstandsuitkeringen en uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (wsw)

Diverse vormen van bijstandsuitkeringen zijn gebudgetteerd aan de gemeente beschikbaar gesteld op basis van historische bijstandsaantallen. Het verdeelmodel voor de bijstand is in 2015 gewijzigd, ook voor gemeenten tot 25.000 inwoners. Slechts een beperkt deel wordt nog gebaseerd op historische uitgaven. Een percentage van 5% van het bijstandsvolume is

het gemeentelijk risico. Dat is circa € 158.000. Daarboven is het nadeel voor het rijk mits aan voorwaarden voldaan wordt.

De gemeenten hebben besloten tot beëindiging van de GR Soweco. De omvorming van Soweco tot een nieuwe uitvoeringsorganisatie zal frictiekosten met zich meebrengen, inschatting is dat het eigen vermogen van de GR en NV Soweco groot genoeg is om deze frictiekosten te kunnen opvangen.

4. Dividend van deelnemingen

Dividend wordt uitgekeerd wanneer de bedrijfsresultaten dat toelaten. In de baten is voor ca. € 1.044.000 aan dividend opgenomen. Er is dus sprake van een zekere mate van afhankelijkheid met name op de langere termijn.

In de nutssector speelt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een belangrijke rol in het 'reguleren van de winst' door een aantal bepalende indicatoren te normeren (o.a. tarieven en rendement eigen vermogen). Dat kan gevolgen hebben voor de omvang van het dividend. Ook de huidige Coronacrisis maakt de daadwerkelijke uitbetaling van dividend onzeker.

5. Bouwleges

Het beoordelen van aanvragen voor een omgevingsvergunning zal zich in de toekomst mogelijk beperken tot het toetsen aan welstand, het bestemmingsplan/omgevingsplan en veiligheid. Het toetsen van bouwplannen aan het Bouwbesluit zal door de markt gaan plaatsvinden. Ook de controle tijdens de bouw zal mogelijk door de markt zelf worden uitgevoerd. Er zal worden gestart met eenvoudige nieuwbouw en seriematige verbouw. Alleen gecertificeerde bedrijven mogen deze taken van de gemeenten overnemen. Dit besluit heeft grote gevolgen voor de gemeenten. De bouwleges zullen waarschijnlijk niet of zeer beperkt geheven kunnen worden omdat de markt de werkzaamheden uitvoert. In de begroting 2022 is een raming aan legesopbrengst opgenomen ter grootte van € 510.000.

6. Onderuitputting

Onderuitputting kan alleen gerealiseerd worden als de uitgaven achterblijven bij de ramingen. Nu de rekeningresultaten dicht bij nihil zitten en twee ronden van bezuinigingen zijn doorgevoerd, is realisatie van de onderuitputting een zeker risico. De raming van de post onderuitputting bedraagt € 410.000.

7. Grondexploitatie risicoanalyse

Voor de wijze van benadering van de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf F "Grondbeleid".

Voor het opvangen van risico's is in 2021 aan de hand van het de jaarlijkse risico-inventarisatie de maximale buffer bepaald op € 23.000. De inschatting is gebaseerd op aannames waarbij scenario's van een prijsverlaging tot het terugtrekken uit grondposities een rol spelen. Uit de begroting 2022 blijkt dat de stand van deze reserve hoger is dan de gewenste buffer. Aan de hand van de bestuursrapportage 2021 is besloten het meerdere in de algemene reserve te storten. Dit risico is dan ook voldoende afgedekt.

8. Grondexploitatie dumprijzen

De totale boekwaarde in het grondbedrijf is -/- € 0,31 miljoen. In een 'scenario dumprijzen' is het maximale risico € 606.000 van de in bezit zijnde gronden en boekwaarden van gebieden waar de gemeente een passieve faciliterende rol heeft.

9. Groei gemeente

Door de groei van de gemeente boven de 24.000 inwoners nemen de lasten voor de raad en het college van Burgemeester en Wethouders toe (vergoedingen en salarissen zijn afhankelijk van inwonersklassen). Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is een verandering in het salarisgebouw van de ambtelijke organisatie. Het risico wordt per saldo ingeschat op € 300.000.

10. Rijksbeleid/Decentralisaties

Rijksbeleid (nieuwe of veranderde wetgeving, decentralisatie, kortingen op subsidies, specifieke uitkeringen en cofinancieringsregelingen) zonder adequate compensatie is eveneens een nauwelijks te beïnvloeden risico.

In het sociaal domein spelen drie zaken een belangrijke rol:

- a. Decentralisatie jeugdzorg;
- b. Decentralisatie Wmo;
- c. Participatiewet met regelingen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Op deze taken is op rijksniveau fors bezuinigd bij de overdracht in 2015 naar de gemeenten waardoor vanaf 2017 sprake is van tekorten op in het sociale domein. Deze tekorten lopen op en zijn structureel van aard. Vanwege de toenemende tekorten is er gewerkt aan een nieuwe set van in totaal 26 maatregelen om meer zicht en grip te krijgen op de financiën op het sociaal domein. Vervolgens heeft de gemeente aan het bureau Berenschot gevraagd om meer zicht te geven op de inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein, een inhoudelijk oordeel te geven op de 26 geformuleerde besparingsmaatregelen en de (potentiële) financiële effecten hiervan in beeld te brengen. Berenschot heeft uitgerekend dat de aangescherpte maatregelen op het gebied van jeugdzorg en Wmo moeten leiden tot een bruto besparing van € 0,81 mln. in 2025.

Verder zijn de aannames die voor de begroting zijn gedaan gebaseerd op de inzichten die we op dat moment hadden. Andere risico's zijn de onzekerheid van de ontwikkeling van de vraagzijde, deze neemt toe door onder andere de dubbele vergrijzing (effect volgens de VNG 7%), calamiteiten en prijsontwikkelingen.

Het totale risico wordt ingeschat op € 1.500.000.

11. Voortgezet onderwijs 'de Passie'

De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is het risico dat gedurende een periode van 5 jaar geen rijksbijdrage wordt ontvangen indien de leerlingenaantallen van de school tot onder de opheffingsnorm dalen en de school moet sluiten. Dan stopt ook de jaarlijkse rijksbijdrage ter grootte van ca. € 350.000. De gemeente heeft dan een gebouw met een boekwaarde zonder dekking van de lasten uit rijksmiddelen.

12. Informatiebeveiliging

Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is. Recente gevallen bij overheidsinstellingen en onderwijsinstellingen tonen aan dat de impact mogelijk fors kan zijn. Wij schatten de impact op € 1,5 miljoen.

13. Vennootschapsbelastingplicht (VpB)

Vanaf 2016 vallen de gemeenten voor ondernemersactiviteiten onder de VpB. Er moet dan over die activiteiten winst worden afgedragen aan de fiscus. Op dit moment is nog niet aan te geven hoe de vrijstellingsbepalingen gaan luiden. Wierden heeft in overleg met een fiscalist een pleitbaar standpunt ingenomen. Wij schatten het maximale risico op € 700.000.

14. Onderhoud kapitaalgoederen, groen en wegen

In de begroting voor 2022 gaat in het beleidsveld wegen, riolering en groen circa € 4,5 miljoen om. Daarnaast zijn in de eenmalige sfeer kredieten beschikbaar.

We houden rekening met een risico van calamiteiten tot 20% van het exploitatiebudget ofwel € 900.000.

15. Corona

Als gevolg van de pandemie wordt Wierden geconfronteerd met extra kosten en tegenvallende opbrengsten. Ook is op lange termijn de algemene uitkering onzeker. De gemeente heeft diverse compensatiepakketten van het Rijk ontvangen. De nog niet gebruikte middelen zijn in een bestemmingsreserve gestort, waarin de gemeente uit eigen middelen € 1 miljoen heeft aangevuld. Per saldo wordt verwacht dat de beschikbare reserve toereikend is. Zie ook onderstaande toelichting.

16. Overige risico's

- *Organisatiegebonden risico's*
 - De wetten, regels en voorschriften waarmee gewerkt wordt, worden steeds complexer. Zorgvuldigheid in procedures en besluitvorming luisteren nauw. Anderzijds is er een behoorlijke werkdruk. Daar waar het afbreukrisico groot is, wordt uiteraard de grootste inspanning geleverd om fouten te voorkomen.
 - In het risico van langdurige ziekte van werknemers is niet voorzien in de vorm van een raming voor vervanging.
 - De gemeente kan zich niet verzekeren tegen bedrijfsschade. Bij ernstige calamiteiten (bijvoorbeeld bij uitval van automatisering) zou het voor kunnen komen dat de bedrijfsvoering voor langere tijd stil ligt. Een inhaalslag zal dan extra loonkosten met zich meebrengen.

- Uit de schadepraktijk blijkt dat de gemeente op het gebied van vergunningverlening en de kwaliteit van de handhavingsorganisatie aansprakelijkheidsrisico's loopt.
- *Verbonden partijen*
In de paragraaf Verbonden partijen worden de deelnemingen en gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, uitgebreid beschreven inclusief de risico's van deze partijen. Hiernaar wordt verwezen.
- *Open-eind regelingen*
Onder risico's van open-eind regelingen worden verstaan die regelingen waarbij een hogere wetgever in meer of mindere mate de gemeente verplichtingen oplegt. Als voorbeelden kunnen worden genoemd het leerlingenvervoer, de sociale uitkeringen, de Wmo, het kwijtscheldingsbeleid en -beperkt- andere bijstandsgelateerde uitgaven. Het beheersen van de uitgaven kan tot op zekere hoogte worden geregeld via eigen beleid. Doel is in elk geval deze regelingen qua lasten zoveel mogelijk te beheersen.
We waarderen de 'overige risico's' op € 500.000.

PARAGRAAF IMPACT COVID-19

1. Inleiding

In de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het Covid-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet diverse maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven. De beperkingen waren tijdelijk (deels) opgeheven, maar zijn op 15 december 2020 weer van kracht geworden. Het huidige maatregelenpakket is verlengd tot 19 september 2021. Het kabinet is van plan om op 25 september de 1,5 meter regel ook in de rest van de samenleving los te laten. Ook de meeste andere maatregelen vervallen dan waarschijnlijk. Hierbij heeft het kabinet aangegeven dat deze versoepelingen onder voorbehoud zijn van de epidemiologische situatie. Op het moment van schrijven van deze paragraaf ontbreekt verdere informatie. De maatregelen raken ook de gemeente Wierden als organisatie, haar inwoners en samenwerkingspartners.

Helaas duurt de Coronacrisis voort. De vaccinatiecampagne biedt perspectief, echter blijft het verloop van de situatie en de impact van de beperkende maatregelen nog onzeker. Daar bovenop komen in de jaren na 2021 onzekerheden ten aanzien van de algemene uitkering. Het Rijk had al meegedeeld dat de uitgaven voor de Coronacrisis niet meetellen in de trap op - trap af systematiek. Inmiddels heeft het Rijk besloten om de accressen voor 2020 en 2021 te bevriezen. Hiermee is in de begroting 2021 al rekening gehouden. Het tekort van de Rijksoverheid loopt op door de omvang van alle steunpakketten en maatregelen. De vraag is wat dit gaat betekenen voor de toekomst. Gaat het Rijk bezuinigen en wat gaat dat dan betekenen voor de algemene uitkering?

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de impact van Covid-19 op de gemeente Wierden, zowel op korte- als op langere termijn.

2. Korte termijn effecten op de gemeente Wierden

Het Covid-19 virus heeft forse impact op de maatschappij en op de gemeente. De gemeente heeft te maken met directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze bestaan onder andere uit het feit dat vele medewerkers nog vaak (deels) vanuit huis werken en dat zij voor onderlinge afstemming aangewezen op telefonie of digitale oplossingen. Naast de organisatorische gevolgen heeft het Covid-19 virus direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor onze gemeente. Hierbij valt te denken aan meerkosten in het sociaal domein, kosten voor ICT-middelen en schoonmaak en ondersteuningsregelingen zoals de tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo).

De gemeenteraad heeft besloten om een bedrag ad € 1 miljoen uit eigen middelen te storten in de reserve Corona voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige Coronacrisis. Daarnaast worden alle middelen die de gemeente vanuit compensatiepakketten van het Rijk ontvangt gestort in de reserve Corona. De gemeenteraad heeft besloten dat direct aanwijsbare Corona- gerelateerde kosten in 2020 en 2021 ten laste van de reserve Corona kunnen worden gebracht. Verantwoording hierover vindt plaats in de jaarrekeningen.

Het volgende beeld kan worden gegeven:

Storting in de reserve Corona: - Eigen middelen € 1.000.000 - Ontvangen compensatie Rijk € 1.363.494. Totaal beschikbaar € 2.363.494. In 2020 is voor een totaalbedrag van € 391.165 aan de reserve Corona onttrokken. Beschikbare reserve Corona voor 2021 en verder bedraagt derhalve € 1.972.311.

3. Lange termijn effecten op de gemeente Wierden

De (nadelige) gevolgen van de Covid-19 virus lopen ook in het boekjaar 2021 door. De maatregelen om het Covid-19 virus tegen te gaan, hebben wereldwijd aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid, ook de inwoners en ondernemers in de gemeente Wierden alsook gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen worden hierdoor geraakt. Er zullen onzekerheden blijven bestaan op tal van terreinen zoals de ontwikkeling van de algemene uitkering, de impact van de economische situatie op de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden, kwijtscheldingsverzoeken belastingen, landelijke regelingen voor ondersteuning zelfstandigen, inkomstenderving bij gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen (bijdragen en dividendontvangsten). De gevolgen voor het boekjaar 2021 en verder zijn nog niet volledig te overzien. Wel is het college van mening dat de gevormde reserve Corona voldoende slagkracht geeft om de uitdagingen waarmee de gemeente wordt geconfronteerd het hoofd te bieden en de risico's waarmee de gemeente Wierden geconfronteerd zal worden af te dekken.

Bij de inzet van de in de reserve Corona beschikbare middelen zal het college de volgende kaders en uitgangspunten hanteren:

- proactief en zichtbaar de Wierdense samenleving ondersteunen en hiervoor de financiële middelen inzetten die uit eigen middelen gevormd zijn en/of beschikbaar zijn gesteld door het Rijk;
- voldoende middelen (blijven) reserveren voor de bestrijding van de coronacrisis omdat de definitieve effecten van de crisis nog niet in zicht zijn en we deze middelen in 2021 e.v. naar verwachting nog hard nodig hebben om de effecten over de volle breedte van de Wierdense samenleving op te kunnen vangen;

- op korte termijn gericht middelen inzetten om een impuls en ondersteuning te geven aan de versterking van het verenigingsleven, het vrijwilligerswerk en de lokale middenstand;
- de inzet van middelen complementair laten zijn op de steunmaatregelen die verenigingen en ondernemers rechtstreeks van het Rijk ontvangen;
- actief communiceren op welke wijze de gemeente zich inzet om de negatieve effecten van de coronacrisis te bestrijden door (financiële) hulp en ondersteuning te bieden aan de Wierdense samenleving.

In 2021 is een Subsidieregeling Coronacompensatie Wierden 2020 vastgesteld die aanvullend is op landelijke steunpakketten. Hiermee is uitvoering gegeven aan de opgave om deze impuls beschikbaar te stellen aan het verenigingsleven en vrijwilligerswerk, op basis van de bovenstaande kaders.

Tevens is de gemeenteraad van Wierden onlangs geïnformeerd over de besteding van een deel van deze middelen in 2021 aan preventieve maatregelen ten behoeve van het welbevinden van ouderen en jongeren met als doel dat in de toekomst minder formele zorg nodig zal zijn (eenzaamheid, mantelzorg, gezonde leefstijl en jeugd- en jongerenwerk).

4. Compensatie vanuit het Rijk

Zoals in paragraaf 2 is aangegeven heeft de gemeente Wierden in 2020 en 2021 in de vorm van een viertal steunpakketten compensatie ontvangen van het Rijk om de negatieve gevolgen van de Coronacrisis op te vangen. De compensatie bedraagt in totaal € 1.363.494. De nog niet ingezette middelen zijn gereserveerd in de reserve Corona. Voor de uitvoering van de tijdelijke ondersteuning zelfstandig ondernemers (Tozo) wordt de gemeente in beginsel volledig gecompenseerd door het Rijk.

Er is een 5e compensatiepakket door het rijk in het vooruitzicht gesteld. De verdeling hiervan over de gemeenten zal in de septembercirculaire 2021 duidelijk worden. Als indicatie voor de toedeling aan Wierden is door het rijk een bedrag ad € 66.000 genoemd.

KENGETALLEN

Ingevolge artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten in deze paragraaf kengetallen worden opgenomen voor: de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. De kengetallen maken het de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Netto schuldquote: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio: dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Grondexploitatie: voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in De Lokale Lastencalculator. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Begroting jaar 2022		Verloop van de kengetallen				
Kengetallen:	2020-W	2021-B	2022-B	2023-B	2024-B	2025-B
netto schuldquote	34,5%	53,1%	71,9%	76,4%	76,0%	80,9%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	18,9%	38,9%	59,4%	64,7%	65,3%	71,2%
solvabiliteitsratio	29,2%	27,0%	22,6%	22,7%	22,8%	20,3%
structurele exploitatieruimte	0,6%	0,4%	1,5%	0,3%	0,1%	0,5%
grondexploitatie	0,0%	2,8%	9,9%	1,7%	4,2%	0,4%
belastingcapaciteit	100,6%	106,3%	103,5%	103,5%	103,5%	103,5%

De eerste twee kengetallen geven aan dat Wierden de schuldpositie van de gemeente vanaf 2021 gaat toenemen. Redenen hiervoor is met name het opnemen van een krediet voor de nieuwbouw van De Passie in 2021 en een voorbereidingskrediet in 2021 en een uitvoeringskrediet in 2022 voor de realisatie van een sportzaal. Ter financiering van deze investeringen zijn langlopende geldleningen aangetrokken. Hierdoor stijgt de netto schuldquote.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat de boekwaarden van de in exploitatie genomen gronden in 2021 en 2022 zal toenemen. De schommeling in het kengetal wordt veroorzaakt door de normale activiteiten in de grondexploitatie zijnde bouw- en woonrijpmaken van gronden en grondverkoop.

Het solvabiliteitsratio laat een dalend verloop zien aan hetgeen enerzijds wordt veroorzaakt door de inzet van de algemene reserve en het uitgangspunt dat de reserve investering éénmalige dekking in 2021 volledig wordt besteed en anderzijds door het aantrekken van langlopende geldleningen ter financiering van de nieuwbouw van De Passie en een sportzaal.

Het kengetal structurele begrotingsruimte laat de verwachte ontwikkeling zien.

Bij het kengetal belastingcapaciteit moet worden opgemerkt dat de referentiewaarde de belastingdruk is welke in de meicirculaire 2021 als gemiddelde lastendruk is weergegeven,

dus het niveau 2021 en dus zonder verhoging die andere gemeenten ook voor 2022 zullen gaan doorvoeren.

Tevens moet wel worden opgemerkt dat de vergelijkbaarheid afneemt doordat gemeenten op verschillende manier hun tarief voor de afvalstoffenheffing differentiëren.

Duiding ratio's

Om de financiële positie van Nederlandse gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken, heeft de accountantsorganisatie BDO een financiële ranking gemaakt:

Waarderingscijfer	Minst risicovol (%)	Neutraal (%)	Meest risicovol (%)
Nettoschuldquote	<90	90-130	>130
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsrisico	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte (begroting)	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

De ratio's 2022 geven het volgende beeld met signaleringswaarden:

- | | | |
|---------------------------------|--------|-----------------|
| • Netto schuldquote | 71,9% | Minst risicovol |
| • Solvabiliteit | 22,6% | Neutraal risico |
| • Grex | 9,9% | Minst risicovol |
| • Structurele exploitatieruimte | 1,5% | Minst risicovol |
| • Belastingcapaciteit | 103,5% | Neutraal risico |

PARAGRAAF B: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN



INLEIDING

Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting. Een goed overzicht is daarom van belang voor een juist inzicht in de financiële positie. In deze paragraaf maken we voor de genoemde categorieën kapitaalgoederen inzichtelijk op welke wijze we uitvoering geven aan het vastgestelde beleid en dat de hiervoor opgenomen budgetten toereikend zijn.

In artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat deze paragraaf een toelichting op de gemeentelijke kapitaalgoederen bevat, in onze gemeente betreft dit:

- a) Openbaar groen;
- b) Wegen en civieltechnische kunstwerken;
- c) Riolering/watertaken;
- d) Gebouwen.

Voor elk van deze kapitaalgoederen moet worden aangegeven:

- a) Het beleidskader;
- b) De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c) De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Onder omstandigheden kan de verleiding bestaan om onderhoud uit te stellen of in het geheel niet meer uit te voeren. Op korte termijn levert dit uiteraard besparingen op. Op de wat lange(re) termijn heeft het uitstellen of niet uitvoeren van onderhoud nadelige effecten. Deze nadelige effecten kunnen dan waarschijnlijk slechts met grote aanvullende uitgaven ongedaan worden gemaakt. Wij kiezen er nadrukkelijk voor om het kwaliteitsniveau te handhaven en de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te stellen.

Om te komen tot een doelmatige besteding van middelen voor nieuwe en bestaande zaken in de openbare ruimte is beleid nodig. Hoe gaan we om met groen, water, wegenonderhoud, openbare verlichting en speelvoorzieningen?

Hiertoe worden de komende jaren volgens onderstaand schema nieuwe beleidsplannen opgesteld voor de openbare ruimte, elk jaar minimaal één plan gezien de beschikbare capaciteit en middelen.

In de beleidsplannen staat de langjarige visie beschreven op een strategisch niveau.

Overzicht beleidsplannen

Beleidsplan	Vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Watertakenplan	9-7-2019	31-12-2024	Ja	
Mobiliteitsplan	30-3-2021	31-12-2031	Ja	
IBOR* plan 2021-2024	2-3-2021	31-12-2024	Ja	
Openbare verlichting	2021	31-12-2025		
Wegenbeleidsplan	2021	31-12-2025		
Speelbeleidsplan	2022 (beoogd)			
Bermenbeleidsplan	2022 (beoogd)			
Groenbeleidsplan	2023 (beoogd)			
Bomenbeleidsplan	2024 (beoogd)			
Watertakenplan	2024 (beoogd)			

* IBOR= Integraal beheer openbare ruimte

De gevolgen van het vastgestelde Watertakenplan zijn verwerkt in deze begroting. Het wegenbeleidsplan en beleidsplan openbare verlichting zijn beoogd om in 2021 nog te realiseren. De gevolgen van deze nog niet vastgestelde plannen zijn nog niet verwerkt in deze begroting. Er worden middelen gevraagd voor het opstellen van een speelbeleidsplan in 2022 (€ 25.000,-) en er wordt een bermbeleidsplan opgesteld. Voor de overige genoemde beleidsplannen zijn in de Nota Meerjarenbeleid in de jaren 2023 tot en met 2025 middelen opgenomen.

Naast beleidsplannen worden ook beheerplannen opgesteld. Beheer wordt vormgegeven in een cyclus van plan – do – check – act. Aan de hand van de doelstellingen uit het IBOR beleidsplan wordt een vertaling gemaakt naar beheer per onderdeel.

In dat (jaar-)plan worden de resultaten vergeleken met de doelstelling en worden trends en ontwikkelingen gesignaleerd. Hierdoor houden we de vinger aan de pols (check).

De doelen worden vertaald naar concrete beelden en maatregelen. Per onderdeel wordt een financiële vertaling gedaan (plan). Hierdoor kan gestuurd worden op prestatie en budget (act).

Overzicht beheerplannen

Beheerplannen	Vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Bermen en sloten				In voorbereiding
Groenrenovatie	6-10-2020	31-12-2021	Ja	
Bomen	6-10-2020	31-12-2021	Ja	
Speelplaatsen	8-12-2020	31-12-2021	Ja	
Reiniging	2-12-2020	31-12-2021	Ja	
Gras	10-2-2021	31-12-2021	Ja	
Plantsoenen	10-2-2021	31-12-2021	Ja	
Begraafplaatsen	22-2-2021	31-12-2021	Ja	
Fietspaden (recreatief)	9-3-2021	31-12-2021	Ja	
Zand- puinwegen	9-3-2021	31-12-2021	Ja	
Wegkanten	9-3-2021	31-12-2021	Ja	
Verkeersvoorzieningen	9-3-2021	31-12-2021	Ja	
Openbare verlichting	9-3-2021	31-12-2021	Ja	
Verhardingen	18-5-2021	31-12-2021	Ja	
Civieltechnische kunstwerken	18-5-2021	31-12-2021	Ja	

OPENBAAR GROEN

Beleidskader

Onze directe (groene) omgeving wordt in toenemende mate belangrijker om in te bewegen. Hierdoor worden er andere eisen aan groen gesteld. Verblijven in het groen wordt belangrijker en de aanwezigheid van siergroen wordt minder belangrijk.

Daarnaast willen we de biodiversiteit verhogen en grondstoffen (waaronder biomassa) hergebruiken.

Al deze aspecten roepen om een nieuw maar vooral flexibeler en innovatiever groenbeleid.

Integraal beheer

Binnen de kaders van het IBOR-plan wordt het groenonderhoud uitgevoerd. Integraal beheer van de openbare ruimte beoogt te komen tot kwaliteit gestuurd beheer van de openbare ruimte. Naast de technische waarde worden hierbij ook de belevings- en gebruikswaarden

meegenomen. Het beleid is geëvalueerd, de resultaten hiervan laten zien dat het moeilijk is om het beoogde kwaliteitsniveau te behalen.

Het areaal bedraagt ca. 21.100 bomen en 1.263.000 m2 groen.

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting

Op basis van de financiële vertaling van het vastgesteld groenbeleid zijn de volgende bedragen in de begroting opgenomen. Deze bedragen zijn afgestemd op het gewenste kwaliteitsniveau, de urentoerekening, de onderhoudsplannen/beeldbestekken en de bezuinigingen waartoe de gemeenteraad heeft besloten.

Categorie (Bedragen x €1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Groen onderhoud	800	870	814	814	814	814
Reconstructies	234	209	219	219	219	219
Boom onderhoud	274	339	315	315	315	315
Straatmeubilair	6	17	23	23	23	23
Totaal	1.314	1.435	1.371	1.371	1.371	1.371

WEGEN EN CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN

Beleidskader

Het wegbeheer is een samenhangend geheel van activiteiten die gericht zijn op het ontwikkelen, onderhouden en managen van de functies van het wegennetwerk ten dienste van de gebruikers. De gemeente heeft als wegbeheerder de zorgplicht om de wegen die binnen haar gebied liggen in een goede staat te laten verkeren. Voor het beheer van de wegen is er een wegenbeheersplan aanwezig. Reconstructies van wegen vallen buiten het planmatig onderhoud. Voor 2022 is niet voorzien in een reconstructie

Oppervlaktes aan wegen per verhardingstype binnen en buiten de bebouwde kom

Gebied	Elementen (m2)	Asfalt (m2)	Beton (m2)	Totaal
Centrumgebied	100.981	3.943		104.925
Woonwijken	618.042	96.254	807	715.103
Invalswegen	35.919	67.842	1.125	104.886
Bedrijfsterreinen	48.937	42.569	2.734	91.540
Begraafplaatsen	4.416	3.160		7.575
Buitengebied	56.571	762.580	35.283	854.434

Bron: IBOR

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting

Op basis van de financiële vertaling van het wegenbeheersplan zijn de volgende bedragen benodigd en in de begroting opgenomen. De bedragen zijn gebaseerd op de onderhoudsplanning, urentoerekening en het gewenste kwaliteitsniveau.

Categorie (Bedragen x €1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Beheer verharde wegen	602	863	846	846	846	846
Beheer semi-verharde wegen	70	62	63	63	63	63
Beheer recreatieve fietspaden	37	57	58	58	58	58
Beheer wegkantverbetering	267	325	370	370	370	370
Onderhoud bruggen	-18	93	100	100	100	100
Totaal	958	1.400	1.437	1.437	1.437	1.437

RIOLERING/WATERTAKEN

Beleidskader

De gemeenteraad heeft op 9 juli 2019 het Watertakenplan 2020-2024 vastgesteld. Op het gebied van water heeft gemeente Wierden in het Watertakenplan 2020-2024 haar visie vastgelegd met betrekking op de gemeentelijke watertaken in de waterketen (afvalwater, hemelwater en grondwater). Met betrekking tot de visie staat de gemeente Wierden voor een toekomstbestendige waterketen waarbij nu geanticipeerd wordt op toekomstige veranderingen. Naast de visie is in het Watertakenplan per "watertaak" de strategie en de daaruit voort komende maatregelen verankert om invulling te geven aan de visie. De invulling is afgestemd op de overige beleidsterreinen van de gemeente en het beleid van het waterschap en de provincie

Strategie zorgplicht afvalwater

- Doelmatig inzamelen van het in het gemeentelijke gebied geproduceerde afvalwater;
- Doelmatig transport van het ingezamelde afvalwater naar een geschikt lozingspunt;
- Voorkomen van vuil-uitwerp naar bodem, grond- en oppervlaktewater;
- Minimale overlast voor de omgeving;
- Effectief rioleringsbeheer;
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven.

Strategie zorgplicht hemelwater

- Doelmatig omgaan met de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Voorkomen van vuil-uitwerp naar bodem-, grond- en oppervlaktewater;
- Minimale overlast voor de omgeving;
- Effectief beheer van de gescheiden afvoerstelsels;
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven.

Strategie zorgplicht grondwater

- Invulling geven aan de grondwaterzorgplicht;
- Het in openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken, voor zover doelmatig;
- Drinkwaterwinning en bescherming.

Financiële consequenties en vertaling naar begroting

Door vaststelling van het Watertakenplan in 2019 heeft de gemeenteraad ook ingestemd met de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing. Om de investeringen en exploitatie-uitgaven ten behoeve van de zorgplichten kostendekkend te laten, stijgt de rioolheffing exclusief de jaarlijkse index met 1 % tot 2040.

Op basis van de financiële vertaling van het Watertakenplan zijn de volgende bedragen gemoeid met rioleringszorg:

Categorie (Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Exploitatieuitgaven	1403	1530	1266	1266	1266	1266
Toevoeging voorziening	782	804	878	916	950	985
Ottrekking voorziening						
Opbrengst rioolheffing	-2937	-3065	-3105	-3143	-3177	-3212
De volgende lasten worden toegerekend aan riolering:						
Aandeel kosten kwijtschelding	61	54	57	57	57	57
Aandeel kosten straatreiniging	51	61	55	55	55	55
Overhead kwijtschelding/ straatreiniging	10	8	10	10	10	10
Onkruidbestrijding	8	8	9	9	9	9
Aandeel bladkorven	2	6	7	7	7	7
Overhead Leefomgeving	109	97	104	104	104	104
Overhead buitendienst	22	26	26	26	26	26
Overhead Fin	1	1	1	1	1	1
BTW Compensabel	145	153	141	141	141	141
Correctie rentenotitie BBV	343	317	551	551	551	551
Totaal	0	0	0	0	0	0

Al een aantal jaren worden de overheadkosten niet meer via tijdsverantwoording, maar afzonderlijk toegerekend aan het taakveld. Exploitatiesaldi worden verrekend met de egalisatie voorziening riolering. Komt het saldo boven het plafond van 15% van de exploitatielasten dan wordt het surplus overgebracht naar de voorziening riolering. Deze wordt als dekkingsmiddel ingezet voor vervangingsinvesteringen. Er is dan ook sprake van een “gesloten financieel circuit”. De voorzieningen voor rioleringen kennen per 31 december 2020 een saldo van ca. € 1,3 miljoen.

GEBOUWEN

Beleidskader

Conform het geldende beleidsplan Beheer en Onderhoud gemeentelijke gebouwen wil de gemeente de gebouwen technisch in stand houden op een aanvaardbaar onderhoudsniveau. Van alle gemeentelijke gebouwen is bepaald welk onderhoudsniveau wordt nagestreefd. Hierbij worden 3 niveau's onderkend (optimaal, basis en minimaal) waarbij in algemene zin geldt dat voor de publieksruimten een hoger niveau wordt nagestreefd.

De gemeentelijke gebouwen worden jaarlijks geïnspecteerd. De gegevens uit deze inspectie worden gerelateerd aan het gewenste onderhoudsniveau en verwerkt in de meerjarenonderhoudsplanung.

Financiële consequenties en vertaling naar begroting

Om pieken in de exploitatielasten te voorkomen zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Door een jaarlijkse storting in de onderhoudsvoorzieningen worden alle onderhoudsactiviteiten zeker gesteld. De financiële gevolgen zijn verwerkt in deze programmabegroting. Uitgangspunt is dat het actualiseren van de stortingen om de 5 jaar plaatsvindt

Op basis van de financiële vertaling van de meerjarenonderhoudsplanung geven de onderhoudsvoorzieningen het volgende beeld te zien:

	2022				2023	2024	2025
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerderingen (zoals stortingen in reserve/voorziening, bijboeking wegens rente)	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve/voorziening)	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar
Onderhoudsfonds gemeentehuis	195.959	139.000	112.999	221.960	255.975	318.494	208.109
Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	58.459	35.900	16.095	78.264	102.958	109.896	101.046
Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	133.853	68.700	56.264	146.289	113.670	138.826	94.114
Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO		12.600	12.600		2.757	10.282	17.338
Onderhoudsfonds startershallen, huurwoningen	3.890	5.000		8.890	13.890	18.890	23.890

De accountant stelt bij de controle van de jaarrekening jaarlijks vast of de onderhoudsvoorzieningen toereikend zijn. De accountant beoordeelt daarbij jaarlijks het structurele verloop van de voorzieningen en de toereikendheid en wijst op het belang van actualisatie. De voorzieningen voor onderhoud van de gebouwen bedragen per 31 december 2020 in totaal € 442.000,-. Jaarlijks bij het opmaken van de jaarrekening wordt de toereikendheid van de fondsen beoordeeld.

ALGEMEEN

Voortvloeiende uit artikel 212 Gemeentewet is de Nota Vaste Activabeleid 2018 opgesteld. Er is aangesloten bij de nieuwe regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording. Verder is er een ondergrens van € 5.000,- ingesteld waar beneden investeringen niet geactiveerd worden.

PARAGRAAF C: FINANCIERING



WET FINANCIERING DECENTRALE OVERHEDEN (WET FIDO)

De Wet Fido stelt kaders voor een verantwoorde, professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt. Voor het beheersen van renterisico's bevat deze wet 2 concrete richtlijnen, te weten:

- de renterisiconorm: deze norm beoogt spreiding aan te brengen in de looptijd van de vaste schulden. De norm geeft aan hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar. Door het Rijk is bepaald dat de norm 20% van het begrotingstotaal bedraagt.
- de kasgeldlimiet: deze norm beoogt het risico van het aangaan van te veel kortlopende geldleningen te beperken. De norm geeft aan hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal 1 jaar. Door het Rijk is bepaald dat de norm 8,5% van het begrotingstotaal bedraagt.

Op grond van de Wet FIDO werken we momenteel met het Treasurystatuut Gemeente Wierden 2010.

Renterisiconorm 2022

Begrotingstotaal 2022 (de som van alle lasten van de primitieve begroting)	€ 60.879.000
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%
Renterisiconorm	€ 12.175.800
Renterisico op vaste schuld	€ -
Underschrijding renterisiconorm	€ 12.175.800

In de "Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden" wordt het minimumbedrag van de renterisiconorm bepaald op € 2,5 miljoen.

Kasgeldlimiet 2022

Begrotingstotaal 2022 (de som van alle lasten van de primitieve begroting)	€ 60.879.000
Kasgeldlimiet in % van de grondslag	8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 5.174.715
Gemiddelde vlottende schuld	€ 3.718.563
Gemiddelde vlottende middelen	€ -
Toets voor kasgeldlimiet	€ 3.718.563
Toegestane kasgeldlimiet	€ 5.174.715
Onderschrijding kasgeldlimiet	€ 1.456.152

Op begrotingsbasis laat zich een overschrijding van de kasgeldlimiet zien; of dit zich ook daadwerkelijk voordoet, is afhankelijk van het uitgavenpatroon gedurende het jaar. Een financieringsbehoefte wordt voor een groot deel veroorzaakt door aflossingen op geldleningen, besteding van reeds gevoteerde kredieten met éénmalige dekking en geplande investeringen.

In de begroting is de rente over het financieringstekort per 1-1-2022(€ 7,6 mln.), € 146.000,- als structurele rentelast opgenomen.

Verder is van de stelpost rentelasten ter grootte van € 145.000,- vanaf 2024 een bedrag van € 25.000,- gereserveerd voor het afdekken van rentelasten van aan te trekken geldleningen.

Een overschrijding van de kasgeldlimiet zal in elk geval worden voorkomen door het aangaan van langlopende geldleningen. In de dekking van de dan optredende rentelasten is in de begroting voldoende voorzien.

Uitzettingen kasgeld

In het treasurystatuut, artikel 6, is bepaald dat kasgeld, dat niet direct nodig is voor de eigen organisatie, op korte termijn alleen mag worden belegd bij financiële instellingen met minimaal een AA-rating. In de begroting 2022 wordt een financieringstekort begroot en derhalve geen uitzettingen van kasgeld voorzien. Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. BNG, Kredietbank, Essent, Cogas, WMO en Twente Milieu uit hoofde van haar publieke taak. De totale boekwaarde van deze aandelen bedraagt € 713.000,-.

Schatkistbankieren

Ingaande 16 december 2013 zijn de lagere overheden verplicht tot het aanhouden van hun overvloedige banktegoeden bij het Rijk. Dit geldt voor bedragen boven een drempelbedrag dat voor de gemeente Wierden afgerond 2,0% van het begrotingstotaal bedraagt met een ondergrens van € 1,0 mln. Bij een begrotingstotaal van € 59,6 miljoen komen we op een banktegoed van € 1,2 mln.

FINANCIERING

Onderstaand wordt inzicht verschaft in de begrote financieringspositie per 1 januari 2022 en de verwachte financieringsbehoefte van de gemeente in 2022.

Financieringsbehoefte

De begrote financieringspositie in 2022 is als volgt:

Boekwaarde investeringen		€ 65.790.000
Vaste financieringsmiddelen		
- Eigen vermogen(reserves en voorzieningen)	€ 21.810.000	
- Langlopende geldleningen	€ 36.355.000	
		€ 58.165.000
Financieringstekort begroot per 1 januari 2022		€ 7.625.000

Begrote bestedingen in 2022

- Jaarlijkse aflossing op en gehele aflossing van		
- Langlopende geldleningen	€ 2.449.000	
- Investerings begroting 2022(zie nota van aanbidding)	€ 8.009.000	
- Ontwikkeling reserves en voorzieningen	€ 1.297.000	
		€ 11.755.000
		€ 19.380.000

Begrote vrijkomende middelen in 2022:

- Grondexploitatie	€ -5.023.000	
- Afschrijvingen/aflossingen	€ -2.739.000	
		€ -7.762.000

Totale financieringsbehoefte in 2022	€ 11.618.000
--------------------------------------	--------------

Op basis van de huidige inzichten wordt de financieringsbehoefte voor 2022 geraamd op ruim € 11,6 miljoen. Uit de jaarrekening 2020 bleek dat er per 31-12-2020 sprake was van een financieringsoverschot ter grootte van ca. € 3,2 miljoen. Het verschil tussen begroting en jaarrekening wordt m.n. veroorzaakt door de geraamde investering in een schoolgebouw voor De Passie en sportaccommodatie op de Esrand; hiervoor is projectfinanciering toegepast en een geldlening aangetrokken ter grootte van de investeringen van € 15,1 mln. Ook nog niet uitgevoerde investeringen en aflossingen op geldleningen veroorzaken een behoefte in middelen.

Mocht op enig moment de noodzaak ontstaan om meer vaste financieringsmiddelen aan te trekken, dan kunnen de hieruit voortvloeiende rentelasten worden opgevangen zonder structurele consequenties voor de begroting (zie ook hetgeen onder “Kasgeldlimiet” staat vermeld).

Bij de genoemde financieringsbehoefte dient nog wel de volgende kanttekening te worden gemaakt. Op begrotingsbasis wordt er vanuit gegaan dat een krediet in het jaar van beschikbaarstelling ook daadwerkelijk wordt uitgegeven. In werkelijkheid is dit niet het geval en worden investeringen veelal in meerdere jaren uitgegeven (regel is in maximaal 2 jaar).

Zo blijkt uit de staat van reserves en voorzieningen dat er per 1 januari 2021 € 1,4 miljoen aan investeringen met eenmalige dekking resteerde. De begrote financieringsbehoefte zal zich dan ook in werkelijkheid niet tot dat niveau voordoen.

Leningenportefeuille

Het restantbedrag aan geldleningen wordt per 1 januari 2022 begroot op € 33,9 miljoen. In de begroting is vanaf 2024 € 25.000,- gereserveerd om de rentelasten van eventueel aan te trekken geldleningen op te kunnen vangen. De verwachting is dat in 2022 en 2023 geen aanvullende leningen benodigd zijn.

Kredietrisico's

Per 1 januari 2022 staat de gemeente garant voor een bedrag van ca. € 47.881.000,-. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

* geldleningen Reggewoon (garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 47.121.000
* garantiestelling Veiligheidsregio	€ 760.000

Rente - Toelichting rentenotitie commissie BBV(Besluit Begroting en Verantwoording)

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten. De gevolgen van de bepalingen en richtlijnen in deze notitie zijn verwerkt in de begroting 2021.

Toerekening rente

Rente over de reserves wordt berekend over:

1. De buffer in de algemene reserve;
2. De reserve winst grondverkoop.

De rente voor de reserve winst grondverkoop en de reserves parkeren bedraagt 2,6% en wordt bijgeschreven met als doel inflatiecorrectie.

Over de overige reserves en voorzieningen wordt geen rente berekend. Dit brengt risico's met zich mee omdat deze ook dienst doen als financieringsmiddel. Om dit te ondervangen is afgesproken om een bepaalde rentedruk in de begroting aan te blijven houden. Afgesproken is om een stelpost herfinanciering te hanteren waarvan de omvang afhankelijk is van het eigen vermogen. Omdat nooit het volledige eigen vermogen zal worden aangewend, de gemeente zal altijd reserves en voorzieningen hebben, wordt de stelpost jaarlijks vastgesteld op 1,8% van 50% van het eigen vermogen. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de Nota reserves en voorzieningen 2018.

Schema rentetoerekening Begroting 2022

a.	De externe rentelasten over de lange financiering	€ 613.919	
	Idem korte financiering	€ 145.616	
			€ 759.535
b.	De externe rentebaten		€ -190.773
	Saldo rentelasten en rentebaten		€ 568.762
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ -79.906	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld riolering)	€ -36.190	
			€ -116.096
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 452.666
d.1	Rente over eigen vermogen		€ 5.517
	Rente stelpost herfinanciering eigen vermogen		€ 144.705
d.2	Rente over voorzieningen		€ -
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 602.888
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)		
	* rente staat C	€ -938.100	
	* grondexploitatie	€ 79.906	
	* renteprojectfinanciering	€ 36.190	
	* rente verstrekte geldleningen	€ 190.773	
			€ -631.231
f.	Verwacht renteresultaat op het taakveld Treasury		€ 28.343
Afwijking bedraagt:			
	Renteresultaat	€ 28.343	4,7%
	Toe te rekenen rente aan taakvelden	€ 602.888	

Als de afwijking van dit laatste percentage groter is dan 25% moet er op grond van de BBV op werkelijke basis een her-rekening plaatsvinden met een nieuwe verdeling van de rente naar de taakvelden.

Voor investeringen waar een extern tarief tegenover staat is gekozen voor een vast rentepercentage met afschrijving op annuïteitenbasis. Deze rente wordt daadwerkelijk aan de taakvelden toegerekend. Voor de rentebijschrijving op boekwaarden grondexploitatie

wordt aangesloten bij de voorschriften die in het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording aangegeven worden. Dat betekent dat er ca. 1,3% rente aan de boekwaarden van de grondexploitatie wordt toegerekend.

PARAGRAAF D: BEDRIJFSVOERING



ALGEMEEN

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt in overeenstemming met artikel 14 van het BBV inzicht gegeven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Onderstaand wordt ingegaan op de stappen die eerder zijn gezet en ook in 2022 en volgende jaren volop aandacht van de organisatie vragen.

Expeditie Wierden

In 2020 heeft het gemeentebestuur besloten tot een interventie in de ambtelijke organisatie met het doel een kwaliteitsimpuls te genereren, gericht op een duurzaam robuuste en kwalitatief optimaal presterende organisatie die tevens grip krijgt en houdt op een gezonde financiële positie van de gemeente Wierden.

In het eerste half jaar van 2021 is daartoe gestart met het formuleren van de gewenste koers voor de ambtelijke organisatie in de komende jaren. Het college heeft op 8 juni 2021 het 'Koersdocument Expeditie Wierden, Investeren in de toekomst met, in en voor de samenleving' vastgesteld. In dit Koersdocument wordt de ontwikkelingsrichting voor de organisatie beschreven. Als eerste uitvloeisel van deze koers heeft het college met grote voortvarendheid de Visie op Dienstverlening 'Het draait om de inwoner 2022-2026' vastgesteld. Een eigentijdse visie waarin aan de hand van harde servicenormen een belofte aan de samenleving wordt gedaan. Dit met het doel om uit eindelijk te groeien naar een excellente dienstverlener.

De tweede helft van 2021 staat in het teken van het opstarten van diverse trajecten op het gebied van bedrijfsvoering, organisatiestructuur, houding en gedrag en leiderschap. Alles met het oog om zo snel mogelijk de basis op orde te krijgen en van daaruit een daadwerkelijke verandering in het uitvoeren van het dagelijks werk mogelijk te maken. Deze

trajecten worden uiteraard in 2022 en volgende jaren voortgezet.

Trends en ontwikkelingen versus beschikbare formatie

Naast de investering in de organisatie heeft de gemeente Wierden, net als de meeste gemeenten in Nederland, te maken met de oplopende kosten in het sociaal domein. Met diverse interventieplannen heeft het college de mogelijkheden om meer kostenneutraal te gaan werken. Een onderzoek door bureau Berenschot in het voorjaar van 2021 toont aan dat de voorgestelde interventieplannen een ruim scala aan realistische maatregelen bevatten die het mogelijk moeten maken om meer grip te krijgen op de uitgaven in het sociale domein. Berenschot constateert dat om de maatregelen te kunnen effectueren er op onderdelen in de organisatie geïnvesteerd moet worden in extra formatie. Daarnaast heeft Berenschot nog een aantal aanbevelingen meegegeven op inhoud maar ook op verbeteringen in de bedrijfsvoering en verdere professionalisering van de ambtelijke organisatie.

Naast de ontwikkelingen in het sociale domein zien we ook een toenemende vraag naar woningbouw. Het college zet in op versneld realiseren van de geplande uitleglocaties in Wierden. Ook particuliere initiatieven laten een stijgende lijn zien. Dat vraagt in het fysieke domein menskracht om alle plannen uit te kunnen voeren.

Het college stuurt op de beleidsagenda, een vertaling van het coalitieprogramma in concrete plannen en activiteiten. Een goede balans is vereist tussen de concrete beleidsagenda en de prioritering daarbinnen. Daarvoor is het essentieel dat er voldoende niveau en bezetting beschikbaar is binnen onze organisatie die in staat is om uitvoering te geven aan de gemeentelijke taken, voldoende wendbaar is om snel en adequaat in te kunnen spelen op de dynamiek van de samenleving.

Na de crisis van 2008 heeft Wierden, in lijn met andere gemeenten, haar organisatie op diverse organisatieonderdelen sterk moeten afbouwen (taakstelling € 750.000 structureel) en dit is na 2015 slechts beperkt gecorrigeerd. De huidige uitvoeringsorganisatie is op dit moment met de nodige moeite in staat om de gevraagde volledige ambities, zoals vertaald de beleidsagenda, te realiseren. Dit vereist dringend om een gerichte investering in formatie in een tijd waarin de druk op de gehele gemeentebegroting sterk toeneemt.

Verbeterde sturing en regie heeft een adequate uitvoeringsorganisatie nodig. De huidige organisatie behoeft dringend versterking. Daarbij gaat het deels om nieuwe kennis, kunde en ervaring om bovenstaande doelen te realiseren, maar nadrukkelijk ook om aantoonbare capaciteitsknelpunten in onze beleids- en uitvoeringsorganisatie weg te nemen. Deze knelpunten zijn reeds aanwezig in relatie tot de vigerende beleidsagenda van zowel de ontwikkel- als de beheeropgaven. Deze knelpunten worden nog nijpender in het licht van de opgaven waar de gemeente voor staat en die van vitaal belang zijn voor de ontwikkeling van de gemeente Wierden en de bestuurlijke ambitie met betrekking tot onder andere woningbouw, duurzaamheidsopgaven, voorzieningenniveau en de kwaliteit van de openbare ruimte. Projectorganisaties dienen adequaat bemenst te zijn om ook te kunnen leveren. Het deels ontbreken van bemensing leidt onherroepelijk tot vertragingen in de projectuitvoering. Om snel te kunnen anticiperen op urgente knelpunten teneinde excessen te voorkomen is in de NMB 2022-2025 verzocht om voor 2022 eenmalig de bestaande flexpot met € 100.000 te verhogen. Daarbij zij opgemerkt dat de flexpot primair bedoeld is voor het opvangen van ziekteverzuim. De al jaren bestaande flexpot kent een hoogte van € 100.000. Het behoeft geen betoog dat een gemiddeld ziekteverzuim van 4% (landelijk) op geen enkele wijze

opgevangen kan worden binnen dit budget. Bij de NMB 2023 ev zal hiervoor een realistischer raming voor worden voorgesteld.

Hoewel de wens tot meer formatie groot is dient ook erkend te worden dat, gelet op de fase waarin de organisatieontwikkeling zich nu bevindt, een uitvraag op dit moment niet opportuun is. Juist in de fase waarin de organisatie de basis op orde wenst te brengen zijn er nog te veel onzekerheden om goed beargumenteerd aan te geven welke formatie voor welke inzet noodzakelijk is. We zien uiteraard wel een aantal urgente knelpunten waarop inzet per direct dringend noodzakelijk is. Daarnaast zal de implementatie van de maatregelen in het sociaal domein in eerste instantie gestart kunnen worden met de benodigde formatie zoals die door Berenschot in hun eindrapport is onderbouwd. Volgend jaar kan nader bezien worden of meer specifieke formatie is gewenst. Dat geldt ook voor formatie die nodig is om voor te sorteren op de invoering van de Omgevingswet of het optimaliseren van de bedrijfsvoering. Ook vanuit de implementatie van het programma Dienstverlening kan mogelijk leiden tot een onderbouwde uitvraag. En tot slot zal de druk op de woningmarkt van de gemeente vragen om voortvarendheid in de ontwikkeling van woningbouwlocaties om in ieder geval in de lokale behoefte te kunnen voorzien maar ook de sterke kwaliteit van Wierden als woongemeente te kunnen handhaven of zelfs verbeteren.

Pas volgend jaar als de organisatie in staat is om aan de hand van concern- en afdelingsplannen een efficiëntere inzet op de bestuurlijke ambities te waarborgen, is het een logischer tijdstip om de formatie wederom tegen het licht aan te houden. Ook het beschrijven van onze werkprocessen en het werken volgens de 'lean'-methodiek zal hierbij helpen. Tot slot zal de Toekomstvisie die nu in samenspraak met de samenleving opgesteld wordt een bijdrage gaan leveren aan focus in de ambities van de gemeente Wierden en de nodige sturing in de plannen geven. In de NMB 2022-2025 was een beperkte formatieve uitbreiding opgenomen voor een aantal essentiële functies. Deze uitbreiding is opgenomen in de begroting 2022. Voor de NMB 2023-2026 zal volgend jaar een nadere, goed onderbouwde, uitvraag om formatie komen. Het gemeentebestuur kan hier dan een afweging in maken en tot besluitvorming komen.

Inwoners mogen verwachten dat de gemeente rechtmatig handelt en betrouwbaar, transparant, doelmatig, doeltreffend en alert is. De bedrijfsvoering is hierop afgestemd en bestaat uit een aantal aandachtsgebieden: Personeel, organisatie, informatisering en automatisering, communicatie en planning & control (inclusief administratieve organisatie en interne controle). In deze paragraaf wordt nader op deze aandachtsgebieden in gegaan.

PERSONEEL

In de begrotingen van voorgaande jaren is uitvoerig ingegaan op de formatie en met name de mutaties en ontwikkelingen daarin. In onderstaande tabel is de formatie (exclusief raadsleden, schaduwfractieleden, commissieleden, ambtenaren burgerlijke stand, stagiairs en voormalige wethouders) van de laatste jaren met daaronder enkele relevante toelichtingen opgenomen. De uitgebreidere toelichtingen kunnen uiteraard nog in de begrotingen van voorgaande jaren worden nagelezen.

Begrotingsjaar	Formatie in Fte's
2019	170,97
2020	169,70
2021	171,15

In de begroting 2020 is een formatie opgenomen van 169,70 fte. Een daling van 1,27 fte ten opzichte van 2019. Deze daling wordt veroorzaakt door de overgang van 3,41 fte naar de Omgevingsdienst Twente (ODT). De loonruimte die vrijkomt door deze overgang is toegevoegd aan het ODT-budget om het Wierdense aandeel in de kosten van het ODT te kunnen betalen. Zonder deze overgang is de formatie 2020 derhalve toegenomen met 2,14 fte. Deze toename wordt veroorzaakt door het aanstellen van een Strategisch IT adviseur, 1 fte voor applicatie- en systeembeheer en 0,2 fte uitbreiding van het aantal wethouders van 2,8 fte tot 3,0 fte.

De begroting 2021 kent met een formatie van 171,15 fte een toename van 1,45 fte. Deze toename wordt in belangrijke mate veroorzaakt door een uitbreiding van de formatie voor rioolbeheer. Deze uitbreiding is opgenomen in het door de raad vastgestelde watertakenplan. Verder is een oproepkracht op grond van wettelijke bepalingen in vaste dienst genomen ten laste van het daarvoor beschikbare budget voor oproepkrachten.

De nu voorliggende begroting 2022 kent een formatie van 174,50 fte. Een toename ten opzichte van het jaar ervoor die met name veroorzaakt wordt door de uitbreiding van de samenwerking op het terrein van de salarisadministratie en e-hrm. Vanaf medio 2020 is het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Wierden, Rijssen-Holten, Twenterand en Hof van Twente uitgebreid met de Regio Twente en Haaksbergen. De formatie is hierdoor met 2,5 fte toegenomen. De kosten hiervan worden in rekening gebracht bij genoemde organisaties.

Verder brengt de opheffing van Soweco met zich mee dat de SW-medewerkers vanaf 1 januari 2021 in dienst zijn getreden bij gemeente Wierden. Het gaat hierbij om 80 medewerkers (61,5 fte) die nog niet in genoemde formatie is opgenomen. In verband met de begeleiding van deze medewerkers is de formatie bij de buitendienst met 2 fte uitgebreid. De kosten van deze uitbreiding zijn gedekt uit de in de begroting opgenomen kosten voor uitvoering van de Wsw.

In genoemde formatie 2022 is nog geen rekening gehouden met eventuele voorstellen tot formatie uitbreiding uit de NMB 2022-2025 en begroting 2022.

DIENSTVERLENING

In het voorjaar van 2021 heeft het college de visie op dienstverlening vastgesteld. Wij vinden het belangrijk om onze inwoners, ondernemers en instellingen zo goed mogelijk te bedienen. Zij verwachten van ons (terecht) een hoge kwaliteit van dienstverlening. Daarom is het van belang om actief in te spelen op de veranderende behoeften van de samenleving, óók op het gebied van publieke dienstverlening. Met de visie op dienstverlening hebben we hiervoor een koers uitgezet die richting geeft aan onze dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen.

Deze visie staat overigens niet op zich. Het is sterk verbonden met het koersdocument "Expeditie Wierden; Investeren in onze toekomst met, in en voor de samenleving", implementatie van de Omgevingswet, uitvoering economische visie, bestuurlijke vernieuwing, het ontwikkelen van de participatiecode en het bepalen van de toekomstvisie 2030.

Deze visie op dienstverlening geeft richting en is daarnaast een inspiratie- en toetsingskader om onze dienstverlening naar een hoger niveau te tillen. We werken vanuit de landelijke ontwikkelingen op het gebied van gemeentelijke dienstverlening en volgen daarbij de door de VNG, in het programma 'Samen Organiseren', aangevlogen lijnen.

Als het gaat om dienstverlening aan onze samenleving werken we vanuit vier kernwaarden, de zogenaamde vier V's:

- Vakmanschap
- Vertrouwen
- Verbinding
- Vernieuwingskracht

Vanuit de vier V's werken we aan optimale dienstverlening, waarbij we realistische afspraken maken en onze beloften concreet maken. De rollen van de gemeente zijn divers, maar met behulp van de vier V's zorgen we dat dienstverlening centraal staat in de vele verschillende taken die de gemeente heeft. De ambities die we als gemeente hebben vertalen we naar concrete servicenormen waarop we aanspreekbaar zijn.

De ontwikkelingen in de samenleving zijn van invloed op onze gemeentelijke organisatie. Onze stakeholders mogen erop vertrouwen dat onze medewerkers aansluiting vinden bij hun verwachtingen en ambities. Wij vinden het ook belangrijk dat medewerkers de vaardigheden en competenties hebben die passen bij een moderne gemeente. Onze medewerkers zijn niet alleen deskundig op hun vakgebied, maar zijn daarnaast empathisch, pro-actief, kunnen co-creëren en stellen de vraag van de klant centraal. Daarnaast hebben ze oog voor duurzaamheid en zijn ze kostenbewust. Wij willen daarom investeren in goed werkgeverschap om onze medewerkers verder te brengen in hun ontwikkeling en professionalisering.

INFORMATISERING EN AUTOMATISERING

De trends die wij het komende jaar zien zijn informatie gestuurd werken, toename cybercrime, cloud dienstverlening en vergaande digitalisering van de dienstverlening.

Informatiebeveiliging

Informatie zien we als het belangrijkste te beschermen bezit van onze gemeente. Software ontwikkelen laten we over aan de markt en we conformeren ons aan open standaarden. Hoewel 100% veiligheid onmogelijk is, moeten we blijven investeren in het beschermen van ons belangrijkste bezit: onze informatie. We stellen een cyber security agenda op en willen investeren in vergaande segmentering van ons netwerk. Dat kan onder andere door vakapplicaties en data in de cloud bij leveranciers onder te brengen en aldus te scheiden van onze andere data en door het breed inzetten van 2 factor authenticatie. Gaat het mis; dan kan een hacker niet door naar deze cloud of andere applicaties en zijn we sneller in staat onze dienstverlening weer op te starten.

Een groot deel van de beveiligingsmaatregelen ligt in de techniek en daarom wensen we naast onze netwerkbeheerders een security engineer toe te voegen aan ons I&A team.

De bestaande bezetting van het team zal samen met de CISO opgeleid/bijgeschoold worden in de meest actuele kennis op het gebied van Informatiebeveiliging.

I-organisatie

Door verplaatsing van applicaties en data naar clouddiensten is regie op onze leveranciers en partners belangrijker dan ooit. Komend jaar gaan we verder met het ontwikkelen van een solide i-Organisatie waarin we onze informatievoorziening integraal en optimaal gaan beheren. Op één i-adviseur na hebben we de organisatie staan en zijn we begonnen met het in kaart brengen van de architectuur en het doorvoeren van optimalisaties. We richten ons op efficiëntie van processen en applicaties, vernieuwing van software, de beveiliging van informatie (waaronder het monitoren ervan) en het maximaal gebruiken van deze data (in dashboards bijvoorbeeld). De volgende stap daarna (2023 ev) zal zijn het inrichten van een functioneel beheer organisatie. Deze is de afgelopen jaren niet separaat aangestuurd en door werkdruk 'ondergesneeuwd'.

Ons zaakstelsel willen we in 2022 vervangen na een gedegen analyse en voor ondersteuning van die processen waarvoor vakspecifieke applicaties niet toereikend zijn. Tot slot zullen we door nieuwe wetgeving (waaronder de wet open overheid) verplicht worden meerdere informatie-soorten pro-actief te anonimiseren en te publiceren. Door de wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer worden we verplicht al onze dienstverlening digitaal aan te bieden en te ondersteunen.

Middelen (nummers verwijzen naar de respectievelijke bedragen in de NMB 2022-2025)

In de begroting 2022 zijn middelen opgenomen voor het verplaatsen naar de cloud van een aantal vakapplicaties, aanpassingen op basis van nieuwe wet- en regelgeving, de benoemde security engineer en tenslotte voor de reguliere vervanging van infrastructuur componenten (schermen, telefoons, etc.).

COMMUNICATIE

De wereld verandert sneller dan ooit en (digitale) communicatie speelt daar een belangrijke rol in. Communicatie is 24/7 geworden. Mensen delen informatie, discussiëren en ontwikkelen standpunten via allerlei digitale platforms. Issues ontwikkelen zich hierdoor razendsnel.

Daarnaast weten inwoners de gemeente sneller te vinden en willen ze sneller hun vragen beantwoord zien. Wij willen mee met onze tijd en communiceren steeds meer digitaal. Deze veranderingen vragen om een permanente alertheid en meer inzet van communicatie. Het is belangrijker dan ooit om voeling te houden met de samenleving, te weten wat er speelt en daar in onze communicatie op in te spelen. Omgevingscommunicatie krijgt een grotere rol.

Uitgangspunt van onze communicatie is dat we onze inwoners en andere partijen tijdig en duidelijk over gemeentelijke plannen, projecten en besluitvorming. We streven naar aan toekomstbestendig en aantrekkelijke gemeente. Dat doen wij samen met onze inwoners, ondernemers, instellingen verenigingen door hen tijdig, via eigentijdse middelen te

informerend en waar mogelijk actief te betrekken. Participatie is een belangrijk middel om te horen wat inwoners belangrijk vinden. Via vernieuwende vormen van participatie willen we inwoners bereiken die we nu nog niet bereiken. Daarnaast willen we ruimte bieden aan inwoners om initiatieven te ontplooiën. Met elkaar maken we afspraken hoe we in de gemeente Wierden invulling geven aan participatie en leggen vast in een zogeheten participatiecode.

De gemeente Wierden staat de komende jaren voor grote maatschappelijke vraagstukken zoals de transformatie van het sociaal domein, de energietransitie, de groeiende woningbehoefte en de implementatie en doorwerking van de Omgevingswet. Daarnaast zijn er effecten te verwachten van de Covid-19 crisis op de lokale samenleving. Dit vraagt om heldere keuzes. Een toekomstvisie kan hieraan bijdragen.

De visie wordt een toekomstbeeld dat de lokale samenleving en de gemeente uitdaagt om samen te werken aan een nog mooier Wierden. De toekomstvisie is gericht op een duurzame ontwikkeling van de lokale samenleving en het gemeentelijk grondgebied. Het wordt een integrale visie die ingaat op fysieke, economische en maatschappelijke vraagstukken en hun samenhang (People, Planet, Profit). Een toekomstvisie is niet alleen een richtinggevend document, maar ook een inspiratie- en toetsingskader waarop wij onze strategie en belangrijke beslissingen kunnen baseren.

Vanuit een open en toegankelijke bestuursstijl willen wij een betere verbinding tussen gemeente en samenleving bereiken. De uitbraak van het Coronavirus heeft de afgelopen periode de gehele maatschappij beïnvloed en heeft ook zijn weerslag gehad op de gemeente Wierden. Niettemin willen we zo veel mogelijk het persoonlijke gesprek aangaan, bedrijven en instellingen bezoeken en aanwezig zijn bij belangrijke evenementen en gebeurtenissen in onze gemeente.

Bovenstaande vraagstukken vragen om veel inzet van communicatie. Dat neemt niet weg dat er ook andere zaken spelen die aandacht vragen, zoals onze economie, de transformatie van het Sociaal Domein, de Omgevingswet en duurzaamheid.

PLANNING & CONTROL

Planning en control

Binnen de Planning en controlcyclus van de gemeente Wierden kennen we de volgende documenten die alle aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter vaststelling:

- Nota Meerjarenbeleid
- Begroting inclusief meerjarenbegroting
- Bestuursrapportage
- Jaarstukken bestaand uit jaarverslag en jaarrekening

De Nota Meerjarenbeleid (NMB) markeert de jaarlijkse start van de planning- en controlcyclus. Hierin worden de beleidsprioriteiten voor de komende jaren benoemd. Deze prioriteiten zijn gelieerd aan het coalitieprogramma. De NMB is met name bedoeld om de

raad in de gelegenheid te stellen jaarlijks keuzes te maken aan de hand van de doelstellingen zoals vastgelegd in het 4-jaarlijkse coalitieprogramma.

Deze keuzes samen met het bestaande beleid en de wettelijke taken krijgen hun beslag in de begroting die voor 15 november door de raad moet worden vastgesteld.

Gedurende het begrotingsjaar worden budgetten en investeringskredieten gemonitord door het College en daarbij wordt één keer per jaar een bestuursrapportage vervaardigd die in september in de gemeenteraad aan de orde komt.

De jaarstukken worden in het voorjaar samengesteld en samen met het oordeel van de accountant aangeboden aan de raad. De raad moet de jaarstukken voor 15 juli vaststellen.

De begroting en jaarrekening worden ook in verkorte vorm weergegeven, genoemd "IN ÉÉN OOGOPSLAG".

Interne controle en accountantscontrole

In het VNG-rapport 'Vernieuwing accountantscontrole gemeenten' is benadrukt dat het college primair verantwoordelijk is voor de naleving van wet- en regelgeving en dat de gemeenteraad verantwoordelijk is voor het toezicht hierop. In de huidige situatie, waarin de accountant de rechtmatigheidsverklaring afgeeft, lijkt die verantwoordelijkheid bij de accountant te liggen of lijkt het erop dat het college zich moet verantwoorden aan de accountant. Om daar verandering in aan te brengen heeft de commissie Depla de aanbeveling gedaan dat het college een rechtmatigheidsverklaring in de jaarrekening opneemt. Onlangs is duidelijk geworden dat de invoering hiervan wederom wordt uitgesteld, nu tot 2022. Eerder werd nog uitgegaan van invoering in 2021. Om de volgende redenen is dat volgens het ministerie van BZK niet meer haalbaar:

- Door corona zijn de verantwoording en controle voor 2021 al complexer geworden, waardoor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording op korte termijn niet opportuun is;
- Gemeenten kunnen nu te laat kennisnemen van veranderingen, zoals de nog door te voeren wijzigingen in de regelgeving, in onder meer het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO);
- De (interne en externe) controlewerkzaamheden voor de jaarrekening 2021 zijn al begonnen.

Ondanks dit uitstel gaan we door op de ingeslagen weg die met onze accountant is afgestemd. Voor aanvang van de interne controles zijn alle werkprogramma's kritisch doorgenomen met onze accountant en waar nodig aangescherpt om voorbereid te zijn op de rechtmatigheidsverantwoording. In 2021 worden de controles uitgevoerd volgens deze aangepaste en vernieuwde formats. De ervaringen die we hiermee opdoen gebruiken we als input voor de nu naar verwachting vanaf 2022 af te leggen rechtmatigheidsverantwoording. Overigens betekent de wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van de rechtmatigheid niet dat er door de accountant minder rechtmatigheidscontroles worden uitgevoerd. Het college moet organiseren dat deze door de organisatie worden uitgevoerd zodat het college hierover in de jaarrekening verantwoording kan afleggen. De accountant moet deze werkzaamheden vervolgens toetsen en verklaren dat de rechtmatigheidsverklaring van het college een getrouw beeld geeft.

Doelmatigheid

In maart 2017 heeft de raad de herziene verordening op grond van artikel 213a van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin is geregeld dat het college met behulp van het interne controleproces periodiek de doelmatigheid van (onderdelen van) organisatie-eenheden van de gemeente en de uitvoering van taken door de gemeente onderzoekt. Verder toetst het college minimaal eens per raadsperiode de programma's op doeltreffendheid. In de begroting 2022 is een budget van € 10.000 opgenomen om, indien daartoe aanleiding is, te ondersteunen bij het uitvoeren van de werkzaamheden.

PARAGRAAF E: VERBONDEN PARTIJEN

ALGEMEEN

De Gemeente Wierden werkt op veel verschillende manieren samen met anderen. “Verbonden partijen” zijn die rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement van de verbonden partij. Ook is sprake van een financieel belang als financiële problemen bij een verbonden partij op de gemeente kunnen worden verhaald.



Partijen die subsidies ontvangen (maar waarin de gemeente niet bestuurlijk deelneemt) zijn volgens deze definitie geen verbonden partijen. Hoewel ook gesubsidieerde instellingen worden ingezet voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen komen zij in deze paragraaf verder niet aan de orde. Datzelfde geldt voor instellingen en organisaties waarbij de gemeente weliswaar garant staat voor een correcte betaling van rente en aflossing van opgenomen geldleningen, maar evenmin bestuurlijke zeggenschap heeft.

De deelname van de gemeente Wierden in rechtspersonen is voor een belangrijk deel historisch gegroeid. De diverse rechtspersonen passeren hierna kort de revue. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën:

- gemeenschappelijke regelingen, waarbij twee of meer gemeenten op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen een samenwerkingsverband aangaan ter behartiging van bepaalde belangen van die gemeenten;
- deelnemingen, waarbij de gemeente vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang in het bezit is van aandelen van een aantal vennootschappen;
- verenigingen en stichtingen, waarbij de gemeente zitting heeft in het bestuur, jaarlijks een financiële bijdrage verstrekt en financieel aansprakelijk is bij eventuele tekorten;
- overige verbonden partijen.

BELEID OP VERBONDEN PARTIJEN

Het beleid van de gemeente is gebaseerd op het uitgangspunt dat alleen verbonden partijen worden aangehouden waarmee een expliciet publiek belang wordt gediend. Het verwerven van inkomsten alleen is onvoldoende reden.

Nota verbonden partijen (2019)

Gemeenten kunnen in beginsel op verschillende manieren hun taken (laten) uitvoeren namelijk zelf doen, uitbesteden en deelname aan een verbonden partij. Verbonden partijen nemen een belangrijke plaats in als het gaat om openbaar bestuur (verlengd lokaal bestuur).

We doen dat via gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen, soms met enkele gemeenten en in een aantal gevallen met alle 14 gemeenten

De Nota verbonden partijen is in 2019 geactualiseerd. De nota geeft informatie over wat verbonden partijen zijn, hoe we er praktisch mee omgaan en welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden aan welk bestuursorgaan toekomen.

De nota kan dienen als kader voor zowel de gemeenteraad, het college als de ambtelijke organisatie. Het is een handvat om sturing te geven aan, en toezicht te houden op verbonden partijen. Een kader voor deelname aan, het oprichten van en het sturen op de verbonden partijen van de gemeente, om zo te komen tot verbonden partijen die een maximale bijdrage leveren aan de lokale bestuurlijke ambities. Met dit kader beogen wij bovendien helderheid te bieden over interne rollen, taken en verantwoordelijkheden.

Verplichte onderdelen BBV

De paragraaf verbonden partijen is een verplichte paragraaf en kent een aantal vaste onderdelen. Deze staan voorgeschreven in artikel 15 van het BBV. Het BBV kent verplichte onderdelen van de verbonden partijen. Het gaat naast de wijze waarop de gemeente belang heeft in de partij en het openbaar belang dat daarmee gepaard gaat om de informatie over de omvang van het eigen vermogen, vreemd vermogen en het resultaat van het rapportagejaar. . Niet bij alle verbonden partijen wordt de balans en het resultaat voor het komende jaar geprognoseerd. Voor deze verbonden partijen zal de informatie beperkt blijven tot de meest recente jaarrekening.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Overzicht verbonden partijen			
Bedragen x € 1.000			
1	GR Gezondheid		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 1.216
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€	EV eind boekjaar	€
VV begin boekjaar	€	VV eind boekjaar	€
Resultaat 2020	€	Begroot resultaat 2022	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
2	GR Recreatieschap Twente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 110
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€	EV eind boekjaar	€
VV begin boekjaar	€	VV eind boekjaar	€
Resultaat 2020	€	Begroot resultaat 2022	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
3	Bestuursovereenkomst SES / Twenteboard		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 220
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€	EV eind boekjaar	€
VV begin boekjaar	€	VV eind boekjaar	€
Resultaat 2020	€	Begroot resultaat 2022	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
4	Veiligheidsregio Twente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 1.571
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,80	Risico	Hoog
EV begin begrotingsjaar	€ 2.025	EV eind begrotingsjaar	€ 675
VV begin begrotingsjaar	€ 58.809	VV eind begrotingsjaar	€ 67.804
Resultaat 2020	€ 1.763	Begroot resultaat 2022	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester is afgevaardigd in het Algemeen Bestuur.		

5	Crematorium (OLCT)		
Type	Gemeenschappelijke Opbrengst		€ -
	Regelingen		
Zeggenschap %	4,30	Risico	Laag
EV begin begrotingsjaar	€ 1.579	EV eind begrotingsjaar	€ 1.579
VV begin begrotingsjaar	€ -	VV eind begrotingsjaar	€ -
Resultaat 2019	€ 14 -/-	Begroot resultaat 2022	€ 360
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder is voorzitter van het bestuur van de GR		
6	Stadsbank Oost Nederland		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 94
	Regelingen		
Zeggenschap %	4,55	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€ nb	EV eind boekjaar	€ 1.088
VV begin boekjaar	€ nb	VV eind boekjaar	€ 14.572
Resultaat 2020	€ 223	Begroot resultaat 2022	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
7	Omgevingsdienst Twente		
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 488
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,80	Risico	Laag
EV begin begrotingsjaar	€ 919	EV eind begrotingsjaar	€ 631
VV begin begrotingsjaar	€ 2.336	VV eind begrotingsjaar	€ 1.362
Resultaat 2020	€ 563	Begroot resultaat 2022	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Eén wethouder vertegenwoordigt gemeente in Algemeen Bestuur en in Dagelijks Bestuur		
8	Twence BV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 220
Zeggenschap %	3,60	Risico	Midden
EV begin boekjaar 2020	€ 140.078	EV eind boekjaar 2020	€ 142.825
VV begin boekjaar 2020	€ 146.396	VV eind boekjaar 2020	€ 132.367
Resultaat 2020	€ 8.800	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		

9	NV BNG		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 38
Zeggenschap %	0,04	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2020	€ 4.154.000	EV eind boekjaar 2020	€ 4.364.000
VV begin boekjaar 2020	€ 145.535.000	VV eind boekjaar 2020	€155.995.000
Resultaat 2020	€ 221.000	Begroot resultaat 2022	
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
10	Vitens NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ -
Zeggenschap %	0,40	Risico	Laag
EV begin boekjaar	€ 533.300	EV eind boekjaar	€ 557.100
VV begin boekjaar	€ 1.293.000	VV eind boekjaar	€ 1.340.100
Resultaat 2020	€ 23.900	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
11	Cogas NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		747
Zeggenschap %	7,40	Risico	Midden
EV begin boekjaar 2020	€ 180.505	EV eind boekjaar 2020	€ 199.111
VV begin boekjaar 2020	€ 95.252	VV eind boekjaar 2020	€ 95.877
Resultaat 2020	€ 27.784	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
12	Enexis NV		
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 11
Zeggenschap %	0,01	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2020	€ 4.112.000	EV eind boekjaar 2020	€ 4.116.000
VV begin boekjaar 2020	€ 4.146.000	VV eind boekjaar 2020	€ 4.635.000
Resultaat 2020	€ 108.000	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging.		

13 Wadinko Beheer NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 25
Zeggenschap %	2,10	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2020	€ 68.870	EV eind boekjaar 2020	€ 65.496
VV begin boekjaar 2020	€ 1.605	VV eind boekjaar 2020	€ 5.484
Resultaat 2020	€ 3.375 -/-	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
14 Twente Milieu NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 0
Zeggenschap %	5,50	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2020	€ 10.287	EV eind boekjaar 2020	€ 12.232
VV begin boekjaar 2020r	€ 17.945	VV eind boekjaar 2020	€ 19.882
Resultaat 2020	€ 1.369 -/-	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
15 Euregio			
Type	Overige verbonden partijen	Bijdrage	€ 7
Zeggenschap %		Risico	Laag
EV begin boekjaar 2020	€ 2.063	EV eind boekjaar 2020	€ nb
VV begin boekjaar 2020	€ 31.584	VV eind boekjaar 2020	€ nb
Resultaat 2020	€ 315	Begroot resultaat 2022	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Een raadslid en de burgemeester zijn afgevaardigd in het Algemeen Bestuur.		

TOELICHTING VERBONDEN PARTIJEN

Gemeenschappelijke regelingen

De Twentse gemeenten willen de onderlinge samenwerking en de samenwerking met andere partners in de regio Twente versterken om meer maatschappelijke waarde te kunnen creëren. De Regio Twente is ontvlecht in drie taakclusters: sociaaleconomische structuurversterking, recreatieve voorzieningen en gezondheid. Elk van deze taakclusters is ondergebracht in een aparte organisatie. Begrotingen voor 2022 van deze 3 nieuwe organisaties komen naar verwachting in het vierde kwartaal van 2021 beschikbaar. Om die reden is er voor deze 3 organisaties geen financiële informatie opgenomen over het eigen en vreemde vermogen in 2022.

1. GR Gezondheid

Deze gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de Twentse gemeenten en heeft tot doel het in zijn rechtsgebied bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van en zorg verlenen aan de bevolking of specifieke groepen daarvan.

Ter verwezenlijking van dit doel behartigt de GR de belangen op de volgende terreinen:

- Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente;
- Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT);
- Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, onder de naam Veilig Thuis Twente (VTT).

2. GR Recreatieschap Twente

Deze gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de Twente gemeenten en heeft tot doel het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van recreatieve voorzieningen in zijn rechtsgebied.

Taken van deze GR zijn onder meer:

- a. bevordering van totstandkoming en instandhouding van publieke recreatieve/toeristische infrastructuur in Twente;
- b. aanleg, onderhoud en beheer van publieke recreatieve/toeristische voorzieningen die hetzij op zichzelf, hetzij in routeverband, hetzij door opname in arrangementen, een bovenlokaal karakter hebben.

3. Bestuursovereenkomst SES / Twenteboard

Deze bestuursovereenkomst beschrijft de samenwerking tussen de Twentse gemeenten, m.u.v. Twenterand, voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente.

In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld.

Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.

4. Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle veertien Twentse gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, andere overheden en het Openbaar Ministerie.

De VRT is een netwerkpartner en werkt veel samen om publieke en private partners, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen rondom het thema veiligheid en innovatie bijeen te brengen en vernieuwing mogelijk te maken ten gunste van 'meer'

veiligheid en een hoger maatschappelijk rendement. Samenwerking met bedrijfsleven en kennisinstituten is daarbij het uitgangspunt.

De VRT heeft een beleidsplan opgesteld voor de jaren 2021-2024. De speerpunten van het dit beleidsplan (2021-2024) zijn:

1. continuïteit en stabiliteit, het goed blijven doen, zoals ze dat nu doen, met voldoende mensen en middelen;
2. een nieuwe meldkamerlocatie in Apeldoorn;
3. aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren;
4. Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen;
5. anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering;
6. anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op de taken van de VRT.

5. Openbaar Lichaam Crematorium Twente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging. Met het oog hierop is de Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) opgericht. Dit is een samenwerkingsverband van de gemeenten Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Wierden en Winterswijk.

6. Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank Oost-Nederland is een samenwerkingsverband waaraan 22 gemeenten in Twente en de Achterhoek deelnemen. Als “gemeentelijke kredietbank” biedt de Stadsbank een, zowel vanuit maatschappelijk als ook bedrijfseconomische optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening aan, aan met name minder financieel draagkrachtigen. Het betreft onder andere (sociale) kredietverlening, schuldenregeling, voorlichting en budgetbeheer. De stadsbank biedt haar diensten aan vanuit haar vestigingen in Almelo, Enschede en Hengelo.

7. Omgevingsdienst Twente

De Omgevingsdienst Twente (ODT) is een samenwerkingsverband waaraan de 14 gemeenten in Twente deelnemen. De missie van de ODT is een veilige, gezonde omgeving voor alle inwoners in haar werkgebied. Om dat te bereiken wordt intensief samengewerkt met tal van partijen. Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving spelen een belangrijke rol bij het waarborgen en ontwikkelen van een goede leefomgeving. De ODT ziet toe op de naleving van de milieuregels bij zo’n 18.500 bedrijven in het werkgebied.

De ODT wordt de eerste 3 jaar gefinancierd op basis van input van de partners. Dat neemt niet weg dat de ODT direct vanaf de start inzichtelijk probeert te maken wat de output van de ODT zal zijn op basis van het aantal geleverde producten en uren per partner.

Vennootschappen en coöperaties

8. Twence B.V.

Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval, reststromen en biomassa als bron voor herbruikbare grondstoffen; zij maken deze stromen hiertoe geschikt en brengen grondstoffen terug in de keten.

Daarnaast produceert Twence energie uit hernieuwbare bronnen. Zij zetten restafval in voor energetische benutting, zolang dit nog de meest efficiënte vorm van gebruik is. Dit doen zij klantgericht, met passie, innovatief en bedrijfseconomisch verantwoord. Zij verbinden maatschappelijk nut met ondernemerschap, respecteren mens en milieu en dragen bij aan verduurzaming van de samenleving, in het bijzonder aan de duurzaamheidsdoelstellingen van onze aandeelhouders. De gemeente Wierden bezit 3,6% van de aandelen (30.668 aandelen A).

Aandeelhouders van Twence zijn: Regio Twente, Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen en de gemeenten Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Het streven is naar afvalloze samenleving in 2030. Steeds meer wordt afval omgezet in secundaire grondstoffen en in energie. De omzet in energie levert een grotere bijdrage aan de winst dan de verbranding en verwerking van afval. Bijdragen aan duurzaamheidsdoelstellingen en tegengaan schaarste aan grondstoffen.

Risico's zitten voor Twence met name in de veranderingen in methodiek van afvalverwerking, voldoende vollast voor verbranding (met langjarige contracten) en de beweeglijkheid van de energiemarkt (de levering van elektriciteit, warmtelevering en stoom dragen bij aan risicospreiding) en secundaire grondstoffenmarkt. Restafval zal in de toekomst steeds minder worden ingezet voor energetische benutting, omdat er steeds betere technieken worden ontwikkeld om het in te zetten voor de terugwinning van grondstoffen.

9. NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

De aandeelhouders van de BNG zijn de Staat der Nederlanden (voor 50%) en provincies en gemeenten (gezamenlijk eveneens 50%). Gemeten naar balanstotaal is de BNG de grootste overheidsbank van Nederland. De bank heeft een triple-A rating. Deze "beste rating" in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.

Klanten van de BNG zijn overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking (PPS).

10. Vitens N.V.

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Vitens levert drinkwater aan 5,5 miljoen mensen en bedrijven in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. Vitens is een publiek bedrijf. De aandelen van Vitens zijn voor 100% in handen van provinciale en gemeentelijke overheden. Naast de provincies Utrecht, Gelderland, Overijssel, Flevoland en Friesland gaat

het daarbij om 106 gemeenten in het verzorgingsgebied. Wettelijk is vastgelegd dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven.

Vitens geeft aan dat de huidige WACC regulering het onmogelijk maakt om het eigen vermogen op niveau te brengen/houden (minimaal 30% en streven naar 35%). De rentedragende schulden stijgen door de verwachte investeringen aanzienlijk en hierdoor kan bij ongewijzigd beleid op korte termijn niet worden voldaan aan de door geldverstrekkers gestelde ratio's. Hiermee komt de financiering van onze investeringen onder druk te staan. In de evaluatie van de drinkwaterwet in 2017 is de WACC-problematiek geagendeerd, met name de zorg over de financierbaarheid van de investeringen in een situatie waarin sprake is van een "schaalsprong" in het investeringsniveau. Dit probleem doet zich zowel voor bij Vitens als breed in de sector. De schaa sprong in de investeringen is het gevolg van een cumulatie van opgaven waar Vitens voor staat: klimaatverandering, cyber security/veiligheid, kwaliteit van onze bronnen, vervangingsinvesteringen en demografische groei/woningbouwopgave.

De lobbyactiviteiten van Vitens zijn daarom geïntensiveerd. Vitens zet in op een korte termijnoplossing voor de komende WACC periode 2022 – 2023 en een structurele oplossing waarvoor een wetswijziging noodzakelijk is.

Voor de komende jaren is de verwachting dat Vitens geen dividend zal uitkeren als gevolg van de lage WACC en het hoge investeringsniveau voor de komende jaren. Hierdoor kan Vitens niet voldoen aan de continuïteitsdoelstelling zoals opgenomen in het Financieel Beleid.

11. Cogas

Cogas is een onafhankelijk netbeheerder in Oost-Nederland. Op de infrastructuur voor gas en elektriciteit zijn ruim 135.000 huishoudens aangesloten, via het glasvezelnetwerk biedt Cogas 80.000 consumenten en bedrijven toegang tot radio, tv, internet en telecommunicatie. De komende jaren zal het speelveld ingrijpend veranderen door de energietransitie. Netwerken worden zwaarder belast, gebruikers gaan zelf energie opwekken en traditionele energiebronnen worden schaarser. In die nieuwe wereld wil Cogas een passende rol spelen. Door een verbinder te zijn die met andere partijen werkt Cogas aan een duurzaam Twente waar mensen comfortabel kunnen wonen, werken en leven. Cogas wil een actieve en faciliterende rol spelen en een duurzaamheidspartner zijn in de regio.

Aandeelhouders van de Cogas zijn de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand, Wierden. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.

12. Enexis Holding N.V.

Sinds de operationele afsplitsing van Essent per 1 januari 2009 en de eigendomssplitsing per 1 juli 2009 heeft Enexis zich ontwikkeld tot een zelfstandig netwerkbedrijf. De aandelen van Enexis zijn in handen van de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Noord-Brabant en Limburg en circa 130 gemeenten in genoemde provincies en Friesland.

Het aandeelhouderschap is ontstaan als gevolg van deelname in de IJsselcentrale in Hengelo en na diverse fusies is Essent en daaruit Enexis ontstaan.

Enexis profileert zich als een bedrijf die haar verantwoordelijkheid neemt om, vanuit een maatschappelijk belang, de netten betaalbaar, betrouwbaar en veilig te houden. Een bedrijf dat bijdraagt aan de realisatie van Europese en nationale energiedoelstellingen (zoals het Energieakkoord) door te investeren in pilots rondom energiebesparing en de slimme meter, en op het gebied van smart grids (gedragsverandering die leidt tot een flexibel gebruik van energie). In de strategie van Enexis staat onder meer duurzaamheid centraal, werken aan een duurzame en verantwoorde energievoorziening, voor vandaag en morgen.

Aandeelhouders kunnen het publieke belang borgen door het aandeelhouderschap actief in te vullen en met het aandeelhouderschap invulling geven aan de duurzaamheidsdoelstelling. De gemeente Wierden heeft 21.310 aandelen, dit is 0,0142% van de aandelen, en heeft zich aangesloten bij de Vereniging van gemeenten aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN), die de belangen van haar leden behartigt.

Naast Enexis zijn enkele (kleine) deelnemingen aangegaan als gevolg van de verkoop van Essent. Alle deelnemingen zijn beëindigd behoudens de CSV Amsterdam BV.

Essent heeft in 2008 een claim ingediend tegen de Staat der Nederlanden vanwege elementen in de Splittingswet waarbij netwerkbedrijven en leveringsbedrijven zijn ontvlecht en tegen RECYCLECO “Waterland” een eventuele garantieclaim. De schadevergoedingsvordering op de Staat is door een uitspraak van het Europese Hof in juni 2015 geëindigd. Voor de andere claim is € 13,5 mln. op een Escrow-rekening geplaatst. Er is € 9,5 mln. geclaimd. In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van ca.€ 5.5 mln. over de belastingclaims tot en met de periode waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het Escrow fonds van € 13,5 miljoen. Het resterend vermogen op de Escrow-rekening is onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders. De BV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico het bezwaar/beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van een naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Na afwikkeling van deze procedure zal de BV worden opgeheven en het saldo worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Het financiële risico's is beperkt tot het resterend werkkapitaal van deze BV.

13. Wadinko Beheer N.V.

Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid – en daarmee de werkgelegenheid – wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe. De Gemeente Wierden is participant als gevolg van aandeelhouderschap in de WMO (Vitens) waarbinnen (Wavin)deze onderneming is ontstaan. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, zijn bij Wadinko aan het juiste adres. De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening. Omdat deze bedrijven veel aandacht besteden aan diverse vormen van innovatie hebben zij ontwikkelingsmogelijkheden en

groeipotentie. Daarmee dragen ze in belangrijke mate bij aan de bevordering van de regionale economische structuur.

14. Twente Milieu

Twente Milieu is een afvalverwerkingsbedrijf in Twente. Twente Milieu verzorgt het afvalbeheer en taken in de openbare ruimte voor negen gemeenten, die tevens aandeelhouder zijn: Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Wierden. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.

Overige verbonden partijen

15. EUREGIO

De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. De EUREGIO is actief in de opbouw en de versterking van de structuren en de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duitse grensgebied. Het gaat erom, de economische kracht en de levenskwaliteit in de regio te verhogen en de integratie van het gebied verder te verbeteren. Aan Duitse kant strekt de regio zich uit over delen van de deelstaten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen. In Nederland maken de Regio Achterhoek en de Regio Twente, de gemeenten Ommen, Hardenberg en Coevorden deel uit van het EUREGIO-gebied.

PARAGRAAF F: GRONDBELEID



INLEIDING

In onze gemeente zijn er vaste momenten waarop over de grondexploitaties gerapporteerd wordt, namelijk bij de vaststelling van de jaarrekening, in de bestuursrapportage en bij de begroting.

De coronacrisis heeft niet tot gevolg gehad dat de verkopen van woningen en bedrijfskavels stagneerden. Integendeel. De gemeente Wierden is nagenoeg uitverkocht als het gaat om nieuwe bedrijfslocaties. Ook de woningmarkt blijft gespannen. Momenteel heeft de gemeente zelf enkele woningbouwkavels in de verkoop, maar de verkopen door ontwikkelaars van woningbouwkavels gaan door en verloopt vlot. De verwachting is dat er voorlopig nog geen einde komt aan deze situatie. Voor plannen als de Berghorst II, Zuidbroek en Zenderink is de verwachting dat kavelverkoop door de gemeente snel zal verlopen, omdat de gemeente recent weinig "eigen bouw"-kavels op de markt heeft gebracht.

Daarnaast lijkt het erop dat met een goede planning van bouwactiviteiten deze vallen in te passen in de kaders die aan de uitstoot worden gesteld.

GRONDBELEID

2.1 Wat is grondbeleid?

In de Handreiking grondbeleid voor raadsleden (Ministerie van Binnenlandse zaken, 2013) wordt hierover het volgende geschreven:

“Grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel. Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en

groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken, en is dus niet leidend maar volgend op deze ruimtelijke doelstellingen."

In structuurvisies, beleidsnota's, en bestemmingsplannen legt de gemeente haar ruimtelijk beleid vast. Welke verdere verstedelijking staat de gemeente in de komende jaren voor? Welke voorzieningen moeten daartoe worden aangelegd? Welke ruimte krijgt de natuur in de gemeente?

RISICO'S IN GRONDEXPLOITATIE

Bij ontwikkelingen (projecten) wordt een grondexploitatie opgesteld. Bij de opstelling van deze grondexploitatie wordt uitgegaan van op dat moment realistische uitgangspunten en aannames. In het geval de grondexploitatie bij die uitgangspunten en aannames een tekort laat zien wordt voor dat tekort een voorziening getroffen. Het is echter mogelijk dat de uitgangspunten en aannames in de praktijk toch niet de waarheid blijken te zijn. Dit zijn risico's die niet in de voorziening van dat complex (project) zijn opgenomen, maar die wel financiële gevolgen kunnen hebben.

Risico's kunnen worden onderscheiden in kostenrisico's en opbrengstenrisico's.

Kostenrisico's zijn met name gelegen in de "productie" van de bouwgrond, zoals onverwachte bodemverontreinigingen of hogere aankoopkosten dan verwacht.

Opbrengstenrisico's zijn risico's die zijn gelegen in de markt. Daardoor komen inkomsten bijvoorbeeld later binnen waardoor de rentelasten beduidend hoger worden als geraamd, of er komen minder inkomsten binnen.

Gelijktijdig met de actualisatie van de grondexploitatie-complexen wordt er jaarlijks ook een risicoanalyse gemaakt. Op dat moment wordt bezien in hoeverre er nog geld onttrokken of gestort moet worden in de reserve winst grondverkoop (zie ook onderdeel "*Financiële positie van het grondbedrijf*").

STAND VAN ZAKEN COMPLEXEN GRONDEXPLOITATIE

Algemeen

De krapte op de woningmarkt zet zich onverminderd voort. De verwachting blijft dat de krapte de komende jaren –ook bij nieuw aanbod– zal blijven bestaan. De voorbereidingen voor de toekomstige ontwikkelingen Zenderink Fase 2 en 3, De Berghorst 2 en Zuidbroek Deelgebied 3 lopen nog door.

De hoeveelheid beschikbare bedrijventerrekens beperkt zich inmiddels tot een beperkt aantal kavels op bedrijventerrein De Weuste Noord. In het derde kwartaal van 2021 is de nieuwe grondexploitatie Esrand geopend. Hierbinnen komt naast de maatschappelijke functies een beperkte hoeveelheid kantoorkavels beschikbaar. In het najaar van 2021 zal een onderzoek worden gedaan naar de behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen.

Bouwgrond in exploitatie

Per 31-12-2020 zijn de exploitatieopzetten van de lopende complexen herzien en door de gemeenteraad bij besluit van 29 juni 2021 vastgesteld. De exploitatieopzet van De Esrand is

op 14 september 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. De exploitatieopzetten geven de navolgende verwachte resultaten aan het einde van de looptijd.

Complex	Netto contant geprognosticeerd resultaat (N = Nadeel, V = Voordeel) *1)	Eindwaarde	Looptijd
Zenderink	€ 325.000 V	€ 380.000 V	2028
Zuidbroek 1 ^e fase deelgebied 2,2	€ 187.000 V	€ 102.000 V	2022
Zuidbroek 1e fase deelgebied 2,3	€ 4.897.000 V	€ 5.515.000 V	2026
Kleen Esch	€ 252.000 N	€ 295.000 N	2028
Bedrijventerrein De Weuste Noord	€ 877.000 N	€ 1.149.000 N	2024
De Berghorst 1 ^e fase	€ 63.000 V	€ 65.000 V	2021
Rondweg Enter	€ 1.160.000 N	€ 1.183.000 N	2021
Bedrijventerrein De Elsmoat (50% van het verwachte saldo)	€ 165.000 V	€ 146.000 V	2022
De Esrand	€ 1.200.000 N	€ 1.336.000 N	2025

*1) Hierin zijn verwerkt de winstnemingen die op basis van de POC(Percentage Of Completion - methode verplicht moesten worden genomen.

Voor de te voorziene verliezen op de complexen Kleen Esch, Bedrijventerrein De Weuste Noord, Rondweg Enter en Esrand zijn voorzieningen ingesteld. Deze voorzieningen bedragen eind 2020 € 3,6 miljoen en zijn toereikend om de contante waarden van deze verliezen op te kunnen vangen.

Zuidbroek 1e fase deelgebied 2 en 3

In Deelgebied 2 zijn alle kavels verkocht. De laatste woningen worden momenteel gebouwd. De verwachting is dat in 2021 gestart kan worden met woonrijp maken.

Fase 1 van deelgebied 3 is bouwrijp. Hier worden binnenkort de eerste woningen opgeleverd. Het restant van deelgebied 3 biedt nog ruimte voor ca. 175 woningen. De uitwerking van de plannen vindt momenteel plaats en het bouwrijp maken wordt voorbereid.

Zenderink

Fase 1 is grotendeels afgerond. Eén woning moet nog worden gebouwd.

De herijking van het woningbouwprogramma was aanleiding om gesprekken met de ontwikkelaars en grondeigenaren te starten over de ontwikkeling van fase 2 en 3. Deze gesprekken zetten zich voort.

Kleen Esch

De gesprekken met de woningbouwcorporatie Reggewoon hebben niet geleid tot de komst van extra sociale woningen (naast de 4 al bestaande sociale huurwoningen). In Kleen Esch

zijn nu nog 4 kavels te koop, maar reeds onder optie. Waarschijnlijk zullen alle kavels nog in 2021 zijn verkocht.

De Berghorst 1 en 2

De Berghorst is volgebouwd en het woonrijp maken is afgrond, op de aanpassing van de ontsluiting na. Deze grondexploitatie zal eind 2021 worden afgesloten.

De voorbereidingen voor De Berghorst 2 zijn opgestart in vervolg op fase 1. Op basis van het woningmarktonderzoek 2019 zijn de plannen aangepast en is een bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan voorbereid. Gesprekken met ontwikkelaars en grondeigenaren zijn vergevorderd. Als er goede afspraken gemaakt zijn kan gestart worden met de bestemmingsplanprocedure.

Bedrijventerrein De Weuste-Noord

Ook in 2021 zijn diverse kavels verkocht en blijft er belangstelling voor de resterende kavels. De verwachting is dat de verkopen zich in de 2e helft van 2021 voortzetten en dat ook op dit bedrijventerrein de verkoop van de laatste kavels in 2021 of begin 2022 in zicht komt.

Bedrijventerrein De Elsmoat

Dit bedrijventerrein wordt samen met de gemeente Rijssen-Holten geëxploiteerd.

Zowel de gemeente als de ontwikkelaars hebben al hun kavels verkocht. De gemeente is nog bezig met de verwerving van 1 kavel in particulier eigendom. In aanvulling op de verwerving is hiervoor een onteigeningsprocedure gestart. De verwachting is dat dit complex in 2022 / 2023 (afhankelijk van de voortgang van de onteigening) kan worden afgesloten.

Rondweg Enter eo

In 2021 is de laatste wadi naast de verbindingsweg vanaf de Baanakkers naar De Elsmoat aangelegd. Daarnaast zal in overleg met de bewoners een plan worden gemaakt voor verbetering van de waterhuishouding (verbeteren afwatering, realiseren/herstellen van verbindingssloten en berm sloten). De uitvoering daarvan kan naar verwachting plaatsvinden in 2022. Daarna zal u het voorstel gedaan worden om de exploitatie te sluiten.

De Esrand

In het derde kwartaal is de grondexploitatie De Esrand geopend. In dit project wordt ruimte voor de middelbare school De Passie, een sportzaal en kantoren gerealiseerd. Voor het tekort dat op deze locatie wordt verwacht is met de jaarrekening 2020 een voorziening gevormd die momenteel toereikend is.

Overige gronden

In het verleden zijn een aantal gronden buiten de grondexploitaties aangekocht waarvoor binnen een afzienbare tijd geen ontwikkeling meer wordt voorzien.

De boekwaarde is op balansdatum maximaal gelijk aan de marktwaarde in de huidige bestemming. Dit is in de praktijk de agrarische waarde van de gronden (€ 5 per m²). In verband met wijziging van de BBV voorschriften zijn de boekwaarden overgebracht naar de materiële vaste activa. De rentelasten, opbrengsten aan pachten en huren komen tot uitdrukking in de begroting. Hiermee is in 2022 een bedrag gemoeid van € 9.000,-

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 1-1-2021
Lageveld	€ 422.000,-
Zuidbroek 2 ^e fase	€ 305.000,-
Bedrijventerrein na De Weuste Noord	€ 238.000,-
De Berghorst 2 ^e fase	€ 205.000,-
Anjelijsstraat	€ 166.000,-
Totale boekwaarde	€ 1.336.000,-

FINANCIËLE POSITIE VAN HET GRONDBEDRIJF

Zoals we nog maar enkele jaren ondervonden hebben, kleven er risico's aan het voeren van een actieve grondpolitiek. Om de risico's op te kunnen vangen moet het weerstandsvermogen voldoende groot zijn.

Risicoafdekking in exploitatie genomen gronden

Daar de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. Het benodigde weerstandsvermogen is gebaseerd op de volgende 3 risico-typen:

1. Afschrijven c.q. afstoten van gronden.
2. Verlenging van de looptijd.
3. Prijsverlaging.

Vervolgens is hier een inschatting van de kans aan toegevoegd (kans x risico is gevolg). Mocht deze buffer op enig moment ontoereikend zijn dan komt het meerdere voor rekening van de algemene dienst.

Jaarlijks worden bij de actualisaties van de exploitaties ook de risico's gewaardeerd en de gewenste hoogte van het weerstandsvermogen bepaald. Per 1-1-2021 was het risico gewaardeerd op € 23.000,-. De reserve winst grondverkoop is inmiddels op hetzelfde peil gebracht.

WINST- EN VERLIESNEMING

Een verantwoord financieel beleid en beheer vereist dat binnen de Grondexploitatie principieel winsten pas worden genomen wanneer deze gerealiseerd zijn en verliezen worden genomen wanneer deze te voorzien zijn.

Van winstneming kan pas sprake zijn wanneer de winst gerealiseerd is in een plan of in een fase van een plan. Voorwaarden voor tussentijdse winstneming zijn dat de exploitatieopzet voorziet in duidelijke herkenbare fasen, de winst in die fase is gerealiseerd en in vervolgfases geen verliezen worden verwacht, tenzij daarvoor voldoende voorzieningen zijn getroffen.

Winstneming vastgelegd in onze eigen Nota Grondbeleid.

Met ingang van 2014 kan winst als gerealiseerd worden beschouwd wanneer minimaal 90 % van de verkopen en de kosten gerealiseerd zijn, de onderliggende exploitatieopzet reëel is en er geen risico's worden voorzien of dat deze financieel zijn afgedekt.

Zoals reeds gesteld zullen verliezen op het moment dat deze te voorzien zijn genomen moeten worden. Jaarlijkse herziening van de exploitatieopzetten van lopende complexen is derhalve noodzakelijk. Indien verliezen niet meer binnen de desbetreffende exploitatieopzetten opgevangen kunnen worden zullen deze ten laste worden gebracht van de reserve winst grondverkoop.

Winstneming op basis van de POC (Percentage of Completion) methode

In de notitie Grondexploitaties 2016 van de commissie BBV is opgenomen: "Indien het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, tussentijdse winst dient te worden genomen". Dit moet gebeuren volgens de POC methode.

Ingaande 2017 is de gemeente genoodzaakt om winst te nemen volgens bovenstaande methode, deze gaat wettelijk boven onze eigen vastgestelde regels. Kort gezegd houdt dit in dat er op elk complex gekeken moet worden naar de mate van verkoop van de kavels en de kosten die daarmee gemoeid zijn. Uit de berekening volgt een percentage wat als winst genomen moet worden.

Omdat deze minder voorzichtige methodiek niet aansluit bij het gemeentelijk grondbeleid heeft de raad besloten het resultaat volgens de POC-methode te storten in een nieuw gevormde reserve voorlopige resultaten grondexploitatie. De stand van deze reserve is per 31 december 2020 € 1.977.000. De winst kan, in overeenstemming met de door de raad vastgestelde nota reserves en voorzieningen en het gemeentelijke grondbeleid, worden aangewend indien minimaal 90% van de gronden in een complex is verkocht. Bij deze begroting wordt voorgesteld om € 1,3 mln te onttrekken aan deze reserve en in te zetten als eenmalig dekkingsmiddel.

PARAGRAAF G: LOKALE HEFFINGEN



ALGEMEEN

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De uitgangspunten van het beleid, de tarieven, de kostendekkendheid, kwijtschelding en 'lastenoverzichten' zijn de centrale onderwerpen van dit onderdeel.

Wettelijk kader

Het grootste deel van de middelen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken ontvangen gemeenten van de rijksoverheid. Een groot deel daarvan, afhankelijk van het aantal inwoners, de oppervlakte en enkele specifieke omstandigheden, komt uit het Gemeentefonds. Daarnaast worden doelgerichte bijdragen van het Rijk ontvangen, die gekoppeld zijn aan een specifiek doel waaraan de gelden besteed moeten worden. Naast de middelen van de Rijksoverheid ontvangen gemeenten ook geld van haar inwoners, bedrijven die er gevestigd zijn en bezoekers in de vorm van belastingen. Het belangrijkste doel van belastingheffing is het bijeenbrengen van geld voor de uitvoering van gemeentelijke taken. De gemeente Wierden bepaalt binnen de wettelijke kaders (gemeentewet) de hoogte van de tarieven.

De algemene belastingen komen ten goede aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn, maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet.

De wetten regelen niet alleen welke belastingen gemeenten kunnen heffen. Meestal bevat de wetgeving ook voorschriften voor de uitwerking van de belastingen. Zo bepaalt de Gemeentewet bijvoorbeeld voor de onroerendezaakbelastingen dat deze belastingen over de WOZ-waarde moeten worden geheven. Daarnaast bepaalt de Gemeentewet voor bestemmingsheffingen en retributies dat de opbrengst van deze heffingen niet meer dan kostendekkend mag zijn.

In deze paragraaf gaan we verder in op de lokale lasten zoals deze in de Gemeente Wierden van toepassing zijn.

HET BELANG VAN PLAATSELIJKE BELASTINGEN EN RETRIBUTIES

Bij een belasting is er geen sprake van een rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. Bij retributies (rechten en leges) is daar wel sprake van.

De Gemeente Wierden kent de volgende belastingen:

- Onroerende Zaakbelasting (OZB);
- Toeristenbelasting;
- Forensenbelasting;
- Reclame belasting.

En verder kennen we de volgende heffingen en leges:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffingen;
- Begrafenisrechten;
- Marktgelden;
- Leges (secretarieleges, burgerzaken, APV en bijzondere wetten);
- Leges Omgevingsvergunningen.

De lokale gemeentelijke belastingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting, forensenbelasting en baatbelasting) vormen een belangrijk onderdeel (ca. 6% / begroting 2022) van de inkomsten van de gemeente.

Bij de retributies gaat het ook om een aanzienlijk bedrag (ca. 10% / begroting 2022) van de inkomsten van de gemeente. Hierbij gaat het om de marktgelden, de leges (leges omgevingsvergunning, secretarieleges, leges rijbewijzen, leges reisdocumenten en de begrafenisrechten. De tarieven mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkten) is sprake van een 100% dekking.

Beleidsuitgangspunten voor het heffen en innen van lokale heffingen

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

1. Kritisch om blijven gaan met bestaande uitgaven, zo mogelijk bezuinigingen blijven nastreven om daarmee ruimte te scheppen voor nieuw beleid en nieuwe activiteiten ;
2. Bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling zal definitief worden bekeken in hoeverre dekking middels reserves en fondsen tot de mogelijkheden behoort;
3. Het streven blijft de gemeentelijke belastingen jaarlijks niet meer te verhogen dan met het algemeen geldende inflatiepercentage. Dit geldt niet voor kosten die van buiten op ons afkomen vanwege niet te beïnvloeden zaken; als de raad voor specifieke zaken hiertoe besluit of bezuinigingen te fors ingrijpen in het voorzieningenniveau in onze gemeente (coalitieakkoord);
4. Als uiterste middel om financiële tegenslagen op te vangen, heeft de gemeenteraad een bodem gelegd in de algemene reserve. Dit bedrag (€ 2,75 miljoen) mag niet worden ingezet om een begroting sluitend te maken;

5. Het verrichten van diensten voor derden behoort in de regel plaats te vinden tegen de gemaakte kosten;
6. Wanneer zich in de tussenliggende periode, tot vaststelling van de begroting, tegenvallers mochten voordoen dan kan hieruit een extra verhoging van de onroerende zaakbelasting voortvloeien.

Overhead

In verband met wijziging van de voorschriften (BBV) mogen de kosten van overhead niet meer op de taakvelden en programma's worden verantwoord.

Het gevolg hiervan is dat er geen kosten meer van overhead rechtstreeks op de producten afval, riolering en begraafplaatsen worden geraamd. Deze producten worden bekostigd door lokale heffingen. Om tot juiste kostendeckende tarieven te komen is er een verdeelsleutel voor toerekening van de kosten van overhead bepaald. De totale kosten van overhead worden gedeeld door de totale direct productieve uren. Dit resulteert in een tarief van € 25,- per uur voor de "binnendienst". De "buitendienst" is hierbij buiten beschouwing gelaten. Het tarief voor overhead van de buitendienst is bepaald op € 8,- per uur en is daarmee gelijk aan voorgaande jaren. Eén tarief voor de gehele organisatie zou voor de buitendienst tot een te hoog tarief hebben geleid en zou daardoor o.a. ongewenste effecten op de lokale heffingen hebben gehad.

ONTWIKKELING LOKALE BELASTINGDRUK

Overzicht belastingdruk Twentse gemeenten

Uitgaande van het gemiddeld betaald bedrag OZB (woningen) per individuele gemeente is de belastingdruk van de Overijsselse gemeenten in 2021 berekend.

Naast de OZB is rekening gehouden met de verschuldigde afvalstoffenheffing (vergelijkbaar gemaakt en als uitgangspunt is genomen dat de woning door drie personen wordt bewoond) en de rioolheffing. De cijfers zijn geactualiseerd per eind augustus 2021 hieronder opgenomen .

In een overzicht (bron: Coelo lokale lasten 2021 Rijksuniversiteit Groningen) ziet dit er als volgt uit:

Gemeente	Belastingdruk
Almelo	€ 886
Borne	€ 845
Dinkelland	€ 797
Enschede	€ 852
Haaksbergen	€ 956
Hellendoorn	€ 938
Hengelo	€ 795
Hof van Twente	€ 840
Losser	€ 898
Oldenzaal	€ 797
Rijssen-Holten	€ 636
Tubbergen	€ 723
Twenterand	€ 822
Wierden	€ 825
Gemiddeld Provincie Overijssel	€ 796
Gemiddelde aangegeven gemeenten	€ 829

BELASTINGEN

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

OZB is een algemene belasting waarbij enerzijds de eigenaren van een onroerende zaak en anderzijds de gebruikers van de niet woningen worden belast met als basis de vastgestelde WOZ waarde van de onroerende zaak.

Er is hier sprake van een algemeen dekkingsmiddel. Van een onbenutte belastingcapaciteit kan hier dan ook in feite niet gesproken worden. Wanneer aansluiting wordt gezocht met de drempeltarieven die worden gehanteerd bij een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet dan zijn hier nog extra inkomsten te verwezenlijken. Zoals bekend is de maximering van het OZB tarief losgelaten en zijn gemeenten in principe dus vrij.

Het tarief is mede afhankelijk van de waardeontwikkelingen van de grondslag voor de aanslagen OZB, de vastgestelde waarde van de onroerende zaak (WOZ-waarde). Bij het bepalen van de uiteindelijke tarieven wordt hiermee rekening gehouden.

Het tarief wordt daarnaast jaarlijks aangepast als gevolg van de optredende inflatie met een inflatiepercentage (inclusief nacalculatie). De basis hiervoor is de door het Centraal Planbureau vast te stellen prijsmutatie in het prijsindexcijfer van de netto materiële overheidsconsumptie. Bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt hier ook vanuit gegaan. Het aangegeven inflatiepercentage in de meicirculaire wordt hierbij aangehouden. Wat de nacalculatie betreft wordt de informatie gehaald uit de jaarlijkse septembercirculaire.

Tenslotte merken wij nog op dat er sprake is van een tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen.

OZB tarieven

Het Coelo geeft voor de Twentse gemeenten de volgende informatie over de OZB tarieven 2021 voor woningen en niet woningen:

Gemeente	% eigenaar woningen	% eigenaar niet-woningen	% gebruiker niet-woningen
Almelo	0,1606	0,4452	0,3534
Borne	0,1727	0,4477	0,3384
Dinkelland	0,1288	0,2365	0,1853
Enschede	0,1428	0,4782	0,3835
Haaksbergen	0,1470	0,3525	0,2757
Hellendoorn	0,1480	0,3330	0,2716
Hengelo	0,1318	0,4201	0,3272
Hof van Twente	0,1319	0,2612	0,2315
Losser	0,1387	0,2599	0,2015
Oldenzaal	0,1188	0,3107	0,2522
Rijssen-Holten	0,0933	0,2266	0,1809
Tubbergen	0,1034	0,1819	0,1402
Twenterand	0,1526	0,2562	0,2284
Wierden	0,1172	0,1801	0,1441
Gemiddelde aangegeven gemeenten	0,1348	0,3136	0,2510

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst OZB	-4.251.891	-4.696.143	-5.082.096	-5.126.886	-5.168.236

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van personen die meer dan 90 dagen van het jaar voor zichzelf of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden (naast vakantiebungalows gaat het hierbij ook om stacaravans). Het gaat hierbij namelijk om het belasten van personen die niet in de gemeente wonen, maar die wel profiteren van de gemeentelijke voorzieningen. Het tarief is bij de besluitvorming over de bezuinigingen afgestemd op het niveau van de buurgemeenten. Er is voorts afgesproken om de tarieven jaarlijks aan te passen aan de inflatie. Het tarief voor 2021 is € 335,30.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst forensenbelasting	-116.127	-98.188	-111.430	-111.430	-111.430

Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting is bepalend het gelegenheid geven van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels, vakantie-onderkomens, enz. Het tarief is bij de besluitvorming

over de bezuinigingen afgestemd op het niveau van de buurgemeenten. Er is voorts afgesproken om de tarieven jaarlijks aan te passen aan de inflatie. Het tarief voor 2021 is € 1,15 per overnachting.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst toeristenbelasting	-212.347	-225.714	-212.730	-212.730	-212.730

Reclamebelasting

De reclamebelasting wordt door de ondernemersverenigingen gezien als een instrument om het probleem van de “free-riders” te beteugelen en gezamenlijk (meer) activiteiten te organiseren, waaraan een ieder meewerkt en meebetaalt. Verder is het doel om collectieve belangenbehartiging bij investeringen in promotie en in stimulering van het ondernemersklimaat te waarborgen. Het tarief voor 2021 is € 319,80.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst reclamebelasting	-58.661	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000

HEFFINGEN EN LEGES

Als gevolg van voorschriften uit het BBV wordt in deze paragraaf lokale heffingen op hoofdlijnen informatie opgenomen van kostendekkendheid van de heffingen. Baten en lasten van overhead moeten centraal onder een taakveld worden opgenomen. Deze mogen dan worden toegerekend aan taken en diensten waarvoor de gemeente kostendekkende tarieven mag berekenen. Voor de meeste leges en heffingen geldt dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven voor het verhaal van de kosten van het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen, op grond van de Wet Milieubeheer. De gemeenteraad heeft besloten om per 1 januari 2018 Diftar te gaan hanteren. Dit houdt in dat er een vast bedrag wordt geheven. Daarnaast wordt er per aanbidding van restafval een bedrag achteraf in rekening gebracht.

Overzicht kosten en baten Afval

Taakveld 7.30 Afval			
De geraamde kosten bedragen in 2022 (inclusief kapitaallasten, prijsindex)			1.681.801
Inkomsten, bijdragen 2022			<u>-315.703</u>
Netto kosten taakveld			1.366.098
Toe te rekenen overhead:			
Uren buitendienst	2634	8,-	21.072
Overige uren	1396	25,-	34.900
Toe te rekenen 50% van de kosten straatreiniging (incl. overhead)			61.553
Toe te rekenen 50% van de kosten kwijschelding (incl. overhead)			61.110
Toe te rekenen BTW			225.235
Storting in de egalisatievoorziening afvalverwijdering			<u>38.442</u>
Totale kosten			1.808.410
Opbrengst taakveld 7.30 Afval			1.808.410

Conclusie: er worden kostendekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst afval	-1.558.673	-1.776.908	-1.808.410	-1.808.410	-1.808.410

Rioolheffing

De rioolheffing is vastgelegd in artikel 228a van de Gemeentewet. In dit artikel staat dat de gemeente een belasting mag heffen om kosten van de inzameling en transport van afvalwater, inzameling en verwerking van hemelwater en het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast, te bestrijden. In de gemeente Wierden wordt een recht geheven van de gebruiker van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Ook hier gaat het om een bestemmingsheffing.

Ingaande 2020 wordt gewerkt met het Watertakenplan 2020-2024. Door vaststelling van dit plan heeft de gemeenteraad o.a. ingestemd met de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing.

Een en ander houdt in dat binnen de planperiode van het Watertakenplan de rioolheffing behoudens de jaarlijkse inflatie jaarlijks verhoogd wordt met 1% tot en met 2040 om de investeringen in afval- hemel- en grondwaterzorg kostendekkend te houden.

Toerekening rente in tarieven riolering

De commissie BBV heeft een rentenotitie uitgebracht waarin aangegeven wordt hoe rente toegerekend moet worden. Dit heeft tot gevolg dat de rente die ten laste van het taakveld

riolering gebracht wordt lager is dan in het verleden. Het is echter toegestaan om een redelijk deel van de daadwerkelijke rentelasten die voortkomen uit investeringen in riolering mee te nemen in de tarifiering. Het is redelijk en billijk om de historische rente van de oude investeringen in riolering toe te rekenen in de tarifiering. Op dit moment wordt nog steeds gebruik gemaakt van de toen gedane investeringen. En een uitgangspunt is dat aanpassing van de voorschriften niet mag leiden tot aanpassing van de tarieven.

Verder dient hierbij nog vermeld te worden dat in het coalitieakkoord is opgenomen dat de OZB aanpassing alleen bespreekbaar is als dit aantoonbaar noodzakelijk is voor een eerlijker verdeling van de lasten en opbrengsten en het direct ten goede komt aan de plaatselijke samenleving.

Overzicht kosten en baten riolering

Taakveld 7.20 Riolering				
De geraamde kosten bedragen in 2022 (inclusief kapitaallasten)				1.266.111
Toe te rekenen overhead:				
Uren buitendienst	3.250	8,-		26.000
Overige uren	4.196	25,-		104.900
Overhead straatreiniging, kwijschelding, bladkorvencampagne				10.701
Verder toe te rekenen:				
50% van de kosten straatreiniging	55.553			
50% van de kosten kwijschelding	57.298			
10% van de kosten onkruidbestrijding	9.164			
10% aandeel bladkorvencampagne	5.718			
BTW	141.325			
Correctie blijvende rentetoerekening	<u>550.792</u>			819.849
Storting in rioolvervangingsfonds				<u>923.131</u>
Totale kosten				3.150.692
Opbrengst taakveld 7.20 Riolering				3.150.692

Conclusie: er worden kostendeekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst riolering	-2.937.079	-3.065.111	-3.150.692	-3.188.196	-3.222.816

N.B. De opbrengst 2022 in bovenstaand overzicht is inclusief de voorgestelde inflatoire aanpassing. In het geval van riolering is deze ook weer in de voorziening riolering gestort.

Begrafenisrechten

Begrafenisrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en de diensten die daarbij worden geleverd. De basis voor het heffen van begrafenisrecht is gelegen in artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet en in de Wet op de lijkbezorging. Hiernaar verwijzend is de "Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen etc." vastgesteld. Het verschuldigde recht wordt ontleend aan deze verordening.

Overzicht kosten en baten Begraafplaatsen

Taakveld 7.50 Begraafplaatsen				
De geraamde kosten bedragen in 2022 (inclusief kapitaallasten)				294.401
Toe te rekenen overhead:				
Uren buitendienst	3208	8,-		25.664
Overige uren	870	25,-		21.750
Verrekening kosten Appelhofstraat met plantsoenen				- 25.000
Totale kosten 2022				316.815
Opbrengst taakveld 7.50 Begraafplaatsen				317.681

Conclusie: er worden inclusief de voorgestelde inflatoire prijsindex kostendeckende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst begraafplaatsen	-297.093	-295.084	-317.681	-317.681	-317.681

N.B. De opbrengst 2022 in bovenstaand overzicht is inclusief de voorgestelde inflatoire aanpassing.

Marktgelden

Tijdens de markten wordt onder de naam "marktgeld" een recht geheven voor de geleverde diensten en de standplaats die benodigd zijn voor het uitoefenen van markthandel.

Categorie	Werkelijk 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Opbrengst marktgelden	-10.570	-18.974	-19.249	-19.249	-19.249

Leges

De legesverordening bestaat uit een drietal titels. Hieronder zijn deze aangegeven.

Titel I: Algemene dienstverlening

Hierin worden o.a. de huwelijken, reisdocumenten en rijbewijzen behandeld.

Huwelijken

De kosten voor een huwelijksvoltrekking bestaan uit personeelskosten, kosten van de buitengewoon ambtenaar burgerlijke stand en overige kosten. De inkomsten bestaan uit diverse tarieven. Naast een regulier tarief is er sprake van een tarief op bijzondere dagen en trouwen op een andere locatie die door de gemeente specifiek voor dit doel eenmalig wordt vastgesteld .

Reisdocumenten

Hiervoor hanteert de Gemeente Wierden maximumtarieven (rijksleges) die door het Rijk zijn vastgesteld. Dit houdt in dat naast de rijkskosten voor het reisdocument, een bijdrage voor de gemeente wordt gevraagd. Daarnaast is het mogelijk om een reisdocument met spoed aan te vragen. De kosten die een burger hiervoor betaalt zijn landelijk vastgesteld. De gemeente mag naast dit vastgestelde bedrag geen extra kosten voor een spoedlevering in rekening brengen.

Rijbewijzen

Voor het aanvragen van een rijbewijs wordt door het Rijk een vastgesteld maximumtarief gevraagd. Tevens is een spoedlevering mogelijk, maar net zoals bij de reisdocumenten mag de gemeente hiervoor geen extra kosten bovenop het vastgestelde tarief in rekening brengen.

Algemeen

Voor de berekening van de leges van de diverse producten verstrekt door het loket Burgerzaken wordt periodiek een arbeidsanalyse gemaakt om zo te kunnen bepalen hoeveel tijd er met de afgifte van één document gemoeid is

Titel II: Omgevingsvergunningen

De omgevingsvergunningen zijn sinds 2010 geregeld in de Wabo. Ondanks de onduidelijkheid in de jurisprudentie is het uitgangspunt het dekkingspercentage voor dit onderdeel ook op titel niveau te willen aangeven. Dit betekent dat niet alle tarieven voor vergunningen maximaal kostendekkend zullen zijn. Daarentegen zullen er ook tarieven zijn die boven het maximale dekkingspercentage van 100% uitkomen. De grote projecten betalen op deze manier mee aan de kleine projecten.

Titel III: Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Het gaat hier o.a. om de onderwerpen horeca, evenementen en markten

Drank- en Horecawet

Binnen de gemeente vindt over het algemeen geen uitbreiding van horeca plaats. Het aantal

aanvragen voor een drank of horeca vergunning is daarom afhankelijk van wisseling binnen het bestaande horecabestand.

Evenementen

Het gaat hier hoofdzakelijk om vergunningen voor kleine en grote evenementen. De kosten van vergunningverlening zijn via de leges te verhalen, de kosten die het evenement zelf met zich meebrengt kan de gemeente niet via de leges op de organisatie verhalen.

Kwijtschelding

Ons kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de wettelijke regelgeving. Indien de belastingplichtige een minimuminkomen en weinig vermogen heeft verlenen wij in principe kwijtschelding. Kwijtschelding kan betrekking hebben op de volgende belastingen en heffingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerende zaakbelasting (eigenaren). Aan het eind van elk jaar voeren we een toets uit of de belastingplichtige ook in het volgende jaar nog recht heeft op kwijtschelding. Als dit zo is, wordt er automatisch kwijtschelding verleend.

In de begroting 2021 is rekening gehouden met een totaal bedrag voor kwijtschelding van € 96.600,-. Het bedrag is gebaseerd op 250 geheel of gedeeltelijke toewijzingen.

BIJLAGE 1: FINANCIËLE POSITIE

ALGEMEEN

Met betrekking tot de ontwikkeling van het eigen vermogen / financiële positie merken wij het volgende op. Binnen de financiële positie van de gemeente speelt het eigen vermogen (algemene reserves en bestemmingsreserves) een belangrijke rol. Het eigen vermogen wordt namelijk gebruikt als bufferfunctie, bestedingsfunctie en inkomensfunctie. Daarnaast wordt het eigen vermogen ingezet voor de financiering van de geactiveerde kapitaaluitgaven. Naast het eigen vermogen kennen wij dan het vreemde vermogen. De voorzieningen zijn vreemd vermogen en zijn er ter dekking van de te kwantificeren financiële verplichtingen of financiële risico's. Daarnaast wordt evenals bij het eigen vermogen ook het vreemd vermogen ingezet voor de financiering van geactiveerde kapitaaluitgaven.

Verder merken wij op dat het reserve- en voorzieningenbeleid in januari 2018 integraal is geëvalueerd en het ligt in de bedoeling om dit 1 maal in de 4 jaar te herhalen (eerstvolgende gepland in eind 2021).

ONTWIKKELING

De vermogenspositie per 31 december 2019 (jaarrekening 2019) en per 31 december 2020 (jaarrekening 2020) ten opzichte van die per 1 januari 2021 (begroting 2021) en 1 januari 2022 (begroting 2022) ziet er als volgt uit.

Omschrijving	Werkelijk 31-12-2019	Werkelijk 31-12-2020	Begroot 1-1-2021	Begroot 1-1-2022
EIGEN VERMOGEN:				
- Algemene reserves	6.707.197	6.396.111	5.342.888	5.598.671
Bij/af: rekeningresultaat	1.405.500	153.000		
	8.112.697	8.112.697	5.342.888	5.598.670
- Reserves grondexploitatie	1.753.650	2.274.754	1.824.466	2.283.681
- Financieel techn. reserves	3.003.232	2.828.240	2.769.643	2.780.746
- Bestemmingsreserves	2.298.671	4.034.450	4.573.771	4.222.705
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	15.168.250	15.686.555	14.510.768	14.885.803
VREEMD VERMOGEN:				
- Voorzieningen	10.312.440	7.697.668	9.119.611	6.924.378
TOTAAL EIGEN MIDDELEN (Incl. rekeningresultaat)	25.480.690	23.384.224	23.630.379	21.810.181
Correcties i.v.m. claims In de éénmalige sfeer 1)	1.157.744	1.425.586	563.744	1.175.586

Toelichting:

- 1) Kredieten die met éénmalige middelen worden afgedekt en nog niet zijn afgesloten leggen een claim (verwezen wordt naar de reserve investeringen éénmalige dekking). Bij het beoordelen van de vermogenspositie moet hier wel rekening mee worden gehouden.

Met betrekking tot de ontwikkeling van het eigen vermogen zouden wij op deze plaats, onder verwijzing naar de "Nota reserves & voorzieningen 2018" willen volstaan met de constatering dat het eigen vermogen door de jaren heen is afgenomen tot € 14,89 miljoen per 1-1-2022. Van de laatstgenoemde € 14,89 miljoen kan het volgende kan worden gesteld:

• reeds bestemd (bestemmingsreserves vermeerderd met de Reserve investeringen eenmalige dekking)	5,40 milj.
• Financieel technische reserves	2,78 milj.
• gedeelte bestemd voor het opvangen van boekverliezen	0,73 milj.
• buffer voor de algemene dienst	2,75 milj.
• benodigde buffer voor het grondbedrijf	0,03 milj.
• reserve voorlopige winstneming Grex	0,64 milj.
• afronding	-/- 0,00 milj.
Resteert	2,56 milj.

Geconstateerd kan dan ook worden dat er € 2,56 miljoen aan algemene reserves kan worden ingezet in de éénmalige sfeer. Van dit bedrag heeft € 0,27 miljoen betrekking op de reserve winst grondverkoop, € 0,95 miljoen op de algemene reserves van de algemene dienst en € 1,34 miljoen op de reserve voorlopige winstneming Grex.

Dit bedrag komt overeen met het beeld dat in de Nota Meerjarenbeleid (NMB) 2022 - 2025 op blz. 12 is weergegeven. Daar staat een bedrag van € 2.556.000 genoemd aan inzet vrij besteedbare middelen uit reserves.

Op het inzetten van een gedeelte van het eigen vermogen komen wij terug in de Nota van aanbidding.

Kredietrisico's

Per 1 januari 2022 staat de gemeente garant voor een bedrag van ca. € 47.881.000.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

* geldleningen Reggewoon (garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 47.121.000
* garantiestellingen Veiligheidsregio	<u>€ 760.000</u>
	€ 47.881.000

Het gaat hier grotendeels om een tertiaire achtervangfunctie, waarbij voor de gemeentegaranties de risico's compleet zijn afgedekt door het vormen van een voorziening.

BIJLAGE 2: RESERVEPOSITIE

RESERVEPOSITIE 2022

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2022				
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerde- ringen wegens bijboeking van rente	overige ver- meerderingen	vermindering- en (zoals beschikkingen over en bijdra- gen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst					
1 Algemene reserve (minimale buffer € 2.750.000,-)	3.698.081	0	2.500.500	1.417.234	4.781.347
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	1.175.586	0	0	1.175.586	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (minimale buffer € 380.000,-)	725.004	0	0	0	725.004
Subtotaal rubriek A	5.598.670	0	2.500.500	2.592.820	5.506.351
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie					
11 Reserve winst grondverkoop	306.475	7.968	0	275.000	39.443
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	1.977.206	0	0	1.341.000	636.206
Subtotaal rubriek B	2.283.681	7.968	0	1.616.000	675.649
RUBRIEK C, financieel technische reserves					
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	928.200	0	0	77.350	850.850
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	30.464	0	0	4.352	26.112
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	880.189	0	0	31.435	848.754
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	348.480	0	0	15.840	332.640
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	121.835	0	0	3.125	118.710
26 Reserve afschrijving Klomphof	229.974	0	0	9.199	220.775
27 Reserve afschrijving Corona	41.604	0	0	13.868	27.736
28 Reserve Vitens (t/m 2021)	0	0	0	0	0
29 Reserve aanpassing gem. garage	200.000	0	0	20.000	180.000
Subtotaal rubriek C	2.780.746	0	0	175.169	2.605.577
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves					
31 Reserve dorpsontwikkeling	5.059	0	0	0	5.059
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	28.525	0	0	5.000	23.525
35 Reserve egalisatie exploitatie startershallen (plafond € 7.500)	0	0	0	0	0
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	0	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	42.162	0	0	0	42.162
39 Reserve Sociaal Domein	1.037.836	0	962.164	0	2.000.000
40 Reserve asielinstroom	142.413	0	0	0	142.413
41 Reserve raadsaangelegenheden	31.552	0	0	0	31.552
42 Reserve grondwatervervuiling tunnel	250.000	0	0	0	250.000
43 Reserve mobiele podia	66.602	0	0	8.300	58.302

44	Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	0	45.000
45	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: 10% van het uitgavenvolume of € 140.000)	84.927	0	0	0	84.927
46	Reserve SAWE (plafond: 10% van het uitgavenvolume of € 140.000)	139.956	0	0	59.842	80.114
47	Reserve Duurzaamheid	125.000	0	0	100.000	25.000
48	Reserve gebiedsvisie A1-zone	50.000	0	400.000	0	450.000
49	Reserve Corona	1.372.625	0	0	0	1.372.625
50	Reserve huisvesting VO	0	0	461.000	0	461.000
51	Reserve onderhoud bruggen	95.000	0	42.000	50.000	87.000
52	Reserve onderhoud wegen	191.049	0	417.049	450.000	158.098
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	0	0	500.000	0	500.000
Subtotaal rubriek D		4.222.705	0	2.785.713	676.642	6.331.776
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>						
54	Voorziening WW voormalig personeel	197.631	0	0	197.631	0
55	Voorziening vertrekbeoordl.personeel	0	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 11.700)	5.850	0	1.170	7.020	0
57	Voorziening Wethouderspensionen	2.810.364	0	175.000	90.000	2.895.364
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	156.700	0	0	156.700	0
59	Voorziening Zittend Vervoer	0	0	0	0	0
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	841.357	0	0	841.357	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	313.646	0	0	0	313.646
62	Voorziening afgewerkte complexen GGB	0	0	0	0	0
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	1.300.000	0	0	0	1.300.000
Subtotaal rubriek E		5.625.548	0	176.170	1.292.708	4.509.010
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>						
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	195.959	0	139.000	112.999	221.960
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	58.459	0	35.900	16.095	78.264
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	133.853	0	68.700	56.264	146.289
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	0	0	12.600	12.600	0
75	Onderhoudsfonds startershallen, huurwoningen	3.890	0	5.000	0	8.890
Subtotaal rubriek F		392.161	0	261.200	197.958	455.403
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>						
81	Voorziening riolering	516.081	0	923.100	1.439.181	0
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	62.499	0	38.442	0	100.941
84	Voorziening parkeren Wierden	0	0	0	0	0
85	Voorziening parkeren Enter	0	0	0	0	0
86	Voorziening platteland RvR/KGO	184.089	0	0	0	184.089
Subtotaal rubriek G		906.669	0	961.542	1.439.181	429.030
Totaal Generaal		21.810.181	7.968	6.685.125	7.990.478	20.512.797

TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

Rubriek A, reserves van de algemene dienst

1. Algemene reserve

De Algemene reserve dient als bufferfunctie, inkomensfunctie en is voor het opvangen van rekeningresultaten. De minimale omvang van de algemene reserve is € 2.750.000.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 3.698	€ 2.501	€ 1.417	€ 4.782

Vermeerderingen:

Afroming egalisatiefonds startershallen (plafond €7.500)	€ -
Afroming Reserve glas en vandalisme (plafond € 20.000)	€ 3.500
Verlaging weerstandsvermogen GREX	€ 275.000
Cogas eenmalig extra dividend	€ 2.222.000
	€ 2.500.500

Verminderings:

Beheersmaatregelen Sociaal Domein	€ 50.000
Aanvulling reserve Sociaal Domein	€ 962.164
Eenmalig benodigd voor sluitend maken 2022	€ 365.070
	€ 1.377.234

2. Reserve investeringen eenmalige dekking

Het doel van de reserve is het verschaffen van een juiste weergave van de vermogenspositie op de balansdatum van het betreffende jaar.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.176	€ -	€ 1.176	€ -

Vermeerdering van deze reserve wordt veroorzaakt door overboeking van te besteden eenmalige middelen bij de vaststelling van de begroting (swijzigingen). De verwachting is dat per 1 januari 2022 nog ca. € 1,18 miljoen openstaat op restant kredieten met eenmalige besteding. Voor de begroting gaan we er van uit dat de kredieten in het begrotingsjaar worden besteedt.

3. Reserve opvang boekverliezen

Het doel van de reserve is het opvangen van boekverliezen van zowel onroerende als roerende zaken. De minimale buffer voor deze reserve bedraagt € 380.000.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 725	€ -	€ -	€ 725

Verminderings:

Eenmalig benodigd voor sluitend maken 2022	€ 0
	€ 0

Rubriek B, reserves m.b.t. grondexploitatie 11. Reserve winst grondverkoop

Deze reserve is ingesteld om uit met name de grondverkoop exploitatieresultaten op te vangen. Zodoende dient de reserve als een buffer. De maximale omvang is middels een risico-inventarisatie begin 2021 bepaald op € 23.000.

Soort: Reserve m.b.t. grondexploitatie				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 306	€ 8	€ 275	€ 39

Vermeerderingen:

Rente 2,6%	€ 7.968
	€ 7.968

Verminderings:

Vrijval ten gunste van de algemene reserve	€ 275.000
	€ 275.000

13. Reserve voorlopige winstneming Grex

Doel van de Reserve voorlopige winstnemingen Grex is het opnemen van voorlopige resultaten grondexploitatie volgens de Poc-methode. Deze reserve valt vrij naar de reserve winst grondverkoop indien minimaal 90% van de gronden in het complex zijn verkocht.

Soort: Reserve m.b.t. grondexploitatie				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.977	€ -	€ 1.341	€ 636

Verminderings:

Begrote onttrekking	€ 1.341.000
	€ 1.341.000

Rubriek C, financieel technische reserves

21. Reserve nieuwbouw gemeentehuis

De reserve is bestemd voor de gedeeltelijke jaarlijkse dekking van de kapitaallasten betreffende de (ver)nieuwbouw van het gemeentehuis in 1994.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 928	€ -	€ 77	€ 851

De vermindering is veroorzaakt door een onttrekking van € 77.350,- voor dekking van de afschrijvingen in 2022.

22. Reserve eenmalige dekking gemeentelijke gebouwen/gemeentehuis/garage

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van de kapitaallasten van investeringen in gemeentelijke gebouwen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 30	€ -	€ 4	€ 26

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van afschrijvingslasten 2022 ter grootte van € 4.352,-.

23. Reserve eenmalige dekking sociaal culturele accommodaties

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten van de bouw van het Kulturhus Hoge Hexel.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 880	€ -	€ 31	€ 849

De vermindering is veroorzaakt door een onttrekking van € 31.435,- voor dekking van de afschrijvingen van het Kulturhus Hoge Hexel over 2022.

24. Reserve eenmalige dekking investering maatschappelijk nut

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de reconstructie van wegen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 348	€ -	€ 16	€ 332

De vermindering in 2022 is veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten.

25. Reserve afschrijving brandveiligheid scholen

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de brandveiligheid van scholen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 122	€ -	€ 3	€ 119

De vermindering in 2022 is veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten.

26. Reserve afschrijving Klomphof

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten Klomphof.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 230	€ -	€ 9	€ 221

De vermindering in 2022 is veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten.

27. Reserve afschrijving Corona

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor investeringslasten inzake Corona (met name automatisering).

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 42	€ -	€ 14	€ 28

De vermindering in 2022 is veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten.

28. Reserve Vitens

Het doel van deze reserve is het zeker stellen van dividend dan wel van kapitaaluitkeringen rentevergoeding over een periode van 15 jaar (tot en met 2021).

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

29. Reserve aanpassing gemeentegarage

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de gemeentegarage van de buitendienst.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 200	€ -	€ 20	€ 180

De vermindering in 2022 is veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten.

Rubriek D, overige bestemmingsreserves

31. Reserve Dorpsontwikkeling (v/h Reserve Bovenwijkse Voorzieningen)

Doel van de reserve is het kunnen treffen van voorzieningen t.b.v. dorpsontwikkelingen.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 5	€ -	€ -	€ 5

34. Reserve subsidie gemeentelijke monumenten

Doel van de reserve is middelen te kunnen inzetten voor het behoud van gemeentelijke monumenten.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 29	€ -	€ 5	€ 24

De vermindering in 2022 is ter dekking van het budget voor de uitvoering van de subsidieregeling gemeentelijke monumenten. Een over- dan wel onderschrijding van dit krediet komt ten laste dan wel ten gunste van deze reserve.

35. Reserve egalisatie exploitatie startershallen

De reserve is ingesteld om te zorgen voor het budgettair neutraal verlopen van de exploitatie van de startershallen.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

36. Reserve Glas- en vandalismeschade

Het doel van deze reserve is het afdekken van claims inzake glasschade en overige calamiteiten.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 20	€ 4	€ 4	€ 20

Wanneer de stand van de reserve hoger is dan het plafond van € 20.000,- dan wordt het meerdere jaarlijks afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve. Over 2022 is er een bedrag afgeroomd van € 3.500,-.

37. Reserve leningen SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten)

Het doel van deze reserve is om de startersleningen en duurzaamheidsleningen te kunnen financieren.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 495	€ -	€ -	€ 495

Deze gelden zijn gestald bij de SVN en zijn geactiveerd (zie ook staat C).

38. Reserve kunst (0,5% regeling)

Het doel van deze reserve is om de mogelijkheid te hebben om kunstopdrachten te geven.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 42	€ -	€ -	€ 42

39. Reserve Sociaal Domein

Deze reserve is in 2015 ingesteld als egaliseringsreserve voor de deelbegroting sociaal domein.

x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.038	€ 962	€ -	€ 2.000

40. Reserve asielinstroom

Besteding van gelden voor het uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom.

x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 142	€ -	€ -	€ 142

41. Reserve raadsaangelegenheden

In de bestuursrapportage van april 2011 heeft de gemeenteraad besloten om het niet uitgegeven bedrag van het budget "Overige uitgaven Duaal" aan het einde van het jaar te storten in een reserve voor extra kosten Dualisering gemeenteraad.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 32	€ -	€ -	€ 32

42. Reserve grondwatervervuiling tunnel

Het doel van deze reserve is het risico van grondwatervervuiling in de tunnel af te dekken.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 250	€ -	€ -	€ 250

43. Reserve mobiele podia

Het doel van deze reserve is het huren van mobiele podia door verenigingen etc. mogelijk te maken.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 67	€ -	€ 8	€ 59

Verminderings:

Begrote onttrekking 2022	€ 8.300
	€ 8.300

44. Reserve opleidingen

Deze reserve is in 2013 ingesteld om niet uitgegeven gelden voor opleidingen te reserveren voor studietrajecten de komende jaren.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 45	€ -	€ -	€ 45

45. Egalisatievoorziening de Kolk

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten (soort bufferfunctie).

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 85	€ -	€ -	€ 85

46. Reserve SAWE

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten (soort bufferfunctie).

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 140	€ -	€ 60	€ 80

Verminderings:

Begrote onttrekking 2022	€ 59.842
	€ 59.842

47. Reserve Duurzaamheid

Het doel van de reserve is de eind 2019 via het gemeentefonds ontvangen gelden voor duurzaamheid te reserveren voor duurzaamheidsmaatregelen. Inzet via NMB 2021-2022.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 125	€ -	€ 100	€ 25

Verminderings:

Uitvoering wijkuitvoeringsplannen (WUP's)	€ 100.000
	€ 100.000

48. Reserve gebiedsvisie A1-zone

Het doel van deze reserve is gelden te reserveren voor uitvoering van de visie op de A1-zone.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 50	€ 400	€ -	€ 450

Vermeerderingen:

Begrote storting 2022	€ 350.000
	€ 350.000

49. Reserve Corona

Het doel van de reserve is om een buffer aan te leggen voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige Coronacrisis.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.373	€ -	€ -	€ 1.373

50. Reserve huisvesting VO

Het doel van deze reserve is om de via het gemeentefonds ontvangen gelden voor leerlingen VO met ingang van 2022 te reserveren ter gedeeltelijke dekking van de kosten permanente huisvesting van De Passie.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ 461	€ -	€ 461

Vermeerderingen:

Begrote storting 2022

€ 461.000

€ 461.000

51. Reserve onderhoud bruggen

De reserve is ingesteld om het bedrag dat in 2020 vrij is gevallen uit de onderhoudsvoorziening bruggen beschikbaar te houden voor het doel waarvoor het is bestemd.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 95	€ 42	€ 50	€ 87

Vermeerderingen:

Begrote storting 2022

€ 42.000

€ 42.000

Verminderings:

Begrote onttrekking 2022

€ 50.000

€ 50.000

52. Reserve onderhoud wegen

De reserve is ingesteld om het bedrag dat in 2020 vrij is gevallen uit de onderhoudsvoorziening wegen beschikbaar te houden voor het doel waarvoor het is bestemd.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 191	€ 417	€ 450	€ 158

Vermeerderingen:

Begrote storting 2022

€ 417.049

€ 417.049

Verminderings:

Begrote onttrekking 2022

€ 450.000

€ 450.000

53. Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Het doel van deze reserve is gelden te reserveren voor het uitvoeringsprogramma van het IHP.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ 500	€ -	€ 500

Vermeerderingen

Begrote storting 2022	€ 500.000
	€ 500.000

Rubriek E, voorzieningen (voor verplichting risico's)

54. Voorziening WW voormalig personeel

Het doel van de voorziening is het afdekken van (toekomstige) wettelijke verplichtingen voortvloeiende uit het feit dat voormalig gemeentelijk personeel hier gebruik van maakt.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 198	€ -	€ 198	€ -

55. Voorziening vertrekbemiddeling personeel

Het doel van de voorziening is het afdekken van vertrekbemiddelingen voor het personeel.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

56. Voorziening Personeelsvereniging

Het doel van de voorziening is bijdragen in lustrumactiviteiten van de personeelsvereniging.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 6	€ 1	€ 7	€ -

Vermeerderingen:

Begrote storting 2022	€ 1.170
	€ 1.170

Verminderings:

Onttrekking i.v.m. bijdrage lustrum	€ 7.020
	€ 7.020

57. Voorziening wethouderspensioenen

Het doel van de voorziening is het afdekken van toekomstige verplichtingen aangaande wethouderspensioenen.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 2.810	€ 175	€ 90	€ 2.895

Vermeerdering:

Begrote storting 2022	€ 175.000
	€ 175.000

Vermindering:

Begrote onttrekking 2022	€ 90.000
	€ 90.000

58. Voorziening wachtgeld voormalige wethouders

Het doel van de voorziening is het afdekken van de kosten van uit dienst getreden wethouders.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 157	€ -	€ 157	€ -

De maandelijkse betalingen voor oud-wethouders veroorzaken de vermindering.

Vermeerdering:

Storting wachtgeld in 2022	€ -
	€ -

Vermindering:

Begrote onttrekking 2022	€ 156.700
	€ 156.700

59. Voorziening zittend vervoer

Het doel van de voorziening is het zeker stellen van zittend ziekenvervoer.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

60. Voorziening af te rekenen winst Grex

Resultaten van grondexploitaties komen volgens de POC methode in deze reserve. Pas wanneer volgens ons eigen beleid winst genomen kan worden (bij realisatie van 90%), komt deze in de reserve winst grondverkoop terecht.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 841	€ -	€ 841	€ -

Vermindering:

Begrote onttrekking 2022	€ 841.357
	<u>€ 841.357</u>

61. Voorziening verlies onderhanden werk (OHW) Grondbedrijf

Het doel van deze voorziening is het opvangen van te voorziene verliezen op gronden die in exploitatie zijn genomen als onderhanden werk (OHW).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 314	€ -	€ -	€ 314

62. Voorziening afgewerkte complexen GGB

Het doel van de voorziening is voor nog uit te voeren werken met betrekking tot uit te voeren werken afgesloten complexen grondexploitatie.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

63. Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen

Doel van de voorziening is het opvangen van te voorziene verliezen op toekomstige GREX complexen.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.300	€ -	€ -	€ 1.300

Rubriek F, onderhouds (egalisatie) voorzieningen

71 t/m 75 onderhoudsvoorzieningen

71 t/m 75 onderhoudsvoorzieningen

Naam voorziening (x € 1.000)	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
Onderhoudsfonds gemeentehuis	€ 196	€ 139	€ 113	€ 222
Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	€ 58	€ 36	€ 16	€ 78
Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	€ 134	€ 69	€ 56	€ 147
Onderhoudsfonds torens, markten, begraafplaatsen en 't Exoo	€ -	€ 13	€ 13	€ -
Onderhoudsfonds startershallen	€ 4	€ 5	€ -	€ 9
Totalen	€ 392	€ 262	€ 198	€ 456

Deze onderhoudsvoorzieningen zijn ingesteld om onderhoudsactiviteiten zeker te stellen. Doel is gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. Lasten vinden hun oorsprong in het huidige of een voorafgaand jaar.

Rubriek G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen

81. Voorziening riolering

Het doel van de voorziening is inzet van deze gelden voor de vervanging van riolering.

Soort: Voorziening	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
x € 1.000	€ 516	€ 923	€ 1.439	€ -

Vermeerdering:

Begrote storting 2022	€ 923.100
	€ 923.100

Vermindering:

Begrote onttrekking 2022 (Maatregelen zorgplichten en onderzoeken)	€ 1.439.181
	€ 1.439.181

82. Voorzieningen egalisatie riolering (plafond € 144.000)

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten.

Soort: Voorziening	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
x € 1.000	€ 144	€ -	€ -	€ 144

83. Voorziening egalisatie afvalverwijdering

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten.

Soort: Voorziening	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
x € 1.000	€ 62	€ 38	€ -	€ 100

Vermeerderingen:

Begrote storting 2022	€ 38.442
	€ 38.442

84. Voorziening parkeren Wierden

Doel van de reserve is het kunnen zorgen voor voldoende parkeercapaciteit in (de nabije omgeving van) het centrum van Wierden.

Soort: Voorziening	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
x € 1.000	€ -	€ -	€ -	€ -

85. Voorziening parkeren Enter

Doel van de reserve is het te kunnen zorgen voor voldoende parkeercapaciteit in (de nabije omgeving van) het centrum van Enter.

Soort: Voorziening	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
x € 1.000	€ -	€ -	€ -	€ -

86. Voorziening platteland RvR/KGO

Het doel van de voorziening is ontvangsten van derden in te zetten voor het landschap.

Soort: Voorziening	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
x € 1.000	€ 184	€ -	€ -	€ 184

RESERVEPOSITIE 2023

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2023				
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerderingen wegens bijboeking van rente	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het eind van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst					
1 Algemene reserve (minimale buffer € 2.750.000,-)	4.781.347	0	3.500	656.640	4.128.207
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (minimale buffer € 380.000,-)	725.004	0	0	0	725.004
Subtotaal rubriek A	5.506.351	0	3.500	656.640	4.853.211
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie					
11 Reserve winst grondverkoop	39.443	1.026	0	0	40.469
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	636.206	0	0	0	636.206
Subtotaal rubriek B	675.649	1.026	0	0	676.675
RUBRIEK C, financieel technische reserves					
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	850.850	0	0	77.350	773.500
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	26.112	0	0	4.352	21.760
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	848.754	0	0	31.435	817.319
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	332.640	0	0	15.840	316.800
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	118.710	0	0	3.125	115.585
26 Reserve afschrijving Klomphof	220.775	0	0	9.199	211.576
27 Reserve afschrijving Corona	27.736	0	0	13.868	13.868
28 Reserve Vitens (t/m 2021)	0	0	0	0	0
29 Reserve aanpassing gem. garage	180.000	0	0	20.000	160.000
Subtotaal rubriek C	2.605.577	0	0	175.169	2.430.408
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves					
31 Reserve dorpsontwikkeling	5.059	0	0	0	5.059
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	23.525	0	0	5.000	18.525
35 Reserve egalisatie exploitatie startershallen (plafond € 7.500)	0	0	0	0	0
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	0	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	42.162	0	0	0	42.162
39 Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	0	2.000.000
40 Reserve asielinstroom	142.413	0	0	0	142.413
41 Reserve raadsaangelegenheden	31.552	0	0	0	31.552
42 Reserve grondwatervervuiling tunnel	250.000	0	0	0	250.000
43 Reserve mobiele podia	58.302	0	0	8.300	50.002
44 Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	0	45.000

45	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: 10% van het uitgavenvolume óf € 140.000)	84.927	0	0	0	84.927
46	Reserve SAWE (plafond: 10% van het uitgavenvolume óf € 140.000)	80.114	0	0	0	80.114
47	Reserve Duurzaamheid	25.000	0	0	0	25.000
48	Reserve gebiedsvisie A1-zone	450.000	0	50.000	0	500.000
49	Reserve Corona	1.372.625	0	0	0	1.372.625
50	Reserve huisvesting VO	461.000	0	439.000	0	900.000
51	Reserve onderhoud bruggen	87.000	0	42.000	50.000	79.000
52	Reserve onderhoud wegen	158.098	0	417.049	450.000	125.147
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	500.000	0	500.000	0	1.000.000
Subtotaal rubriek D		6.331.776	0	1.451.549	516.800	7.266.525
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>						
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0	0
55	Voorziening vertrekbedmddl.personeel	0	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 11.700)	0	0	1.170	0	1.170
57	Voorziening Wethouderspensionen	2.895.364	0	175.000	90.000	2.980.364
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	0	0	0	0	0
59	Voorziening Zittend Vervoer	0	0	0	0	0
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	313.646	0	0	0	313.646
62	Voorziening afgewerkte complexen GGB	0	0	0	0	0
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	1.300.000	0	0	0	1.300.000
Subtotaal rubriek E		4.509.010	0	176.170	90.000	4.595.180
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>						
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	221.960	0	139.000	104.985	255.975
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	78.264	0	35.900	11.206	102.958
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	146.289	0	68.700	101.319	113.670
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	0	0	12.600	9.843	2.757
75	Onderhoudsfonds startershallen, huurwoningen	8.890	0	5.000	0	13.890
Subtotaal rubriek F		455.403	0	261.200	227.353	489.250
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>						
81	Voorziening riolering	0	0	960.600	960.600	0
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	100.941	0	38.442	0	139.383
84	Voorziening parkeren Wierden	0	0	0	0	0
85	Voorziening parkeren Enter	0	0	0	0	0
86	Voorziening platteland RvR/KGO	184.089	0	0	0	184.089
Subtotaal rubriek G		429.030	0	999.042	960.600	467.472
Totaal Generaal		20.512.797	1.026	2.891.461	2.626.562	20.778.721

RESERVEPOSITIE 2024

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2024				
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerderingen wegens bijboeking van rente	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het eind van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst					
1 Algemene reserve (minimale buffer € 2.269.000,-)	4.128.207	0	3.500	623.745	3.507.962
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (plafond € 527.500)	725.004	0	0	0	725.004
Subtotaal rubriek A	4.853.211	0	3.500	623.745	4.232.966
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie					
11 Reserve winst grondverkoop	40.469	1.052	0	0	41.521
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	636.206	0	0	0	636.206
Subtotaal rubriek B	676.675	1.052	0	0	677.727
RUBRIEK C, financieel technische reserves					
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	773.500	0	0	77.350	696.150
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	21.760	0	0	4.352	17.408
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	817.319	0	0	31.435	785.884
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	316.800	0	0	15.840	300.960
25 Reserve afschr.brandvl.scholen	115.585	0	0	3.125	112.460
26 Reserve afschrijving Klomphof	211.576	0	0	9.199	202.377
27 Reserve afschrijving Corona	13.868	0	0	13.868	0
28 Reserve Vitens (t/m 2021)	0	0	0	0	0
29 Reserve aanpassing gem. garage	160.000	0	0	20.000	140.000
Subtotaal rubriek C	2.430.408	0	0	175.169	2.255.239
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves					
31 Reserve dorpsontwikkeling	5.059	0	0	0	5.059
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	18.525	0	0	5.000	13.525
35 Reserve egalisatie exploitatie startershallen (plafond € 7.500)	0	0	0	0	0
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	0	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	42.162	0	0	0	42.162
39 Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	0	2.000.000
40 Reserve asielinstroom	142.413	0	0	0	142.413
41 Reserve raadsaangelegenheden	31.552	0	0	0	31.552
42 Reserve grondwatervervuiling tunnel	250.000	0	0	0	250.000
43 Reserve mobiele podia	50.002	0	0	8.300	41.702

44	Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	0	45.000
45	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: 10% van het uitgavenvolume óf € 140.000)	84.927	0	0	0	84.927
46	Reserve SAWE (plafond: 10% van het uitgavenvolume óf € 140.000)	80.114	0	0	0	80.114
47	Reserve Duurzaamheid	25.000	0	0	0	25.000
48	Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	0	500.000
49	Reserve Corona	1.372.625	0	0	0	1.372.625
50	Reserve huisvesting VO	900.000	0	0	900.000	0
51	Reserve onderhoud bruggen	79.000	0	42.000	50.000	71.000
52	Reserve onderhoud wegen	125.147	0	417.049	450.000	92.196
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	1.000.000	0	500.000	0	1.500.000
Subtotaal rubriek D		7.266.525	0	962.549	1.416.800	6.812.274
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>						
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0	0
55	Voorziening vertrekbeemiddl.personeel	0	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 11.700)	1.170	0	1.170	0	2.340
57	Voorziening Wethouderpensioenen	2.980.364	0	175.000	90.000	3.065.364
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	0	0	0	0	0
59	Voorziening Zittend Vervoer	0	0	0	0	0
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	313.646	0	0	0	313.646
62	Voorziening afgewerkte complexen GGB	0	0	0	0	0
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	1.300.000	0	0	0	1.300.000
Subtotaal rubriek E		4.595.180	0	176.170	90.000	4.681.350
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>						
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	255.975	0	139.000	76.481	318.494
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	102.958	0	35.900	28.962	109.896
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	113.670	0	68.700	43.544	138.826
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	2.757	0	12.600	5.075	10.282
75	Onderhoudsfonds startershallen, huurwoningen	13.890	0	5.000	0	18.890
Subtotaal rubriek F		489.250	0	261.200	154.062	596.388
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>						
81	Voorziening riolering	0	0	995.200	995.200	0
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	139.383	0	38.442	0	177.825
84	Voorziening parkeren Wierden	0	0	0	0	0
85	Voorziening parkeren Enter	0	0	0	0	0
86	Voorziening platteland RvR/KGO	184.089	0	0	0	184.089
Subtotaal rubriek G		467.472	0	1.033.642	995.200	505.914
Totaal Generaal		20.778.721	1.052	2.437.061	3.454.976	19.761.858

RESERVEPOSITIE 2025

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2025				
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerderingen wegens bijboeking van rente	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het eind van het dienstjaar
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst					
1 Algemene reserve (minimale buffer € 2.750.000,-)	3.507.962	0	3.500	598.855	2.912.607
2 Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0	0
3 Reserve ter opvang van boekverliezen (minimale buffer € 380.000,-)	725.004	0	0	0	725.004
Subtotaal rubriek A	4.232.966	0	3.500	598.855	3.637.611
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie					
11 Reserve winst grondverkopen	41.521	1.080	0	0	42.601
13 Reserve voorlopige winstneming Grex	636.206	0	0	0	636.206
Subtotaal rubriek B	677.727	1.080	0	0	678.807
RUBRIEK C, financieel technische reserves					
21 Reserve nieuwbouw gemeentehuis	696.150	0	0	77.350	618.800
22 Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	17.408	0	0	4.352	13.056
23 Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	785.884	0	0	31.435	754.449
24 Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	300.960	0	0	15.840	285.120
25 Reserve afschr.brandvlscholen	112.460	0	0	3.125	109.335
26 Reserve afschrijving Klomphof	202.377	0	0	9.199	193.178
27 Reserve afschrijving Corona	0	0	0	0	0
28 Reserve Vitens (t/m 2021)	0	0	0	0	0
29 Reserve aanpassing gem. garage	140.000	0	0	20.000	120.000
Subtotaal rubriek C	2.255.239	0	0	161.301	2.093.938
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves					
31 Reserve dorpsontwikkeling	5.059	0	0	0	5.059
34 Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	13.525	0	0	5.000	8.525
35 Reserve egalisatie exploitatie startershallen (plafond € 7.500)	0	0	0	0	0
36 Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	0	3.500	3.500	20.000
37 Reserve leningen SVn	495.000	0	0	0	495.000
38 Reserve Kunst (0,5% regeling)	42.162	0	0	0	42.162
39 Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	0	2.000.000
40 Reserve asielinstroom	142.413	0	0	0	142.413
41 Reserve raadsaangelegenheden	31.552	0	0	0	31.552
42 Reserve grondwatervervuiling tunnel	250.000	0	0	0	250.000
43 Reserve mobiele podia	41.702	0	0	8.300	33.402
44 Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	45.000	0	0	0	45.000

45	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: 10% van het uitgavenvolume óf € 140.000)	84.927	0	0	0	84.927
46	Reserve SAWE (plafond: 10% van het uitgavenvolume óf € 140.000)	80.114	0	0	0	80.114
47	Reserve Duurzaamheid	25.000	0	0	0	25.000
48	Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	0	500.000
49	Reserve Corona	1.372.625	0	0	0	1.372.625
50	Reserve huisvesting VO	0	0	0	0	0
51	Reserve onderhoud bruggen	71.000	0	42.000	50.000	63.000
52	Reserve onderhoud wegen	92.196	0	417.049	450.000	59.245
53	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	1.500.000	0	500.000	0	2.000.000
Subtotaal rubriek D		6.812.274	0	962.549	516.800	7.258.023
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>						
54	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0	0
55	Voorziening vertrekbedmddl.personeel	0	0	0	0	0
56	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 11.700)	2.340	0	1.170	0	3.510
57	Voorziening Wethouderpensioenen	3.065.364	0	175.000	90.000	3.150.364
58	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	0	0	0	0	0
59	Voorziening Zittend Vervoer	0	0	0	0	0
60	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0	0
61	Voorziening verlies onderhanden werk	313.646	0	0	0	313.646
62	Voorziening afgewerkte complexen GGB	0	0	0	0	0
63	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	1.300.000	0	0	0	1.300.000
Subtotaal rubriek E		4.681.350	0	176.170	90.000	4.767.520
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>						
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	318.494	0	139.000	249.385	208.109
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	109.896	0	35.900	44.750	101.046
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	138.826	0	68.700	113.412	94.114
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	10.282	0	12.600	5.544	17.338
75	Onderhoudsfonds startershallen, huurwoningen	18.890	0	5.000	0	23.890
Subtotaal rubriek F		596.388	0	261.200	413.091	444.497
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>						
81	Voorziening riolering	0	0	1.029.800	1.029.800	0
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	177.825	0	38.442	0	216.267
84	Voorziening parkeren Wierden	0	0	0	0	0
85	Voorziening parkeren Enter	0	0	0	0	0
86	Voorziening platteland RvR/KGO	184.089	0	0	0	184.089
Subtotaal rubriek G		505.914	0	1.068.242	1.029.800	544.356
Totaal Generaal		19.761.858	1.080	2.471.661	2.809.847	19.424.752

BIJLAGE 3: RESERVES EENMALIGE DEKKING VS BOEKWAARDEN EENMALIGE DEKKING

Uit staat C geactiveerde kapitaaluitgaven	Boekwaarde per 1 januari 2022	Afschrijving 2022
Terugkoop gemeentehuis 2004	928.200	77.350
Noodstroomvoorziening 2004 gemeentehuis/garage	30.464	4.352
Bouw Kulturhus Hoge Hexel	880.189	31.435
Reconstructie Nijverdalsestraat 2017	348.480	15.840
Reconstructie en bouwrijp De klomphof 2013 en 2016	229.974	9.199
Investerings Automatisering Corona	41.604	13.868
Reserve aanpassing gemeentegarage	200.000	20.000
Brandveiligheid basisscholen 2018	123.421	3.165
	2.782.332	175.209

Uit staat D Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2022	Onttrekking 2022
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	928.200	77.350
Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	30.464	4.352
Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	880.189	31.435
Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	348.480	15.840
Reserve eenm. Dekking Klomphof	229.974	9.199
Reserve inv. automatisering Corona	41.604	13.868
Reserve aanpassing gemeentegarage	200.000	20.000
Reserve eenm. dekking brandveiligheid basisscholen	123.421	3.165
	2.782.332	175.209

Conclusie: De reserves zijn toereikend voor de te dekken afschrijvingslasten gedurende de looptijd van de kredieten.

BIJLAGE 4: GEPROGNOSTICEERDE BALANS

ACTIVA	2025	2024	2023	2022	2021	2020
	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Werk. 31-12
VASTE ACTIVA						
MATERIELE VASTE ACTIVA						
Investerings met economisch nut	62.002.982	57.069.991	57.850.804	51.338.844	43.913.332	17.069.457
Investerings met economisch nut waarvoor heffing kan worden geheven						14.255.112
Investerings met maatschappelijk nut						2.767.327
FINANCIELE VASTE ACTIVA						
Kapitaalverstrekking deelnemingen	675.340	675.340	675.340	675.340	99.697	675.340
Kapitaalverstrekking gemeen- schappelijke regelingen	37.280	37.280	37.280	37.280	37.280	37.278
Overige langlopende geldleningen u/g	5.851.033	6.462.208	7.073.383	7.684.558	8.018.000	9.112.729
TOTAAL VASTE ACTIVA	68.566.635	64.244.819	65.636.807	59.736.022	52.068.309	43.917.243
VLOTTENDE ACTIVA						
VOORRADEN						
Gereed product en handelsgoederen	pm	pm	pm	pm	pm	6.759
Bouwgronden in exploitatie	227.397	2.518.791	1.030.836	6.053.519	1.610.015	0
UITZETTINGEN < 1 JAAR						
Vorderingen op openbare lichamen	pm	pm	pm	pm	pm	406.712
Overige vorderingen	pm	pm	pm	pm	pm	2.912.389
LIQUIDE MIDDELEN	pm	pm	pm	pm	pm	3.252.185
OVERLOPENDE ACTIVA	pm	pm	pm	pm	pm	4.529.921
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	227.397	2.518.791	1.030.836	6.053.519	1.610.015	11.107.966
TOTAAL GENERAAL	68.794.032	66.763.610	66.667.643	65.789.541	53.678.324	55.025.209

--	--	--	--	--	--	--

PASSIVA	2025	2024	2023	2022	2021	2020
	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Werk. 31-12
EIGEN VERMOGEN						
ALGEMENE RESERVES	4.232.966	4.853.211	5.506.350	5.598.670	5.342.888	8.670.865
BESTEMMINGSRESERVES	9.745.241	10.373.608	9.613.003	9.287.133	9.167.880	6.862.691
GEREALISEERD RESULTAAT	-	-	-	0	0	530.069
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	13.978.207	15.226.819	15.119.353	14.885.803	14.510.768	16.063.625
TOTAAL VOORZIENINGEN	5.783.652	5.551.902	5.393.443	6.924.378	9.119.611	7.697.668
VASTE SCHULDEN > 1 JAAR						
Onderhandse leningen	42.173.006	39.455.795	38.905.251	36.354.707	23.348.114	23.348.119
TOTAAL VASTE PASSIVA	61.934.865	60.234.516	59.418.047	58.164.888	46.978.493	47.109.412
VLOTTENDE PASSIVA						
VLOTTENDE SCHULD < 1 JAAR						
Kasgeldleningen	pm	pm	pm	pm	pm	0
Overige schulden	6.859.167	6.529.094	7.249.596	7.624.653	6.699.831	3.109.858
LIQUIDE MIDDELEN	pm	pm	pm	pm	pm	0
Banksaldi						
OVERLOPENDE PASSIVA	pm	pm	pm	pm	pm	4.805.939
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	6.859.167	6.529.094	7.249.596	7.624.653	6.699.831	7.915.797
TOTAAL GENERAAL	68.794.032	66.763.610	66.667.643	65.789.541	53.678.324	55.025.209

BIJLAGE 5: BEGROTINGSUITGANGSPUNTEN 2022

Argumenten

De Financiële Verordening schrijft voor dat het college elk jaar begrotingsuitgangspunten vaststelt.

De volgende begrotingsuitgangspunten worden gebruikt ten behoeve van :

- a) Meerjarenperspectief
- b) Financieel toezichthouder Provincie Overijssel
- c) Bestaand beleid
- d) Wensen / nieuw beleid
- e) Loon- en prijsindex
- f) Areaal uitbreiding
- g) Aantal inwoners / wooneenheden
- h) Gesubsidieerde instellingen
- i) Onderuitputting (stelposten/ rentevoeding/ kapitaallasten/ personeel)
- j) Overige kaders
- k) Behandelschema begroting

Hieronder volgt een toelichting op de genoemde begrotingsuitgangspunten:

a) Meerjarenperspectief

De gemeente Wierden heeft op dit moment te maken met grote onzekerheden.

Onzekerheden worden veroorzaakt door de hoge zorgkosten bij de Jeugd, de compensatie die hiervoor van het Rijk wordt verkregen, de herijking van het gemeentefonds en verdere ontwikkelingen die op af komen zoals mobiliteits- en integraal huisvestingsplan. Vanuit een verantwoord financieel beleid blijft het streven om een sluitend meerjarenperspectief 2022 – 2025 te presenteren. Het moge duidelijk zijn dat de haalbaarheid hiervan op dit moment zeer onzeker is.

b) Financieel toezichthouder Provincie Overijssel

De Provincie Overijssel hanteert voor het financieel toezicht diverse toetsingsaspecten en aandachtspunten. Deze uitgangspunten geven aan wanneer een gemeente in aanmerking komt voor repressief toezicht. Repressief toezicht houdt in dat de gemeente zonder voorafgaande goedkeuring van de provincie de begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren. De begroting dient hiervoor in materieel evenwicht te zijn. Hiervan is sprake indien, op basis van het bestaande beleid en het aanvaarde vastgestelde nieuwe beleid, de structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten. Daarbij dienen de begrotingen/meerjarenramingen uiteraard volledig en reëel te zijn.

c) Bestaand beleid

Onder bestaand beleid wordt verstaan de voorafgaande begroting inclusief wijzigingen met een structureel karakter. In de cijfers van de primitieve begroting (de boekwerken) voor 2022 en verder worden de raadsbesluiten tot en met 1 juni 2021 meegenomen. Gevolgen van besluitvorming na het opstellen van de conceptbegroting worden verwerkt via de Nota van Aanbieding.

d) Loon- en prijsindex

De salarissen en sociale lasten zijn geraamd op het niveau van 2021 en er is rekening gehouden met het laatste CAO-akkoord. Mutaties van het zogenaamde "incidentele loon" zijn meegenomen. Verder is de doorbelasting van de salariskosten, inclusief overheadkosten, naar de taakvelden gedurende de jaren 2022 tot en met 2025 constant gehouden.

Het prijspeil 2022 is gelijk aan het prijspeil 2021. Alleen bij hoge uitzondering kan hiervan op basis van argumenten worden afgeweken. Dat betekent dat er geen inflatie in de ramingen opgenomen wordt.

Er is gerekend met gelijkblijvende prijzen. Het loon- en prijspeil voor 2022 wordt ook aangehouden voor de overige jaren. In de begroting 2021 wordt een stelpost opgenomen voor loon- en prijsontwikkelingen.

6. Areaaluitbreiding

Areaaluitbreiding is de verwerking in de begroting van de financiële gevolgen van de ontwikkelingen in de fysieke infrastructuur, die effecten hebben op de omvang van de uit te voeren taken. Areaaluitbreiding wordt meegenomen in de begrotingsramingen 2022 en verder en moet worden gespecificeerd.

7. Aantal inwoners/ woonruimten

Voor het aantal inwoners wordt uitgegaan van de volgende aantallen (werkelijk 1-1-'21 24.538):

1. Per 1 januari 2022 - 24.615 (24.620 in Begroting 2021)
2. Per 1 januari 2023 - 24.695 (24.700 in Begroting 2021)
3. Per 1 januari 2024 - 24.775 (24.780 in Begroting 2021)
4. Per 1 januari 2025 - 24.855

Voor het aantal woonruimten, incl. recreatiewoningen, wordt uitgegaan van de volgende aantallen (werkelijk 1-1-'20 10.635):

1. Per 1 januari 2022 - 10.765 (10.590 in Begroting 2020)
2. Per 1 januari 2023 - 10.895 (10.690 in Begroting 2020)
3. Per 1 januari 2024 - 11.015 (10.790 in Begroting 2020)
4. Per 1 januari 2025 - 11.135

Noot: de afwijking ten opzichte van de vorige begroting heeft te maken met het gegeven dat er aanzienlijk meer recreatiewoningen gereed zijn gemeld dan in andere jaren.

g) Gesubsidieerde instellingen

Bij instellingen die wij subsidiëren wordt onderscheid gemaakt tussen instellingen met formatie en instellingen zonder formatie. Uitgangspunt bij instellingen met formatie is dat de compensatie van de loon- en prijsstijging vooraf (bij de subsidieverlening) plaatsvindt op basis van de prijsindex uit de meicirculaire van het Gemeentefonds. Eventuele afwijkingen, ten voordele of ten nadele, zijn voor rekening van de gesubsidieerde instelling. Voor zgn. B3 instellingen compenseren wij de goedgekeurde subsidiabele formatie conform de van

toepassing zijnde cao. De vaststelling van personele lasten is op basis van nacalculatie. De prijscompensatie voor alle gesubsidieerde partijen is ook conform de prijsindexcijfers uit de meicirculaire Gemeentefonds. Hierop vindt geen nacalculatie plaats. De gehanteerde prijsindexen zijn 'loonvoet sector overheid' en 'netto materiële overheidsconsumptie'.

h) Onderuitputting

Onderuitputting is het niet alles uitgeven wat volgens de goedgekeurde begroting mag worden uitgegeven. De voedingsbronnen voor onderuitputting zijn: loon- en prijscompensatie, rente, afschrijvingen en vacatures. Deze stelpost bedraagt op dit moment € 410.000,-. Uit de jaarrekening blijkt dat dit niveau op dit moment reëel is. Voor 2022 en volgende jaren wordt de onderuitputting derhalve op dit niveau geraamd.

i) Overige kaders

Bij het opstellen van de begroting zijn de volgende financiële kaders van belang:

- Rentebeleid: De begrotingsrente bedraagt op dit moment 2,5%. Dit percentage wordt ook gebruikt voor nieuwe investeringen.
- Activabeleid: Wanneer er wordt afgeweken van dit beleid is een specifiek raadsbesluit nodig en zal dit moeten worden toegelicht.
- Tariefaanpassingen: De prijsindex (inflatie) uit de meicirculaire van het Gemeentefonds wordt gehanteerd voor de aanpassing van tarieven, belastingen, rechten en huren voor 2022.
- 100% kostendekkendheid bij retributies (o.a. afval, riolering en begraafplaatsen).
- Het college vraagt de raad bij de behandeling van de begroting waakzaamheid te betrachten door geen moties en amendementen te accepteren die direct leiden tot hogere uitgaven zonder dat hiervoor reële dekking is aangegeven. De uitvoerbaarheid (o.a. financieel) dient bij voorkeur vooraf ambtelijk getoetst te worden op haalbaarheid. Dit bevordert de soepelheid van de besluitvorming.

j) Behandelschema begroting

Datum

28 september

26 oktober

9 november

Voor 15 november

Actie

Besluit door college van burgemeester en wethouders

Gecombineerde informatieronde BFMO en GG

Raadsvergadering

Programmabegroting bij provincie Overijssel

BIJLAGE 6: EMU-SALDO

Centraal Bureau voor de
Statistiek

www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo

Gemeente Wierden (0189)

Algemene gegevens:

Overheidslaag:	Gemeente
Berichtgevernaam:	Wierden
Berichtgevernummer:	0189
Jaar:	2022
Naam contactpersoon:	J.Heuvink
Telefoon:	0546-580800
E-mail:	J.Heuvink@wierden.nl
Bestandsnaam:	EMU220060189.XLS

	2021	2022	2023
Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2021, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2022	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-566	257	279
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	7.425	6.512	-780
3. Mutatie voorzieningen	-2.195	-1.531	158
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	4.444	-5.023	1.488
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-14.630	-2.763	-271

Ruimte voor uw toelichting	

BIJLAGE 7: NIEUWE ACTIEPUNTEN

NIEUWE ACTIEPUNTEN MET STRUCTURELE LASTEN 2022-2025

NIEUWE ACTIEPUNTEN MET STRUCTURELE LASTEN 2022-2025						
Taak- veld	Actiepunten	Investering	2022	2023	Jaarlijks lasten 2024	2025
Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie						
Programma 2 Sterke sociale samenleving						
6.3	Metten van gebruik en effect van inkomensregelingen			6.500	6.500	6.500
5.2	Nieuwbouw sportzaal Esrand door de Stichting Sportbelangen Wierden					
	* Voorbereidingskrediet 2021	500.000				
	* Realisatie krediet 2022	3.052.000				
	verhoging subsidie aan SAWE voor exploitatielasten saldo			192.000	192.000	192.000
5.2	Gronden voor realisatie sportzaal Esrand bij ingebruikname		5.600	5.600	5.600	5.600
7.1	Vervangen AED-kasten 2022	8.000	1.000	980	960	940
6.1	Humanitas		20.000	20.000	20.000	20.000
6.1	Inzet Billy Boem		8.000	8.000	8.000	8.000
4.2	Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP)			P.M.	P.M.	P.M.
4.2	Nieuwbouw scholen Enter, voorbereidingskrediet	50.000				
	Idem realisatie	6.300.000			315.000	311.030
	Ventilatie op scholen	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
5.3	Subsidie Evenmens		15.000	15.000	15.000	15.000
5.1	Uitvoeringsagenda Sport en Bewegen		15.000	15.000	15.000	15.000
5.3	Uitvoeringsagenda Kunst en Cultuur		15.000	15.000	15.000	15.000
Programma 3 Duurzame ontwikkeling						
7.4	Kosten RES (T)					
7.4	Energieloket , onderdeel wettelijke klimaattaak (€ 15.000,-)		15.000	15.000	15.000	15.000
7.4	Wierden gaat voor duurzaam, communicatie		25.000	25.000	25.000	25.000
7.4	Wijkuitvoeringsplannen 2022-2025 schijven 2023-2025			100.000	100.000	100.000
5.7	Biodiversiteit		25.000	25.000	25.000	25.000
Programma 4 Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling						
Programma 5 Prettig wonen en leven						
2.1	Mobiliteit 1: Voorbereiding/aanpassing Ypeloweg, recreatief vrijliggend fietspad, 60 km inrichting 2022	1.400.000	70.000	69.125	68.250	67.375
2.1	Mobiliteit 2: aanpassing Enterweg / Wierdenseweg, fietssuggestiestroken, 60 km inrichting 2024	570.000			37.050	36.480
2.1	Mobiliteit 3: aanpassing Bekkenhaarsweg, fietssuggestiestroken, 60 km inrichting 2025	375.000				24.375
2.1	Mobiliteit 4: aanpassing Goorseweg, fietssuggestiestroken, 60 km inrichting 2024	245.000			15.925	15.680
2.1	Mobiliteit 5: carpoolplaats Rijssenseweg 2023	200.000		13.000	12.800	12.600
2.1	Mobiliteit 6: Aanleg F35 Westerveenweg-gemeentegrens Hellendoorn 2022	155.250	10.090	9.935	9.780	9.625
2.1	Mobiliteit 7: Rotondes F35 (Almelosestraat, Rijssensestraat)	Uitvoering in 2021 binnen beschikbaar budget F 35				
2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Industrieweg, Hexelseweg 2023	100.000		6.500	6.400	6.300

2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Industrieweg/Vriezenveenseweg./Hogeluchtsweg 2023			P.M.		
2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Dikkensweg/Dahliastraat 2022	90.000	5.850	5.760	5.670	5.580
2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Binnenhof / Marktstraat 2022	30.000	1.950	1.920	1.890	1.860
2.1	Mobiliteit 9 Aanleg voetpad Nijverheidsstraat 2023	120.000		7.800	7.680	7.560
2.1	Mobiliteit 11: Kleine verkeersmaatregelen 2022	50.000	3.250	3.200	3.150	3.100
2.1	Mobiliteit 11: Kleine verkeersmaatregelen 2023	50.000		3.250	3.200	3.150
2.1	Mobiliteit 11: Kleine verkeersmaatregelen 2024	50.000			3.250	3.200
2.1	Mobiliteit 11: Kleine verkeersmaatregelen 2025	50.000				3.250
2.1	Mobiliteit 12: aanpassing rotonde Dikkensweg / Anjelierstraat 2022	10.000	650	640	630	620
2.1	Mobiliteit 12: aanpassing rotonde Hogeluchtsweg/Nijverheidsstraat 2022	10.000	650	640	630	620
2.1	Mobiliteit 15: aanpassingen bij spoorwegovergang Nijverdalsestraat 2022	10.000	650	640	630	620
2.1	Mobiliteit 16: kruising Ypeloweg- De Berghorst	Uitvoering in 2021 ten laste van budget grondexploitatie De Berghorst				
2.1	Vervangingen wegen vanaf 2022	P.M.		P.M.	P.M.	P.M.
5.7	Vervangingen groenvoorzieningen vanaf 2024	P.M.			P.M.	P.M.
5.7	Groenvoorzieningen: toevoegen areaal begraafplaats Appelhof		25.000	25.000	25.000	25.000
5.7	Vervanging grote speeltoestellen voor kinderen ouder dan 6 vanaf 2023		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
7.2	Investeringen afvalwaterzorgplicht jaarlijks 2022 t/m 2025	580.700	Voorziening	Voorziening	Voorziening	Voorziening
7.2	Investeringen hemelwaterzorgplicht jaarlijks 2022 t/m 2025	134.000	Voorziening	Voorziening	Voorziening	Voorziening
7.2	Investeringen grondwaterzorgplicht jaarlijks 2022 t/m 2025	60.000	Voorziening	Voorziening	Voorziening	Voorziening
2.1	Straatmeubilair		5.000	5.000	5.000	5.000
8.1	Communicatie en bijeenkomsten Dé Woongemeente 2022 t/m 2025		5.000	5.000	5.000	5.000

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht Overhead, onvoorzien en Vpb

Personeel

Van uit Programma 2 Sociaal Domein

0.4	Contractmanager 0,39 fte	32.550	32.550	32.550	32.550
0.4	Functioneel applicatiebeheer SD 0,15 fte	11.300	11.300	11.300	11.300
0.4	Regisseur veiligheid en Zorg 0,5 fte	41.850	41.850	41.850	41.850

Van uit Programma 3 Duurzaamheid

0.4	Beleidsmedewerker Duurzaamheid 0,22 fte	18.200	18.200	18.200	18.200
-----	---	--------	--------	--------	--------

Van uit Programma 4 Eerlijke economie

0.4	Bedrijfscontactfunctionaris 0,89 fte	74.400	74.400	74.400	74.400
-----	--------------------------------------	--------	--------	--------	--------

Van uit Programma 5 Prettig wonen en leven

0.4	Adviseur ondermijning 1 fte	83.700	83.700	83.700	83.700
	Bedrijfsvoering				
0.4	Security engineer 1 fte	83.700	83.700	83.700	83.700
0.4	Aanstellen regionale archivaris	PM.	PM.	PM.	PM.
0.4	Aansluiten bij een e-depot	PM.	PM.	PM.	PM.

Informatisering

0.4	Verhoging onderhoud, licentie kosten 2022-2025	35.400	35.400	62.400	35.400
0.4	Aanschaf programmatuur 2022-2025	4.375	8.660	12.855	16.960

0.4	Aanschaf diverse hardware componenten 2022-2025	29.075	56.805	72.595	113.415
0.4	Vervanging telefonie 2022-2025	15.770	31.170	46.200	60.860
Materieel beheer					
0.4	Machines, aanhangers 2022-2025	3.420	11.240	13.050	26.080
0.4	Pick-ups- bestelauto's 2022-2025	42.560	72.310	81.620	87.210
0.4	Tractoren 2022-2023	11.900	18.840	18.460	18.070
0.4	Vrachtwagen 2023		4.220	4.220	4.220
0.4	Vervanging BOA- auto en dienstauto interne dienstverlening 2022-2023	3.950	7.820	7.660	7.500
Gemeentelijke gebouwen					

Totaal structurele actiepunten	764.840	#####	#####	#####
---------------------------------------	----------------	--------------	--------------	--------------

NIEUWE ACTIEPUNTEN MET EENMALIGE LASTEN 2022-2025

Taak- veld	Actiepunten	2022	2023	Jaarlijks lasten 2024	2025
---------------	-------------	------	------	-----------------------------	------

Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie

8.1	Implementatie Omgevingswet.	100.000			
8.1	Opstellen Omgevingsplan	50.000			

Programma 2 Sterke sociale samenleving

6.1	Metten van gebruik en effect van inkomensregelingen	7.000			
6.1	Inwoners met initiatieven	15.000			
5.1	Organisatie Special Olympics 2022	27.500			
6.1	Stimulering kansrijke start	28.000			
0.10	Reservering IHP	500.000	500.000	500.000	500.000

Programma 3 Duurzame ontwikkeling

7.4	Communicatie duurzaamheid 2022-2023	28.000	28.000		
7.4	Wijkuitvoeringsplannen 2022-2025, schijf 2022	100.000			
0.10	Onttrekking bestemmingsreserve Duurzaamheid	-100.000			
7.4	Droogteproblematiek en waterwinning	25.000			
7.4	Laadinfrastructuur	10.000			

Programma 4 Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling

8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2022	100.000			
8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2023		100.000		
8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2024			100.000	
8.1	Vitaal Landelijk Gebied 2025				100.000
0.10	Reservering gebiedsvisie A1 zone	300.000			
8.1	Uitwerking onderlegger landschap 2022	20.000			

Programma 5 Prettig wonen en leven

2.1	Mobiliteit 5: carpoolplaats Rijssenseweg 2022	20.000			
2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Industrierweg, Hexelseweg 2023		20.000		
2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Industrierweg/Vriezenveenseweg./Hogeluchtsweg 2023		10.000		
2.1	Mobiliteit 8: kruispunt Dikkensweg/Dahliastraat 2022	20.000			
2.1	Mobiliteit 9: aanleg voetpad Nijverheidsstraat 2023	20.000			

2.1	Mobiliteit 10: onderzoek verblijfsgebieden 2022	50.000			
2.1	Mobiliteit 13: onderzoek schoolroutes 2024			20.000	
2.1	Mobiliteit 14: aanbieden OV- fietsen 2022	10.000			
2.1	Opstellen beleid leefomgeving / Kunstwerkenbeleidsplan 2023 (bruggen etc.)		15.000		
2.1	Opstellen beleid leefomgeving / Bomenbeleidsplan 2024			15.000	
5.7	Opstellen beleid leefomgeving / Groenbeleidsplan 2023		25.000		
5.7	Opstellen beleid Leefomgeving / Speelbeleidsplan 2022	25.000			
7.2	Opstellen beleid Leefomgeving/ Watertakenplan 2025-2029 2024			25.000	
7.2	Zorgplichten watertakenplan 2022 t /m 2025	79.500	74.500	32.000	32.000
7.2	Onderzoeken en maatregelen watertakenplan 2022 t/m 2025	26.500	14.500	39.500	39.500
7.2	Onttrekking aan voorziening riolering 2022 t/m 2025	- 106.000	- 89.000	- 96.500	- 71.500
8.1	Nieuwe Lokale Woonagenda (incl. participatie en verdieping) 2022	22.500			
8.1	Lokale Woonagenda, tussentijdse evaluatie 2024			15.000	
8.1	Onderzoek nieuwe ontwikkellocaties 2022	10.000			
8.1	Vorbereidingskrediet planvorming Anjelierstraat 2022	50.000			
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen					
Overzicht Overhead, onvoorzien en Vpb					
Personeel					
0.4	Arbo	10.000	10.000		
0.4	Flexpot aanvulling	100.000			
Informatisering					
0.4	Migratie naar de cloud, ondersteuning softwareleveranciers 2022	100.000			
0.4	Implementatie nieuwe wet- en regelgeving 2022-2025	20.000	20.000	20.000	20.000
Gemeentelijke gebouwen					
Totaal eenmalige actiepunten		1.668.000	728.000	670.000	620.000

BIJLAGE 8: SOCIAAL DOMEIN

Omschrijving	Begroot	Berenschot	Woonplaats-	Begroot
WMO	basis 2022		beginnel	2022
Coll.zorgverzekering Menzis (individuele ink.toeslag)	210.000	-	-	210.000
Ondersteuningsbehoefte 1 Wmo	970.000	-18.300	-	951.700
Ondersteuningsbehoefte 2 Wmo	880.000	-9.470	-	870.530
Vervoer naar dagbesteding	285.000	-6.550	-	278.450
Wonen en verblijf Wmo (dakjes)	60.000	-140	-	59.860
Inloopfunctie GGZ	15.000	-	-	15.000
Werkbudget transformatie/innovatie	92.445	-	-	92.445
Bijdrage aan de Regio Twente in "Samen 14"	75.499	-	-	75.499
wijksaam	75.000	-	-	75.000
Mantelzorg (compliment)	35.000	-	-	35.000
Clientondersteuning St. MEE-IJsseloevers	125.520	-	-	125.520
Totaal Wmo	2.823.464	- 34.460	0	2.789.004

Omschrijving	Begroot	Berenschot	Woonplaats-	Begroot
Jeugd	basis 2022		beginnel	2022
Ondersteuningsbehoefte 1 Jeugd	380.000	-19.070	-31.000	329.930
Ondersteuningsbehoefte 2 Jeugd	890.000	-36.660	-12.000	841.340
Ondersteuningsbehoefte 3 Jeugd	1.110.000	-54.510	-62.000	993.490
Ondersteuningsbehoefte 4 Jeugd	1.150.000	-37.590	-8.000	1.104.410
Onderst.behoeft 4E Jeugd medicatiecontrole	20.000	-	-1.000	19.000
Maatregelhulp Jeugdbescherming (JB)	475.000	-	-115.000	360.000
Maatregelhulp Jeugdreclassering (JR)	32.400	-	-	32.400
Maatregelhulp Jeugdzorgplus	170.000	-	-	170.000
Beschikbaarheidsvoorziening WVHS	352.000	-	-	352.000
Beschikbaarheidsvoorz. Coördinatie spoedhulp	9.000	-	-	9.000
Wonen en verblijf Jeugd dakjes 0	1.062.000	-56.160	-402.000	603.840
Wonen en verblijf Jeugd dakjes 1	31.000	-	-	31.000
Wonen en verblijf Jeugd dakjes 2	133.000	-	-	133.000
Wonen en verblijf Jeugd dakjes 3	346.000	-	-83.000	263.000
Consultatie Jeugd	20.000	-	-	20.000
Diagnostiek Jeugd	70.000	-	-	70.000
Mediant POH Jeugd -GGZ	77.000	-	-	77.000
Crisis en spoed Jeugd	10.000	-	-	10.000
Veilig Huis Twente, incl crisisdienst, Begroting RT	162.732	-	-	162.732
Totaal Jeugd	6.500.132	- 203.990	- 714.000	5.582.142

Inkomsten algemene uitkering	Begroot	Berenschot	Woonplaats-	Begroot
	basis 2022		beginnel	2022
WMO algemene uitkering	-3.425.393	-	-	-3.425.393
Jeugdwet algemene uitkering	-4.511.037	-	-	-4.511.037

Suppletie algemeneuitkering	16.528	-	-	16.528
Extra rijksbijdrage Jeugd	-1.432.000	-	-	-1.432.000
Totaal Jeugd	- 9.351.902	0	0	- 9.351.902
Uitvoeringskosten Wmo en Jeugd	1.575.000	0	0	1.575.000
Saldo	1.546.694	- 238.450	- 714.000	594.244

BIJLAGE 9: SUBSIDIEPLAFONDS

Overzicht vast te stellen subsidieplafonds 2022

Gastvrij Wierden Enter	€ 55.000
Bibliotheek	€ 515.425
Kaliber Kunstenschool	€ 343.697
MEE IJsseloevers	€ 127.340
Voor- en vroegschool educatie	€ 164.780
Peuteropvang kinderdagverblijven	€ 80.000
Algemeen Maatschappelijk Werk	€ 329.765
Sawe	€ 994.382
De Kolk	€ 465.509
De Welle	€ 471.765
Winkeliersverenigingen	€ 56.580

VASTSTELLING BEGROTING

ONDERTEKENING BEGROTING

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Wierden
d.d.

De Griffier,

De voorzitter,